דבר

יום שישי, כ' באלול תשמ"ח, 2 בספטמבר 1988 ● גליון 19512

היום 60 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר –.2 ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

מפכ"ל המשטרה – ראיון. גירושים נוסח ישראל. בחירות 88 – היבטים. מהי קבלה שמיה. לובשים שחמץ ונוסעים. טלוויזיה. תרבות. „משא" לספרות

זהר סמילנסקי, חיים צדוק, חיים גורי, חנה זמר, יורם פרי, דני רובינשטיין, עליזה ולך, חיים ברקאי, טלי זלניגר, נתן רועי, יורם לוי, אבירמה גולן, אוריאל בן־עמי, שמעון וייס, דליה רפאל, יוני להב, אברהם גילעם, טוביה מנדלסון, אהרון שמי, יעל גורי

מזג האויר

(ט).– תחזית מזג האויר ליום ה: ללא שינוי ניכר.
הטמפרטורות החזויות: ירושלים: 18־28, תל־אביב: 21־30, חיפה: 21־30, רמת־הגולן: 18־30, צפת: 17־28, טבריה: 21־36, עפולה: 19־33, שומרון: 19־30, לוד: 20־31, יריחו: 21־37, עזה: 21־30, באר־שבע: 19־32, אילת: 25־39 מעלות.

שנת הלימודים נפתחה הבוקר באיחור של יום; זעם וביקורת על שביתת הפתע של המורים

שמיר: המורים הציגו דוגמא חינוכית רעה ● הרצוג: לא תיתכן שביתה ללא הצבעה חשאית של השובתים תחילה

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

באיחור של יום נפתחה הבוקר שנת הלימודים תשמ"ט...אירגוני המורים ביטלו אתמול את שביתתם. לאחר סידרה של שיחות שנערכו ביוזמת שר החינוך ומנכ"ל משרד חינוך ד"ר שמשון שושני, הסכים שר האוצר להיפגש אמש – בשעה אחת עשרה בלילה – עם נציגי המורים ולחדש עמם את המו"מ על הסכם השכר לשנתיים הבאות.

שר האוצר טען כי המורים אינם זכאים לתוספת האיזון בגובה שישה אחוזים בגינה השביתו את פתיחת שנת לימודים, היות ולפני ארבע שנים ויתרו עליה במסגרת הסכם שכר קודם ועתירתם לקבל את התוספת כבר נדחתה על־ידי בית הדין לעבודה.

השבתת יום הלימודים הראשון על־ידי המורים, נתקבלה בזעם ובביקורת. שר החינוך אמר שגם אם יש צדק בתביעת המורים להגדלת שכרם, החלטתם היתה „נחפזת ובלתי שקולה". רוה"מ יצחק שמיר אמר שהמורים הציגו „דוגמא חינוכית גרועה".

הנשיא: ההשבתה מעוררת מחשבות נוגות

נשיא המדינה מר חיים הרצוג הביע אתמול ספק אם ציבור המורים היה מאשר את השביתה בכתי הספר, עליה החליטו מוסדות ארגוני המורים.

„דומני", אמר הנשיא, "שאי־אפשר להתעלם מן העובדה שההחלטה מרחיקת־לכת כמו זו, מעוררת שאלות ומחשבות נוגות על דרך קבלתה. המורים בישראל הינם ציבור מסור ואחראי, ואני תוהה אם ציבור זה, אילו נשאל בהצבעה חשאית, היה מגיע בנקיטת צעד כה חריף כהשבתת המערכת". הנשיא סיים את דבריו בנושא המורים באומרו, כי במקרים רבים חסר שיקול ודעת קולקטיבי של אלה הנקראים לשבות. לדעתו, לא תיתכן שביתה של אלה הנקראים לשבות ללא הצבעה חשאית על כך.

יו"ר אירגון המורים שלמה גייר הגיבה על הביקורת בחריפות רבה

(המשך בעמוד 2)

שעה א' עסקים כרגיל

תלמידי כיתה א' מגיעים ליומם הראשון בבית־הספר, אתמול, עם פתיחתה החלקית של שנת הלימודים תשמ"ט. (צילום: בני בירק)

אדוני השופט

שופטי בית המשפט העליון מנחם אילון וגבריאל בך ונשיא ביהמ"ש השופט שמגר במתקן הכליאה בקציעות. (צילום: יוני אבני, דו"צ)

נשיא ביה"מ העליון ו־2 שופטים באו ל„אנצאר 3" וניהלו ישיבת בג"צ

מאת אמיר רוזנבליט, כתב „דבר"

שלושת שופטי בית המשפט העליון, בהרכב הנשיא מאיר שמגר, המשנה מנחם אלון וגבריאל בך, ערכו אתמול במשך שעות אחדות ביקור במתקן הכליאה אנצאר 3 בקציעות וקיימו דיון משפטי במקום. הביקור הבלתי שגרתי, נעשה במסגרת דיון משפטי בעתירה לבג"צ שהוגשה באחרונה על ידי 18 כלואים במתקן, הקובלים על תנאי מעצרם במקום.

בתחילת הדיון שמע בית המשפט סקירות על המתקן מפי אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי והפרקליט הצבאי הראשי, תא"ל אמנון סטרשנוב וכן את טענות פרקליטי העצירים.

לאחר מכן, בקרו השופטים במכלאות בהם כלואים העצירים המינהליים והשפוטים לעונשי מאסר.

השופטים שוחחו עם הכלואים, שמעו את טענותיהם ועמדו מקרוב על תנאי השהיה במתקן, בכל האמור לטיב המזון תנאי ההגיינה השוררים במקום.

במהלך ביקורם נכחו השופטים בדיוני ועדת הערר המתקיימת דרך קבע במתקן ושומעת את ערעוריהם של העצירים הכלואים בו. כמו כן, צפו השופטים בתהליך חלוקת ארוחת הצהריים לאסירים באחת המכלאות.

כיום נמצאים במתקן 2750 עצירים, מתוכם 2438 עצירים מינהליים מיו"ש ומעזה.

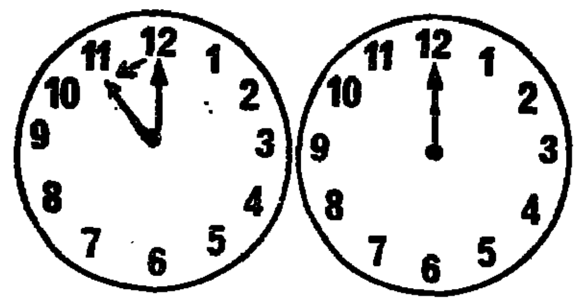

מחר, במוצאי שבת, שלושה בספטמבר, בחצות, יש להזיז את מחוגי השעון שעה אחת לאחור לשעה 11.

עיקרון תחילה

- המתנחל שפצע שני חיילים: בוויטנאם היו לי 2 אקדחים – מי שירה שם נשאר בחיים / עמ' 2.
- ד"ר כספי מהאוניברסיטה העברית: ביה"ס מסוגל לספק רק מידע מיותר / עמ' 2.
- הדויח על בריחת אביטן: הסוהרים קיבלו התראות והם התרשלו / עמ' 2.
- מצרים תקדם רעיון הממשלה הפלשתינית באוה"ב; ירדן באירופה; אש"ף בברה"מ / עמ' 3.
- תל־אביב תהיה יותר מלוכלכת בגלל הקיצוצים בתקציבים / עמ' 12.
- מספר המובטלים – 83,000 / עמ' 12.

פולין ביטלה במפתיע ביקור של פרס

מאת סופרו המדיני של „דבר"

פולין ביטלה לאחרונה ביקור מתוכנן של מ"מ רה"מ ושר החוץ שמעון פרס בוורשה. הביטול התקבל בהפתעה בירושלים.

פרס עמד לבקר בפולין מיד לאחר יום הכיפורים. נראה כי ורשה משתדלת לשמור על פרופיל מדיני נמוך ביחסיה עם ישראל, כך היה גם בשעה שסגן רה"מ נבון ושר התיירות שריד ביקרו בפולין לפני כמה שבועות.

בעת ביקורו של פרס בבודפסט במאי האחרון, הגדירו ההונגרים את אורחם כיו"ר המערך ולא כשר החוץ של ישראל. במשרד החוץ בירושלים מעריכים, כי ביטול הביקור בוורשה לא ימנע את הפגישה המתוכננת של פרס עם שר החוץ הפולני, בעוד כשלושה שבועות בניו־יורק, בעת שתערך עצרת האו"ם.

מיד לאחר ראש השנה ייצא פרס לפגישה החצי שנתית שלו עם ראש ממשלת אנגליה מרגרט תאצ'ר. פרס יעדכן את מארחתו בהתפתחויות האחרונות במזה"ת. מועד השיחה נקבע לפני כמה שבועות.

שבוע מאוחר יותר אמור פרס להיפגש בפאריס עם הנשיא הצרפתי מיטראן. פרס יעשה בצרפת במהלך נסיעתו לעצרת האו"ם. יתכן כי הפגישה תדחה בשבוע בשל התחייבויות קודמות של מיטראן. והיא תתקיים בשעה שפרס ישוב מניו־יורק ארצה.

צה"ל מצמצם כוחותיו נוכח הצלחת צד"ל

(ע).– צה"ל ממשיך לצמצם את כוחותיו ונוכחותו באיזור הבטחון בלבנון, לאור ההצלחות של חיילי צד"ל והעלייה המשמעותית בהיקף הכוחות שצד"ל מפעיל בכל איזור הבטחון.

מפקד צד"ל הגנרל לחד אמר, כי צד"ל הולך ומשתפר, בעוד שהארגונים השונים ובהם החזבאללה נחלשים. צבא דרום־לבנון מונה היום 2,500 חיילים, 600 מהם שיעים.

קצינים בצה"ל המלווים את צד"ל מאז היווסדו אמרו, כי צד"ל הולך ומתמסד, פעילותו היום מדווחת על־פי נוהלים של צה"ל, כך שנעלמו התופעות בהן כוחות של צד"ל פעלו באופן פרטיזני וירו פגזים לכל עבר, מבלי לתאם זאת עם כוחות צה"ל. הם הביעו הערכה כי אם תימשך היציבות בצבא דרום־לבנון ויתגייסו עוד כ־10,000 חיילים, יוכל צה"ל לצמצם באופן ניכר את נוכחותו באיזור הבטחון.

בנק לאומי: העובדים רוצים תוספת של 35%

צו מניעה מנע השבתת הסניפים בצפון

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

צו מניעה, שהוצא אתמול אחר הצהריים לבקשת הנהלת בנק לאומי, בבית הדין לעבודה, מנע היום את השבתת כל סניפי בנק לאומי בצפון הארץ.

אתמול החליט ארגון עובדי בל"ל על השבתת 60 סניפי הבנק בצפון הארץ, בעקבות סירוב הנהלת הבנק להענות לתביעות השכר שלהם. הוועד הודיע כי בדעתו לקיים צעדים ארגוניים דומים גם בימים הקרובים.

הנהלת הבנק השיגה צו מניעה נגד ההשבתה הגישה גם תביעת נזיקין נגד מזכיר חטיבת הבנקים בהסתדרות הפקידים, אלקנה לבקוביץ, על חלקו בצעדי ההשבתה. בתביעתה אומרת הנהלת הבנק, כי לבקוביץ היה שותף להסכם שצריך היה למנוע מאבקים מסוג זה. לבקוביץ הגיב אתמול על צעדו של בל"ל ואמר: איני נבהל, כבר ישבתי בעבר במחנות עבודה.

היום צפוי להתקיים בבית הדין לעבודה דיון בהשתתפות שני הצדדים בעניין הסכסוך בבל"ל. הנהלת הבנק טוענת כי העובדים דורשים תוספת שכר המסתכמת ב־35 אחוז.

אורי זוהר יביים את תשדירי ש"ס בטלוויזיה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר"

מזכ"ל תנועת ש"ס, הרב יאיר לוי, גילה אתמול במהלך סיור בחירות בטבריה, כי ראשי התנועה פנו באחרונה לרב אורי זוהר בבקשה שיביים את תשדירי הבחירות של התנועה בטלוויזיה ויפיק את התשדירים ברדיו. הרב אורי זוהר נתבקש גם לביים קלטות וידאו שיופצו בין בוחרים פוטנציאליים של התנועה.

לדברי הרב לוי, ניאות אורי זוהר ליטול על עצמו את המשימה והוא נבחר פה אחד על־ידי צמרת התנועה לביים את התשדירים. מעניין יהיה לראות את במאי „לול", „עיניים גדולות" ושאר הסרטים הגדולים של הקולנוע הישראלי, מביים את תשדירי הבחירות של התנועה הדתית בה הוא חבר.

בשולי שביתת המורים

קולק: אחזיר פנקס ההסתדרות; הברפלד: פזיזות וקלות דעת

מאת סופר „דבר"

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, הביע אתמול תרעומת על כך שראש עיריית ירושלים, טדי קולק, תקף את ההסתדרות וקרא לחבריה להחזיר את פנקסי החבר, כתגובה לשביתת המורים.

הברפלד ציין כי „מותר לצפות מאיש ציבור בעל מעמד ויוקרה כטדי קולק שיבדוק היטב את העובדות בטרם יתנפל על ההסתדרות". הברפלד הטעים שההסתדרות, לאחר מאמץ רב, חתמה על הסכם מסגרת עם המעסיקים הציבוריים „המבטא אחריות רבה למשק ולעובדים".

עוד אמר הברפלד כי ראש עיריית ירושלים „נהג בפזיזות וקלות דעת ולא בפעם הראשונה".

במכתב ששלח קולק לקיסר הוא כתב: השבתת הלימודים היא שערוריה האופיינית לצורה ולמסורת הפעולה הגרועה ביותר של העסקנים. „אני יודע שהודעתי היום עשויה לסייע לליכוד, אך אין אני יכול לשבת בשקט, כאשר אנשים במחנה שלי פועלים ללא אחריות".

עם סיום שביתת המורים הביע אמש ראש עיריית ירושלים סיפוק אם כי הוא סבור שהיא גרמה נזק לציבור המורים שצריך ללמד סקטורים אחרים לא לנקוט בנשק קיצוני כשביתה כשאין לדבר צידוק מלא. קולק נענה אמש לפניית שר החינוך וחזר בו מכוונתו להחזיר את פנקס ההסתדרות שלו.

תקריות ספורות בגדה; הלימודים החלו כסדרם

מאת דני רובינשטיין ודני צדקוני, סופרי „דבר"

מספר מועט של תקריות היו אתמול בגדה המערבית לאחר יומיים רצופים של שביתה כללית. התקריות התרכזו בנפות ג'נין ורמאללה.

על העיירה סילת אל־חרתייה הוטל עוצר בעקבות תקריות וכן הוטל עוצר על הכפר עין עריק (בנפת רמאללה), לאחר שאור ליום אתמול היו מהומות בכפר. בג'נין נערך מבצע גביית מסים של המנהל האזרחי על ידי מחסומים שבדקו בעלי מכוניות ובכפר ערקה הסמוך היו התנגשויות בין צבא למפגינים.

לראשונה מזה חודשים ארוכים היו אתמול החנויות בשכם פתוחות משך כל שעות היום ולא רק בבוקר, כנהוג על פי הוראות כרוזי ההתקוממות. הסיבה לכך היא שהעיר היתה בעוצר חמישה ימים ולאחר מכן היו שני ימי שביתה. לפיכך, הרשו הוועדות העממיות בשכם לפתוח את העסקים אתמול לכל שעות היום.

יומה הראשון של שנת הלימודים החדשה ברצועה עבר ללא הפרעות. אתמול הלכו לבתי הספר 113 אלף תלמידי בתי הספר היסודיים (כיתות א־ז). הלימודים בבתי הספר המכינים יפתחו בעוד שבועיים, ואם הכל ילך כשורה יפתחו בתיה"ס התיכוניים בראשית החודש הבא.

שביתת שבת של משפחות המגורשים מהאזור שאליהם הצטרפו עורכי דין, ואחרים התקיימה אתמול בין השעות תשע בבוקר ו־2.30 אחה"צ במצר משרדי משלחת „הצלב האדום" בשכונת רימאל בעזה. השובתים הגישו לראש המשלחת עצומה נגד הגירושים. אתמול לא היה, לשם שינוי, אף מתנה או ישוב ברצועה תחת עוצר.

רופאי קופ"ח עלולים להשבית את כל בתיה"ח

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

רופאי קופת־חולים מתכוונים להחריף את צעדיהם המתבטאים בהשבתות של בתי־חולים, בתביעה לסיים את המשא־ומתן לקיצור התורים לניתוחים.

בקרב ארגון רופאי קופ"ח התגבשה החלטה לשבש את העבודה בכל 14 בתי־החולים של הקופה. בתקופה האחרונה הסתפקו הרופאים בהשבתות של בתי־חולים בודדים.

רופאי קופ"ח מקווים שתחול תזוזה בנושא קיצור התורים בעקבות הפגישה הצפויה ביום ראשון בין מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר לשר האוצר משה נסים.

הנהלת קופ"ח מסרה, כי הגיעה ל„הבנה" עם ועד הרופאים בבית־החולים „סורוקה" בבאר־שבע, שלפיה יופסקו העיצומים הננקטים שם לסירוגין בשלושת החודשים האחרונים. בהנהלת קופ"ח מעריכים שיחלפו כארבעה ימים עד שעבודת הרופאים ב„סורוקה" תשוב למתכונת מלאה.

„סורוקה" הוכר על־ידי ועדי העובדים והנהלת קופ"ח כאות בבעיה יחודית, בגלל מיקומו הגיאוגרפי בלב איזור שאין בו בתי־חולים אלטרנטיביים.

מוזיאון רמת־גן חיבת־ציון 18

RAMAT-GAN MUSEUM CHIBAT-ZION 18

עירית רמת־גן
הרשות לתרבות ואמנות

אקוורליסט

אמנים מן הקבוץ

תערוכה חדשה במוזיאון רמת־גן

פתיחה חגיגית

שבת, כ"א אלול תשמ"ח 3.9.88 בשעה 11.00 לפנה"צ

בחסות ראש העיר, מר **אורי עמית**

האמנים המשתתפים:

יעקב גוטרמן – העוגן	שמואל כץ – געתון	אילנה סלע – עין המפרץ
לאוני גולדברג – געש	שושנה לב – נחשון	בטי פינצי – גת
אבי וינברג – מזרע	דוד נחום – בית אלפא	לאו פלטאו – רמות מנשה
משה כגן – שמיר	עמוס ניקולאי – הזורע	יוסף צור – גשר הזיו

שעות הביקור בימים: א–ב–ד–ה 10.00–13.00 – 16.00–19.00 יום ג' – 10.00–13.00 שבת – 10.00–13.00

הנעילה: ביום ב' 3.10.88

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות •

המתנחל שפצע 2 חיילים: בוויטנאם היו לי 2 אקדחים; מי שירה שם נשאר בחיים

מצנע: ירי המתנחל על החיילים היה לא מוצדק • המתנחלים זועמים: מצנע נוקט כפל לשון • הרף התבטאויות שמיר לא ישנו הוראות הפתיחה באש החלות על מתנחלים

מאת אריאל בן־עמי, כתב „דבר"

אלוף פקוד המרכז עמרם מצנע אמר אתמול, כי מתחקיר ראשוני עולה שירי המתנחל גרליה בקר בחיילים, בעקבות השלכת בקבוק התבערה על רכבו, לא היה מוצדק. מצנע אמר את הדברים לעתונאים בעת שביקר בביה"ח שני חיילי צה"ל שנפצעו.

בן הירי נפצעו החייל ניצן פרי בבטנו באורח בינוני והחייל גיורא סייפן, באורח קל ברגלו. סייפן יתוחרר בקרוב מביה"ח ואילו ניצן פרי יצטרך לעבור ניתוח נוסף בבטנו, כאשר כליותיו נפגעו. ד"ר יורם קלוגר מ„הדסה" המטפל בחיילים אמר שקליע כדור נותר בבטנו של החייל ניצן פרי, אך הוא יוכל לחיות איתו ללא בעיה.

כזכור, ירה שלשום בערב גרליה בקר מבעלה־עמוס לעבר רכבים שנראו לו נבלמות. לאחר שהושלך לעבר רכבו בקבוק תבערה, שהתלקח באחורי רכבו. הוא ירה באוקיזיו 11 כדורים ופגע בשלושה מהם בשני החיילים ששהו כדי ללכוד מיידי בקבוקי התבערה.

גרליה בקר שוחרר לאחר חקירתו בערבות של 5000 ש"ח על־ידי שילה גל, ראש מועצת גוש־עציון. שילה גל הצדיק את המעשה ואמר שלא ניתן היה לצפות כי חיילים נמצאים במקום וכי לדעתו נקלע בקר לסכנת חיים. גרליה בקר, עולה חדש מארה"ב, משמש כטכנאי למכונות־כביסה ושירת בצבא האמריקאי בוויטנאם. הוא אמר לחבריו „בוויטנאם הלכתי עם שני אקדחים ועם רובה קראבין קצרוקנה. מי שחשב בוויטנאם מת מיד, מי שירה שם – נשאר בחיים".

האלוף מצנע אמר: „הדבר היחיד שבקר היה צריך לעשות, הוא להמשיך בתנועה ולדווח". מצנע הדגיש כי ההבדל בין חייל לאזרח הוא שאזרח מחזיק בנשק להגנה עצמית בלבד ואסור לו להעניש באמצעותו, אלא להחליף בלבד. לטענת צה"ל, נזרק הבקבוק כ־20 מטר מאחורי מכוניתו של בקר ואילו חבריו של בקר טוענים שהבקבוק התלקח קרוב למכוניתו.

בקר עצמו סירב לדבר מ: ראת פרקליטו מרדכי אלכסנדר. מזכיר הישוב מעלה־עמוס הביע אתמול צער על הפגיעה בחיילי צה"ל. משלחת מהישוב ביקרה את החיילים הפצועים בביה"ח ובבית הכנסת במקום ומתפללים להחלמת החיילים.

בקרב המתנחלים סוער זעם על האלוף מצנע, בטענה שהוא נוקט כפל־לשון. המתנחלים טוענים שיש להדק את התיאום בין צה"ל לאזרחים וכי לא ניתן להאשים את בקר. ראשי מועצת יש"ע יפגשו הבוקר עם האלוף מצנע בלשכתו, כדי לנסות וליישר את ההדורים בין צה"ל לאזרחים. בקרב המתנחלים שורר מתח רב. אחרים מהם טענו שההוראות לפתיחה בירי אינן ברורות וכי בכל מקרה מתבטא האלוף מצנע באופן שונה. האלוף מצנע דחה טענות אלה מכל וכל וטען שההוראות ברורות וחד־משמעיות.

טלי זליגר, הסופרת הצבאית של „דבר" מוסיפה:

במערכת הבטחון הבהירו אתמול כי התושבים היהודים בשטחים כפופים להנחיות צה"ל ולהוראות הפתיחה באש. הודגש כי אין כוונה לשנות את הוראות הפתיחה באש שחלות על המתנחלים, חרף התבטאויות ראש הממשלה יצחק שמיר ברוח התרת ירי במיידי בקבוקי תבערה.

גורמים בצה"ל אף העירו כי מחקירה ראשונה של הירי בשני חיילי צה"ל עולה שהמתנחל תושב מעלה עמוס פתח באש שלא בהתאם לנוהלים, מאחר ולא נשקפה סכנה לחייו.

בתוך כך הביעו גורמים בצה"ל הערכות סותרות בדבר ההשפעות המיידיות של ההתפתחות האחרונה על יחסי הצבא עם המתנחלים. על־פי גירסה אחת, עלולה התקלות של המתנחל עם חיילי צה"ל והצהרות ראש הממשלה בדבר ההיתר לאזרחים לירות במיידי אבנים ובקבוקי תבערה להביא להרפה ביחסים המתוחים ממילא ולפריצת חוק נוספת. סברה אחרת גורסת כי דווקא התקרית וההתבטאויות ברוח זאת של מבוכה והתנצלות בקרב חלקים מאוכלוסית המתנחלים, עשויה להביא להתמתנות בקרבם.

ח"כ יוסי שריד („רצ") פנה אתמול על בסיס ממצאי התחקיר הראשוני של צה"ל אל הרמטכ"ל והציע לו לתבוע את מעצרו של המתנחל שירה ופצע את שני חיילי צה"ל ואת הארכת מעצרו עד תום ההליכים. שריד אף ציין שהוא יתנגד להריסת ביתו של המתנחל שירה בחיילים.

האלוף מצנע ביקר אתמול את פצועי התקרית שבה ירה מתנחל ופצע שני חיילי צה"ל. מצנע, בתמונה עם הפצוע גיורא סייפן שנפגע ברגלו, אמר כי הוא רואה את התקרית כתקלה שיש למנוע את השנותה בעתיד.
(צילום: יצחק הררי).

ד"ר משה כספי מהאוניברסיטה העברית במאמר על חינוך לדמוקרטיה:

ביה"ס אינו מסוגל לחנך – רק לספק מידע מיותר

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

היחידה לחינוך לדמוקרטיה ולדו־קיום הוציאה לקראת פתיחת שנת הלימודים חוברת העוסקת בבעיה: כיצד צריכים המורים להתמודד עם נושאים פוליטיים השנויים במחלוקת. בין היתר, מובא בחוברת מאמרו של ד"ר משה כספי מהאוניברסיטה העברית: „בית הספר כמוסד סגור, המערער על יכולתו של בית הספר הישראלי להתמודד עם החינוך לדמוקרטיה".

„החינוך לדמוקרטיה נדרש מפני שהתגלו סימני מחלה, פאשיזם, גזענות. החינוך לדמוקרטיה פירושו שינוי הקיים, אבל בית הספר אינו מסוגל לחנך לשינוי בשום תחום ובוודאי לא כשמדובר במחלה בשלב כל כך מתקדם כמו הפאשיזם בישראל. בית הספר גם לא מסוגל לחנך לערכים שהוא אמור להקנותם כמו אמת, אחריות, יושר או למידה. מה לומדים בבית הספר? אינפורמציה מיותרת: כמה כתונת מייצאת מצרים, מי היו קיסרי רומי במאה השניה, מה אמר פינסקר ומתי התכנס הקונגרס הציוני העשירי. עכשיו רוצים להוסיף אינפורמציה מיותרת בנושא הדמוקרטיה.

„בית הספר גם אינו מסוגל ללמד ללמוד, מפני שרוב המורים אינם יודעים ללמוד. אילו ידעו היו לומדים ונוטשים את ההוראה. הם אינם יודעים ולכן הם נכשלים שוב ושוב בלימוד עוד ועוד חומר, עוד אינפורמציה, או שהם נתפסים לשיטות שונות, פטנטים, תיקונים קוסמטיים שאין להם שום משמעות: ישיבה בקבוצות ולא בטורים, מוסיקה במקום פעמון, דפי עבודה במקום ספרים. הם אינם מתמודדים עם שאלות יסוד: את מי אני מלמד, מה אני רוצה ללמד ולשם מה?

„מי שאינו מסוגל ללמד, מפקח, מי שאינו יכול לפקח, מנהל מדיניות, זאת היררכיה של ניוון: הפחות רציניים, הפחות מאוזנים ובעלי הפוטנציאל האישי הפחות מפותח מגיעים לראש הסולם, אל הממשלה. המערכת היא הירארכית. הפיקוח מנחה הוראות והנחיות על המורים והמורים מנחיתים אותן על הילדים. אנשים חסרי חופש וחסרי אחריות אינם יכולים לחנך לחופש ולאחריות. אי אפשר לחנך לדמוקרטיה במסגרת לא דמוקרטית.

„כדי לחנך לדמוקרטיה, קרי לאיזון בין חופש לאחריות, דרושים מחנכים חופשיים ובעלי אחריות. המורים וההורים אינם יודעים לעשות שימוש בחופש, כיצד יוכלו לחנך אחרים להתפקד בחופש?"

"אני שונאת אותך המורה גב' גלבוע, את מכשפה"

משרד החינוך למורים: זכרו הסבל שגרמו לכם

מאת יעל פישביין סופרת „דבר" לענייני חינוך

כדי להמחיש למורים עד כמה מרחיקת לכת היא השפעתם על תלמידיהם ועד כמה התלמידים נפגעים וסובלים מהתייחסותם השרירותית והבלתי דמוקרטית של כמה מהמורים, מציעה היחידה לחינוך לדמוקרטיה במשרד החינוך שהמורים עצמם ינסו להיזכר במורים שפגעו בהם בהיותם תלמידים ויסערו אתם את התחושות.

ההצעה הלא שגרתית הזאת מופיעה בתכנית חדשה של היחידה לחינוך לדמוקרטיה "התמודדות עם נושאים שנויים במחלוקת" בעריכת יהודה בין, המופצת הימים אלה בחדרי המורים בארץ.

בין היתר מוצע למורים לקרוא שיר שכתבה פלורנס וולך פריד, פרופסור לפסיכולוגיה בהיותה בת 60 שעוסק ביחסה למורה גלבוע.

המורה גלבוע מתעללת בתלמידיה, אינה מתירה להם לצאת לשירותים בזמן השיעור, מפלה בין תלמידים "טובים" לתלמידים "אידיוטים" ומתעמרת בחלשים.

להלן סיום השיר: "הולפת את בהליכה זהרת/ בין שורה א' וב' ואומרת/ "אלה הם התלמידים/ שהם באמת מיוחדים"/ ואת ממשיכה ובגאון עוברת/ בין שורות ג' ו־ד' ואומרת "אלה משתוללים ומתאמצים"/ ובין השורות ה' ו־ו' הפעם/ את פוסעת לך בזעם/ "למי אידיוט, יש בעיות"/ את אומרת בקול גבוה/ ואני לך מאמינה/ ומסתתר לו בעגן ובוכה לו לאלוה/ אני שונאת אותך הגב' גלבוע/ ואת הפכת להיות מכשפה/ ושערך האדום עולה בשריפה/ באש גיהנום להוסת כואבת/ הו, הגב' גלבוע מורה מאכזבת/ לנצח תבערי, תשרפי עד אינסוף/ בכבשן האחרון בשורה שבסוף."

ילדי קיבוצים בצפון למדו חינוך פוליטי

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

ילדי קיבוצים ומושבים הלומדים בבית הספר האזורי „סולם צור" בצפון פתחו אתמול את שנת הלימודים בשיעור פוליטי שהוקדש לפרשת שריפת שלושת הערבים באור־יהודה. בפני התלמידים הוצגו קטעי עתונות על הפרשה, נדונה ברוח „פעם שרפו יהודים היום..." והוצע לילדים לשלוח מכתבים למועצת אור־יהודה ולבתי־הספר באור־יהודה והם תגובת ילדי סולם־צור על מה שקרה באור־יהודה.

משליך האבנים קיבל בחיוך את גזר הדין

(ע).– למעלה מ־24 כתבי־אישום נגד 30 זורקי אבנים ומטילי בקבוקי תבערה, רובם ממזרח ירושלים, הוגשו בחודש האחרון לבית המשפט הצבאי בלוד. רוב המשפטים, על רקע האינתיפאדה, יתקיימו בחודש ספטמבר.

באחד התיקים הראשונים, של זורק בקבוק תבערה שהיה בחודש אוגוסט בבית המשפט הצבאי בלוד, הוטל מאסר 10 שנים על הנאשם, אך בערעור שהתקיים לאחר מכן הופחת העונש ל־3 שנים בלבד.

אתמול נידון קטין מסילואן שהורשע בזריקת אבנים על אוטובוס במזרח ירושלים למאסר 4 שנים, מהן שנתיים בפועל. הנער קיבל את גזר הדין כשחיוך רחב נסוך על פניו, וגם משפחתו שנוכחה בבית המשפט גילתה סימני הקלה מובהקים.

דב פלג העיד בפני ועדת הבריאות בי"ם

(ע).– דב פלג, יו"ר האגף לבטחון סוציאלי וחבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות טען אתמול בירושלים, בעדותו בוועדה הממלכתית החוקרת את ענייני בריאות, כי ועדה בראשותו גיבשה הצעות לתוכנית לפיתוח רפואי משלים, שנועדו לפתור את המגבלות והאילוצים הקשורים, בין היתר, בבעיית קיצור התורים לניתוחים.

לפי הצעה שטרם נדונה במוסדות ההסתדרות, תיגבה מן המבוטחים פרמיה בסך 15־17 שקלים לחודש, אשר תגדיל את מקורות ההכנסה של קופת חולים הכללית בכ־200 מליון שקל ותאפשר תשלום לרופאים ועובדים אחרים, בהקעלת המערכת.

התוכנית, לפי ההצעה, תהיה ניסיונית למשך חמש שנים והיא מוכתבת, מהאילוצים שנגרמו בחלקם על ידי הממשלה. פלג הרגיש, כי הביטוח המשלים אינו מתיישב עם השאיפות והמסורות של ההסתדרות והינו תוצאה של נסיבות אשר גרמו לחיפוש פתרונות בכיוון זה.

בתוך 3 חודשים ירדו יתרות מטבע החוץ ב־521 מיליון ד'

מאת אמנון אמר סופרו הכלכלי של דבר בירושלים

בשלושת החודשים האחרונים ירדו יתרות מטבע החוץ של ישראל ב־521 מיליון דולר. בחודש שעבר ירדו היתרות ב־249 מיליון דולר ובסוף החודש הן הסתכמו בארבעה מיליארד ו־773 מיליון דולר.

את הירידה המתמשכת ביתרות מסבירים בבנק־ישראל בפער שבין היבוא ליצוא של הסקטור הפרטי ובפרעון חובות־חוץ של הממשלה.

גם במשבצות השקליים של הממשלה במקף הגידול בפער בין ההוצאות להכנסות. גרעונה המקומי של הממשלה הסתכם בחודש שעבר ב־324 מיליון ש"ח, אותו מימן האוצר על ידי גיוס הון מאסיבי לטווח ארוך.

בסיכום גיוסי ההון והוצאות הממשלה נאלץ האוצר להזרים למשק במהלך אוגוסט 139 מיליון ש"ח.

אלפי דגים הורעלו בכנרת

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

אלפי דגים ואולי יותר, הורעלו אתמול באזור מוצא הירדן מהכנרת ליד דגניה א'. את ההרעלה ההמונית גילו פקחים של רשות שמורות הטבע שסיירו באזור, ואולם עד כה טרם ברור מה סיבת ההרעלה.

נמסר כי דגים רבים מכל הסוגים נראו צפים מתים על גדות הכנרת והירדן אתמול בשעות אחר־הצהריים והפקחים שגילו את ההרעלה ההמונית, מיהרו להודיע עליה למינהלת הכנרת שהורתה למנוע הזרמת מים מדרום הכנרת לבריכות הדגים של הישובים באזור מחשש שמדובר במים מורעלים. הבוקר ישלחו דגימות מהדגים המורעלים למעבדות משרד החקלאות ברחובות ואלה ינסו לגלות את נסיבות ההרעלה.

לדברי יו"ר מינהלת הכנרת צבי אורטנברג, מדובר באחת ההרעלות הגדולות והקשות של דגים בכנרת בשנים האחרונות ואין מוציאים מכלל אפשרות כי מדובר במעשה זדוני על רקע פלילי או כל רקע אחר. תלונה על ההרעלה הוגשה למשטרה וגם זו פתחה בחקירה. עתה מחכים לממצאי בדיקת המעבדה כדי לדעת ממה הורעלו הדגים.

טמיר: לא הצעתי לנהל מו"מ עם אש"ף

„אי־אפשר לנהל מו"מ עם אש"ף במבנהו הקיים, מכיוון שאין לנו כל מכנה משותף" • „ירדן, מצרים, ארה"ב מייחלות לשינוי באש"ף ולא למציאת תחליף לו" • "מי שדורש להחזירני – שידרוש"

מאת דליה ראפאל, סופרת „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר").– „לא הצעתי לנהל משא ומתן עם אש"ף", אמר אתמול בוואשינגטון מנכ"ל משרד החוץ אברשה טמיר, בפגישה עם עתונאים ישראליים. טמיר הוסיף, כי גם אי־אפשר לנהל מו"מ עם אש"ף במבנהו הקיים, מכיוון שאין לנו כל מכנה משותף עמו.

„אמרתי", הסביר טמיר, „שאם נרצה או לא נרצה, אש"ף הוא התנועה של הפלסטינים ויכול להיות שאנחנו לא רוצים בה, אולם עד היום לא נמצאה שום אפשרות למצוא לה תחליף. אין זאת אומרת כי יש לשאת ולתת עם הארגון, לפני שישתנה – כלומר, יעמוד בתנאים האמריקאים – של הכרה בישראל, קבלת 242 ו־338 ונטישת הטרור. „הבעייתיות של אש"ף, כמו ארגונים מסוגו", אמר טמיר, „היא שהמכנה המשותף שלו הוא סביב הטרור ואפשר לתהליך הבינוי, אין לו שום מכנה משותף. אש"ף מתחזק מקבלת החלטה על מכנה משותף, משום שהוא חושש מפילוגים נוספים".

„כולם – ירדן, מצרים, ארה"ב ומדינות רבות בעולם – מייחלים לשינוי שיחול באש"ף ולא למציאת תחליף לו", קבע. „בינתיים, השאלה היא מה יקרה כל עוד לא התחוללו שינויים אלה", אמר. „לא רק שלא התרחשו, אלא שקיימת כוונה לסבך את הבעיה יותר באמצעות הכרזה על מדינה פלסטינית, או ממשלה פלסטינית גולה. בהקשר זה הדגיש טמיר, כי „יש תפקיד חשוב לכל אלה המעורבים בתהליך מדיני ובעיקר המדינות הערביות המתונות, שבראשן מצרים, ללחוץ על אש"ף לא להכשיל את גיבוש המנהיגות הפלשתינית, שתוכל לנהל מו"מ על הסדר־ביניים".

התקשורת האמריקאית מגלה התעניינות, בעיקר בפירוש שניתן לדברים כמעט זהים, שאמר טמיר ביום רביעי לכתבים אמריקאים בשתי פגישות בוואשינגטון. כתב הוואשינגטון טיימס', ג'יימס דורסי, הסיק בהם שטמיר הכריז, כי על ישראל להכיר באש"ף. כתבים אחרים ממשיכים לבחון את רשימותיהם והתרשמויותיהם ולבדוק, מדוע לא מצאו בהן את מה שמצא דורסי. מעבר לכך נמשכת התהייה, הקיימת כיום לגבי כל אישיות ישראלית המתבטאת בפומבי, היא בשם מי דיבר טמיר ואת עמדותיו של מי הוא מייצג, האם את עמדות ממשלת ישראל, מפלגתו, או אולי את עמדותיו האישיות בלבד. טמיר הוסיף, כי סוד גלוי הוא שבישראל קיימים חילוקי־דעות, והתקבל הרושם שרמז יותר לעניין הגירושים, מאשר לנושא אש"ף.

על התגובות בארץ לדברים שצוטטו בשמו אמר טמיר: „לא שיניתי דעותי בגלל מה שאומרים בארץ וגם אינני חושב שמה שאמרתי צריך היה לעורר רעש בזה. לבד מכך, אני כבר רגיל לרעשים ואינני משנה את דעותי הבסיסיות אלא מביע אותן בתחומים המותרים לי בתוקף תפקידי כפקיד ממשלתי, בתחום הצנוע של חופש הדעה המינימאלי שצריך להיות לביורוקרטים". עוד הוסיף: "מי שדורש להחזירני או לפטרני – שידרוש."

טמיר יגיע היום לניו־יורק, שם ייפגש עם שגריר בריה"מ באו"ם. אחר־כך ימשיך בדרכו למקסיקו לכינוס שגרירים ישראליים בדרום־אמריקה.

ביומיים האחרונים קיים „פגישות עבודה עניינית", כהגדרתו, עם פקידי הממשל, ביניהם עוזר שר החוץ לענייני המזה"ת ריצ'ארד מרפי, שבהן פירט את תפיסותיו לגבי הבעיות והדרכים האפשריות להשגת פתרונות. „לא, לא מו"מ על שלום", אמר, „כולנו יודעים איפה השלום".

משרד החוץ: אין שינוי בעמדות

שר החוץ שמעון פרס סירב אתמול להתייחס לדברי מנכ"ל משרדו, אברשה טמיר, במכון למדיניות במזה"ת בוואשינגטון. פרס ציין, כי בעתונות בארץ הופיעו לפחות שתי גרסות של דברי טמיר, וכי עד שיקרא את פרוטוקול ההרצאה, או ישוחח עם המנכ"ל, לא יגיב.

דובר משרד החוץ הבהיר אתמול, כי „אין כל שינוי בעמדות הממשלה כלפי אש"ף".

הליכוד והתחיה: לפטר את טמיר

עליזה ולך, סופרת 'דבר' לענייני מפלגות, מוסיפה: הליכוד דרש אתמול משר החוץ שמעון פרס להחזיר לאלתר את מנכ"ל משרדו ולפטרו מתפקידו. הליכוד ביקש מפרס להבהיר אם טמיר נשלח לארה"ב כשליח ההסברה של ישראל, או של אש"ף.

יו"ר תנועת התחייה, ח"כ יובל נאמן, אמר אתמול, כי מנכ"ל משרד החוץ אומר בגלוי את מה שמפלגת העבודה חושבת בסתר ומתכננת לאחר הבחירות. לדבריו, אם זה לא כך, על שר החוץ לפטר את מנכ"ל משרדו לאלתר.

ח"כ מאיר וילנר (חד"ש) הודיע אתמול שהוא מברך על דבריו של אברהם טמיר, המכירים באש"ף כבן־שיח פלשתיני היחיד הבא בחשבון.

בנק ישראל יציע בשבוע הבא שורת צעדים להפחתת הריבית

מאת אמנון אמר סופרו הכלכלי של דבר בירושלים

בנק ישראל יציע ביום רביעי הקרוב שורה של צעדים שמטרתם להביא להורדת הריבית במשק ולהקטנת מירווחי הבנקים.

את הצעדים המוצעים יציג נגיד הבנק, פרופ' מיכאל ברונו בפני הוועדה המייעצת של בנק־ישראל.

אתמול דנה בנושא הריבית גם ועדת הכספים של הכנסת. בדיון מתחו חברי הוועדה ביקורת על מדיניותו המוניטרית של בנק ישראל ועל האליגופולים הבנקאיים.

ח"כ יאיר צבן: המהלך המתוכנן במאוחר מדי, מעט מדי ולא מדי.

לדברי צבן, אם קצב בלימת הריבית לא יענה על צרכי המשק, ייווצר הוא יחד עם מיתון נוספת הצעת חוק לקביעת תקרה לריבית הריאלית ולריווחי הבנקים.

נגיד בנק ישראל אמר בדיון כי ההאטה בפעילות הכלכלית במשק מחייבת האטה בהפחתת הריבית, כדי להוביל להתאוששות המשק.

גם שר האוצר, משה נסים שהשתתף בדיון הצטרף לדוברים כנגד גובה הריבית וקבע כי יש מקום להורדה משמעותית של הריבית.

קיסר חנך מועדון קהילתי ראשון בעיירה הבדואית ערוער בנגב

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

במעמד מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, נחנך אתמול בעיירה ערוער בנגב, מועדון קהילתי ראשון במגזר הבדואי. בטקס חנוכת המועדון, הודיע קיסר כי באחרונה הוא נתן הוראה לגזברות ההסתדרות ומחלקת הארגון ומועצת הפועלים בוועד הפועל לקצץ בתקציבים המיועדים למגזר היהודי, כדי להעביר את הכספים שייחסכו לפעילות ההסתדרותית במגזר הערבי.

קיסר ציין כי באחרונה נתמנה השייח איברהים מערוער ליועץ מיוחד לענייני בדואים למזכ"ל ההסתדרות. במהלך דברים שנשא בטקס חנוכת המועדון, שיבח קיסר את נאמנותם של הבדואים למדינה והעלה על נס את תרומתם לבטחון ישראל. קיסר הביע קורת רוח לנוכח העובדה שהבדואים לא היו שותפים להתקוממות והתפרעויות בתשעת החודשים האחרונים בקרב ערביי השטחים והסיעים שהבדואים בישראל מגשימים, הלכה למעשה, את עקרונות ההסתדרות, במיוחד בתחום השיתוף והאחוה והשוויון.

קיסר, היה אתמול אורחו של מזכיר מועצת פועלי דימונה, יוסי מטשל ונילוו אליו במהלך הביקור, ראש העיירה אלי הללי, ח"כ ראוק אמיר, שהוא תושב העיר ומועמד המערך לראשות העיירה, אלברט אבוטבול. קיסר סייר באתר הבניה של היכל התרבות שמקימה ההסתדרות בדימונה, ביקר בבית הספר 'עמל', והשתתף אצל הקהילה ההודית הגדולה בישוב ובשעות הערב התכבד בהכנסת ספר תורה באחד מבתי הכנסת בדימונה.

שנת הלימודים נפתחת הבוקר

(המשך מעמוד 1)

וטענה כי ראשי משרד החינוך ידעו מראש על ההשבתה הצפויה. ביו"ר טענה כי האוצר תיגרן את פיצוץ המו"מ על הסכם השכר עם המורים לתחילת שנת הלימודים כדי לפגוע בדימוי הציבורי שלהם.

מנהלי בתי ספר בירושלים נפגשו אתמול עם טדי קולק, גינו את השביתה וטענו כי הסבה נזק רב לדימוי המורים. יו"ר ארגון המורים הדתיים שבריה בן צור מסר כי על המורים הדתיים הופעלו לחצים לביטול השביתה מצד מנהלי בתי הספר.

מטה פתיחת שנת הלימודים יפעל הבוקר החל בשעה 7 בחדר הישיבות של משרד החינוך והתרבות בירושלים. הטקס, בראשות המנכ"ל ד"ר שמשון שושני, יעקב אחרי מהלך פתיחת שנת הלימודים בכל רחבי הארץ, יאתר ויפתור תקלות. מנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות ומנהלי בתי הספר יתבקשו לדווח למטה על כל אירוע.

זו השנה הראשונה שהמטה מצוייד במיכשור האלקטרוני הטוב ביותר כגון מסופי מחשבים, פקסימיליות, הדואר טלגרפי, האמורים לשכלל את הפיקוח והמעקב על פתיחת שנת הלימודים. מספרי הטלפונים של המטה פורסמו בעתונים.

שר החינוך יצחק נבון יפתח את שנת הלימודים הרשמית בביקור בבית הספר גאולים א' בשכונת בקעה בירושלים. דובר משרד החינוך מסר, כי בשנת הלימודים תשמ"ט ילמדו במערכת החינוך כ־1,445,200 תלמידים לעומת כ־1,423,500 תלמידים אשתקד. על־פי החלטת שר החינוך יהיה הנושא החינוכי המרכזי בשנה זו – „ביצור החוק המספל".

עיריית הרצליה נכשלה בנסיונה לקיים הלימודים

„בשלוח הדרך", כך הגדירו אנשים במחלקת החינוך בעיריית הרצליה את נסיונו של ראש העיריה אלי לנדאו לקיים אתמול את הלימודים כסידרם, חרף שביתת המורים הכללית שהוכרזה על־ידי ארגוני המורים.

ראש העיריה פנה לבית הדין לעבודה בתל־אביב שיחייב את המורים לבוא לעבודה, והשתתף אישית בדיון המשפטי אתמול בבוקר. השופט הודיע כי יתן החלטתו ביום ראשון הקרוב, אך המליץ כי גני הילדים וכיתות א' יפעלו כסדרן.

ועדי הורים בעיר הרצליה החליטו, כי לא ניתן לקיים לימודים סדירים, ואין הם יכולים לבטוח על הורים לשלוח תלמידים לבתי הספר.

שנת הלימודים בישובי יו"ש נפתחה כסדרה

שנת הלימודים נפתחה אתמול ללא שיבושים ביישובים ביהודה ושומרון.

במועצה האזורית שומרון נפתחו רוב מוסדות החינוך. השיבושים הבעסים נבעו מאי־הבהירות בעקבות הודעות ארגוני המורים השונים. הסעות התלמידים במועצה האזורית שומרון, 80 קווי־הסעה, התנהלו כסידרן ולא נרשמו שיבושים.

בגוש עציון נפתחה שנת הלימודים בהצלחה מלאה. המועצה נערכה בחודשי הקיץ לקיים את שנת הלימודים ללא שיבושים, הוכנו מבני לימוד רבים ואחרים שופצו. גם בנושא הבטחון נעשתה עבודה מכינה – אוטובוסים להסעות תלמידים מוגנו וצוייד כראוי.

הדו"ח על בריחת אביטן מוגש הבוקר: לסוהרים ניתנו התראות והם התרשלו

הנחקרים והמוזהרים קבלו על ה„יד הקשה" שנהג בהם גד הררי, נציגו של מבקר משרד המשטרה

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

באווירת מתיחות קשה בין תת־גונדר שלום מן, יו"ר הוועדה החוקרת את בריחתו של הרצל אביטן, לבין נציגו של מבקר משרד המשטרה, גונדר־משנה גד הררי, מוגש הבוקר לנציב שירות בתי הסוהר דו"ח קשה על הבריחה.

הדו"ח מכיל ממצאים קשים לגבי התנהגות כל הדרגים בבית המעצר דרום בבאר־שבע, לרבות מנהל בית המעצר, רון לבקוביץ, שנכנס לתפקידו לאחרונה ונחשב לקצין בכוכה בדיבור בירידות ובסיכול בריחות.

ממצאים קשים ביותר נכללים בפרק, הנוגע להתנהגות המטה. בין היתר, נמתחת ביקורת קשה על ראש מחלקת הבטחון, בני פרבנוב, שנכנס לתפקיד זה בחודש מארס 1988. ביקורת קשה מופנית גם כלפי ראש מחלקת המודיעין צורי קרוז, וראש מינהל הבטחון, תת־גונדר אבי שגיב.

המוזהרים אמרו בימים האחרונים, כי העבירו שורה של מסמכים הנוגעים למעשה הבריחה אך נאמר להם בוועדה שהמסמכים אינם רלוונטיים. בעקבות זאת, הם אמרו, כל מכבא שיועלה נגדם – יערערו עליו בבג"צ.

הדו"ח מצביע על 'מחדל מערכתי', לפיו היתה התנהגות המערכת לקויה, משום שלא ביצעה את המינימום, כדי למנוע את בריחתו של אביטן. הדו"ח מציין, כי נמסרו התראות על האפשרות שהאסיר ינסה להמלט – אך הדבר לא זכה למענה הולם בדרג המבצעי.

במהלך עבודת הוועדה העלו הנחקרים והמוזהרים טענות על ה„יד הקשה" שנהג בהם גד הררי, נציגו של מבקר משרד המשטרה.

החלק הראשון של דו"ח הוועדה נוגע לתיאור מפורט של המחדל. הפרק השני מנתח את התנהגות הדרג המבצעי, הפרק השלישי מנתח את התנהגות דרג המטה והפרק האחרון נוגע לבעיות הפליליות שנובעות מהחומר והועברו למשטרה. הפרק האחרון מביא מסקנות ודרכי פעולה כנגד המוזהרים ואנשי הדרג המבצעי, שכתולם עולה מן הדו"ח. נראה, כי לא יהיה מנוס מהדחת מנהל בית המעצר דרום בבאר־שבע מתפקידו. לגבי האחרים, נראה כי הנציב יאלץ לנזוף בהם, מאחר שלא הספיקו להתארגן בזמן הקצר שעמד לרשותם.

אתמול נמסר ל'דבר' מגורמים בשירות בתי הסוהר, שהביעו את תמיהתם מהרכבה של הוועדה. יו"ר הוועדה שלום מן הורשע בעבירה של זיוף מסמכי רופא ומשה קופלמן, אחד מחברי הוועדה, הוא מנהל כלא רמלה, שבו שהה עד לפני שלושה חודשים הרצל אביטן ואל תאו הוחדר אקדח. עד כה לא פענחה המשטרה את פרשת החדרתו של הנשק לתאו של אביטן בכלא רמלה.

הדו"ח מוגש הבוקר לעיון ראשון של הנציב. כל חברי הוועדה חתמו על הצהרת סודיות והוטל איפול על עבודת הוועדה מראשיתה.

הוארך מעצר חשודות בסיוע לאביטן

כתב עתיים מוסר: בית משפט השלום בתל־אביב האריך אתמול בארבעה ימים את מעצרן של תמר מלכה, בת 31 ואם לשלושה ילדים, ושושנה ביטון, אחותו של הרצל אביטן, בת 52 ואם לשישה ילדים. שתיהן חשודות בסיוע לבריחתו של אביטן.

בא־כוח המשטרה טען, כי השתיים יצרו קשר עם הרצל אביטן ואפשרו לו להסתתר בדירה, שבה נלכד בהוד־השרון, מקום מגוריהן. החוקר טען, כי תמר מלכה פנתה אל גיסתה, יפה מלכה (אף היא עצורה בפרשה), וביקשה ממנה את המפתח לדירתה ברחוב שרת בהוד־השרון. לגבי שושנה ביטון אמר בא־כוח המשטרה, כי הרצל אביטן הגיע לביתה, וכי על־פי החוק, אסור היה עליה להגיש לו כל עזרה. עוד טען החוקר, כי בעדותה נתגלו סתירות, וייתכן שהיא משקרת.

הוארך מעצר חשוד בהצתה באור יהודה

(ע). – מעצרו של אליאס בסון (32), טכנאי אלקטרוניקה מאור יהודה, החשוד במעורבות בהצתת הצריף בו מצאו את מותם 3 פועלים ערבים, הוארך אתמול ב־7 ימים נוספים.

כזכור, הוצת הצריף ב־9.8.88, באתר בנייה הסמוך למתנ"ס העירוני באור יהודה. 3 הפועלים שישנו באותה עת בתוך הצריף ניכוו באורח אנוש ומתו מאוחר יותר.

בא כוח המשטרה, מפקח דוד לוי, טען בבית המשפט, כי החשוד בסון נחקר כמה פעמים במשטרה וישנו עדויות הסותרות את גירסתו, לפיה נפגש בשעת ההצתה במסעדת „אנטבה" באור יהודה עם 4 אנשים.

זכו בפיס

בהגרלת ה„פיס" של מפעל הפיס מס. 35. 88 שהתקיימה ביום 1/9/88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 250,000.00 + 16,668.00 ש"ח זכה המספר: 797167.

בסך 15,000.00 + 1,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 97167.

בסך 1,500.00 + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 7167.

בסך 150.00 + 18.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 167.

בסך 15.00 + 3.00 ש"ח זכו המספר המסתיימים ב: 67.

בסך 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 7; 0; 8.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

שערי מטבע חוץ ביום 01.09.88

המטבע	בנקנוטים – לאומי קניה	בנקנוטים – לאומי מכירה	בנקנוטים – הפועלים קניה	בנקנוטים – הפועלים מכירה	בנקנוטים – דיסקונט קניה	בנקנוטים – דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	העברות והמחאות – לאומי מכירה	העברות והמחאות – הפועלים קניה	העברות והמחאות – הפועלים מכירה	העברות והמחאות – דיסקונט קניה	העברות והמחאות – דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.62	1.71	1.61	1.69	1.61	1.68	1.6378	1.6582	1.6538	1.6542	1.6353	1.6559	1.6454
1 מארק גרמני	0.86	0.91	0.85	0.89	0.85	0.89	0.8709	0.8817	0.8697	0.8805	0.8696	0.8805	0.8759
1 ליש"ט	2.71	2.86	2.69	2.82	2.70	2.83	2.7507	2.7849	2.7399	2.7741	2.7481	2.7826	2.7643
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.25	0.26	0.25	0.26	0.2566	0.2598	0.2565	0.2597	0.2563	0.2595	0.2581
100 ין יפאניים	1.19	1.25	1.17	1.23	1.17	1.23	1.1985	1.2135	1.1949	1.2098	1.1962	1.2115	1.2041
1 גילדן הולנדי	0.76	0.81	0.75	0.79	0.75	0.79	0.7724	0.7820	0.7694	0.7790	0.7707	0.7804	0.7759
1 פרנק שוויצרי	1.02	1.08	1.01	1.06	1.01	1.06	1.0330	1.0459	1.0324	1.0452	1.0327	1.0457	1.0390
1 כתר שוודי	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2526	0.2558	0.2521	0.2553	0.2521	0.2552	0.2537
1 כתר נורבגי	0.23	0.25	0.23	0.24	0.23	0.25	0.2367	0.2397	0.2357	0.2386	0.2359	0.2389	0.2374
1 כתר דני	0.22	0.24	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2267	0.2295	0.2266	0.2294	0.2266	0.2295	0.2279
1 מארק פיני	0.36	0.38	0.36	0.38	0.36	0.38	0.3676	0.3722	0.3664	0.3709	0.3667	0.3713	0.3690
1 דולר קנדי	1.31	1.38	1.30	1.36	1.29	1.36	1.3224	1.3389	1.3210	1.3375	1.3205	1.3372	1.3291
1 דולר אוסטרלי	1.24	1.36	1.26	1.35	1.27	1.36	1.3086	1.3249	1.3155	1.3218	1.3062	1.3227	1.3154
1 ראנד דרא"פ	0.43	0.52	0.40	0.55	0.42	0.59	0.6684	0.6767	0.6668	0.6752	0.6673	0.6737	0.6717
10 פרנקים בלגיים	0.41	0.43	0.40	0.42	0.40	0.42	0.4096	0.4147	0.4151	0.4203	0.4153	0.4205	0.4177
10 שילינגים אוסטריים	1.23	1.29	1.21	1.27	1.22	1.28	1.2384	1.2558	1.2356	1.2510	1.2572	1.2527	1.2451
1000 לירטות איטלקיות	1.16	1.23	1.15	1.22	1.15	1.24	1.1731	1.1877	1.1684	1.1830	1.1714	1.1861	1.1784
1 סל"י (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.8090	1.8315	1.8046	1.8271	—	—	1.8187
1 דינר ירדני	3.92	4.16	3.88	4.13	—	—	—	—	—	—	—	—	4.0145
10 לירות לבנוניות	—	—	0.09	0.10	0.05	—	—	—	—	—	—	—	0.0457
1 לירה מצרית	0.64	0.66	0.63	0.67	0.61	0.66	—	—	—	—	—	—	0.7240

בצער רב הננו מודיעים על פטירתו חברנו

אליעזר המאירי ז"ל

נפטר והובא לקבורה ביום רביעי י"ח אלול תשמ"ח 31.8.88 בבית הקברות בתל־יוסף.

בית תל־יוסף

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו, אחי וסבנו היקר

מנדל (מנחם) רוזנבלט

ההלוויה תתקיים היום, יום שישי כ' אלול תשמ"ח 2.9.88 בשעה 11.30 לפנה"צ בבית העלמין הדרום בגבול חולון – בת־ים.
נפגשים על יד השער הראשי.
נא להמנע מביקורי תנחומים.

המשפחה המתאבלת

דבר DAVAR
מאוחד עם „למרחב"
העורכת חנה זמר
סגנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת ד"ר יורם פרי
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב רח' שינקין 45, ת.ד. 199 מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ג' טלפון 242203, ת.ד. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־2־642111, ת.ד. 33104

בחירות 88

המשימה העיקרית של העבודה: מבית לבית בעקבות המתלבטים

וייצמן מינה את נואף מצאלחה ליו"ר המטה הערבי

מאת עליזה ולך, מערכת "דבר" לענייני בחירות

בישיבה ראשונה של ראשי המרחבים והאגודות, שהתקיימה אתמול בלשכתו של עזר וייצמן, יו"ר מטה הבחירות של המערך, ציין ח"כ אברהם (בייגה) שוחט, יו"ר מטה הארגון, כי כל השרים כבר השתלבו בפעילות המרחבית הארגונית, וכי עיקר תפקידם הוא פתרון מיידי של בעיות מקומיות, עזרה בתחום ההסברה והדיון הפעילים.

הגרעין המרכזי בהקמת המרחבים היה ועודנו, לדברי שוחט, עידוד הפעילים בסניפים וסיוע להם בפעילות הארגונית וההסברתית. בייגה הדגיש שהמשימה העיקרית היום היא להגיע לקשר ישיר עם ציבור המתלבטים באמצעות ביקורי־בית, הזמנה לאסיפות ולהצבעות וקשר טלפוני. בישיבה צויין, כי פעילותם של השרים אינה תחליף לפעילות המקומית והיא רק סיוע וגיבוי.

עזר וייצמן אמר, כי פעילות השרים במרחבים צריכה להיות מתואמת לאופי של המרחב. בישיבה השתתפו השרים והפעילים המעורבים בהתארגנות המרחבית: משה שחל ומיכה גולדמן, האחראים לצפון ולגליל, מוטה גור ומיכאל בר־זוהר, האחראים על המרכז וגוש דן, חיים בר־לב, האחראי על מחוז השרון, יעקב צור, האחראי על מחוז יהודה, יצחק נבון, האחראי על ירושלים, ואברהם כץ־עוז, האחראי על הדרום.

מצאלחה יו"ר המטה הערבי, טריף יו"ר המטה הדרוזי

עזר וייצמן, יו"ר מטה הבחירות של המערך, מינה אתמול את נואף מצאלחה ליו"ר המטה הערבי ואת סלאח טריף ליו"ר המטה הדרוזי. שניהם מועמדים במקומות בטוחים ברשימת 'העבודה' לכנסת ה־12. יורם כץ, ראש אגף המיעוטים במפלגת העבודה, התמנה למנהל מטה המיעוטים, וחוסיין אטרי למ"מ יו"ר המטה הערבי. כן יוקמו שני מטות אזוריים למגזרים הכפריים בצפון ובדרום. וייצמן, שביקש להיות מעורב יותר במגזר הערבי, ילווה מקרוב את עבודת המטה הערבי.

60 יום לבחירות

המטה הצעיר מתריע מפני אינפלציה

המטה הצעיר של מפלגת העבודה פתח השבוע במבצע של חלוקת כרוזים, בהם נאמר: "ב־1983 הליכוד גרם להרס המשק הכלכלי והביא עלינו 600 אחוז אינפלאציה, וב־1988 שמיר הכשיל את הסיכוי לשלום והביא עלינו אינתיפאדה". רבבות כרוזים כבר חולקו ברחבי הארץ, והם נושאים מספר טלפון, שכל המטלפן אליו נתקל בגימיק.

למרות שביתת המורים באו התלמידים לבית־הספר בגבעת התמרים ביפו כדי לקבל את פני האורח, שמעון פרס. (תצלום: חנניה הרמן)

פרס: גם תומכי הליכוד יודעים בליבם כי דרך המערך צודקת

(עי).– "איראן לא חייבת להיות אויבת של ישראל. חומייני בסוף דרכו ואני שמח שמהפכתו נכשלה. לישראל הצבא החזק ביותר במזרח התיכון, אין לנו לחשוש משלום או ממלחמה" – אמר אתמול מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, במפגש שקיים בארוחת צהרים עם יוצאי איראן בחולון.

פרס אמר, כי כל מעייניו עד הבחירות נתונים לעניין אחד – לנצח בהן, שכן בבחירות הללו יקבע אופיה של המדינה לשנים הבאות: האם זו תהיה מדינה עם רב יהודי הנהנית משלום וביטחון או לא. "כדי לשכנע בצדקת תפיסת המערך", אמר פרס, "אני מוכן ללכת ולדבר עם כל אחד – חילוני, דתי, מבוגר וצעיר". פרס משוכנע שגם תומכי הליכוד יודעים בליבם כי דרך המערך צודקת.

יושב ראש ארגון יוצאי איראן, ששון סימן טוב, קבל על כך שליוצאי ארצו המונים כ־163 אלף נפש אין יצוג ברשימת המערך. הוא הוסיף, כי אלפי יהודים יוצאי איראן, עשירים ביותר, הגיעו ארצה אך המשיכו לארה"ב, משום שאיש מישראל לא פנה אליהם וניסה לשכנעם ולעניינם.

שר החוץ החל את סיורו בפתיחת כיתה א' בביה"ס התמרים ביפו, ביקר במרכז גמילה מסמים, טייל בשדרות ירושלים שם התקבל בחמימות ושוחח עם עוברים ושבים.

חיזרו והדגישו: המדיניות של שמיר ושרון – תכנית סיפוח בשלבים

(עתי"מ). – ניסים זווילי, יו"ר מטה ההסברה, הורה להוציא מיברק הסברה לכל הח"כים והמסבירים הראשיים.

במיברק נאמר: שאלת חשיבותם של השטחים לביטחון ישראל חוזרת ועולה בפעילות ההסברה. כנגד חשיבות העומק האיסטרטגי של השטחים יש להדגיש:

1. היעד המרכזי של צה"ל – הערכות למלחמה. המצב הנוכחי פוגע בהערכות צה"ל למלחמה.
2. הכוח הישראלי תלוי בהסכמה חברתית. הנטל של השטחים וההתנחלויות פוגע בהסכמה הלאומית והרצון להישאר בשטחים ולשלוט על מיליוני ערבים בניגוד לרצונם.
3. מי שאינו מציע שטחים תמורת שלום מציע למעשה סיפוח ומונע שלום.
4. החזקת השטחים פוגעת במטרות הציוניות של ישראל ומובילה לאבדן הרוב היהודי במדינת ישראל.
5. המשך החזקת השטחים יוביל למלחמה הבאה. רק הסדר מדיני יכול להרגיע את המצב המדיני והביטחוני.

חיזרו והדגישו: המדיניות של שמיר ושרון היא תוכנית סיפוח בשלבים.

מכאן ועד הבחירות נפנה אליך מדי פעם להדגשת נושאים שונים במערכת ההסברה.

שמיר: סקר המערך – שקר

מאת מערכת "דבר" לענייני מפלגות

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול בישיבת צוות ההיגוי הפוליטי של הליכוד, כי "הסקרים השקריים שמפרסם המערך הם הוכחה לכך שראשיו חושבים שמצבם קשה, וכל רצונם להעלות את מצב־רוחם של אנשיהם. מסוכן להיכנס לשקרים לגבי סקרים".

שרון – מועמד המערך בחולון

מאת עמרם נבאי

עו"ד חיים שרון נבחר אתמול מועמד המערך לראשות עיריית חולון. הבחירות נערכו בסניף המפלגה בחולון. מספר בעלי זכות הבחירה הם 108 ועל התפקיד התמודדו עו"ד חיים שרון, סגן־ראש־העיר מוטי ששון ומשה שמר. בעד עו"ד שרון הצביעו 62 ואילו מוטי ששון קיבל 46 קולות. רכז הבחירות היה עמנואל זיסמן.

עו"ד שרון משמש בתפקיד ראש העיר מזה שנה והוא התמודד בבחירות לרשויות המקומיות מול עו"ד משה רון מועמד הליכוד.

פעילים של גוש־אמונים מפיצים סטיקר נגד פרס

מאת אוריאל בן־עמי, סופר "דבר"

יהודה זוגי, חבר מזכירות 'גוש־אמונים' ומאיר אינדור, מפעילי 'גוש־אמונים', מפיצים בימים אלה סטיקר (מדבקה) למכוניות ובו הסתה פרועה נגד שמעון פרס. בסטיקר כתוב: "שמעון פרס סוף בשפל ערבים".

אינדור פרסם על הסטיקר מספר טלפון של משרדו, שבו אפשר להשיג את הסטיקרים האלה.

אורי אריאל, מ"מ מזכ"ל 'גוש־אמונים' אמר ל"דבר" בתגובה, כי הוא מתנגד לכתוב דבר כזה לגבי כל יהודי, ולא רק לגבי פרס. אבל, הוא אמר, כל אדם ב'גוש־אמונים' רשאי לעשות מה שהוא רוצה, ולכן אין בדעתו למנוע את הפצת הסטיקרים שנועדו להסתה פרועה.

הליכוד הפר הסכם עם אומץ

מאת עליזה ולך, מערכת "דבר" לענייני מפלגות

שרי הליכוד החליטו שלשום להפר את ההסכם שחתמו עם רפ"י־אומץ, לפיו ישובץ המועמד השני שלה זלמן שובל בעשירייה השלישית ברשימת הליכוד לכנסת.

אתמול הודיע ראש הממשלה יצחק שמיר ליגאל הורביץ, יו"ר רפ"י־אומץ, כי שובל ישובץ בעשירייה החמישית ועדיין לא נקבע באיזה מקום. יצויין, כי על ההסכם עם רפ"י־אומץ חתומים שמיר, ארנס, שרון והורביץ.

זלמן שובל יצא אתמול לחו"ל ואי־אפשר היה לקבל את תגובתו. עם זאת, לא מן הנמנע שהנהלת רפ"י־אומץ, שתתכנס בתחילת השבוע הבא, תחליט שרפ"י־אומץ תוותר גם על המקום הקודם שיועד להורביץ ולא תלך עם הליכוד בבחירות.

גם שיבוץ המועמדים של 'חירות' והליברלים בעשירייה החמישית לא הושלם השבוע, על אף התבטאויותיו של שמיר, לפיהן הוא רוצה לסיים את המלאכה. שרי הליכוד מינו ועדת ארבעה – לוי, קורפו, מודעי ונסים – להשלמת השיבוץ בהקדם.

מצרים תקדם רעיון הממשלה הפלשתינית בארה"ב; ירדן באירופה; אש"ף בבריה"מ

חוסיין מבקר במצרים ● נפתח מחדש משרד אש"ף בקהיר ● אבא אבן ל"אל־אהראם": חל שינוי לטובה בעמדות המדיניות של אש"ף אך עליו לנקוט במחוות מוחשיות כלפי ישראל

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

המלך חוסיין פתח אתמול ביקור בן שלושה ימים במצרים ונועד לשיחה ראשונה בארבע עיניים עם הנשיא מובארק בארמון ראס א־תין באלכסנדריה.

מקורות יודעים מסרו שהמלך דיווח למובארק על מדיניות ההתנתקות הירדנית מהשטחים, וכי שני המנהיגים סקרו את ההתפתחויות באיזור בעקבות הפסקת המלחמה האיראנית־עיראקית. כמו כן דנו מובארק וחוסיין בדרכים להרחבת שיתוף הפעולה האזורי והצבאי בין מדינותיהם. אל חוסיין נלווים ראש ממשלתו זיד ריפאעי ומפקד הצבא זיד איבן שאכר.

שלשום מסר העתון הקאהירי "אל־וופד" כי לקראת כינוס המועצה הלאומית הפלשתינית יפגשו בקאהיר מובארק, חוסיין וערפאת כדי לגבש תכנית משותפת למתן גיבוי מדיני לרעיון הקמת ממשלה פלשתינית זמנית והכרזה על עצמאות הפלשתינים בשטחים. לדברי "אל־וופד" מצרים תפעל לקידום הרעיון בארה"ב ובזירות אפריקה ואסיה, ירדן תקדמו בארצות אירופה ובמדינות ערב ואש"ף יפעל להשגת תמיכה סובייטית בממשלה הזמנית. לפי שעה נתנו הסובייטים להבין שעל אש"ף להמתין עד לאחר הבחירות בישראל ובארה"ב לפני שיצא ביוזמה מדינית חדשה.

בתוך כך נפתח אתמול מחדש משרד ארגון "הפתח" בקאהיר שנסגר באפריל אשתקד במסגרת צעדי הענישה שנקטו המצרים נגד אש"ף משום שקיבל בכינוס המועצה הלאומית הפלשתינית הקודם החלטות שהעליבו את מצרים.

אבא אבן אמר בראיון ל"אל־אהראם" כי לדעתו חל לאחרונה שינוי לטובה בעמדות המדיניות של אש"ף – אך על הארגון לנקוט במחוות מוחשיות כלפי ישראל כדי להפוך פרטנר למו"מ מדיני, ובראש ובראשונה לאמץ את החלטה 242. השר אריאל שרון אמר בראיון ל"אל־אהראם" כי ירדן צריכה להיות המקום שבו יקימו הפלשתינים בבוא העת את מדינתם.

באיגרת ששלח אתמול ערפאת לכנס הארגונים הלא־ממשלתיים לתמיכה בעניין הפלשתיני הנערך בג'נבה – הוא הדגיש ששום פתרון לא יושג לסכסוך אלא אם אש"ף יוכר על ידי ישראל כנציגם המוסמך של הפלשתינים, ישראל תיסוג מכל השטחים והפלשתינים יממשו את זכויותיהם הפוליטיות במלואן.

ערפאת אמר אתמול כי המועצה הלאומית הפלשתינית תתכנס בסוף החודש הנוכחי או בראשית החודש הבא. הוא ציין שהוועד הפועל של אש"ף יחדש בימים הקרובים את דיוניו בשאלת הקמת ממשלה פלשתינית זמנית או ממשלה גולה כחלק מיוזמה מדינית חדשה שעליה יוכרז במועצה הפלשתינית.

מקורות מצריים מסרו בעקבות פגישת חוסיין־מובארק כי הנשיא המצרי הביע בפני המלך את רצונו שירדן ואש"ף יחדשו את התאום המדיני ביניהם חרף מדיניות ההתנתקות הירדנית בשטחים. שני המנהיגים דנו, לדברי המקורות המצרים, בכוונת אש"ף לכונן ממשלה פלשתינית זמנית או גולה. מובארק סיפר לחוסיין שדרש מנציגי אש"ף שעימם נועד לאחרונה בקאהיר שממשלה פלשתינית זמנית תאמץ מצע מדיני מתון כך שתוכר על ידי ארה"ב ותשולב בתהליך ההסדרים באיזור.

טוניסיה מוכנה לארח ממשלה פלשתינית גולה

רבת עמון (ע"ר). – טוניסיה מוכנה לארח ממשלה פלשתינית גולה, לכשתקום – זאת אמר אתמול נציג פלשתיני בכיר ברבת עמון. שייח עבד אל־חאמיד אל־סאיח, יו"ר המועצה הלאומית הפלשתינית (הפרלמנט של אש"ף), אמר עם זאת לכתב רויטר, כי החלטה בנושא זה חייבת להתקבל במועצה הלאומית. משרדיו המרכזיים של אש"ף נמצאים בטוניס.

חוסיין וחוסני

נשיא מצרים חוסני מובארק מקדם את פני המלך חוסיין בהגיעו לביקור בקאהיר אתמול. בביקורו ישתתף המלך בטקסי מלאת 85 שנה ל'ויקטוריה קולג' באלכסנדריה, שם סיים חוסיין את לימודיו ב־1950. (צילום: א.פ.)

המבצע של השנה!

כל השנה
על חשבוננו

★ המבצע יתקיים בכל סניפי קו־אופ רשת הרבוע הכחול כולל סניפי הרצליה, רמת השרון ורעננה
★ המבצע יחל ביום 1.9.88 ויסתיים ביום 10.9.88.
★ כל לקוח שירכוש מוצרים בתקופת המבצע, בכל סכום קנייה שהוא, יהא זכאי להשתתף בהגרלות היומיות
★ ★ הפרס היומי הינו זכות לבצע, קניית חינם אחת לכל חודש, בסכום זהה לסכום הקנייה אשר זיכתה את הזוכה בפרס, וזאת במשך 12 חודשים.
★ כל קנייה נוספת מגדילה את סיכויי הזכייה.

★ ההגרלה היומית תבוצע בנוכחות נציג אגף הסחר ברו־אופ נציג אגף הפקוח והבקורת של קו אופ וכן עו"ד או רו"ח.
★ קו־אופ תפרסם ברבים במודעות או בעתונות, לפי בחירתה, את דבר הזכייה ושמות הזוכים.
★ ההשתתפות במבצע אסורה על עובדי קו־אופ ובני משפחותיהם.

הקדם קניותיך לחג
בקו־אופ קונים עכשיו
ומשלמים ב־2.11.88
*על כל קניה מעל 100 ש"ח לבעלי כרטיסי אשראי ישראכרט ויזה
לבעלי כרטיס קו אופ זהב
לא כולל חנויות אלקטרולין,
לאלקטרולין תוכניות אשראי מיוחדות ונפרדות.

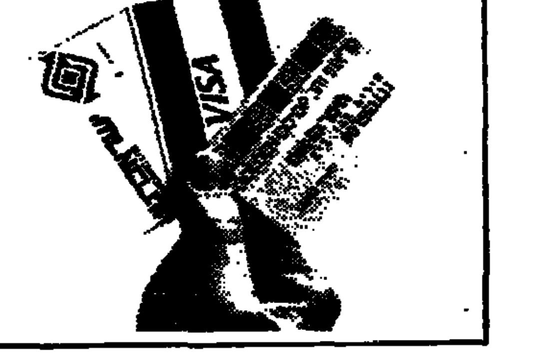

היתר לעריכת הגרלה מס' 117

מבצע כזה
אף פעם לא היה...
רק בקו־אופ
מי שקונה בערב ראש השנה
*קונה חינם כל השנה
החל מהיום ועד ערב
ראש השנה יעלה בגורל
כל יום קונה אחד
אשר יזכה 12 פעמים
בהחזר סכום קנייתו.**

הקו־אופ עושה לכם את כל השנה שנה טובה

היפר קו־אופ • סופר קו־אופ של רשת הריבוע הכחול, קו־אופ רעננה, קו־אופ הרצליה ורמת־השרון

קו אופ קו אופ קו אופ קו אופ קו אופ קו אופ

هكذا من الاحيل

הפועלים בגדאנסק הפסיקו שביתתם

נענו לקריאת ואלנסה, שהשתכנע מנכונות השלטונות לדון עימו בהכרה בארגון 'סולידאריות' • במכרות השביתה נמשכת

גדאנסק (רויטר וא.פ.) – עובדי מספנת 'לנין' בגדאנסק החליטו אתמול אחרי־הצהריים בהצבעה להפסיק את שביתת השבת שלהם בת 10 הימים, ולדברי מקורות בתנועת 'סולידאריות', גם יתר השביתות בשלושה נמלי גדאנסק אמורות היו להיפסק אף הם במשך יום אתמול.

• במקורות של 'סולידאריות' בגדאנסק נמסר, כי קריאתו של ואלנסה עוררה מרירות רבה בקרב חלק מהשובתים וכי הוא נאלץ לפתוח במסע שכנוע, כדי להניעם למלא את בקשתו. לדברי מקורות אלה, חשו רבים מן השובתים, כשואלנסה חזר בידיים ריקות משיחתו ביום ד' עם שר הפנים צ'סלאב קיסצ'אק, שכן דרישתם הראשונה של השובתים היתה הכרה מצד הממשלה ב'סולידאריות', וזו לא נענתה במלואה.

בנאומו בפני השובתים במספנת 'לנין' הודה ואלנסה, כי פגישתו עם קיסצ'אק היתה "נוראה" וכי לא קיבל, למעשה, כל ערובות לכך שהאיסור על 'סולידאריות' יוסר. "אולם ברגע זה אין אנו יכולים להשיג יותר מכך", אמר. "אני מבטיח לכם שהחלטה זו לא נתקבלה מתוך פחד, אלא מתוך אחריות... לפולין דרושה הסכמה, הסכמה שתביא לפלורליזם, לסולידאריות ולשיכתנים. אני חותר להסכמה, ואיני מטיל ספק בכך שהשלטונות אכן עלו על דרך ההסכמה."

עם סיום דבריו יצא ואלנסה לסיור ביתר המספנות המושבתות בגדאנסק.

במכרה הפחם 'ליפקובי' שבשלזיה, שבו החלה השביתה ב־16 באוגוסט, סרבו הפועלים להפסיק את שביתתם קודם שיושבו המחלוקות עם השלטונות בדבר גובה שכרם ותנאי העבודה במכרה. הם גם תבעו, שואלנסה יבקרם באופן אישי, כדי להסביר להם את מניעיו לקריאה להפסקת השביתה.

גם בשצ'צ'ין הודיעו חברי ועד השביתה של הנהגים, כי אין בדעתם להפסיק את שביתתם באורח אוטומאטי, שעה שלא נעשה דבר לפתרון בעייתם. השביתה נמשכת גם בתשלובת מפעלי הפלדה 'סטאלובה וולה' שבדרום־מזרח פולין. גם שם תובעים העובדים העלאות שכר ושיפור תנאים בנוסף על ההכרה בארגון סולידאריות.

מנהיג 'סולידאריות' קרא להפסקת השביתות בפולין, לאחר שהובטח לו על־ידי שר הפנים, כי השלטונות ידונו עימו במתן מעמד חוקי לאיגוד שבראשו הוא עומד. פגישתו היתה המגע הראשון שהתקיים בינו לבין הממשלה מאז הוצאה 'סולידאריות' אל מחוץ לחוק ב־1982. יועץ בכיר לתנועת סולידאריות, טדאוש מאזובייצקי אמר לכתבים בגדאנסק, כי ואלנסה פעל על פי מנדט שקיבל מכל השובתים.

ואלנסה קיים את פגישתו בחווילה ממשלתית בוארשה. שר הפנים צ'סלאב קיסצ'אק, שאיתו נועד, הוא האיש שהוציא את הצו למעצר בית נגדו כשהוכרז בפולין המשטר הצבאי ב־1981. הוא הוחזק במעצר בית במשך 11 חודשים. פגישתם שלשום חלה בדיוק ביום שבו מלאו שמונה שנים להסכם שחתם עם שלטונות פולין דאז על הקמת איגוד מקצועי בלתי תלוי, הוא 'סולידאריות'.

ביום השנה ה־19 למהפיכה בלוב

דווחים מערביים על 'אביב בטריפולי'

טריפולי (רויטר). – שינויים של ממש בתהליכים זה הורגשו אחרים בלוב – בכלכלתה, בחיי החברה ובחופש הפרט – מדווחים דיפלומאטים מערביים מטריפולי לרגל יום השנה ה־19 למהפיכה הלובית שחל אתמול. לדבריהם, פתיחת התערבות הממשלתית בכלכלה, ויתור חלק מההגבלות על חופש היציאה מהמדינה, ואסירים מדיניים אחרים לפחות שוחררו במהלך ששת החודשים האחרונים במסגרת מה שכונה על־ידי אחד הדיפלומאטים 'האביב של טריפולי'.

צעדים אלה באים במקביל לשיפור במצבה הבטחוני של לוב עם סיומה של מלחמת צ'אד בשנה שעברה והסרת הסכנה של עימות צבאי עם ארה"ב, הרף המשך מלחמת המילים בין שתי הבירות. בסך־הכל יש השנה לתושבי לוב סיבות רבות יותר לחגוג ביום השנה למהפכה משהיו להם זה שנים רבות. "עקבתי אחר הידרדרותה של מדינה זו בשלוש השנים האחרונות", סיפר דיפלומאט מערבי, "אבל השנה חל מהפך של ממש".

להערכתם של המשקיפים המערביים, נועדו צעדי הליברליזציה לשפר את תדמיתה של הממשלה בעיני העם, לאחר שזו נפגעה קשות במשך שנים עקב הצנע הכלכלי, ההגבלות על חופש הפרט והמלחמה בצ'אד. כשאר כלכלות הנפט בעולם הערבי, שקעה גם לוב בכיתון ב־1982, כשנפלו מחירי הנפט ולא התאוששה מאז.

בחודש מארס טיפס מנהיג לוב, קולונל מועמר קדאפי, על דחפור לעיני עתונאים, הניף את הכף ובתחווה דרמאטית אופיינית הסיר את הגג מעל אחד מאגפי של בית כלא ושחרר ממנו את האסירים המדיניים שהיו מוחזקים בו. בכך הוא נתן את האות לפתיחת מערכה לשמירת זכויות האדם. כעבור ימים אחדים צולם כשהוא קורע לגזרים תיקי אזרחים שיציאתם מתחומי לוב נאסרה עליהם.

ביוני אישר הפרלמנט הלובי את 'המסמך הירוק הגדול על זכויות האדם בעידן ההמונים', מסמך שניסח קדאפי, הקורא לחופש האמונה, הביטוי והתנועה וכן לחופש ביוזמים אישיים. הוא מבטיח את זכות ההתאגדות ואוסר העסקת משרתים, שאותם הוא מכנה 'עבדי העידן המודרני'. המסמך זכה לשבחים של ארגון 'אמנסטי הבין־לאומי', שקדאפי הביע לאחרונה את רצונו להצטרף אליו.

דיפלומאטים מערביים הביעו את הערכתם, שאחד מיעדי המסמך הוא לסייע בהגבלת כוחם של הועדים המהפכניים, שלהם מייחסים תושבי לוב רבות ממצוקותיהם. הסלמה נוספת בעימות בינו לבין הועדים חלה השבוע, כאשר בנאום שנשא באסיפה של חברי ועדים ביום ב' הוא טען, ש"אנשים מסוימים הסתננו לתנועה, כדי לחסל מתנגדים פוליטיים".

הדיפלומאטים המערביים נקטו עם זאת לשון זהירה באשר לעתידן של הרפורמות הליבראליות בלוב. הם ציינו, למשל, שכנגד העובדה שהותרה הפצתם של עתונים זרים מסוימים בלוב, נותר הפיקוח על העתונות המקומית נוקשה כשהיה.

מקץ 12 שנות מלחמה בין מארוקו לפוליסריו

משאל עם יכריע גורל מערב הסהרה

רבאט (רויטר). – מקץ 12 שנות לחימה – שכמעט לא נודעה כלל מחוץ לתחומי מארוקו – קרובה עתה מלחמתו של צבא מארוקו עם מורדי הפוליסריו על בעיית הארץ המדברית של מערב הסהרה לסיומה במסגרת תכנית שלום של האו"ם. שני הצדדים הודיעו ביום ג' למזכ"ל האו"ם חאוויאר פרז דה־קוייאר, כי הם מקבלים את תכניתו, שעל פיה יוכרע גורל אזור המריבה על־ידי תושביו במשאל עם.

דובר האו"ם פראנסואה ג'וליאני מסר, כי על־פי תכנית השלום תוכרז בשלב הראשון הפסקת אש ובשלב הבא ייערך משאל, שבו יתבקשו התושבים לבחור בין עצמאות לבין התמזגות עם מארוקו. אבל משקיפים מדיניים ודיפלומאטים מתחבטים עדיין בשאלת המפתח, "אילו תושבים?"

במפקד האוכלוסין האחרון שערכה ספרד ערב פינוי השטח בשנת 1974 מנתה האוכלוסיה 74,000 נפש. כיום מוערכים אנשי הפוליסריו, כי היא מונה 207,000 נפש, מרביתה במחנות פליטים באלג'יריה. מארוקו נוקבת מצידה במספר 164,000. השאלה היא, לדברי מנהיג אחת ממפלגות האופוזיציה של מארוקו, למי יותר להצביע במשאל, ואיזה פיקוח ייכפה על תעמולת הפוליסריו על־ידי שלטונות מארוקו לקראת ההצבעה.

משקיפים מדיניים רואים בהכרזת הצדדים ברבאט פריצת דרך, שהתאפשרה הודות לשינויים שהתחוללו באחרונה במערכת הבריתות האזוריות, לרבות חידוש היחסים הדיפלומאטיים בין מארוקו לאלג'יריה במאי השנה. אבל מארוקו מסרבת עדיין לשאת ולתת במישרין עם הפוליסריו, ונראה שצפויים עוד חודשים ארוכים של משא ומתן בטרם ניתן יהיה לממש את תכנית השלום.

בשיר מוסטפה, האיש מספר שניים בהנהגת הפוליסריו, ציין בדעווה ביום ג', כי התנאי העיקרי של הפוליסריו בשלב הראשון הוא, שחלק ניכר מהכוח הצבאי המארוקאי יפונה מהשטח ושמינהל בין־לאומי יתפוס את מקומו, אבל שר החוץ המארוקאי עבד אל־לטיף פילאלי אמר, שאינו צופה קשיים בעניין זה. "הואיל ובכל מקרה כוונת מארוקו היא לרתק את כוחותיה בחזרה למשלטיהם שלאורך חומת הביצורים שלה."

מערב הסהרה היא ארץ מדברית שמשאביה היחידים הם מחצבי פוספט וזכויות דיג לחופי האוקיאנוס האטלאנטי. זה שנים שבית המלוכה ברבאט טוען לזכויות היסטוריות עליה. ערב הפינוי הספרדי בשנת 1975 נתן המלך חסן ביטוי דרמאטי לתביעתו כששיגר 350,000 מתנדבים, גברים ונשים, אל מעבר לגבול תוך התעלמות משומרי הגבול הספרדים. החיילים לא פתחו באש, וחודש לאחר מכן חתמה מאדריד על הסכם שהעביר את השטח לניהולן המשותף של מארוקו ומאוריטניה.

אלא שמורדי הפוליסריו פתחו כעבור חודשים ספורים במלחמתם לעצמאות – כשהם נהנים מתמיכת אלג'יריה ולוב. גרמו להסתלקות מאוריטניה משותפתה בניהול השטח ודחקו אליו 80,000 חיילים מארוקאים דרך קבע. ב־1976 הכריזו מורדי הפוליסריו על הקמת הרפובליקה הסהרה הערבית הדמוקראטית, וזו זכתה עד כה להכרת כ־60 מדינות.

"עיצרו את חומייני!"

מפגינה איראנית חברת ארגון המוג'הידין, הלוחם בשל־טון חומייני, מחווה בידיה בעת נאום בפני כ־50 מפגי־נים מול משרד האינפורמציה של האו"ם בלונדון ביום ד'. המפגינים ביקשו להביא לתודעת הציבור במדינות המערב, כי באמצע החודש, ערב כניסת הפסקת האש בין עיראק לאיראן לתוקפה, הוצאו 860 מחברי הארגון להורג בטהראן. התמונות שעל גבי הכרזות הן של אח־דים מהמוצאים להורג. (צילום: א.פ.)

ירדן הוציאה את הגדה המערבית ממפת הממלכה

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לעניני ערבים

ממשלת ירדן החליטה ביום ד' שלא לכלול יותר את הגדה המערבית ועזה במפת הממלכה ההאשמית – כך מסר מקור ירדני מוסמך.

המקור סיפר, כי מעתה ואילך יסומנו הגדה המערבית ועזה במפות הירדניות הרשמיות תחת השם פלסטין. כן אמר, כי המפות החדשות יכנסו בקרוב לשימוש בכל המוסדות הירדנים הרשמיים ובספרי הלימוד בבתי־הספר. הירדנים מסבירים, כי הצעד הנוכחי ננקט, כדי לצקת תוכן מעשי בהחלטת המלך חוסיין מ־31 ביולי על ניתוק ירדן מהגדה.

יש לציין, שבפועל, הניתוק בין שתי גדות הירדן הוא בינתיים חלקי. ירדן ממשיכה לקלוט תוצרת חקלאית מהשטחים, המעבר בגשרים נמשך, והחוק הקובע את אחדות שתי הגדות עדיין נותר על כנו.

חדר מבצעים משותף של החזבאללה ואמל

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לעניני ערבים

נביה ברי קרא ביום ד' לחזבאללה להקים חדר מבצעים משותף יחד עם תנועת 'אמל' כדי להגביר את הפיגועים נגד איזור הבטחון הישראלי בדרום־לבנון. מקורות בביירות מסרו שהצעה זו הועלתה בעבר על־ידי הסורים, המעוניינים בהסלמת הטרור נגד ישראל, אולם היא לא יצאה עד עתה לפועל בשל העוינות השוררת עדיין בין 'אמל' לחזבאללה.

בנאום שנשא ברי במלאת 10 שנים להעלמות מייסד תנועת 'אמל', מוסא סאדר, הוא קרא להפעלתה מחדש של ממשלת סלים אל־חוס בלבנון, כדי לכונן 'מועצה מכוננת' שתכבה על הקמת הרפובליקה הלבנונית השנייה, שתהיה בעלת אופי ערבי מובהק ופדרליסטית. הצעה זו נדחתה מיד על־ידי סמיר ג'עג'ע, המנהיג הצבאי של הפאלנגות, שקרא לבחירת נשיא חדש שיהיה מקובל על כל העדות במקום המועמד הפרו־סורי סלימאן פרנג'יה.

מזכ"ל או"ם העביר התיווך בין איראן לעיראק לנציגו

מאת סופר "דבר" בז'נבה

מזכ"ל או"ם דה־קוייאר מינה אתמול את הדיפלומאט השוודי יאן אליאסון לנציגו האישי המיוחד לניהול שיחות השלום בין איראן לעיראק.

כהציגו את אליאסון בן ה־47 בפני העתונאים אמר דה־קוייאר, כי אליאסון ימשיך את הדיונים בדרג של מומחים וגם ינסה לארגן פגישה נוספת בין שרי החוץ של שתי המדינות, שלא נפגשו מאז נקלעו השיחות למבוי סתום ביום ו' שעבר.

בשעה האחרונה לפני צאתו לליסבון קיים דה־קוייאר פגישות נפרדות עם שני השרים הנציגם בפני מוליפו. כזכור, אמר דה־קוייאר ערב תחילת שיחות השלום, כי אם יגיע למסקנה שאין סיכוי למיצויין בעתיד הנראה לעין, הוא ימנה נציג להמשכתן במקומו. הוא הביע בשעתו את החשש, שאם לא ייווצרו התנאים להשגת התקדמות מהירה בשיחות כבר בשלביהן הראשונים, הן עלולות להימשך שנים ארוכות.

אתמול פרסמה איראן רשימה נוספת של הפרות הפסקת האש על־ידי עיראק, בהן לקיחתם בשבי של 752 חיילים איראנים מאז נכנסה הפסקת האש לתוקפה לפני 12 יום.

בהודעה ששודרה ברדיו טהראן נאמר עוד, כי בתשע תקריות נפרדות שאירעו בין ה־27 באוגוסט וה־31 בו חדרו כוחות עיראקיים לתוך שטח איראן, ביצרו את עמדותיהם שם, השתלטו על שני כפרים וירו פגזים וכדורי נשק קל לעבר האיראנים.

מפקד הכוחות המזוינים של איראן עלי אכבר רפסנג'אני הרגיש ביום ד', כי שיחות השלום בז'נבה אינן מתקדמות כראוי, ושההפרות העיראקיות את הפסקת האש עלולות לגרום להתלקחות מחודשת של המלחמה.

מאנדלה הועבר למרפאה פרטית ונראה שלא יוחזר לבית־הסוהר

יוהנסבורג (ע"ר וע"צ).– מנהיג 'הקונגרס הלאומי האפריקאי' נלסון מאנדלה הועבר ביום ד' למרפאה פרטית ואתמול נפגש עם שר המשפטים בממשלת דרום־אפריקה, קובי קואטסי. לא מן הנמנע שהעברתו למרפאה מבשרת את שחרורו הקרוב.

קואטסי, התומך בשחרורו של מאנדלה ממאסר, אמר בהודעתו אחרי הביקור, כי המנהיג השחור בן ה־70 התאושש בצורה נאה ממחלת דלקת הראות, אולם הוא לא מסר דבר על תוכן השיחה ביניהם.

מאנדלה עומד כנראה להשתחרר ממאסרו, לאחר שהועבר מבית־החולים הממשלתי 'טייגרברג' למרפאה הפרטית, הידועה כאחת האקסקלוסיביות ביותר. שר המשפטים ציין, כי התנאים במרפאה "לא יכולים להיות יותר טובים".

לא ברור מהודעת שירות בתי־הסוהר, אם מאנדלה, המקבל טיפול נגד דלקת ראות, נשאר במעמד של אסיר גם במרפאה. מצבו של מאנדלה השתפר במידה כזאת, שהמשך הטיפול בו בבית־החולים 'טייגרברג' אינו דרוש יותר, אמר דובר שירות בתי־הסוהר בהודעתו.

פרשנים פוליטיים הביעו הערכתם, כי הממשלה עשויה לשחרר את מאנדלה בשלבים, כדי להפחית את רושם השחרור על הקיצונים הלבנים המתנגדים לו. על פי הנחה זו, יותר למאנדלה בשלב הראשון לקבל אורחים ולדבר עם אנשי תקשורת.

בינתיים הודיע פרקליטו של מאנדלה איסמעיל איוב, כי השלטונות לא התייעצו עמו או עם ידידי מאנדלה בקשר לצעד האחרון. הוא אמר, כי אין הוא רואה משמעות מיוחדת בהעברתו של מאנדלה למרפאה.

ועידת 'פן' בסיאול – לראשונה מ־79 בארץ בה כלואים סופרים

סיאול (א.פ.). – יותר מ־300 סופרים מ־29 מדינות מוחזקים בבתי־כלא על־ידי ממשלות המואשמות בשלילת חופש הביטוי – כך עולה מדו"ח שהוצג ביום ד' בוועידת הארגון הבין־לאומי בסיאול. מספר זה קטן ב־35 ממספר הסופרים שהיו כלואים בשנת 1987, בעיקר בזכות השינויים שאירעו בברה"מ.

נשיא הוועידה ה־52 של הארגון, פרנסיס קינג מבריטניה, אמר, שכנגד שיפור התנאים בברה"מ, כמו גם בארגנטינה ובצ'ילה, חלה הרעה במצב במדינות אחרות בדרום־קוריאה, וייטנאם, איראן ודרום־אפריקה.

כינוס הוועידה בסיאול עורר מחלוקת בקרב חברי 'פן', הואיל והיתה זו הפעם הראשונה מאז הוועידה בברזיל ב־1979, שזו מתכנסת במדינה שבה מוחזקים סופרים בבתי־כלא.

סופרים דרום־קוריאנים אחרים החרימו את הוועידה עקב כך, אך יו"ר ועדת הארגון לעניני סופרים כלואים, המזכ"ל השוודי תומאס פון ורנסאק, הסביר, שההחלטה התקבלה לאחר שארגונים לשמירת זכויות האדם, לרבות 'אמנסטי הבין־לאומי', קבעו שהדבר עשוי להועיל לשיפור מצבם של הסופרים הכלואים בדרום־קוריאה.

בראשית השבוע ביקר פון ורנסאק ביחד עם שלושה צירים אחרים שני דרום־קוריאנים כלואים – סופר ועתונאי. לדבריו, דרשו ממנו שלטונות הכלא להציג בפניהם מראש את השאלות שהיה בדעתו להפנות לשניים. הם הוציאו מן הרשימה שאלה אחת: "האם נכון הדבר שהודאתך הוצאה ממך תחת לחץ גופני?"

האו"ם עומד בפני פשיטת רגל עקב אי פרעון חובה של ארה"ב

מרכז האו"ם (ע"צ). – בימים אלה, שבהם מגביר האו"ם את יוקרתו והודות להפסקת האש בין איראן לעיראק וההסכם על מערב הסהרה, מתמיד מצבו הפיננסי להידרדר, מציינים משקיפים במרכז האו"ם. לדבריהם, על הארגון הבין־לאומי מאיימת פשיטת רגל באמצע נובמבר, אם הנשיא רייגן לא ימסור לו, או לא יבטיח לו למסור, המגיע, כאשר יישא את דבריו בעצרת הכללית ב־26 בספטמבר.

ארה"ב חייבת לאו"ם 467 מיליון דולאר, חלקה בתקציב הרגיל, ו־70 מיליון דולאר למימון פעולות השלום (הקסדות הכחולות), בעיקר במזרח־התיכון ובקפריסין. בלי כסף זה יהיו קופות האו"ם ריקות באמצע נובמבר, ובעלות הברית המסורתיות של ארה"ב מסרבות להמשיך ולהעביר מיקדמות, כדי לפצות על המחסור בתשלומים מצד ארה"ב וכדי לחלץ את הארגון מן המשבר.

הקונגרס הורה, בין היתר, לצמצם ב־15 אחוז את מספר העובדים במזכירות האו"ם (4,600 פקידים) ולאשר נוהל הצבעה על התקציב בקונסנזוס, אשר יעניק לארה"ב מעין וטו על התקציב.

גם ברה"מ עדיין חייבת 252 מיליון דולאר מהקצבותיה לפעולות השלום של האו"ם, זה כמעט 20 שנה. אולם, בניגוד לארה"ב, היא מקטינה אט אט את הפיגור שלה, ואילו החוב האמריקאי גדל מחודש לחודש.

למסדרה גדולה בת"א
דרושה
כתבנית
מהירה לעבודה על מסוף מחשב
8 שעות עבודה
נסיון קודם הכרחי
טל. 03-253211
אורי (שלוחה 249)

למפעל מזון באזור עמק יזרעאל
דרוש
מנהל אחזקה
(אחראי)
בעל נסיון במפעלי מזון וידע בתחום פיקוד חשמל פנאומטיקה ומכניקה
כדבר פרטים נא להתקשר 04-858789 רב

למשרד רואי חשבון בתל־אביב
דרושה
כתבנית עברית אנגלית
עם נסיון במעבד תמלילים חודרמיל.
5 ימי עבודה בשבוע.
פניות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 29657 תל־אביב מיקוד 61296

לתושבי ת"א והמרכז
המוכשרים להצליח
אם את ה בוטח ת בעצמך ויכול ה להוכיח שאת/ה מסוגל ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן/ת ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפן/י ללמה: 03-622245-9
מגדל – חברה לביטוח בע"מ
דבר אחד בטוח.

מנהלים בע"מ
איש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
תפקיד נהולי בכיר בתחום השווק בחברת פרמצבטיקה
מועמד מתאים יהיה –
איש שווק בכיר בעל נסיון קודם בתחום הפרמצבטיקה או רופא איש מינהל רפואי בעל נסיון נהולי ונטיה לעולם השווק והעסקים.
התפקיד כרוך בהפעלת צוות עובדים ובנהול מערך שווקי מורכב.
מקום העבודה – אזור המרכז.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046.
סודיות מובטחת
MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

למוסד ממלכתי
דרושים
אקדמאים
לעבודה בלתי שגרתית
אנו מציעים לך:
* עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות רבה.
* לימוד השפה הערבית.
* תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
* עבודה קבועה.
* מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כשוריך.
אם גילך בין 24–31, סיימת שירות מלא בצה"ל ובריאותך תקינה –
פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61331) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות).
פונים מתאימים ייענו

במברגר־רוזנהיים בע"מ
נציגי AES/LANIER
המרחיבה את פעילותה ביצוג XIOS SYSTEMS בישראל
ונכנסת לתחומי מערכות הפעלה UNIX ו־MS-DOS
דרושים/ות
שלושה אנשי/נשות מכירה
כישורים מועדפים:
* בעלי תואר אקדמאי.
* יכולת ביטוי טובה בכתב ובע"פ.
* אמינות והופעה ייצוגית.
* יכולת לנהל מו"מ בדרג בכיר.
המועמדים המתאימים יקבלו הדרכה והכשרה מקצועית ברמה גבוהה. חבילת השכר תורכב משכר יסוד ועמלות מהישגים במכירות. האישים טובים יתוגמלו כהתאם. אפשרות להתקדמות בדרג הניהולי.
המועמדים מאזורי ת"א, ירושלים וחיפה מתבקשים לפנות בכתב יד בלבד ובציון קורות חיים ל:
במברגר־רוזנהיים בע"מ
בן־יהודה 72, תל־אביב 63433
לציין על המעטפה: "עבור אנשי/נשות מכירה"
סודיות מובטחת

למפעל מזון – הדרים
באיזור השרון
דרוש/ה
טכנולוג/ית מזון
התפקיד כולל:
• ניהול מעבדה, בקרת טיב
• פיתוח מוצרים
3 שנים נסיון בתפקיד דומה הכרחי.
תנאי השכר יקבעו בהתאם לכישורי המועמד.
כדבר פרטים, ניתן לפנות בכתב יד, תוך ציון קורות חיים לת.ד. 3072 הוד השרון, מיקוד 45241 למנהל המפעל עבור (טכנולוג מזון)
– סודיות מובטחת –

למוסד פיננסי גדול דרוש
עובד מנוסה
לביקורת ע.נ.א
בתחומי תפעול SYSTEM
אבטחת מידע
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בעבודת ע.נ.א בתחומים הנ"ל.
★ רצויה השכלה אקדמאית בתחום מערכות מידע ו/או מדעי המחשב ו/או ראיית חשבון.
המעוניינים יפנו בכתב יד בפרוט נסיון קודם לת.ד. 23136, ת"א מיקוד 61230 עבור "מ"ס 200"

אנחנו חברה תעשייתית גדולה ודינמית
ודרושים לנו
מנהל/ת מכירות איזורי/ת
בעל/ת נסיון עשיר במכירת מוצרי צריכה ושיווקם.
דינמי/ת ובעל/ת מרץ.
בעל/ת כושר ניהולי ויכולת להפעיל צוות עובדים מגוון.
בעל/ת יחסי ציבור מעולים.
איש/אשת מכירות
בעל/ת רקע ונסיון בהפצת מוצרי צריכה וקידום מכירות.
בעל/ת כושר ניהול מו"מ עם לקוחות מוסדיים וקניינים גדולים.
צעיר/ה דינמי/ת ונכונות לעבודה רבה.
בעל/ת רשיון נהיגה.
שתי המשרות מלאות ובמשך דין
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 3538 קרית־אריה, פתח־תקוה, 49517 ולציין על גבי המעטפה את המשרה המבוקשת

דיונון
דרושה
פקידה
לעבודות משרד
שונות והדפסה
במעבד תמלילים
לפרטים: טלפון
03- 411542
לעמליה

לחברת יבוא דרוש:
איש שיווק ומכירות
רצוי בעל ניסיון בענף הבניה.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 11153 מיקוד: 61111, תל־אביב.
סודיות מובטחת.

לחברה ארצית
דרוש
עובד אחזקה
מסגר רתך העבודה באזור התעשיה החדש בראשל"צ.
תנאים טובים.
להתקשר משרד: 03-453141 בשעות העבודה במפעל 9611689, 9611673
לבקש את ישראל.

דרוש
מנהל משק חקלאי גדול
בעל הכישורים הבאים:
נסיון בגידולי מנגו, פרדס וזיתים
נסיון בגידול ירקות
רצוי מגורים באזור טבריה.
בבוקר 04-670212 בערב 04-245456

לאולפן לבגרות דרושים
מורים
להכנת כיתות לבחינות בגרות בשפה הערבית
במקצועות: ספרות ותנ"ך
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כיתות לבגרות
ותעודת הוראה מתבקשים להתקשר
תל־אביב: 03-5460618
חיפה: 04-641040
באר־שבע: 57-71690

קיבוץ נגן בחוף
מנהל/ת חשבונות מנוסה
רצוי ידע בתוכנה קיבוצי
לפנות: 08-442832 בעבודה 08-442610 בערב

לחברה דינאמית להפקה וייצור מדבקות
דרושים לעבודה מיידית
מונטז'ר בעל נסיון בעבודות צבע.
פקידת מכירות מנוסה ואחראית.
דפס רצוי בעל נסיון קודם.
תנאים טובים למתאימים.
לפנות: טל. 03-821755, לאילנה.

לאולם שמחות בבת־ים
דרוש
קונדיטור מנוסה
טל. 03-862235

מצפה רמון חגגה אתמול

נפתחה מושבת אמנויות ונערך פסטיבל לזכר שייקה אופיר

מאת אביר רוזנבלום, סופר „דבר"

שר החוץ שמעון פרס, העומד בראש ועדת השרים לעניני הנגב, חנך אתמול את מושבת האמנויות במצפה רמון, שתפעל במתכונת של פנימיה תיכונית.

המושבה, שבשנתה הראשונה ילמדו בה כ־100 תלמידים מכל הארץ, נמצאת בארבעה בתי שיש ברחוב בעלה הדקלים בישוב, שבמשך שנים עמדו שוממים ושופצו במיוחד לצורך זה. מורי המושבה, מחשובי האמנים בארץ בתחום האמנות הפלאסטית, יתגוררו בווילות, ילמדו ויצרו. לשם כך רכשה הסוכנות היהודית 40 קוטג'ים ב־62,000 דולר האחד.

בחודש הבא יפתח בישוב בית ספר שדה לאמנות, שגם הקמתו עוכבה לפני סיום. עד כה שהה במצפה רמון גרעין נח"ל לאמנויות, שכל חבריו בוגרי מגמת אמנות בבתי ספר שונים בארץ ובימים אלה נערכים בישוב לקליטת גרעין נח"ל שני, שיפעל כאן בשנת הלימודים הנוכחית.

פסטיבל שייקה אופיר

במקביל נערך אתמול במצפה רמון פסטיבל פנטומימה לזכרו של שייקה אופיר. בהשתתפות מיטב אמני הפנטומימה בארץ, בהם חנוך רוזן, יורם בוקר, עזרא דגן, ג'וקי ארקין ולהקתו, אודי טננבאום, בוריס סבוריאנסקי, דני לובאש ואחרים.

הפסטיבל, בניהולו האמנותי של ארקין, שהיה מידידיו הקרובים של אופיר, נערך בחסות „אמנות לעם", ואמ"י (איגוד אמני ישראל), משרד החינוך, התנועה לארץ ישראל טובה וגורמים מקומיים.

בשעות הבוקר נערכו במוקדים שונים מפגשי פנטומימה עם תושבים, וכן בבתי הספר והמפעלים. בשעות הצהריים נערכו מופעי ליצנות וסדנאות־יצירה ובערב נערך המופע המרכזי. בסיומו הוענק פרס כספי בסך 1,000 דולר לזכרו של אופיר, מתנת בנק דיסקונט, לפנטומימאי צעיר, שנבחר מקרב מסיימי כל בתי הספר למשחק בארץ.

משלחת חקלאים מפולין תבוא לישראל באוקטובר

מאת דויד מישוב, כתב „דבר" לעניני חקלאות

משלחת חקלאים פולנית, נציגי המשרד לשיתוף פעולה בינלאומי של משרד החקלאות הפולני, אמורה לבוא לביקור בישראל – על כך סוכם בין שר החקלאות אריק נחמקין לעמיתו הפולני ולדיסלב זיאבה, בפגישה ביניהם בעת השתתפותו של הראשון בכינוס של ארגון המזון והחקלאות של האו"ם בקרקוב.

בהלך ביקורה של המשלחת הפולנית כאן היא תסייר במוסדות חקלאיים, במכוני מחקר ובישובים חקלאיים ותעמוד מקרוב על הישגי החקלאות וכן תדון עם נציגי משרד החקלאות על נושאים לשיתוף פעולה בתחומי החקלאות בין שתי המדינות.

השר הפולני הביע תקוותו לשיתוף פעולה עם ישראל בנושאים חקלאיים. נחמקין, אשר הופיע בתוכנית התרשות של הטלוויזיה הפולנית, אמר כי הוא מוכן לכל שיתוף פעולה כזה מתוך הדדיות גמורה. „יש לנו", אמר, „מה ללמד את הפולנים ויש לנו מה ללמוד מהם".

הפולנים מעוניינים בנושאים הקשורים בבעלי חיים, דיג וכן נושאים אחרים.

יצויין, כי החקלאות בפולניה אינה מפותחת מבחינה טכנולוגית וחקלאים רבים עדיין חורשים במחרשות ובסוסים וישראל עשויה לסייע לחקלאות הפולנית בנושאים אלה.

במהלך ביקורו בפולניה ערך השר נחמקין סיורים, אשר אורגנו בעבורו על ידי משרד החקלאות הפולני. הוא ביקר במכוני מחקר ובמשק בעלי חיים. כן סייר נחמקין ברפת פולנית משוכללת בנושאים פולניים והמשק של החקלאי פרטי המגדל רבי פרדל המבכבים לבתי מלון בורשה. בעל המשק הוא מהנדס במקצועו ואילו אשתו היא רופאה פרטית. יצויין, כי 70 אחוז מהחקלאות הפולנית היא חקלאות פרטית.

תושב קריית שלום התיז בזעמו מים על להט

(עז.) – ויקטור אבטבול (45) מקריית שלום הובא אתמול לבית משפט השלום בתל אביב בחשד בהתזת מים על ראש העיריה שלמה להט ובהשמעת גידופים וקללות נגדו, על רקע ניתוקו מקו המים בשכונת מגוריו על ידי עובדי העיריה.

בא כוח המשטרה, רס"ל שבתאי ניל, טען כי להט סייר אתמול בקריית שלום עם פמלייתו. כאשר חלף ליד ביתו של החשוד, יצא האחרון מביתו והחל לגדפו. להט שב על עקביו ושאל את החשוד מדוע הוא מקלל אותו. בתגובה המשיך החשוד בגידופים ואף התיז מים לעברו.

החוקר טוען כי החשוד הסביר שעובדי העיריה נתקו אותו מאספקת המים.

פרקליטו, עו"ד נפתלי וייס, טען כי מרשו נכה ב־100 אחוז וסובל מהפרעות נפשיות.

השופט יצחק בראו הורה לשחררו בערבות, אולם ציוה עליו להיבדק בבית החולים „אברבנאל" כדי לקבוע אם הוא כשיר לעמוד לדין.

מפ"ם
מברכת את
עובדי „הסין־אש" בבאר־שבע

עובדי מפעל „הסין אש" בבאר־שבע, שעמד בפני סגירה, ומופעל כיום בניהולם העצמי של העובדים, קבעו תקדים חשוב במאבקם של עובדי ישראל למען דמוקרטיה תעשייתית, ולמען שיתופו של העובד באחריות למערכות חייו ועבודתו.

מפ"ם מברכת את **עובדי המפעל, את מועצת הפועלים ואת האגף לדמוקרטיה התעשייתית**, בראשות חברתנו **רעיה רטיג**, על הישגם המשותף, ומאחלת הצלחה למפעל ולעובדיו.

מרכז מפ"ם
סיעת מפ"ם בהסתדרות
ועד 1

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

מייקל יפרוש?

לפי דברי מנהלו, יפרוש מייקל ג'קסון מהופעותיו אחרי מסע הקונצרטים האחרון שהתחיל לפני שנה בספטמבר ביפן ויגמר בדצמבר בטוקיו. מייקל הגשים את תכניתו והמסע האחרון הוא הטוב ביותר שהיה לו עד כה. להבא הוא רוצה להקדיש את זמנו לעשיית סרטים. בקונצרט האחרון, שנערך בעיר לידס באנגליה נכחו תשעים אלף צופים, ששרו לו לכבוד יום הולדתו השלושים. אוהד נלהב טס באווירון בגובה שישים מטר בלבד מעל ראשי הצופים. שלטונות אנגליה עדיין לא איתרו את הטייס הנלהב.

שנה טובה

מוזיאון חיפה יציג לקראת השנה החדשה תצוגת כרטיסי ברכה, פרסים וגלויות מראשית המאה ועד ימינו. זהו מבחר מתוך אוסף המעצב הגראפי חיים שבייר. האוסף מוצג על־פי נושאים: מראשית הישוב בארץ משנות העליה, ברכות ביידיש, ברכות הכוללות סמלים, משפחה, פרחים, ציפורים, אמנים ישראליים, כרטיסים מסחריים ועוד. התצוגה תפתח בעשרה בספטמבר.

עזרה בטלפון

בקונגרס בינלאומי למתן עזרה נפשית באמצעות הטלפון „אינטרנשיונל פדריישן אוף טלפוניק אמרג'נסי סרביס", שנערך באחרונה בהלסינקי נבחרה הישראלית קטיה קם מהקריות שליד חיפה לאחד משני סגניו של נשיא הארגון, הסגן השני הוא נציג הולנד. קטיה שייצגה את מוסדות ער"ן (עזרה רפואית נפשית) של ישראל, סיפרה כי בקונגס האחרון השתתפו כ־600 נציגים מ־20 מדינות, שהחליפו מידע בתחום מתן עזרה רפואית־נפשית והמליצו על דרכי פעולה. הקונגרס נערך אחת לשלוש שנים באחת המדינות החברות בארגון. קטיה קם שימשה בשנים האחרונות יו"ר ער"ן בחיפה ונציגה במוסדות המרכזיים של ארגון זה בישראל.

אריאלה ראובני

סגולה לחתונה

עשרות מלכות היופי והחן של השנים האחרונות שהשתתפו שלשום בערב בתחרות בחירת מלכת הקיץ ומלכת הגליל במסגרת סיום חגיגות הקיץ בצפת, ערכו אתמול ביקור משותף בקברו של רבי יונתן בן עוזיאל ליד צפת שלו מייחסים סגולה מיוחדת – חתונה תוך שנה לכל מי שנושא תפילה ובקשה ליד הקבר. הרב השומר על הקבר סיפר לצעירות היפות על סגולת המקום והזמינן לשאת תפילה. כולן, אגב, לא ויתרו על הרעיון, הגם שיש בתוכן כאלה העומדות ערב חתונתן... בתחרות עצמה שנערכה בבריכת מלון „רימונים" בצפת, זכתה לימור מגן, מי שהיתה מלכת החן בתחרות הארצית לפני שנה, בתואר מלכת הגליל ורוחית בזזר זכתה בתואר מלכת הגליל. מפעל השוקולד „ורד הגליל" בצפת תרם לאירוע הפיסת שוקולד ענקית בגודל של כשלושה מטרים ש„נטרפה" בלי בעיות על־ידי הקהל הרב. את הערב אירגן האמרגן זכריה לירז והינחה דן כנר.

שמעון וייס

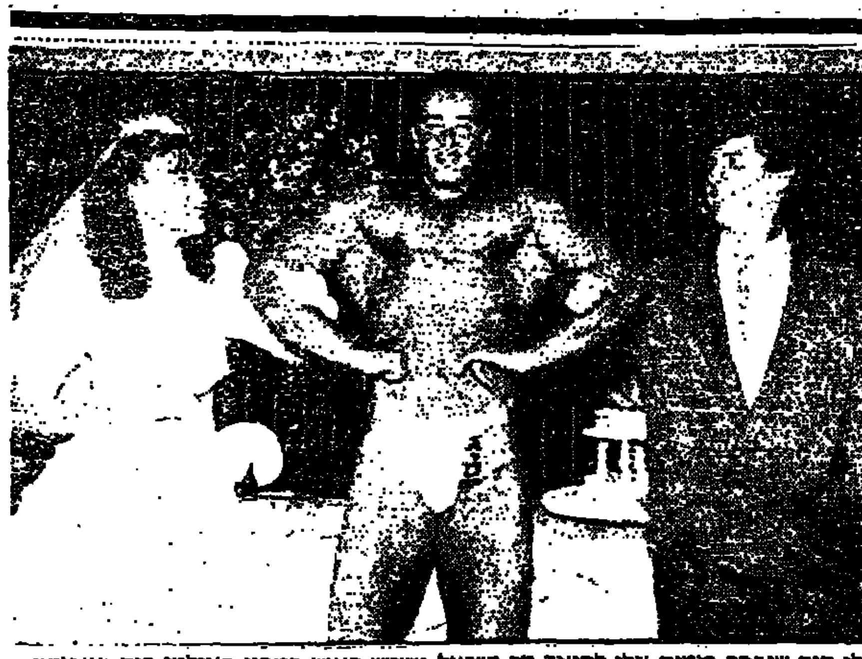

אלי הנה שנבחר בימים אלו לתואר מר ישראל משמש כאיש בטחון באולמי בית המהנדס בתל־אביב ולא פעם תוך כדי עבודה סוחט אלי קריאות התפעלות על ממדי גופו ושריריו התפוחים מהאורחים ובמיוחד מהאורחות השמחות. למרות שבתוקף תפקידו הינו לבוש לעיתים גם בחליפות נאלץ לא פעם להענות לבקשות זוגות צעירים שמתחתנים בבית המהנדס להשאר בבגדי העבודה של מר ישראל לתפוח שריריו ולהרים את החתן והכלה על זרועותיו ולהצטלם איתם, כפי שאפשר לראות בתמונה. הכלות מתלהבות מהצילום עם אלי ואילו החתנים יאלצו כנראה ללכת למכוני כושר אחרי החופה.

יצירת מופת

יצירתו של פבלו פיקאסו „אקרובט וליצן צעיר", עומדת להמכר במכירה פומבית אצל כריסטי. התמונה היא משנת 1905 מ„התקופה הוורודה" של הצייר. מקווים שהיצירה תמכר בשישה־עשר מיליון דולר.

לא לצנזור!

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות מר יצחק נבון אמר היום כי הוא שולל מכל וכל נסיון לצנזר הצגת תיאטרון באולם מוזיאון ארץ־ישראל בתל־אביב. השר ציין כי אולם זה נבנה בכספי הציבור ואיש אינו רשאי להחליט איזו הצגה תועלה בו ואיזו תיאסר שכן החוק הקיים מקנה זכות כזאת רק למועצה לביקורת סרטים ומחזות. שר החינוך והתרבות [illegible] בביטול הצנזורה על הצגות תיאטרון והשארת ההחלטה אם ללכת להצגה או אם לאו בידי הקהל אך כל עוד לא בוטל החוק יש להקפיד ולקיימו כלשונו. נבון חיזק את ידי ראש עיריית תל־אביב מר שלמה להט בהחלטתו לאפשר לתיאטרון „הקאמרי" – הסובל ממחסור באולמות – להציג באולם מוזיאון ארץ־ישראל ולמנוע מהנהלת המוזיאון כל התערבות ברפרטואר המאושר של התיאטרון.

ספר הזהב

נשיא המדינה חיים הרצוג, בטקס חגיגי שנערך בלשכתו, צירף את חתימתו ב„ספר הזהב לאחדות עם ישראל", שנוסד על־ידי תנועת „ביחד" המועצה לאחדות ישראל בשנת ה־40 למדינה. סם בן שטרית, יו"ר תנועת „ביחד" מסר, כי במקביל להחתמה ברחבי המדינה, ספר הזהב ינדוד גם בקרב קהילות ישראל בתפוצות. בטקסים חגיגיים יתבקשו ראשי הקהילות והארגונים היהודיים להזדהות עם האמנה לאחדות העם וכן להקים מועצות לאחדות עם ישראל במדינותיהם. בהוראת שר החוץ שמעון פרס יתבקשו שגרירי ישראל והקונסולים הכלליים ליטול חלק במפעל ספר הזהב, לסייע להצלחתו וכן להופיע בטקסי החתימה.

המדור נערך היום ע"י אתי גורדין

פול ניומן ישתתף בסרט על חייו של ארל לונג שהיה מושל מדינת לואיזיאנה וניהל רומן סוער עם אמנית הסטריפטיז בשם „בלייז סטאר", כך לפי דבריו של יואי פרי שעזר ל„סטאר" בכתיבת האוטוביוגרפיה שלה. הסרט יקרא „בלייז" והבמאי יהיה רון שלטון. תחילת ההסרטה באביב. [illegible]

גדעון ברץ
לזכרו

גדעון ברץ היה הבן הראשון שנולד בקבוצת דגניה א', שהיה גם הקיבוץ הראשון, הוא היה "צבר" אמיתי עם כל התכונות האופייניות – תמימות, דבקות במטרה, ישירות ויושר. אך תכונותיו אלו לא כללו את השחצנות והתוקפנות המאפיינים לעיתים ה"צבר" הטיפוסי. הוא היה "צבר" מתוק ועסיסי ללא קוצים.

לידתו של איש זה שהיה בעל לב חם וידידותי לזולת במחלוקת קשה בין 12 החברים המייסדים של דגניה, שבגלל מצבם הכלכלי הירוד, החליטו להמנע מהולדת ילדים בזמן הקרוב.

בשנת 1913 כשאביו של גדעון ברץ, יוסף ברץ, הודיע שאשתו הרה ללדת, קם אחד ממיסדי דגניה, שמואל דיין, וביקר בחריפות את ההתנהגות הבלתי אחראית של הזוג ברץ. הורי גדעון נפגעו כה קשה מדברי הבקורת הבוטים של דיין, עד שנמנעו במשך ימים ארוכים מלסעוד יחד עם חבריהם, בחדר האוכל המשותף של הקיבוץ.

במשך הזמן היתה הזדמנות למרים וליוסף ברץ להחזיר מידה כנגד מידה למתנגדם, וזאת לאחר ששמואל דיין הודיע גם הוא לקיבוץ על הריונה של אשתו דבורה, למרות האיסור. התינוק השני „או אולי השלישי" שבגללו היתה המחלוקת הוא מי שהיה אחר כך גבור מלחמה ומדינאי – משה דיין.

גדעון ששמע את סיפור המעשה מפי אימו, סיפר זאת בצורה האופיינית לו ללא שמץ של רוגז או ליגלוג, פשוט בשפע של הומור. חוכמתו, טוב ליבו וגישתו ההומנית, עזרו לו רבות אחרי שעזב את דגניה, בראשית שנות החמישים, והקדיש את עצמו במשך שנים ארוכות לארגון ההתיישבות החדשה בנגב.

אני ליוויתי אותו באחד מהמבצעים האלה, בהתיישבות הראשונה, בעין יהב, הנמצאת בחצי הדרך בין ים־המלח לאילת. זה קרה לפני 35 שנה כאשר המדבר דרומית לבאר־שבע, היה כמעט שומם ושרץ מבריחים ושודדים, שפעלו כמעט ללא הפרעה, בין רצועת עזה, מצריים, ירדן ועוד ארצות ערביות ממזרח – שאיימו לעיתים על מציאותה הדרומית של ישראל. המשאיות העמוסות בדרך הערבה היו עדיין צריכות להתגבר על 28 עיקולים במעלה העקרבים, באותם הימים, ושימשו מטרה נוחה להתנקלויות מסתננים.

כשישבתי באחת משתי המשאיות, על ערימה של שקי בצל, מלח, קמח, אורזיות, גלונים של חמרי ניקוי, פחים המכילים חמרי הדברה נגד תיקנים ועקרבים; הומחש לי, כמה מאמץ מחשבה, ארגון, פסיכולוגיה מעשית ואהבה, השקיע גדעון בקבוצת האנשים הזרים אלו לאלו שקמו ובאו לנקודת גבול במדבר השמם.

קבוצת האנשים באו מכל תחומי החיים, פקידים, אחיות, טרקטוריסטים, סטודנטים, מורים ונהגים, אופים ומוזגים, פועלי נמל ואחרים – כולם יוצאי עולים חדשים לישראל, ניצולים מארצות מערב, מהארצות הקומוניסטיות וארצות המזרח. כולם הלכו בעקבות קריאתו של בן־גוריון ליישב את הנגב. אבל את הפתרון המעשי, ואת חוש המציאות למטרה משותפת, קיבלו מגדעון והמיון בעלי רוחי הרצון עצמאי שהתעקשו לשנות את פני מפת הארץ, לכבד את כוונתיה הפנימיים ולהעלות את חשיבותה במדינת ישראל.

בחייו הפרטיים, גדעון היה איש משפחה מאושר. מתאבלים אחריו אשתו רות, בתה של אמיליה לוי, העורכת הקודמת של העתון, "נושאים יהודיים בדרום אפריקה" ובנו ובתו האהובים.

גדעון יחסר לחבריו הרבים שרכש לו בישובים ותיקים וחדשים המתאבלים על לכתו ובכללם גם אשתי ואותי.

פרנסיס אופנר

הודעה ללקוחותינו
עדכון תעריף בתחום ניירות ערך.

הננו מתכבדים להודיעכם כי עפ"י אישור בנק ישראל, יחולו מספר עדכונים בתעריף בתחום ניירות ערך, החל מ־1.12.88, כדלקמן:

א. העמלה בגין מכירת ניירות ערך בבורסה לניירות ערך בת"א, תהיה זהה לעמלה בגין קניית ניירות ערך.

ב. יעודכנו העמלות בגין פדיונות, ריבית, דיווידנד, הקצאת מניות הטבה ומשיכת תעודות ע"ש.

העמלות החדשות מפורטות בתעריפון נפרד בלוח המידע בכל סניפי הבנק.

בנק דיסקונט

מודעון

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03־433500
בימים א' עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' ובערבי חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא 49 – טלפון 03־284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00
אזור חיפה
רחוב הגפן 26 קומה ג' – 04־523566 כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

אזור ירושלים
בערבי שבת וחג, בשבתות וחגים רופא תורן הנותן טיפול חירום לכאבי שיניים ב„הדסה" עין כרם במרד המיון – 02־446220

ער"ן עזרה ראשונה נפשית
בתל־אביב – 03־5461111
קו לילדים ונוער – 03־261113
ירושלים – 02־227171
חיפה – 04־672222
נתניה – 053־335316
כרמיאל (גליל) – 04־988410
כפר־סבא – 052־913999
באר־שבע – 057־418111
קו פתוח – ארגון קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)
נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה:
בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03־235922
קו פתוח לקשיש 02־690685
האגודה להגנת האזרח בישראל – סניף תל־אביב – בן יהודה 146
טל': 239207 בימים א' – ה' 3 – 9

פינה חמה ללב"י

הקרן למען בטחון ישראל

ספורטאים תורמים:
שחקני נבחרת הנוער בכדורסל 400 ש"ח.

התרומה הצעירה:
תלמידי ביה"ס הממלכתי האזורי מעלה הגליל 257 ש"ח.

לזכרו של...
גב' סטפניה ארטמן תרמה 800 ש"ח לזכרו של בעלה פרופ' מיכאל ארטמן ז"ל.

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב 64734

משחת השיניים **אלמקס** יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

ליום שישי
תל־אביב
שרה דב – האחור 3 תכנית ל' – 5412518
טאוס מרקט – יהודה המכבי 61 – 822973
ירושלים
מרפאות רוממה – הפל"ג 28 – 525191
חיפה
מור – המגינים 97 – 524113
פתח תקוה
קופ"ח כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רמת יצחק – שד' ירושלים 96 רמת־גן – 777506
בת־ים – חולון
מור – תכניה רייק 20 בת־ים – 583360
קופ"ח עין יהב – עין יהב 2 חולון – 884854
רחובות
מאוחדת – בנימין 23 – 457991

ליום שבת
תל־אביב
בזל – בזל 25 – 5461806
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
בזל – בזל 25 – 5461806 – מוצ"ש
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
אל־חיאת – בית חנינא מול שכונה נוה יעקב – 889386 – מוצ"ש
חיפה
קרית אליעזר – כיכר מאירהוף 6 – 511707
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רמה – ז'בוטינסקי 65 רמת־גן – 7514483
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
בן גוריון – לנדאו 16 חולון – 5523954
רחובות
ברק – הרצל 155 – 452154

אלמקס GABA

עיריית ירושלים המחלקה לתרבות
משרד החינוך והתרבות
המנהלה הארצית על תרבות ואומנות בשכונות
הקרן לירושלים

חגיגת זמר לשכונות ולתושבי ירושלים

יהורם גאון

בליווי תזמורתו במבחר שיריו מכל הזמנים
דברי ברכה מר **יצחק נבון**
סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
תפתח מקהלת האורטוריו ירושלים (נציגי שכונות העיר)
יום ג' 6.9.88 בשעה 20.30 בבריכת השולטן
אמפיתיאטרון ע"ש מריל חאסנפלד
★ הישיבה על כסאות
כרטיסים במחירים עממיים להשיג בכל המתנ"סים, בועדים, בסוכנות הכרטיסים, ובמחלקה לתרבות רח' חיי אדם 2 טל' 242806

משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ואמנות המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח
ההתאחדות הארצית של יוצאי ועולי גרוזיה בישראל – המרכז
עיריית ירושלים המחלקה לנוער ספורט וחברה המחלקה לתרבות

פסטיבל ארצי ראשון של להקות נוער למחול גרוזי בישראל

בחסות סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, מר **יצחק נבון**

יתקיים בבנייני האומה, ירושלים, ביום שני, כ"ג באלול תשמ"ח, 5 בספטמבר 1988, בשעה 20.00.

בתוכנית:
- להקות נוער ירושלים, לוד, חולון, רמלה, קרית ביאליק, נהריה, אשקלון, אור יהודה.
- להקת „קולך" – בהופעה מיוחדת.
- תזמורת הנוער של עיריית ירושלים, המנצח: איתן אבינער.
- מנחה – דניאל פאר.
- מנהל אמנותי – ד"ר יצחק אסלנוב.

האירוע בהשתתפות ובחסות:
המפעל לריקודי עדות ואמנויות אתניות, המרכז לתרבות ולחינוך; ההסתדרות הכללית – המח' לתרבות ואמנות, המח' לארגון; המשרד לקליטת עליה – המח' לקליטה תרבותית; הקרן לירושלים.

אזכרה לבננו חברנו

סגן יורם מרגלנדר ז"ל

במלאת עשרים שנה לנפילתו
תתקיים ביום שני 5.9.88 כ"ג באלול תשמ"ח בשעה 16.00
בבית הקברות בתל־חי
בשעה 17.00 במועדון החברים בכפר גלעדי דברים לזכרו

המשפחה
ובית כפר גלעדי

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של חברתנו

דבורה גנוסר ז"ל

ההלוויה התקיימה אתמול יום חמישי בשעה 17.00
בבית העלמין בקיבוץ גבעת־השלושה.

המשפחה
ובית גבעת־השלושה

هكذا من الاصل

ציפיות לשיפור נוסף במניות

● עליות שערים נרשמו במרבית המניות (144), תוך שיפור באווירה ● כלכלני „פעילים" מקבוצת בנק הפועלים - הקפצה הטובה ביותר במסחר אפשרי מבנה במניות ● החברה לישראל רכשה 37% ממניות חברת אלומות ממקימי החברה בתמורה כספית של 2.6 מליון דולר ● מאפי קרובה רכשה את חברת אלבני תמורת 1.7 מליון שקל ● כלל תעשיות אלקטרוניקה עברה לרווח קטן לאחר שנים של הפסדים ● הפסד גדול כ-3.5 מליון שקל לחברת אוהדים ● קיטון קל ברווחי מטקורוניקס, שהפרל הקרואים, ציפיה לכאון החברה לישראל ● מניות המשתנים עלו 3.82%, עליה חדה במניות הכשרת הישוב ● הריבית השקלית במגמת ירידה, עליות חדות במניות התעשייה.

מאת שמואל רוזנבלום

שוק המניות המשיך אתמול במגמת עליית שערים תוך שיפור באווירה בבורסה. השיפור באווירה בא בעקבות הערכות כי את המגמה הטובה ביותר מפיות אפשרי יקבלו המשקיעים במניות. מבדיקה שערכו כלכלני „פעילים" מקבוצת בנק הפועלים עולה כי בעיתונים הקודמים נהנו המשקיעים במניות מהגנה יותר משקיבלו המשקיעים באפיקי השקעה אלטרנטיביים.

במסחר במניות המשתנים בלטה עליה חדה בהכשרת הישוב +5.5% על רקע הודעות למכירת חלק ממניות החברה למשקיעים מאוסטרליה. עליות של 4% נרשמו בדיסקונט השקעות, נכסים, אי.די.בי. פיתוח ונוספות. סך המחזור הכספי במשתנים הסתכם ב-1.61 מליון שקל לערך.

במניות הבנקאיות שבמסחר נרשמה יציבות. במניות התעשייה בלטו עליות חדות בתעש אמבניה +33.4%, ישרס +5.1%, יצ"ש +10%, מבן +10%, שרד +10.1% והרבות נוספות בתמורה כספית גבוהה.

ירידות בלטו בקריסטל -6.5%, סופר -10.5%, עיט -10.1% והסקריה -10%.

סיכום השבוע בשוק ההון

שבוע המסחר במניות החל בירידות שערים והסתיים במגמת שיפור. התנודות בשערי המניות נמשכת כבר מספר חודשים כאשר מדד המניות מגיע תלושה ברמות של 76 ותמיכה יחסית מוקם ברמות מדד של 70. במוסר אדרני השבוע עבר מאוזה של יש הנלה שהצביע על שיפור של כ-30% ברווחיו. בבורסה מקוננים למאמצים הקרובים של החברה לישראל האמורים על פי ידיעה שלא אשום להציג שיפור ברווחיה. במניות הבנקאיות שבמסחר נרשמה יציבות בנטיה לירידות שערים קלות בסוף השבוע. הריבית השיקלית עמדה אף היא בסימן התנודות במהלך השבוע. בתחילת השבוע עמד שיעור הריבית על 14% לערך ובסוף השבוע ירדה הריבית עד 11.5% לערך בחישוב שנתי. השינויים בשערי הריבית נבעו בעיקרן מהמשכנות של בנק ישראל בתחום זה באמצעות המכרזים המוניטריים שסכום הגדל. שער הדולר היציג נע בין 1.78 ל-1.80 לערך תוך מיקס עיסקאות בשבוע האחרון. במניות הקלילות בלטו ירידות שערים חריפות בנושתג, סרוסמוספס תבל ששפרה נשוט בשווה חלול במיוחד.

במניות התפי כבוות כפרשוים, אגג, אלקטרה מבני תעשיה הנוספת נרשמה פעילות ותמורה כספית בינונית בנטיה לירידות שערים קלות.

הודעות מהבורסה

כלל פיתוח - במחצית 1988 הפסידה החברה 1.57 מליון שקל בהשוואה להפסד בסך 1.08 מליון שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

חוף אלמגג - במחצית 1988 הפסידה החברה 331 אלפי שקל בהשוואה לרווח בשיעור 24 אלפי שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

ארדש - הרווח הנקי של ארדש במחצית הראשונה של 1988 הסתכם בכ-1.4 מליון שקל לעומת רווח בשיעור 1.34 מליון שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

בנק לתרשת - הבנק המנגה עם קבוצת בנק הפועלים הרוויח במחצית 1988 2.5 מליון שקל לעומת 1.9 מליון שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

חודש אוגוסט בשוק ההון - סיכומי „פעילים"

מדד המניות התעשיות (ללא בנקים בהסדר) עלה בחודש כ-1.9% תוך תנודות מתונות של עליות וירידות קלות. יציבות יחסית זו שהולה עוד בחודש יולי, מנוגדת לתנודות הירידות החריפות שאפיינה את השוק מאמצע חודש מאי ועד תחילת יולי. מדד השוק עמד בסוף החודש על 72.80 (100 = 31.12.87) והוא אינו יורד לאחרונה אל מתחת לרמת 70 הנקודות, ששימשה כמעט תחתון לגלי הירידות הקודמים. השינויים הנומינליים והריאליים במדד זה מוצגים בטבלה הבאה:

מנתונים אלו עולה כי ריאלית איבד שוק המניות התעשיות שליש מערכו בתחילת השנה, וכן מעל מחצית מערכו בסוף אפריל 87.

יש לציין כי השינוי המוצרי בסך 1.9% במדד המניות התעשיות התבטא בשינויים משמעותיים במדדים הענפיים. ענף תעשית מזון וטבק עלה בחודש ב-7.9%, וענף הכימיה עלה ב-6.1%. לעומת זאת ירדו מניות ההשקעה בתעשיה (כור, מרכוית וכו') ב-7.3%. יש גם לציין את מבנו המשתש של המגזר הפיננסי הכולל מוסדות מימון שעלה בחודש ב-7.4% ובתחילת השנה ב-10.3% וכן ענף הבנקים למשכנתאות ששמר על רמתו הנומינלית מתחילת השנה.

מחשיים חבילות ב„הראל המשכרי"

חברת ההשקעות „אופק" פנתה בימים האחרונים לכמה גופים הפעילים בשוק המניות, בהצעה לרכוש מהם חבילות מניות הביטוח „הראל המשכרי". נראה שההצעה באה בשם בעל ענין בחברה, המעוניין להגדיל אחזקותיו במניות החברה. חברת „הראל המשכרי" הציגה בשלושים האחרונים רווחים נאים, תשואת הון בסכסיל הון 6, המחשב לסכסיל אטרקטיבי.

התמסרות יתר וזרמה בהנפקת „אהליהב" - מבורה

אתמול נסגרה ההרשמה להנפקת „אהליהב", שכללה מניות מסוג „אהליהב" בנות 1, והמנפצות של חברת „מגד", סך ההנפקה היה כ-400,000 ש"ח, והביקוש לניירות הערך המוצעים בהנפקה עלה במידה קטנה (פחות מ-10%) על הסכום הנ"ל.

התשואות השנתיות בקטגוריות ממוצעות - 1988 - שיון

אי.די.בי. רגילות	15.75%	פועלים מבטחות?	[illegible]
[illegible]	[illegible]	פועלים ע"ש?	[illegible]
אי.די.בי. בכורה	16.77	פועלים מכ"ע	16.42
אגוד	16.59	כללי א'	16.79
דיסקונט ב'	15.86	כלל מסוק	17.12
דיסקונט א'	16.55	מימון ומחר 1	16.30
מזרחי ע"ש	18.08	מימון ומחר 5	18.78
מזרחי מכ"ז	15.91		

משתנים

שמות	מספר עסקות	שער נעילה	שער בסיס	שינוי באחוזים	מחזור כספי
הבינלאומי	2	5104	5059	2.24	867.0
פועלים	9	6110	5961	2.50	2171.0
[illegible]	1	108.50	106.50	1.88	8277.0
[illegible]	1	594	580	3.30	3760.0
כלל מסחר	6	195.00	190.00	2.63	10411.0
[illegible]		775	775	.00	.0
[illegible]	7	2167	2130	1.74	3275.0
[illegible]	8	37560	36637	3.38	249.0
[illegible]		575	575	.00	.0
[illegible]	9	2554	2278	4.01	4407.0
[illegible]	31	386	374	3.06	69170.0
[illegible]	15	251	242	3.72	36138.0
[illegible]	4	352	337	2.79	4400.0
[illegible]	3	13414	13087	2.50	422.0
[illegible]	1	275	270	1.85	3230.0
[illegible]	2	3106	3060	2.73	580.0
[illegible]		1609	1609	.00	.0
[illegible]	10	139847	135814	3.00	79.0
[illegible]	14	7995	7837	2.50	2062.0
[illegible]	15	1919	1919	3.01	10309.0
[illegible]	6	998	983	3.97	7827.0
[illegible]	9	223407	219069	3.80	67.0
כלל התעשיות	10	137.00	132.00	3.79	104346.0
[illegible]	11	6105	5956	4.00	1274.0
[illegible]	1	651	640	2.52	1320.0
[illegible]	13	3145	3077	4.00	6032.0
[illegible]	1	578	562	3.96	3703.0
[illegible]	17	1868	1827	4.01	6108.0
[illegible]	11	794	773	2.72	6925.0
[illegible]		365	365	.00	4461.0

שערי קרנות נאמנות

מסחר ושרותים

מוסדות מימון

ביטוח

בנקים מסחריים

בנקים למשכנתאות

מקרקעין ופיתוח

תעשייה

תברות להשקעה

נסחרות במטח

דלק ונפט

רשימה מקבילה

אגרות חוב

סוירי: הכדורגל עובר משבר כלכלי אך העתיד נראה ורוד

מאת שמואל קליגר

עונת הכדורגל שבשער תהיה מפנה בכדורגל הישראלי – זו היתה הבשורה שהשמיע יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל והזכיים אתמול של ראשי הענף במסיבה העיתונאית ערב פתיחת העונה שהיתה אתמול בת"א עם אנשי התקשורת.

היו"ר שאול סווירי התייחס להשפעה המבורכת של צמצום הליגה הבכירה ולהבאת זרים על פני הכדורגל בעתיד הנראה לעין. גולת הכותרת במישור הבינלאומי הוא בכניסת נבחרת הנוער לאירופה.

כדבריו התייחס הדובר למצב בהפועל ת"א ואמר, כי עובר על הכדורגל שלנו תהליך כלכלי המלווה במשבר שחייבים לעבור עד להתאוששות. "ללא משברים קשה להתחשל ולצעוד קדימה. הקבוצות יצטרכו להתרגל לרעיון להתנהל באופן כלכלי", הטעים.

סווירי התייחס גם למעמד השחקנים באמרו, כי התהליך הנוכחי בעת הוא בהפיכת מעמד השחקנים לעצמאיים. ישלמו ביטוח לאומי ומס הכנסה ויכנסו למאגר משלמי מס אמת. מקצוע חדש בישראל: כדורגלן. הפעם "על באמת". הוא מאמין, כי בעוד שנים ספורות נראה כדורגל שונה וזה בעיקר תודות לשחקני נוער הלובשים את המדים הלאומיים שמספרם כבר 40 משחקים.

עזריקם מילצ'ן, סגן היו"ר מטעם מכבי, רואה את העיקר בכניסת הכדורגל שלנו למסגרת האירופית. מסגרת באופן כללי היא לא רק כיוון אלא כוונה. אם לא נשתלב במסגרת האירופית או מסגרת כלשהי אחרת תהיה בעייה בהתקדמות הכדורגל. בנושא הזרים אמר מילצ'ן, כי לא יביאו את מראדונה, אבל בכל מקרה המהלך הוא חיובי. הוא מחייב קבלת החלטה של ההתאחדות לעגן את התשלומים לשחקנים הזרים ולהבטיח להם את משכורותיהם שישולמו בזמן. הוא הציע לבטל את תקנון התשלומים.

דב שחר, נציג הפועל, שלל את הרעיון לבטל את תקנון התשלומים. לדעתו התקנון מהווה מחסום די רציני ונותן לעסקנים מקום לעמוד בו ולהבריח. "לא בכל מקום יש תייבות", הטעים. שחר הטעים כי יש לשמור על הופעה רצינית של קבוצות הייצוג המשתתפות במשחקי האינטרטוטו. כמו כן העלה על נס את החשיבות בקידום משחקי הקט-רגל העשויים לשמש מנוף לקידום הכדורגל.

יעקב אראל עמד על העובדה, כי בעונה שהסתיימה התקיימו 42 משחקים בינלאומיים. במישור המקומי חלה ירידה משמעותית במספר העבירות לדין בפני ועדת המשמעת ככל שמדובר ב־12,000 שחקני כדורגל.

ישעיהו פורת, איש יחסי הציבור החדש של ההתאחדות לכדורגל, עמד על הצורך לחזק את תדמית הכדורגל ואת אלמנט ההכנסות מהמשחק ומה שסביב לו. כן אמר כי המגמה המצטיירת היא, כי יגדל הפער בין קבוצות הליגה הלאומית והארצית וכי הדבר נותן תקוה לשינוי.

החל הדיון בועדת המשמעת בענין התשלומים

מאת שמואל קליגר

21 שחקני כדורגל – מהם 12 שחקני הפועל ת"א שהואשמו ע"י התובע של ההתאחדות לכדורגל בעבירות על תקנון שחקני ההסכם – עמדו אתמול לדין בוועדת המשמעת. 3 שחקנים נוספים – הנן הלל, יוסי מזרחי ויוסי שמריה – כלל לא הגיעו לדיון ולא יוכלו לשחק עד אשר יופיעו לדיון.

שחקני הפועל ת"א "זרקו" את האשם על חברי ההנהלה הקודמת של הקבוצה באומרם, כי הוסבר להם ע"י מנהליהם כי הם שחקנים בכירים ועל כן רשאים היו לחתום על חוזים בעבר בהתאם לתקנון וכל קבוצה רשאית לכבד בשני שחקנים כאלה – הבכירים הנאמנים בהפועל – הם משה סיני ואלי כהן.

• שבעה שחקנים בכירים של הפועל ת"א לא השתתפו אתמול באימון הקבוצה למרות שהנהלת הקבוצה הגיעה להסדר עם שלטונות מס ההכנסה. השבעה הם: סיני, זאנה, אקסדין, עמר, סגל, אלי כהן ושטאובר לה.

• השופט הישראלי עובדיה בן־יצחק הוזמן לשפוט במשחק מוקדמות – [illegible]

היום תערך הגרלת גביעי אירופה בסל

מאת משה כהן

הגרלת המשחקים המוקדמים בגביעי אירופה תערך היום [illegible] ולראשונה מזה שנים לא ישתתפו בגביעים ישראלים בהגרלה.

אתמול התברר סופית, כי קבוצות אליצור נתניה ומכבי ר"ג לא יוכלו להשתתף במשחקים. מתברר כי הן אחרו את ההרשמה ונבצר לאמש הסיכויים לשיתופן נראים אפסיים. אמנם גם היום יעשה נסיון נוסף לרשום אותן למשחקי גביע קוראץ', אבל קשה להאמין שהבט יתגלגל.

הקבוצות הישראליות שיטלו חלק בהגרלה יהיו מכבי ת"א (אלופות), הפועל גליל־עליון (מחזיקות גביע), והפועל ת"א והפועל חולון (קוראץ').

ספייסר לא מתאים

בהפועל חולון שוקלים לא להחתים את שחקן החיזוק, לאחר ספייסר, שהגיע בתחילת השבוע למבחנים בקבוצה. הצוות המקצועי והלים שהשחקן המצטיין לא מתאים מבחינה מקצועית לקבוצה. בימים הקרובים ינסו למצוא לו מחליף. נודע, כי הפועל חיפה הביעה התעניינות בשחקן.

היום עומדת הקבוצה לסיים את מחנה האימון שלה בעין גדי. עד אמש לא הגיע לארץ אול ויליאמס והוכבר מסר כי הוא עומד להגיע מחר לארץ.

מכבי בלברקוזן

קבוצת מכבי ת"א הגיעה אתמול לטורניר גרמניה לברקוזן, כדי ליטול חלק בטורניר הבכה לקראת פתיחת העונה. [illegible] היום הם עומדים להתמודד מול הקבוצה הספרדית, קאחה. בטורניר נוטלת חלק גם קבוצות ציבונה זאגרב ולברקוזן.

נצחון להפועל והפסד לגליל

קבוצת הפועל ת"א גברה אמש במשחק אימון שנערך באולם אוסישקין על הפועל איתן/גבת בתוצאה 78:110 (39:55). להפועל ת"א הרבו לקלוע: טאנוס (27), ויליאמס (21). לגבת הרבה לקלוע: יעקובי (23).

במשחק אימון נוסף הפתיעה אמש קבוצת אליצור נתניה כשגברה על הרכב חסר של הפועל גליל־עליון בתוצאה 84:86. באליצור הצטיינו רידיק וברסון ואילו בגליל בלט גרג הגפלד. פולסון וליף לא נטלו חלק במשחק.

(מנחם בלום)

היום פסיקות בוררים

הבורר מטעם איגוד הכדורסל, עו"ד חיים אלתוך, עשוי למסור היום את החלטתו לגבי עתידו של הכדורסלנית המצטיינת, אלומה גוז.

הדיון שנערך לפני יומיים נמשך שש שעות ובמהלכו הופיעו עשרה עדים. במכבי ת"א ובמרכז הפועל מעריכים כי כבר היום תינתן ההחלטה.

היום גם עשויה להימסר ההחלטה לגבי עתידו של קית בנס, שרוצה לעבור מהפועל ירושלים להפועל [illegible]

המשלחת האולימפית של ישראל מתארחת בבית הנשיא ומקבלת ממנו את ברכת הדרך. הספורטאים וראשי המשלחת הישראלית יצאו בשבוע הבא בדרכם לסיאול. המשלחת כוללת 19 ספורטאים: מתעמלות, מתאגרפים, מתאבקים, שייטים, קלעים, שחיין וטניסאים.

הפועל ת"א הגיעה להסדר עם שלטונות מס הכנסה

מאת שמואל קליגר

הסדר עקרוני עם שלטונות מס הכנסה להסדר החובות של קבוצת הפועל ת"א הושג אתמול עם שלטונות המס. פתוח מימצה לאחר ההודעה הדרמטית של השחקנים, כי הם משביתים את הקבוצה מכל פעילות ודורשים לפרקה, בישר אתמול מזכיר הפועל ת"א מאיר ברנשטיין בתוכנית הטלוויזיה "ערב חדש", כי הושג הסדר.

מתוך סך ההלוואות שתקבל הקבוצה בשיעור 1.5 מיליון שקלים מבנק הפועלים ובנק לאומי לישראל, יועברו מיליון שקלים באופן מיידי לשלטונות המס. מתוך היתרה בסך חצי מיליון שקלים ישולמו חלק מחובות העבר לשחקנים וכן תתבטח הפעילות השוטפת של הקבוצה.

לדברי ברנשטיין תיעשה בדיקה עם שלטונות המס בשבועות הקרובים כדי לקבוע את שיעור החובות במדוייק. לאחר מכן, ובהתאם לתוצאות הבדיקה, תממן הקבוצה את תשלום יתרת חובה מפידיון מכירת כרטיסים.

"אני מאמין שתהיה עונה טובה עוד יותר מן העונה הקודמת. אני מאמין שהאוהדים יוחזרו ליציעים ושנוכל לעמוד גם בחובות וגם בכספים הדרושים לעתיד", אמר [illegible]

בהקשר למשחק "אלוף האלופים" בין הקבוצה למחזיקת הגביע מכבי ת"א, המתוכנן ליום שני, אמר הדובר כי אין שום ודאות שהקבוצה תופיע למשחק מאחר ולא התכוננה כראוי. לטענתו, הקהל יופיע רק אם הקבוצה תהיה מוכנה, כך שלא ייגרם נזק גדול אם המשחק לא יתקיים במועדו. חול המועד סוכות הוא תאריך נוח יותר אמר ברנשטיין.

ליברפול תארח את מנצ'סטר־יונייטד

מאת ג. שרון

באנגליה ייערך מחר המחזור השני בליגה. במוקד יעמוד המשחק בין האלופה ליברפול ובין מנצ'סטר־יונייטד שיערך ב"אנפילד". מנהלה של ליברפול, קני דאלגליש, עדיין לא החליט מי להרכיב בחוד ההתקפה, איאן ראש או ג'ון אולדרידג', אבל עם בעיות כאלה כל מנהל היה מייחל לעצמו.

פול גאסקוין, הרכש היקר של טוטנהאם, יחזור למגרש הבית שלו בניוקאסל כדי להוליך את קבוצתו החדשה לנצחון במשחקה הראשון העונה.

ארסנל שהרשימה עם חמישיה בפתיחה תמשיך קרוב לוודאי לדהור הפעם על חשבונה של העולה החדשה אסטון־וילה. אברטון תבחן [illegible] במשחק חוץ מול [illegible] קובנטרי שלא שיחקה בשבת הקודמת.

יתר המשחקים: לוטון – וימבלדון; מידלסברו – נוריץ'; מילוול – דרבי; נוטינגהאם – שפילד־וונסדיי; ק.פ.ר – סאותהמפטון; וסטהאם – צ'רלטון.

בליגה הסקוטית תארח האלופה סלטיק את העולה החדשה המילטון.

באיירן תתארח בלברקוזן

בגרמניה תצא המוליכה באיירן מינכן למשחק חוץ קשה נגד מחזיקת גביע אופ"א באייר לברקוזן. שטוטגארט, החמישית בטבלה, תארח את קלן השניה. ביתר המשחקים: מנשנגלאדבאך – האנובר; המבורג – סט. פאולי; קרלסרוהה – אורדינגן; פרנקפורט – נירנברג; בוכום – מאנהיים; קייזרסלאוטרן – שטוטגארט קיקרס.

ההגמוניה בכדורגל הספרדי תשאר בידי ריאל מאדריד וברצלונה

מאת שמואל טל

תשבץ הליגות האירופיות הולך ומתמלא. בשבוע שעבר נפתחו המאבקים בליגה האנגלית וביום ראשון הקרוב תזנק לדרכה הליגה הספרדית. לא כל־כך מפורסמת, לא כל־כך משופעת בכוכבים כמו הליגה האיטלקית, אבל בהחלט ליגה מעניינת ההולכת ומשתפרת מעונה לעונה.

לאחר שנים רבות בהן אופיין הכדורגל הספרדי בקשיחותו ובברוטליות שלו, חל בו לאחרונה שינוי משמעותי. המשחק הפך מהיר ונעים יותר לעין וזה משך צופים רבים למגרשים.

לקראת העונה החדשה קיבלה ההתאחדות הספרדית החלטה משמעותית על שיתוף זר שלישי בכל קבוצה, למרות שרבים מקברניטי הכדורגל הספרדי פעלו נגד ההחלטה. אולם אין ספק שקבלתה תסייע לשיפור נוסף ברמה.

יוהן קרוייף – להחזיר את ברצלונה לצמרת

עיקר המאבק על הבכורה בספרד מתנהל בין שתי היריבות המושבעות, האלופה ריאל־מאדריד וברצלונה. ריאל הוכתרה שלוש פעמים ברציפות בתואר האליפות ושמרה על מקומה כקבוצת הייצוג מספר אחד של ספרד. ברצלונה סבלה בעונה החולפת מחולשה מדהימה שערערה את מצבה ובתום העונה מצאה עצמה במקום השישי הבלתי מכבד עבורה.

כדי לתקן את המצב, ואולי גם לנשל את ריאל מכתרה ערכה ברצלונה מסע רכש רציני בהשקעה של 11.5 מיליון דולאר עבור השחקנים ועוד מיליון דולאר נוסף עבור המאמן. הרכש התחיל עם התמנותו של כוכב העבר ההולנדי יוהן קרוייף כמנהל הקבוצה. יתכן שיצטרך לנהל את משחקי קבוצתו מעבר לגדר בגלל בעיות תקנוניות, אך רוחו בוודאי תרחף מעל השחקנים.

מיד עם כניסתו לתפקיד, ערך קרוייף שידוד מערכות רציני בקבוצה. הוא מכר לא פחות מתשעה שחקנים כולל שלושת הזרים: המערב־גרמני ברנד שוסטר שעבר לריאל, הוולשי מארק יוז שחזר למנצ'סטר יונייטד והסקוטי סטיב ארצ'יבלד שחזר לסקוטלנד. כן מכר את כוכב הנבחרת הספרדית ויקטור [illegible] לאיטליה.

הזר היחידי שנשאר בברצלונה הוא ה"סקורר" האנגלי גארי ליניקר עליו סירב קרוייף לוותר. אל ליניקר הצטרף המגן הברזילאי פירס אלויסיו שנרכש מפורטו־אלגרה תמורת 1.5 מיליון דולאר. נוסף לרכש מברזיל "השתולל" קרוייף בשוק המקומי. הוא קנה מריאל סוסיאדאד שני שחקני נבחרת: הבלוץ חוזה מאריה באקרו ואייאסור באגוריסטאן תמורת יותר מחמישה מיליון דולאר וקיבל "במתנה" שחקן שלישי את לואיז לופז רקארטה. מאתלטיקו מאדריד הביא את הוליו סאלינס הוותיק ואת אוסביו סאקריסטאן ומאוסאסונה את חואן גויקוצ'אה.

מול פניה המשתנים של ברצלונה שמרה ריאל מאדריד על המסגרת שהעניקה לה את האליפות אשתקד. המאמן ליאו בינהאקר, אף הוא הולנדי, הסתפק ברכישתו של הקשר המערב־גרמני המצויין ברנד שוסטר תמורת שישה מיליון דולאר מברצלונה. שוסטר בא במקום היוגוסלאבי מילאן יאנקוביץ' שעבר לאנדרלכט הבלגית.

שוסטר ישתף פעולה עם המקסיקאי הוגו סאנצ'ז, שהוכתר אשתקד כ"מלך השערים" של הליגה, ועם כוכבי הנבחרת ה"עייט" אמיליו בוטראגניו ומיצ'ל. זה נראה בהחלט צוות מעולה המסוגל להגיע לתואר נוסף.

את המאבק בין שתי הגדולות ינסו לנצל הקבוצות הקטנות המאיימות לשבור את ההגמוניה של השתיים. החזקה בהן היא אתלטיקו מדריד בשורותיה משחק הפורטוגלי פאולו פוטרה, שמונה לתפקיד הקפטן. הזרים הנוספים הם הברזילאים באלטאזר מאריה דה־מוראיס ודונאטו גאמאש דה־סילבה שבאו במקום בן־ארצם אלמאו שעבר לשחק בנאפולי האיטלקית.

גם לריאל סוסיאדאד, אותה מנהל הוולשי ג'ון טושאק ואשר היתה אשתקד סגנית האלופה שאיפות גדולות, אולם העזיבה שמכרה שלושה מכוכביה לברצלונה תפגום ביכולתה... גם לאתלטיקו בילבאו, נציגת חבל הבסקים, יש מאמן אנגלי, הווארד קנדל. הבסקים לא זזו מן ההחלטה של בני החבל האוסרת שיתוף זרים או שחקנים ממוצא אחר בשורות הקבוצה.

יתר הקבוצות יאבקו במרכז הטבלה או בתחתית נגד הירידה. אוסאסונה, (אשתקד מקום חמישי) תמשיך לשתף את שני האנגלים שלה סאמי לי ומייקל רובינסון. בסלטה ויגו ישחק היוגוסלאבי זורן מאירוביץ' ואתו הזר השני הברזילאי אמרילדו סוזה. לגרונס, שעלתה אשתקד לליגה הראשונה ושמרה על מקומה בקושי התחזקה עם [illegible] האורוגוואי אנטוניו אלזמנדי והארגנטיני אוסקר דה־גרי. שני האחרונים הגיעו מריבר פלייט.

עוד זרים מעניינים שהצטרפו לליגה הם האירי קווין מורן שהצטרף לספורטינג גיחון ממנצ'סטר־יונייטד, האוסטרי טוני פולסטר שנחת בסביליה והקבוצה גם מנסה לרכוש את הכוכב הסובייטי רינאט דסאייב, הקוקני הארגנטיני נרי פומפידו שיגן על שערה של בטיס וישתף פעולה עם הברזילאי רוסימאר.

ברנד שוסטר מברצלונה למאדריד תמורה 6 מיליון

שלוש העולות החדשות – מלגה, אלצ'ה ואוביידו – הסתפקו ברכש לא משמעותי. מלגה כאלה לשנה את הדני ג'ון לאורידסן (מאספניול) ואוביידו רכשה אוסטרי לא מוכר, יודגן חורגר.

שריקת הפתיחה תנתן כאמור ביום ראשון הקרוב כאשר כבר במחזור הראשון יערך ה"דרבי" של ברצלונה ובו תארח "ברסה" את אספניול. צופים תפוסה מלאה ב"נואו קמפ" ולאור משחק זה ניתן יהיה אולי להבחין לאן מועדות פניה של המאורות.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

לשבועון צבע בגוש דן
דרושים
אנשי/נשות מכירות
הכישורים הדרושים:
רכב
נסיון בשטח הפרסום
השכלה תיכונית
כושר שיכנוע
נכונות לעבודה קשה
אפשרות להכנסה גבוהה
שעות עבודה גמישות
לפרטים: טל' 03-339841-4 (אנשי מכירות) החל מיום א'

ללשכה לעיבוד נתונים בע"מ
מיסודה של הסוכנות היהודית לא"י
דרושים
1. **מנתח־מערכות בכיר/מתכנת בכיר**
בעל 6 שנות נסיון בסביבת IBM
מדרשת שליטה מלאה בקובול ויכולת ניהול פרויקטים
יתרון יינתן לבעלי ידע במערכת הפעלה DOS/VSE
2. **תכניתן**
בוגר תואר ראשון במדעי המחשב או הנדסאי מחשבים.
דרושה הכרת קובול וסביבת IBM
יתרון לבעלי ידע בסביבת IBM/PC ו־RPG-II
לקביעת ראיון יש להתקשר לאילנה טלפונים: 02-242212, 02-202441

למושב במרכז הארץ
דרוש/ה
מזכיר/גזבר
עם נסיון.
המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד 1178 הוד השרון

לעבודה בטחונית בחו"ל
דרושים
קציני מילואים
נתונים נדרשים:
★ גילאי 22–32
★ שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפות אירופיות אחרות.
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה.
המתאימים יצאו עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים־שלוש בחו"ל.
המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור י.ר. בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

למוסד ציבורי גדול באזור רחובות – דרוש/ה
הנדסאי מחשבים/מתכנת
כישורים נדרשים:
★ ידע ונסיון בעבודה עם מחשבי B.C (MS-DOS)
★ תכנות ב־D. BASE
★ רצוי ידע במערכות תקשורת מקומיות
★ נסיון של שנתיים לפחות
נא לפנות לת.ד. 836 רחובות בצרוף תולדות חיים תעודות המלצות ואישורים.

להברת פרסום רצינית דרושים
רוכשי/ות מודעות רציניים/ות
בעלי/ות נסיון
שלא מסתפקים/ות ב־2,500 ש"ח לחודש
טל. 03-5103961 03-657526

לעבודה במרכז הארץ
דרוש
מנופאי
לעבודה מידית
טל': 03-456882, 03-456902

לחברת אלקטרוניקה
דרוש למעבדת פיתוח
מהנדס/הנדסאי
כישורים:
5 שנים בתחום הטלקומוניקציה, ICDN, P.C.M, טלפוניה, שליטה בתחום סיפרתי/אנלוגי.
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 4890 תל־אביב, ולציין ע"ג המעטפה: עבור "מהנדס/הנדסאי פיתוח".

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושים
עובדי מחקר
• כישורים נדרשים:
★ גילאי 24–36 לאחר שרות צבאי מלא.
★ השכלה על תיכונית לפחות – עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
★ כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ.
★ יכולת התמודדות עם קריאת חומר רב, כושר ניתוח ואבחנה בפרטים.
★ נכונות לעבודה מאומצת כולל שעות נוספות.
מעוניינים העומדים בדרישות דלעיל יפנו לת.ד. 17231 תל־אביב, מיקוד 61171 עבור י.ק., ויצרפו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון להתקשרות
– פונים מתאימים ייענו –

לחברת התקליטים "פונוקול" בע"מ
דרוש/ה
בחור/ה דינמי/ת
לצוות מחסן שיווק
5 ימי עבודה – ברמת־החייל
להתקשר בין 9.30 – 13.30
טלפונים: 03-498170, 03-498169

מגדלי הים התיכון בע"מ
דרוש
מציל מתחיל
מאחר בתיים חולון.
לפנות לטל: 03-580161 מ־15.00–11.00 לעפרה

דרושה
מזכירות
לקבלת קהל + מכירות
מעל גיל 25 לשעות אחה"צ בגבעתיים?
טל: 888410

למוסד ציבורי
דרוש/ה
מתכנת/ת על מחשב I.B.M.-38
הכישורים הדרושים:
1. הכרה טובה מאד של המחשב.
2. שליטה טובה ב־R.P.G.III
3. ידיעת "קובול" – יתרון.
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות.
השכר ישולם בהתאם לכישורי המועמד/ת.
המעוניינים יפנו בכתב־יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 7019, תל־אביב, מיקוד 070-61, "עבור מתכנת/ת", לא יאוחר מ־9.9.88.

אוניברסיטת תל־אביב
דרושים/דרושות
1) **מפעיל/ת מעבד תמלילים** – ללשכת היועץ המשפטי
נסיון של מספר שנים ומוכנות להדפסת מסמכים משפטיים ובשפה העברית בעיקר.
ידע בהפעלת מעבד תמלילים – תוכנת word mill.
2) **טכנאי/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה** – למעבדה להנדסת [illegible]
נסיון מקצועי במעבדות שרות: לפתן שרותי אלקטרוניקה לחוקרים, לתיכון מיקרו־מחשבים, וכיו"ב.
לפרטים נוספים: מר חיים, טל' 03-423348, 03-5450773.
מעוניינים/ות מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים לפרוזר העסקה, יחידת המנגנון אוניברסיטת תל־אביב רמת־אביב 69978

מרכז גריאטרי ציבורי אזורי
ביה"ח ע"ש שיבא תל־השומר
לקראת הרחבת והוספת מחלקות
אישפוז דרושים למשרות מלאות וחלקיות:
★ אחיות מוסמכות (גם לתפקידים)
★ עובדת תעסוקה/מורה למלאכת יד
★ אחיות מעשיות ★ מטפלות – כוחות עזר
★ פקידה ★ עובדת סוציאלית
★ עובדת תברה/תרבות
• עדיפות לבעלי נסיון בגריאטריה
• למטפלות יפתח קורס המקנה תעודה ממשלתית
• תנאי העסקה טובים
לקביעת ראיון – לפנות טלפונית לנעה 03-349855 או בתיה

לחברה הקשורה בתיירות פנים דרוש/ה
קופאי/ת נגידה
בעל/ת נסיון בלבד
תנאים מעולים.
03-344478 03-344688

לחברת יבוא ושיווק בבנית
דרושה
פקידה לניהול משרד
הדפסה עברית אנגלית למשרה מלאה
טלפון 03-9340345

חברה גרמנית לכימיקלים הפעילה בעיקר בשטח הטקסטיל, עור ופלסטיקה ומפורסמת היטב, זה שנים רבות, בשוק הישראלי
מחפשת
מנהל (ייצור ומכירות)
דרישות התפקיד: ידיעת תהליכי הייצור של טקסטיל כגון: צביעה, ליבון ואשפרה. ידיעת השפה הגרמנית – יתרון.
אנו מציעים: ★ תמורה הולמת ברמה של חברה הפועלת ברחבי תבל ★ טיפול רפואי ותנאי פנסיה ★ רכב החברה
מועמדים מתאימים מתבקשים לשלוח קורות־חיים לת.ד. 33025 ת"א (מיקוד 61330) לציין מס. 30.

هكذا من الاصل

עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים:
מנהל מפעל בהקמה
מילא — מרכז יעוץ למשאבי אנוש

כישורים נדרשים:
★ מהנדס/הנדסאי מכונות.
★ יכולת ניהול צוות עובדים - מוכח.
★ ניהול מערכת הזמנות מספקים בארץ/בחו"ל.
★ יכולת ארגון ותאום גבוהה.
★ תנאים טובים למועמד.

מועמדים מתאימים פנו בכתב יד בלבד ל"מילא" ת.ד. 22511 ת"א. מס' משרה 261. מתאימים יענו.

לאופנת איילת
דרוש גזרן מנוסה לקונפקציית נשים
03-332656

ל"תנובה" נתניה
דרושה
מזכירה
הכישורים הדרושים:
1. השכלה תיכונית מלאה.
2. נסיון מעשי מוכח של 5 שנים לפחות.
3. יכולת ניסוח והדפסה במכונה.
4. יחסי אנוש תקינים.

מועמדות מתאימות תושבות נתניה וסביבתה הקרובה מתבקשות לפנות בכתב למחלקת המנגנון של תנובה מחוז תל-אביב, ת.ד. 282, מיקוד 61002 ולפרט קורות חיים ונסיון מעשי בעבודה.
– סודיות מובטחת –

להברת שיווק בחיפה
דרושה
מנהלת חשבונות
לניהול משרד במשרה מלאה
כישורים:
נסיון מוכח של 5 שנים בהנה"ח.
ידע בתפעול מחשב (השבשבת)
כושר ארגון ועצמאות
המלצות, לפנות בכתב יד לת.ד. 1316 מיקוד 31012 חיפה

למוסד ממלכתי
דרושים גברים לעבודת שטח
בעלת עניין ואתגר
מבצעי

הכישורים הדרושים:
★ גילאי 21–28
★ השכלה תיכונית מושלמת
★ לאחר שירות בצה"ל ביחידות שדה בתפקידי פיקוד

אנו מציעים:
★ עבודה מגוונת ובלתי שיגרתית, בצוות צעיר ומגובש
★ קביעות בעבודה ואפשרויות לקידום
★ שכר גבוה ותנאי שירות מיוחדים

נא לפנות בכתב לת.ד. 39351 ת"א (מיקוד 61392) עבור ת.ש. ולציין קורות חיים ופרטים אישיים מלאים, כולל מ' ת"ז וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

במברגר-רוזנהיים בע"מ
נציגי AES-LANIER
המרחיבה את פעילותה ביצוג XIOS SYSTEMS בישראל
ונכנסת לתחומי מערכות הפעלה UNIX ו-MS-DOS
דרוש/ה
מנהל/ת מכירות
לניהול צוות אנשי מכירות

כישורים מועדפים:
★ מוסמך במינהל עסקים, תעשיה וניהול וכד'.
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית לקשר עם חו"ל.
★ יכולת לנהל מו"מ בדרג בכיר.
★ יכולת לנהל צוות אנשי מכירות.
★ כושר ביטוי בכתב ובע"פ ברמה גבוהה.
★ הבנה חזקה בשטח המחשבים.
★ אמינות והופעה יצוגית.

תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה
נא לפנות בכתב יד בלבד ובציון קורות חיים ל:
במברגר-רוזנהיים בע"מ
רח' בן-יהודה 72, תל-אביב 63433
לציין על המעטפה:
"עבור מנהל/ת מכירות"
–סודיות מובטחת–

כצט CTS
דרושים/ות
תועמלנים רפואיים
לעבודה במשרה חלקית בכל אזורי הארץ

הכישורים הדרושים:
★ רקע פארא-רפואי
★ שליטה בשפה האנגלית
★ רשיון נהיגה + רכב
★ תקשורת בינאישית טובה

המעומדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לשלוח קורות חיים בכתב יד ל-כ.צ.ט. בע"מ, ת.ד. 10 תל-אביב מיקוד 61000, לידי מר עמוס שן.

כי האיכות קובעת - כצט

ליקב ראשל"צ דרושים:
1. עובדי יצור
★ להפעלת מכונות, בעלי רקע טכני.
★ עדיפות לשומרי שבת.
2. נהגים
★ לחלוקת סחורה, בעלי רשיון ג' ונסיון מעשי בנהיגת משאית.
לעבודה קבועה ומיידית
טלפון 03-942021 מיום א'.

להברת תיירות גדולה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי
דרישות התפקיד:
★ רואה חשבון או בעל/ת השכלה אקדמאית בחשבונאות.
★ ידע במערכת הנהלת חשבונות ממוחשבת.
★ נסיון בניהול צוות עובדים.
★ שנתיים נסיון לפחות.
5 ימי עבודה בשבוע ונכונות לעבוד שעות נוספות.
מועמדים הרואים עצמם מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 14164 תל-אביב 61141, עבור "מנהל חשבונות".

דרושים:
קונדיטור אופה טבחים
נסיון בענף המלונאות
תנאים מצויינים
למתאימים סודיות מובטחת
ת.ד. 475 נתניה

דרושים
מכבאים מסגרים
בעלי מקצוע
לציוד מכבי כבר
מקרית מלאכי והסביבה
לעבודה בתנאים טובים
להתקשר ליהודה
03-942424

לנורקייט בע"מ
דרוש
טבח
לאיזור המרכז
נא לפנות:
טלפון 03-9721137 ללאה

נשים/וגברים
לעבודת מוצרי השאל כוסים – לשקים למטבח בירושלים, פתח-תקוה, ראשל"צ, בת-ים, חיפה. לסידור סחורה
בעל רכב ברחובות, ראשל"צ, כפר-סבא, רעננה, באר-שבע, חיפה והצפון. 03-7513872, 03-7511615

לחברה המובילה בתחום ציוד ומכונות למזון
1. איש/ת מכירות
רקע טכני, נסיון מוכח במכירות, שליטה באנגלית, בעל רכב.
2. מנהל שרות
מהנדס/הנדסאי בכיר, נסיון בניהול צוות עובדים, שליטה באנגלית טכנית.
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות ליפה 03-623583 מיום א' מהשעה 14.00.

פילת — אגר השמה
לאחד מלקוחותינו
חברה המשווקת מוצרי נקיון והיגיינה
דרוש
מנהל/ת מכירות
• נסיון מוכח בתחום המכירות.
• נסיון הכרחי בניהול צוות של מקדמי מכירות.
מקום העבודה – מרכז הארץ
נא להפנות קורות חיים מפורטים לפילת דרך פ"ת 114, ת"א, 67012, משרה מס' 5460.

מהנדס מכונות
בעל נסיון של 10 שנים לפחות בתעשיה פרטית, המובילה שנתע, משאבות הידראוליות מנע וכו'.
מהנדס כימי
צעיר המעוניין להשתלב בייצור מוצרי ביוזה. ידיעת השפה האנגלית על בוריה הכרחית.
דרושים למפעל פרטי גדול בחולון
נא לכתוב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 תל-אביב 61028
– סודיות מובטחת –

באזור חיפה והצפון
דרוש
סיטונאי
להפצת שמן מאכל
נא לפנות בכתב-יד לת.ד. 1498 תל-אביב, מיקוד 61014.

לחברה תעשייתית ברמת גן
דרושה
מזכירה למנכ"ל
הכישורים הדרושים:
שליטה טובה בשפות אנגלית ועברית כולל הדפסה
נסיון בהכנת דוקומנטים ושחרור מהמכס
נסיון בעבודה לא פחות מ-5 שנים
5 ימים בשבוע עד השעה 14.00
לפנות בכתב יד לת.ד. 33025 תל-אביב עבור 33

לאי.טי.אם — הרצליה
דרוש
אחראי מחלקת בקורת איכות
הכישורים הדרושים: נסיון של 5 שנים לפחות במפעל לעיבוד שבבי.
מגורים בסביבה.
נא לפנות ל-052-559124 לנעם.

להברת יבוא בתחום השיגוע והציוד החקלאי
דרוש
איש מכירות
לעבודה בכל הארץ
נסיון בשיווק לענפי התעשיה והחקלאות הכרחי.
לפנות בכתב לת.ד. 1707 חולון מיקוד 58117.
סודיות מובטחת

עבודה עכשיו
לסניף הרצליה, טל' 052-576060
בית אלנה, רח' בן-גוריון 33, א'–ה' 08.00—16.00

דרושים/ות עובדים/ות מנוסים/ות למקצועות הבאים:

טכנאי/ת — הנדסאי/ת אלקטרוניקה מנוסה בבדיקות פונקציונאליות, למשמרת שניה (בשעות 16.00—24.00) במפעל עתיר-ידע, באזור הרצליה. שכר גבוה ותנאים טובים.

חשמלאי/ת מוסמך/ת בעל/ת נסיון, לעבודות אחזקה והתקנה, לתקופה ממושכת, במפעל עתיר-ידע, באזור הרצליה. תנאים טובים.

תל-אביב, טל' 03-298877
בן-יהודה 12, א'–ה' 08.00—14.00

הנדסאי/ת מכונות בעל/ת נסיון בתכנון + נסיון בעבודה על מחשב תיב"ם — תוכנת אוטוקד, לפרוייקט באזור המרכז.

עבודת מחסן 1. מנוסה — לאירגון מחסן עבודה על מלגזה וקשר עם ספקים — פרוייקט ממושך בפ"ת. 2. מנוסה — לאירגון מחסן, עבודה במשמרות, פרוייקט ממושך באזור פ"ת.

חרט/ת קונבנציונאלי בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות, ידע בקריאת שרטוט, לעבודה ממושכת באזור פ"ת.

מפעיל/ת מתקן כימי בוגר/ת בי"ס מקצועי, נסיון בתעשיה + נסיון באחזקה, עבודה במשמרות — פרוייקט ממושך בפ"ת.

מסגר/ת זיווד בעל/ת נסיון של שנתיים בתעשיה, ידע בקריאת שרטוט, לעבודה ממושכת באזור פ"ת.

מתכנת/ת מחשב IBM 38 SYS, שפות קובול; RPG-3, ע. נתונים ומערכות מלאי פיננסיות MRP, נסיון של 3 שנים, ידע טוב באנגלית, לפרוייקט ממושך, באזור המרכז.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

למאגרי איכות כלל פיתוח (1983) בע"מ
דרושים
טכנאי מיקרו מחשבים י.ב.מ. ותואמיו
בעל נסיון
אפסנאי טכני
צעיר, יוצא צבא, בעל נסיון דומה בחיל האוויר.
לפרטים נוספים להתקשר לטל. 03-7520499 (לחיים או עזרא)

לחברה מסחרית בתל אביב
דרוש:
עמיל מכס
הכישורים:
★ בעל רשיון לסיות מכס
★ נסיון של 3 שנים לפחות
★ בעל יכולת לניהול צוות עובדים.
המועמדים נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1144 תל-אביב, 61010, עבור "עמיל מכס".
– סודיות מובטחת –

דרוש
מנהל ביצוע ארצי
מרכז עבודות בתחום:
איטום ציפוי ושיקום בטונים
לניהול צוותי ביצוע
נדרש: נסיון קודם, רשיון נהיגה, יכולת שליטה בצוותי ביצוע המפוזרים ברחבי הארץ.
נא לפרט נסיון קודם ותולדות חיים לת.ד. 6651 תל-אביב מיקוד 61066

לאחרונה פרסמתי שהרווחתי 6000 ש"ח בחודש כסוכן עצמאי. יש לי חדשות בשבילך
בחודש שעבר הרווחתי 9000 ש"ח
המוצר שלי באמת מוכר את עצמו.
מעוניין אותך, התקשר אל:
משה מלכה 03-7528022
גיל פלד 03-280320
ביל ריידיס 03-216306
סולי מליון 03-675876

למפעל מזון במרכז הארץ
דרוש
מהנדס אחזקה
לניהול מערכות אחזקה
הכישורים הדרושים:
נסיון בניהול מערכת אחזקה מורכבת במפעל גדול.
נא לפנות בכתב-יד לת.ד. 1144 ת"א מיקוד 61010, עבור "עבור אחזקה".

גדות תעשיות פטרוכימיה בע"מ
מפרץ חיפה
דרוש
מנהל כח אדם
הכישורים הדרושים:
■ רקע ונסיון מוכח בתעשיה
■ השכלה אקדמאית במדעי ההתנהגות
■ מגורים באיזור חיפה

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים
למנהל כח אדם ת.ד. 1780 חיפה
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

פרסום שפי

למוסד ממלכתי בתל-אביב
דרושים
סטודנטים לתפקידי שמירה
דרישות התפקיד:
★ שרות בצה"ל
★ בריאות תקינה
★ יתרת לימודים של שנתיים לפחות
★ מגורים באזור תל-אביב והמרכז

העבודה במשמרות ומתאימה לסטודנטים הלומדים באוניברסיטאות ובבתי הספר להשכלה גבוהה.
מעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 17246 ת"א מקוד 61171 בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים ייענו
18 ל.פ.מ.

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים

למפעל תעשיתי
דרוש/ה
מנהל/ת כח אדם
טיפול בנושאי כח אדם, שכר ורווחה במפעל המונה מספר עשרות עובדים.
מועמד מתאים יהיה בעל השכלה אקדמאית רלבנטית (עבודה סוציאלית, כלכלה וכו'), נסיון ארגוני/ביצועי קודם (לאו דווקא בתחום כח אדם).
מקום העבודה – אזור תל-אביב.
אפשרות משרה חלקית.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל-אביב 61046
סודיות מובטחת
MENAHALIM LTD
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

Apple Europe — ידע מחשבים ותוכנה בע"מ
אקדמאים צעירים
להכשרה לתפקיד עצמאי
במערך השיווק של מחשב Apple Macintosh
ת"א, חיפה וירושלים

אם אתה:
★ בוגר כלכלה ומינהל, הנדסה או מדעים
★ בעל ראש פתוח ותפיסה מהירה
★ מעונין לעבוד קשה ולהרויח שכר גבוה
★ שואף למסלול קידום מהיר
★ מעונין לעבוד בחברה מצליחה וחדשנית

"ידע מחשבים" בשיתוף Apple Europe פותחת קורס ברמה אקדמאית, במהלכו תוכשר לתפקיד מפתח במערך השיווק.

במהלך הקורס ישולם שכר, ובסיומו תוענק תעודה למסיימים.

נא לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים לת.ד. 20544, תל אביב.
עבור "שווק מקינטוש"

אלסינט
למחלקת מערכות מידע בחיפה
ראש ענף תכנון מע' מידע
מס' משרה 841102

תאור התפקיד:
* ביצוע תכנית האב למיחשוב.
* אפיון מערכות המידע והכנת מפרט מערכת לספקים.
* הקמה ובקרה פנימית של נהלי מערכות מידע.
* הצגת צרכים להחלפת מערכות קיימות וגיבוש המלצות לבחירת חלופה מועדפת לחמרה/תכנה.

כישורים נדרשים:
* מנתח מערכות/מהנדס תעשיה וניהול בתחום מערכות מידע או בעל השכלה אקדמאית בשטח דומה.
* נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה בתחומי הפעילות המפורטים בתאור התפקיד.
* ידיעת והכרת שוק המחשבים בארץ ובעולם: חומרות מחשב ומערכות יישומיות.

סודיות מוחלטת מובטחת.
אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס' משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה 31004
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.
אלקטרוניקה בשרות הרפואה

פרסום שפי

Dun & Bradstreet International
לדן אנד ברדסטריט, החברה המובילה בעולם בתחום המידע העסקי דרושים:

1. **תמלילניות מעולות בעברית,** למעבדי תמלילים איינשטיין, 5 ימי עבודה בשבוע, לעבודה בשעות:
א. 08:00-13:00
ב. 13:00-18:00
נא להתקשר לטלפון 03-216121 למרים.

2. **פקידים לעבודה טלפונית**
- נסיון בעבודה קודמת בטלפון יתרון.
- אינטליגנציה גבוהה, קול נעים ויכולת שכנוע.
- מוטיבציה גבוהה.
5 ימי עבודה בשבוע, 08:00-17:00.
נא לפנות בכתב לת.ד. 20001 ת"א 61200
עבור ס.ק.

הקשר שלך אל עולם העסקים

מתכנן מכני
מהנדס/הנדסאי מכונות לתכנון מערכות הנע אלקטרומכניות מדויקות.
2-5 שנות נסיון בתכנון מערכות דומות.
גם מועמדים חסרי נסיון מוכשרים במיוחד יישקלו למשרה זו.

אם כישוריך הולמים את הדרישות שפורטו לעיל והנך בעל נסיון מתאים אנא כתוב אלינו: אינדיגו, ת.ד. 150, פרק המדע, רחובות 76101
סודיות מוחלטת מובטחת.

indigo

גסטטנר
סניף טבריה
בוא להצליח איתנו:
אם אתה
נציג מכירות מעולה
זו ההזדמנות שלך
אנו מחפשים את הטובים ביותר להרחבת מערך המכירות שלנו בטבריה והצפון.
הכישורים הדרושים:
• יכולת לניהול מו"מ.
• יחסי אנוש טובים.
• נסיון מתאים במכירות
מגורים באיזור הצפון – הכרחיים
בעלי רכב, יפנו בכתב יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון אל: ת.ד. 502 תל-אביב עבור: מחלקת כח-אדם.

למבדא LAMBDA

אלקטרוניקה (1979) בע"מ ELECTRONICS (1979) LTD.

למפעלנו בכרמיאל
דרושים/ות

מנהל/ת בית מלאכה

- ★ הנדסאי/ת מהנדס/ת מכונות
- ★ נסיון של 5 שנים בניהול בית מלאכה בעקר עבוד פח
- ★ נסיון בעבודה עם מכונות ניקוב ממוחשבות וטפול בכלי ניקוב — יתרון

מנהל/ת עבודה לקוי הרכבת כרטיסים

- ★ הנדסאי/ת טכנאי/ת ייצור/אלקטרוניקה
- ★ נסיון של 3-5 שנים בנהול עבודה
- ★ נהול צוות של כ-20-25 עובדים

אנו מציעים אתגר מקצועי וקידום בחברה המובילה בעולם בשטח ספקי כח.
תנאי שכר מצויינים למועמדים/ות המתאימים/ות.
תנתן עזרה בדיור למעונינים לעבור לכרמיאל

בדבר פרטים נוספים נא לפנות לכח אדם ת.ד. 500 כרמיאל 04-985255 לקביעת ראיון

לחברה להשכרת רכב

דרוש חשב

א. בעל השכלה אקדמאית בכלכלה או חשבונאות
ב. מתפקידו לפקח על מערכת המהדיש
ג. בקרה פנימית
ד. תמחיר

פניות בכתב יד נא לפנות לת.ד. 6010 תל־אביב עבור „חשב"

למחלקת מחקר
במפעל כימי גדול באזור חיפה
דרושים(ות)

כימאים(ות)

משרה 1
בעלו(ת) תואר ראשון, רצוי עם נסיון במחקר ופיתוח בתעשיה.
משרה 2
[illegible]
לפיתוח שיטות אנליטיות, בעל נסיון בכימיה אינסטרומנטלית, רצוי בעלו(ת) נסיון בתעשיה.
משרה 3
בעלו(ת) תואר ראשון/שני בכימיה, נסיון קודם אינו הכרחי.
מועמדים(ות) מתאימים(ות) יפנו בכתב יד בציון פרטים וקורות חיים מלאים + נסיון לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2252 (מיקוד 31040).

מפעלים המלח בע"מ

למפעלנו בסדום
דרוש:

מהנדס חשמל

דרישות התפקיד:
- ★ התמחות במגמת זרם חזק.
- ★ נסיון של 5 שנים לפחות במתקני חשמל — מתח גבוה ומתח נמוך בתעשיה.
- ★ נסיון בניהול פרוייקטים ועריכת מפרטים טכניים.
- ★ ידע במערכות בקרה ממוחשבים (P.L.C)
- ★ רשיון נהיגה.

פניות בכתב־יד נא לשלוח לראש יחידת מנגנון, ת.ד. 75 באר־שבע 84100 עבור סדום.

למשרדי החברה בבאר־שבע
באגף השיווק — המחלקה לשינוע ימי
דרוש:

בוגר כלכלה או מינהל עסקים

הכישורים הדרושים:
- ★ תואר ראשון בכלכלה או מינהל עסקים.
- ★ שליטה באנגלית.
- ★ התמצאות בהנהלת חשבונות.
- ★ נסיון בעבודה עם מחשב (לוטוס 3, 2, 1)
- ★ נסיון בעבודת ספנות (TIME SHETS) — יתרון.

המעונינים יפנו בכתב למח' כח אדם ומינהל ת.ד. 75, באר־שבע 84100 או טלפונית למר אהוד ניצן טל: 057-665133.
המשרות מיועדות לנשים ולגברים

לחברת בניה דרוש ברחובות

עוזר לניהול אתר בניה

הכישורים הדרושים:
12 שנות לימוד
ידיעה ושליטה בקריאת תוכניות עבודה
ידיעה ושליטה בחישובי כמויות
ידיעה במערכות חשמל

נא לכתוב פרטים ותולדות חיים למהנדס יאיר גלס רח' צמרינסקי 3 ת"א 69351

יש עבודה בחברת החשמל

לתחנת הכוח "רוטנברג" באשקלון.
דרושים/ות

מסגרים/ות כלליים/ות:

כישורים נדרשים:
- ★ בעלי/ות נסיון בעבודות הרכבת דודים וצנרת.
- ★ ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
- ★ נסיון בעבודה עם כלי הרמה.

מסגרים/ות מכונאים/ות להרכבת ציוד מסתובב:

כישורים נדרשים:
- ★ בעלי/ות מקצוע מעולים/ות להרכבת ציוד מסתובב גדול, כגון: דחסנים, משאבות אנכיות ואופקיות, מניפות יונקות ולוחצות וכו'.
- ★ ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
- ★ נסיון בעבודות עם כלי הרמה.

מסגרים/ות מכשירנים/ות להרכבת ציוד מכשור מכני:

כישורים נדרשים:
- ★ ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
- ★ נסיון בהרכבת לוחות מיכשור.
- ★ נסיון בעבודה עם צנרת נחושת, נירוסטה ופלדה רגילה.

לתושבי גוש דן מובטחת הסעה.

פנה/י ישירות כל יום עד השעה 17.00, למר ריבקין, מחלקת כח אדם. טל': 03-612910 או למר הלפרין בתחנת הכוח טל': 051-49210.
כתובתנו: מחלקת כח־אדם, אגף הביצוע, רח' החשמל 16, ת"א.

חברת החשמל לישראל בע"מ

אלינה טכנולוגיות
בצפון ת"א
לעבודת ביחידת מכירות בתחום HIGH – TECH

פקידת יבוא

- ★ נסיון עצמאי באנגלית
- ★ הדפסה אנגלית/עברית
- ★ רצוי ידע במעבד תמלילים
- ★ תפקיד ביצועי
- ★ נדרשת יכולת לתפקוד עצמאי
- ★ 5 ימים 08.00–17.00

טלפון 03-5460233

למשרד מהנדסי בנין בתל־אביב
הנדסאים/יות ו/או שרטטים/ות בנין
לתיכנון קונסטרוקציות (ידע באוטוקד יתרון)
03-238734, 03-233374

דרוש/ה
חשב/ת שכר
למשרה מלאה
5 ימי עבודה
- ★ ידע ונסיון במערכת שכר ממוחשבת
- ★ כושר אירגון ודייקנות
- ★ מגורים באיזור ת"א

נא לפנות בכתב: ת.ד. 61090 ת"א 9024 בצירוף קורות חיים ותפקיד קודם.

לחברה תעשייתית דרוש

חשמלאי

עם כתב הסמכה, בעל נסיון בניהול חשמליה של 5 שנים.
מקום העבודה — חולון.
לפנות לאילן בימים א', ב' בין השעות 15.30 — 17.00, רח' הסיבים 30, קרית מטלון, פ"ת.

דרוש לחו"ל
עוזר למנהל מפעל בשר,
רווק, רצוי ספרדית
תולדות חיים לת.ד. 289 הוד־השרון 45102

לחברה לטקסטיל
דרוש

- ★ **מנהל מצבעה**
- ★ **טכנולוג**

נסיון והשכלה אקדמאית הכרחית
תנאים נאותים למתאימים
סודיות מובטחת
לפנות בכתב לת"ד 24192 ת"א 61240

למשרד פרסום בת"א
מקדמי מכירות
עוזרי תקציבאים
עם נסיון בלבד
העבודה במשרה מלאה
5 ימים בשבוע
שכר גבוה למתאימים
03-245146

למלון גדול בטבריה דרושים:

- ★ **מנהל מזון ומשקאות** בעל נסיון של 3 שנים במלונות 4, 5 כוכבים. נסיון בניהול צוות עובדים גדול.
- ★ **מנהל קבלה** נסיון של 3 שנים במלונות 4, 5 כוכבים, ידע במחשב, יכולת ניהול צוות עובדים.
- ★ **מנהל אשראי** בעל נסיון של שנתיים לפחות בתפקיד דומה.
- ★ **מבקר הכנסות** בעל נסיון של 3 שנים במלון גדול, ידע במחשב.
- ★ **מנהל חדר אוכל** בעל נסיון של 3 שנים במלונות 4, 5 כוכבים, יכולת ניהול והפעלה של צוות עובדים גדול.
- ★ **פקידי קבלה,** בוגרי תדמור או דביר.

מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 22767 ת"א 61227 תנאים טובים למתאימים

דרושה
מזכירה
ברמת־השרון
עברית/אנגלית + מעבד תמלילים לשעות אחה"צ
03-5402432 לגבי

לחברה ישראלית לשילוח
דרושים
פקיד יבוא
בגרות מלאה, לאחר שרות צבאי מלא, נסיון ביבוא יתרון
פקידה
בגרות מלאה, הדפסה על מעבד תמלילים לאחר שרות צבאי, נסיון הכרחי
03-6436888 — משה

למפעל תעשייתי בירושלים
דרוש

מנהל מחסן ארצי

הכישורים:
- ★ השכלה 12 שנות לימוד לפחות
- ★ ידע ונסיון בניהול מחסן
- ★ כושר תכנון וארגון עבודה
- ★ יכולת עבודה עם צוות עובדים

תנאים טובים למועמד המתאים

פרטים בטלפון: 02-852131 ולבקש את מירה

לחברת שיווק צעירה ודינמית
דרושה
מזכירה
בעלת ידע במכירות ונסיון בניהול משרד. אזור מגורים חולון והסביבה
לקביעת מועד ראיון נא לפנות 03-5568536

דרוש
סוכן
לגברי נשים
איזור צפון ללא רכב
איזורים אחרים עם רכב
03-377730

לשילב חולון דרוש
סגן מנהל
צעיר דינמי
ומקושר
עם נסיון
03-848994

למכון מחקר־רפואי
במרכז הארץ דרושים:

- ★ **מתכנת** עם נסיון בקובול ותוכנות סטטיסטיות.
- ★ **מזכירה** עם ידע בהדפסה במעבד תמלילים.

נא להתקשר בימים א' ב' לטלפון 03-349517 מ־9 — 14

קיבוץ רוגמים
מעונין באחות
73290,
057-71157
פופל, עמרי

דנה טוב קדמין
עתונות ותקשורת
דרושה
פקידה
הדפסה על מעבד תמלילים
שליטה באנגלית
הופעה נאה
עד גיל 30
טל. 03-262265

לחברה ליבוא וייצור נעליים

דרושים:

1. **סוכנים אזוריים בלעדיים**
בעלי נסיון של 3 שנים + רכב מסחרי לאזור המרכז והדרום.
2. **מחסנאי מקצועי**
בעל נסיון של 3 שנים בניהול מחסן.
3. **מוכרים מקצועיים בחנויות.**

אל שרד בע"מ בנין פנורמה שד' בן צבי 84 ת"א, קומה 5, 03-816258/9

דלתא DELTA
דלתא גליל תעשיות בע"מ

דרוש/ה **פקיד/ת יצוא**
למישרה מלאה
★ נסיון קודם ביצוא — הכרחי
נא לפנות בכתב לדלתא גליל תעשיות בע"מ, קויפמן 2 ת"א, 68012, „עבור עמירם"
— רק פנים מתאימים יענו —

למתקן היפעולי בבאר־שבע
של חברה ארצית גדולה
דרוש:

מחסנאי מנוסה

עדיפות לבעלי רקע טכני.

מעוניינים תושבי באר־שבע יפנו בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 תל־אביב עבור „מחסנאי"
—סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית בת"א
דרושים:

1. **מנהל/ת חשבונות**
סוג 2 עם נסיון במחשוב וקלדנות.
2. **קופאי/ת**
עדיפות לבעלי נסיון וידע בהנהלת חשבונות

נא לפנות טלפונית החל מיום א' 4.9.88 שעה 10:00 טל' 03-5370222 ליובל.

מכון התקנים הישראלי
דרושים

1. דרוש/ה **מהנדס/ת אזרחי/ת** לאגף התקינה לתפקיד של ריכוז ועדות תקינה בתחום הבנין וכתיבה של מסמכים טכניים.
כישורים: מהנדס אזרחי רשום
נסיון של 5 שנים לפחות בתחום הבניה
ידיעת השפה העברית על בוריה
ידיעת השפה אנגלית ברמה טובה
יכולת טובה של כתיבה וניסוח מסמכים טכניים
ידיעת שפות אחרות — יתרון
2. — **מהנדס/ת אלקטרוניקה** עד גיל 50 לתפקיד במעבדה לאלקטרוניקה

בדבר פרטים נא לפנות למכון התקנים הישראלי כח־אדם רח' האוניברסיטה 42 רמת־אביב

סמל המהוגה סמל האיכות

לחברה מסחרית גדולה
דרוש/ה

מנהל כח־אדם

בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול מערכת עובדים גדולה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד ובצירוף קורות חיים לת.ד. 51051 תל־אביב ולציין „כח־אדם"

חברת שילה מתרחבת!
לפעילותה בנושא צרכני חדשני
דרושים

אנשי מכירות מעולים

בכל הארץ

דרישות התפקיד:
— הופעה ייצוגית ויכולת לנהל מו"מ.
— שאיפה להשגים, דבקות במטרה ואחריות בעבודה.

אצלנו תמצא/י:
- ★ עבודה מעניינת בחברה צעירה,
- ★ אתגר ותגמול למצליחים,
- ★ שר קבוע + עמלות.

נא לפנות עם פרטים מלאים ונסיון אל: חברת שילה בע"מ, ת"ד 1120 גבעתיים

לחברה גדולה בתל־אביב
דרושים/ות

- ★ **מנהל/ת חשבונות**
למשרה מלאה, נסיון של שנתיים.
- ★ **קלדנית מנוסה**

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב־יד עם פרוט קורות חיים לת.ד. 2034 ת"א

ORS שרותי כח אדם

למחלקות המשרדיות דרושים:

פתח־תקוה
רח' ההגנה 16, קומה א' טל. 03-9301913
- • תמלילנית עברית אנגלית טובה לעבודה זמנית, לוד
- • גרפיקאית מקצועית, ידע על מעבד תמלילים, שעות גמישות, לעבודה זמנית, לוד
- • מנהל חשבונות סוג 3 עם נסיון במחלקת ספקים, משרה מלאה, למפעל מזון פ"ת
- • פקידת כח־אדם - נסיון רצוי, במשרה מלאה, 6 ימי עבודה, חולון

חולון
רח' וייצמן 30, טל. 03-849321
- • פקיד חשבונות - מנהל חשבונות (חובה גבר), סוג 2, ש"ע 12.00-20.00 + ש.ב., קבועה, חולון
- • מזכירה ע/א - נסיון במעבד תמלילים - תוכנה גליף, משרה מלאה, חולון
- • סייעת לרופא שיניים - נסיון רצוי, ש.ע. 14.00-20.00, בת־ים

המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד.

החברה המובילה בתעסוקה

לעורקים בע"מ
למפעל בטחוני באזור המרכז
דרושים

- ★ **טבחים**
- ★ **עוזרי טבחים**

5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות לרובינה מיום ראשון בין השעות 9.00–11.00 בבוקר טל. 03-5426465

"ניצני שלום"

ארגון אפוליטי לדו קיום בין יהודים וערבים בתוך הקו הירוק מציע לך:
— הזדמנות לעשייה משמעותית בתחום היהודי — ערבי באמצעות **עבודה קהילתית.**
— מגורים בישוב ערבי יהודי או מעורב למשך 12 חודשים.
— משכורת חודשית.
— הכשרה והנחייה.
מתקבלים:
בוגרי אוניברסיטה בעלי נסיון בעבודה קהילתית, חינוך או אמנות, נכונות להעתקת מקום מגורים לפי דרישות התכנית.
טל. 03-657995

לחברה מסחרית
העוסקת ביבוא ויצוא
דרוש/ה

אחראי/ת מחלקת יבוא יצוא

הכישורים:
- ★ נסיון מוכח של 5 שנות עבודה לפחות
- ★ טיפול במערך יבוא, מגעים עם עמילי מכס, חברות הובלה וכדומה.
- ★ הכרת מערך היצוא כולל מגעים עם השילטונות בענייני השבון, ביטוח שער וכדומה
- ★ ידיעת השפה האנגלית — חובה, יכולת ניהול קורנספונדציה באנגלית.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד ובצירוף קורות חיים לת.ד. 51051 תל־אביב עבור „יבוא־יצוא"
סודיות מובטחת

לחברה מובילה בתחום
מוצרי חשמל קטנים
דרוש/ה

סוכן/ת מכירות לאזור המרכז

נסיון והכרת הענף — הכרחי
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4397, מיקוד 61043 ת"א עבור „סוכן".
— סודיות מובטחת —

מכון הנרייטה סאלד
המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות
דרושים/ות

בוחנים/ות

מבאר שבע, קרית גת, אשקלון
להעברת מבחנים בבתי־ספר יסודיים.
העבודה תמשך כ־10 ימים בחודש אוקטובר 88'
המעוניינים יתקשרו אל:
אילה כץ טל' 02-419191

אלעד מערכות - כח אדם בע"מ

לעבודה באיטליה

דרושים מתכנתים

הכרחי בעלי ידע של שנתיים לפחות ב־ADABAS NATuRAL
דוברי איטלקית בלבד
03-223444 03-223420

דרושה
מנהלת חשבונות
מזכירה
בשפת והטכסטיל בת"א
למשרה מלאה.
ידיעה טובה הכרחית
03-623902, 03-624734

מאבטחים
בוגרי קורס
לפנות לראובן
03-651051

למפעל הוגלה עפולה
דרושה

אחראית מנגנון

לעבודה עצמאית בתחום ניהול וטיפול בכח־אדם.
כישורים: נסיון קודם בתפקיד דומה; הכרת חוקי עבודה; יחסי אנוש טובים ונסיון בעבודה על מחשב פי.סי.
עדיפות לתושבת עפולה.
טלפון 03-291252 (פרחה מלול)

דרוש
איש סיוע טכני

- נסיון של 4 שנים
- נסיון בסיוע טכני
- נסיון במכשירי נתונים
- הכרת מערכת הפעלה

נא להתקשר לרינה 03-5322372

בית החולים המרכזי קפלן

דרושה **מנהלת חשבונות**
מגבה – ...
[illegible]
לכתוב לבית חולים ... 38910

דרושים
מתכנתים מנוסים
COBOL, CICS

מועמדים מתאימים בעלי נסיון
לעבודה מיידית
סודיות מובטחת
לפנות 03-355210 03-5812 03-559309

צ'מפיון מערכות ... בע"מ
יבואנים בלעדיים של ...
במרכז תל־אביב דרושים:
מרכזנים
בעלי רקע טכני
נא לפנות טלפונית ...

לחברה ...
[illegible]
...
בעלי רקע טכני ...
במכירה ... באלקטרוניקה,
לעבודה ...

לחברה מסחרית גדולה
דרושה

מזכירה

עברית ואנגלית

- ☆ למשרה מלאה באזור ת"א
- ☆ בעלת נסיון בעבודה בנ' ובד תמלילים ובהכרות חשובה

מועמדות מתאימות יפנו ... בין השעות 12 — 16 טל. 03-623578

לחברה ...
דרושה/ה

עובד/ת

בעל ידע ונסיון בתחומים הבאים:

- ☆ א.ד. ...
- ☆ נוהלי יבוא
- ☆ התעריפי יבוא
- ☆ הנהלת חשבונות

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, נסיון בעבודה והמלצות לת.ד. 130, תל־אביב 61001 עבור ...

דרוש/ה

מנהל/ת לפאב

בצפון ת"א

טלפון 03-282967 03-285746

صكذا من الاصل

קופת חולים מכבי
דרושים

1. מזכירה רפואית
מקום העבודה: מעבדה ברמת־השרון
משרה מלאה
לפנות לטל: 03-5402463

2. אח/ות מוסמך/ת
מקום העבודה: ירושלים משרה מלאה או חלקית (בפיצול) בעלת נסיון בבריאות הציבור
טל: 02-224471

3. מזכירה רפואית
מקום העבודה: ירושלים משרה מלאה או חלקית (בפיצול) בעלת נסיון קודם
טל: 02-224471

4. קופאי/ת
מקום העבודה: ירושלים משרה מלאה לפנות לטל: 02-224471
למנהל הסניף (עבור משרות 2-4)

5. אחות מוסמכת
לעבודה במרפאת פוריות מקום העבודה: תל־אביב משרה חלקית (3 ימים בשבוע) לפנות לטל: 298144-03 אל בלה

6. עובדת מעבדה
במשרה מלאה לעבודה בת"א נא לפנות לגב' קורן טל: 5463371

קיבוץ כפר־סאלד מחפש
אחות מוסמכת
רצוי ניסיון בעבודה בקיבוץ
להתקשר בין 7.00–14.00
טלפון 06-947512
ובשעות אחה"צ בערב ובשבת 06-947712

לחברת קוסמטיקה בינלאומית
ד ר ו ש ו ת:
רכזות אזוריות
עצמאיות, בכל רחבי הארץ.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם
אל: ת.ד. 3195 ת"א 61031

דרוש
אגרונום
מתחום הירקות – גידולי שדה
לתפקיד מקצועי–ארגוני בחברה ארצית שמרכזה בצפון הארץ
דרישות:
– נכונות לתפקיד בתחום תעשייתי־חקלאי
– מגורים בחיפה או בסביבתה הקרובה
– המועמד יעמוד במבחן התאמה
נא לפנות בכתב, עם פרוט תולדות חיים ונסיון קודם
לת.ד. 1565, חיפה – מיקוד 31015
עבור כח אדם
סודיות מובטחת

עבור תיכנון תוצרת המסחר בערבה
דרושים
אדריכל טכנאי
עם נסיון בתיכ"מ
טלפונים: 03-250557, 03-258634

דרוש
למפעל מזון ברמת־גן
מוביל לאספקת עובדים/ות
ערבים ישראליים
03-202814
03-282853

לתושבי הצפון בלבד
לחברה לשרותי כח אדם לניהול סניף בחיפה
דרושים
■ מנהל סניף
■ מזכירה - עוזרת למנהל סניף
הכישורים הדרושים:
■ רקע בניהול כח אדם משרדי וטכני
■ ידע בניהול פיננסי
■ יוזמה, מרץ, עצמאות בעבודה.
תנאים טובים למתאימים
לפרטים נוספים:
יש לשלוח קורות חיים בכתב יד עבור "יעול" לידי חנה
אבן גבירול 39 ת"א מיקוד 64361

דרושים
לארה"ב L.A.
★ אחות מוסמכת
★ פיזיותרפיסט/ית
★ טכנאי/ת רנטגן
תנאים טובים ועזרה בסידורים למתאימים.
עדיפות לבעלי שנתיים נסיון, שליטה באנגלית. רשיון נוהגת ובריאות טובה.
נא לשלוח בהקדם באנגלית פרטים אישיים מלאים, רקע מקצועי, כתובת וטלפון במעטפה מבויילת לדואר חוזר לת.ד. 1696 תל־אביב מיקוד 61016 עבור מנחם.
סודיות מובטחת.

למפעל התעשייתי גדול בענף המזון במרכז הארץ — דרוש:
תקציבן/תמחירן
★ מנוסה
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון מוכח בניהול מערכת תקציב והמחיר במפעלי מזון לת.ד. 500, נס־ציונה.

כפר הנוער בן־שמן
לכפר הנוער בן שמן
דרוש/ה
לעבודה מיידית
אם בית
השכלה תיכונית מלאה
רצוי נסיון בעבודה עם ילדים בגילאים 12–18
מגורים במקום חובה.
על המועמדים לפנות אל כפר הנוער בן שמן מיקוד 71904, עבור כוח אדם או בטלפון 08-229111 בין השעות 08.00–14.00

למבצע קידום מכירות
ד ר ו ש י ם
סטודנטים / סטודנטיות
נמרצים
לעבודת שטח מאומצת
(בסיס + אחוזים)
לפנות לארנון בטל. 03-253211

מפעל פרטי צעיר ודינמי בענף המזון
ד ר ו ש
מקדם מכירות
מאיזור המרכז
כישורים דרושים: ניסיון מוכח בענף המזון, הופעה נאה, יכולת לקיום יחסי אנוש טובים עם לקוחות, רישיון נהיגה, אפשרות לקידום בתפקיד.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 50352 תל־אביב מיקוד 61500
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

מועצה אזורית שפיר
מרכז שפירא דואר מרכז שפירא
טל. 08-582201
דרוש לחטיבת הביניים באבן שמואל
מורה ליהדות ומחנך כיתה
מועמדים מתבקשים לפנות למנהל ביה"ס יחיאל דנין בטלפון בשעות העבודה 051-885137, ובערב 051-885135 או למנהל המחלקה לחינוך בטלפון: 08-582201

י. הורוביץ ושות' מכון לאיבחון מידע בע"מ
עבור
מפעל למוצרי צריכה במפרץ חיפה
מהנדס תעשיה וניהול
לתפקיד בתחום הנדסת יצור
מועמדים צעירים בעלי נסיון של עד שנתיים בתעשיה, הגרים באיזור חיפה והקריות יפנו בכתב יד בפירוט מלא של קורות חיים לת.ד. 1500 תל־אביב מיקוד 61014

למפעל גדול בתחום התעשיה הכבדה בדרום
דרוש/ה
מנהל/ת מתקן
(משרה 2905)
לניהול מתקן תהליכי במפעל
★ מהנדס/ת / הנדסאי/ת כימיה, מכונות או תעשיה וניהול.
★ נסיון מוכח בניהול צוות עובדים.
★ נסיון וידע בהפעלת מתקן תהליכי.
★ נסיון כמנהל משמרת — יתרון.
★ יכולת התבטאות בכתב ובע"פ.
★ נכונות לעבודה קשה ושעות נוספות.
★ מגורים באזור באר־שבע — חובה.
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 11024 תל־אביב 61110
ויציינו מספר משרה.
סודיות מובטחת
תיל — תחנת ייעוץ למשאי כח־אדם בע"מ

RAD data communications ltd.
דרושים:
1) פקידה למחלקת יצוא
בוגרת תיכון, ידיעת אנגלית טובה, אחרי שרות צבאי. רצוי נסיון בעבודה עם מחשב.
2) מחסנאי
השכלה תיכונית, אחרי שירות צבאי, בוגר קורס מפס"ים/אפסטאים, סכניים, נסיון במחסן מכניקה/אלקטרוניקה.
כל המשרות מתאימות לתושבי גוש דן.
אנו מציעים עבודה מעניינת באוירה נעימה ובתנאים טובים.
5 ימים א'—ה' (07.30—17.00)
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למחלקת כח אדם, טל: 03-498811.
פניות בכתב נא לשלוח לפי הכתובת: רח' הנחושת 8 תל־אביב 69710.
כל הפונים יענו ••• סודיות מובטחת.
רד תקשורת מחשבים בע"מ... חברה צעירה ודינמית...
אנו מפתחים, מייצרים ומייצאים מוצרים ומערכות בתחום תקשורת מחשבים.

IIS
מתמחה בתכנון, ייצור ושיווק של ציוד הקפי למערכות מחשבים גדולות.
החברה הישראלית לתכנון, ייצור ושווק של מסופים ובקרי תקשורת תואמי IBM 3270, 36/36 ו־DEC VT 220
מנהל שרותי אחזקה - ישראל
* מהנדס או הנדסאי בעל נסיון בחומרת מחשבים/תקשורת
* נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בארגון ונהול צוות של כ־20 איש.
* כושר תכנון ויישום מערכות לוגיסטיות.
* בעל מוטיבציה גבוהה ויכולת עמידה בלחצים
טכנאי שרות
להתקנות ציוד ברשתות תקשורת בכל רחבי הארץ
* רקע בתקשורת/אלקטרוניקה
* לאחר שרות צבאי + רשיון נהיגה
* נכונות לעבודה בשעות לא מקובלות. העבודה הינה זמנית לתקופה של כ־4 חודשים. בתום הפרוייקט אפשרות להמשך העיסקה.
– מקומות העבודה באזור ת"א
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לפי הכתובת הר"מ, לידי מנהל כ"א
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד
אי.אי.אס. ת.ד. 1640 חיפה 31015

להברה ציבורית בתל־אביב
ד ר ו ש ה
מזכירה בכירה לעבודה במזכירות החברה
עם נסיון של לפחות 5 שנים, בניהול משרד, בהדפסה במעבד תמלילים בשיטת א"ב'. רצוי מעל גיל 35.
המעוניינות יפנו טלפונית לקביעת ראיון לטלפון 5611011, למנהל כ"א.

מכוונות
למלון ...בצפון תל־אביב
דרוש/ה
מפקח / ת קומה — למשק בית
מתאימים/ות ישנו לפנות ...

מנורה
מפעיל מחשב
על מחשב
43XX - I.B.M
מערכת הפעלה
DOS VSE
יתרון – נסיון ב: VTAM
ורצוי נסיון ב־VM.
נא לפנות לטלפון: 03-5430854
מנורה חברה לביטוח בע"מ

רובקד בע"מ
מתפתחת מערכת CAD
המאפשרת סימולציה של מערכות רובוטיות
דרוש
מהנדס
למדידה ומידול של רובוטים תעשיתיים תוך הקמת תשתית מעבדתית מתאימה
הכישורים הדרושים:
• מהנדס אלקטרוניקה בהתמחות בקרה
• שנתיים ניסיון בבקרה של מערכות מכניות
• רקע בתיב"מ – יתרון
התפקיד כרוך בנסיעות תכופות לחו"ל
נא לפנות בצרוף קורות חיים אל ת"ד 2015 הרצליה 46733 או אישית לאבי בטל 052-573398

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ
ד ר ו ש/ה
חשב/מנהל חשבונות/מינהלן
לעבודה בדרום אמריקה
– ראה חשבון או השכלה חשבונאית מקבילה
– נסיון של כ־6 שנים, רצוי גם במערכות ממוחשבות
– שליטה בשפות עברית וספרדית על בוריין
– כושר ארגון וניהול
– יכולת ניהול משא ומתן
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד למ.מ.מ. ת.ד. 44494 חיפה, מיקוד 31048.

נפתלי — גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים
יעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית
20 שנות נסיון ומוניטין
מכון נפתלי
מחפש עבור לקוח
מנהל למפעל בינוני
באזור באר־שבע
ידיעת שפות זרות חובה
ניסיון טכני — יתרון
– העבודה מעניינת ובעלת אתגר
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים, תוך ציון יד כתובת, למכון נפתלי, ברודצקי 52 רמת־אביב, ת"א 69051
ברודצקי 52 ר"א, ת"א 69051, טל. 03-415899

למושב נעמה
בבקעת הירדן
דרוש:
גיזבר
לחצי משרה
לפנות לאבי 02-923261

שלב הקואופרטיב המאוחד להובלה.
דרושים בעלי מקצועות לרכב כבד
★ חשמלאי
מתקן מוסים בעל כתב הסמכה
★ פחח צבעי
★ נהגים
מעל 15 טון, ורשיון סמיטריילר הגרים באזור ת"א ור"ג ראשון חולון ובת־ים
בדבר פרטים נא לפנות למנהל כח־אדם ראשון לציון רח' שפירא 6 אזור התעשיה החדש או לטל 9610891 9611669 עד 15.00

חשבשבת
ד ר ו ש י ם:
★ מתכנת
בעל תואר ראשון במחשבים, ניסיון בשפת C וניסיון על PC–I.B.M.
★ מדריך לתוכנה
להנה"ח ולניהול מלאי
נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים לפי הכתובת: חשבשבת בע"מ, דרך פ"ת 65 ת"א 67138

לחב' מזון מובילה בתחומה
לסניף ירושלים
דרושים
קופאי
– בוגרי 12 שנות לימוד
– לאחר שרות צבאי
– רקע חשבונאי וידע בסיסי בניהול קופה.
קלדנית
– בוגרת 12 שנות לימוד
– לאחר שרות צבאי
– נסיון בקלדנות של שנה לפחות.
המעוניינים, רצוי תושבי ירושלים והסביבה יפנו לטל' 02-856115 02-856132 ליהלומה לקביעת מועד ראיון

לעבודה בצפון הארץ
ד ר ו ש
מנהל שווק
לשווק מערכות אלקטרואופטיות לשימושים צבאים בארץ ובחו"ל. נדרש רקע טכני / מבצעי ונסיון שווקי קודם.
נסיון שווקי בחו"ל יהווה יתרון
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 479 כרמיאל מיקוד 20101
– סודיות מובטחת–

"ליכין" חברה לתעשיית שימורים בע"מ
ד ר ו ש
איש מכירות
צעיר ודינמי
הכישורים דרושים:
• בכל יכולת וניסיון במכירה
• ידע טכנולוגי במוצרי הדדים
• ידיעת שפות
התפקיד כרוך בנסיעות לחו"ל
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 332 תל־אביב 61002, עבור "איש מכירות" סודיות מובטחת.

למפעלינו בבית־שאן
ד ר ו ש
תכנת REAL-TIME
לפרוייקט פיתוח מערכות אויוניקה מיתקדמות
* ניסיון של עד 3 שנים בזמן אמת (אפשרי בוגרים מצטיינים)
* ניסיון בעבודה על PC – יתרון
* ידע טוב באנגלית – יתרון
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 54 איזור תעשיה בית־שאן 10900

לחברה ותיקה, העוסקת בייצור, יבוא ושיווק הרהיטים
ד ר ו ש
1. איש מכירות
בעל נסיון רב בענף הרהיטים (עם המלצות)
2. נהג
עם טנדר להובלות
תנאים טובים למתאימים
לפנות בכתב יד לת.ד. 16573 ת"א

ד ר ו ש י ם
מקדמי מכירות בכל הארץ
למוצר יחודי חדש, בענף התאורה.
יועדפו בעלי ידע בסיסי בחשמל.
טל. 052-917090 גם בשבת.

לבית תוכנה במרכז הארץ
דרוש
SYSTEM MANAGER
* נסיון של 5 שנים במערכות VAX/VMS.
* נסיון ב־VAX CLUSTER.
* ניסיון בשפות הבאות: FORTRAN, COBOL.
* הכרת בערכות ניהול נתונים המבוססות על ROB.
* הכרת ORACLE – יתרון.
* נסיון בעבודה עם מחשבים אישיים – יתרון.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 2415 ת"א 61024.
– סודיות מובטחת –

למפעל ותיק לסריגי תינוקות וילדים
ד ר ו ש י ם
מפיצים
בכל הארץ
ת.ד. 1282 בת־ים מיקוד 59598

למשרד שמאים
דרוש
שמאי אלמנטרי
527703/6

תכשיטים
באילת למרכז תיירותי
דרושים
א. מנהל/ת סלון התצוגה
ב. מנהל/ת יחסי ציבור למקום (עדיפות לבעלי נסיון בענף התיירות)
ג. מוכרים/ות הכרי שפות בגילאים 25–45
ד. צורפים – משבצים
מגורים + תנאי שכר גבוהים
03-7522783, 059-32569, 059-78551

למפעל טקסטיל גדול וחדיש בבית שמש
ד ר ו ש
בוגר כלכלה
(או מינהל עסקים)
אפשרי מתחיל
• רצוי רקע בחשבונאות ושליטה באנגלית. מקום העבודה בבית־שמש.
אתגר למתאים!
02-917011–4

לעיתון יומי גדול
ד ר ו ש י ם
מקדמי מכירות בפרסום
לאיזורים: באר־שבע, נתיבות, אופקים, ערד, מצפה רמון, דימונה ואילת.
הכישורים הדרושים
1. השכלה תיכונית
2. כושר הבעה בכתב ובעל־פה
3. עדיפות למסיון קודם
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות לטלפונים 067-77652 067-32811

לתיכון העירוני בהרצליה
דרושים
מורים
* תנ"ך
* היסטוריה
דרושה
* לבורנטית
טלפונים: 052-542936
ובשעות הערב: 052-542681, 052-543359

לתערוכות מקצועיות
נציגת שווק בכירה
נאה + רכב
לפרוייקט פרסומי יוקרתי
דרוש/ת מודעות מנוסה.
הכנסה גבוהה למתאימים/ה
03-5793224 ביום א'

למוסד רפואי גדול
דרוש:
מנהל מעבדה
באזור המרכז
בעל נסיון בנהול מעבדה קלינית.
המועמד רצוי שיהא בעל תואר MSC או PHD עם התמחות בביוכימיה. נא לפנות בכתב עם המלצות לת.ד. 4927 תל־אביב

למפעל כימי באזור פ"ת
דרוש
מפעיל מתקן כימי
בוגר בי"ס מקצועי, בעל רקע טכני, בעל נסיון בתעשיה מינימום 3 שנים. לעבודה במשמרות.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, לת.ד. 9006 רמת־אפעל 52190 ר"ג עבור מפעיל.

להברה עתירת מדע
דרוש:
מהנדס אלקטרוניקה.
בעל נסיון מוכח של 5 שנים, לפחות, בפיתוח מעגלים סיפרתיים.
נסיון בפיתוח ממשקים ל: PC – BUS GPIB, RS232
נסיון בעבודה עם מעגלי PLL וסינטיסייזרים סיפרתיים – חיוני.
מקום העבודה רמת־גן.
תחילת העבודה מיידית.
לפנות, בצרוף קורות חיים, לת.ד. 37569 ת"א, 61375

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

הלוח הכללי

דירות

וילות ובתים

בגבעתיים ליד קולנוע רבנת דן משפחתי חדש "עירן נכסים" (12636) 03-5743359

בראשל"צ בנין נחום קוטג' מפואר רב מפלסי 7 חדרים, לפני ריצוף אפשרות כניסה נפרדת למשרד/ קליניקה. 03-996724 (25837) 03-538406.

ברמת-השרון במערבי, בשקט, קוטג' למכירה כניסה מיידית (21957) 03-492246

בהרצליה הצעירה בהזדמנות קוטג' חדש+ מרתף מיידית (19786) 052-540765

בהזדמנות בהרצליה פיתוח למכירה וילה (בבניה) מפוארת. 052-88470 052-81719 (22241) 03-728262

בצמרת-הרצליה דירות קוטג' מפוארות, נוף לים! כניסה בדצמבר (14606) 03-5448112-3

בזכרון-יעקב קוטג'ים מפוארים+ נוף בגמר. 06-398002 03-470652 (13975) 050-22571

קוטג' מקסים בפרוייקט צמרת-הנדיב 200 מ"ר בנוי 052-81856 (18338)

דירות למכירה

ת"א-יפו

בשקט בהזדמנות 3 גדולה משופצת ל-5 שנים הכנסה 8000.- 78.000 לשנה (4933) 03-219188

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בנוה-אביבים, דירות 4 חדרים+ מיזוג השיכלולים, קבלן ביונים, ה' באייר 24, 03-262894 03-259689 (3772)

בנוה-אביבים מבצע! 4 ו-5 מפוארות, מרפסות שיתוף אנטנה לווינית טלויזיה במעגל סגור, תריסים חשמליים, משכנתאות עד 150,000 ש"ח החל מ-$155,000 בתוספת מע"מ במזומן, אפשרות לתשלומים נוחים "ישקו" ISCO (14269) 03-426293-6

קבלנים מציעים

בצמרת-אביב בלב רמת-אביב בנין כוכב מפואר 4, 5 חדרים עם אפשרות למרפסות גן ודירות גג מפוארות מחיר למזומן כולל מע"מ ל-4 חדרים 315,000 ש"ח, ק"ב 125 מ"ר, ש"ח (197,000 דולר) רחוב אינשטיין. א'-ה': 17.00-19.00 שבת: 10.00-14.00 "אפריקה-ישראל להשקעות" 03-650281 (13495)

"בבלי" נותרו מספר דירות בנות 5 חדרים במגדל מגורים המצוי בשלבי בניה. לפרטים: חברת "אביב" ביאליק 155 רמת-גן (3172) 03-7512203

בשיכון ל' דירה אחרונה לאיכלוס מיידי 5 חדרים רחוב לוי-אשכול 40. לפרטים: חברת "אביב" (3160) 03-7512203

בגבעת-סביון דירות 4 חדרים 130 מ"ר. מחיר למזומן כולל מ.ע.מ החל מ-216,000 ש"ח (131,000 דולר) 5 חדרים 145 מ"ר מחיר למזומן כולל מ.ע.מ החל מ-215,000 ש"ח (131,000 דולר) מבחר דירות עם מרפסות גן. מרכז משווק סביון. א'-ה': 16.00-18.00 ו': 9.00-12.30 "אפריקה ישראל להשקעות" 03-357191 (24008) 03-650281

ברעננה ברחוב בר-אילן דירות פאר מרווחות וגדולות בנות 4 ו-5 חדרים למגורים "ציטרין משקיעים" חברה קבלנית לבנין בע"מ רחוב ה' באייר 28 (כבר-הגרעינה) טלפון 03-251329 בשעות 11.00-13.00 17.00-19.00 (פרט ליום ג' אחה"צ) (14316)

חדש ברחוב קייבר גבעתיים: דירות 4 חדרים מפוארות בתכנון ארכיטקטוני מיוחד. בפרטים: רוזנפלד-טולידנו בנין ופיתוח בע"מ, דרך השלום 29 גבעתיים. 03-313775 (12580) 03-316226

ברמת-גן בהל-גנים! וילה יוקרתית, +כל התוספות, סטנדרט גבוה, אפשרות לשתי יחידות משפחות "אנגלו-סכסון" (21676) 03-738121

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

שרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בבאר-שבע דירות יוקרה 5 +מרפסות פתוחות בבנייני אביחד (20895) 052-913856

דירות למכירה 3-3½ חדרים

בירושלים ב"דיאליה 2 פינתית +אפשרות בניה "איילון" (11481) 335962

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

חולון-בת-ים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה

בבתים בהרצל 32 ק"ג+ מעלית +חניה 03-584755 (21408) 03-7520901

בבתים, בתשלומים+ משכנתאות, דירות יפיפיות בבניה ע"י הפארק. 03-5524159 03-219635 בערב (18856)

דירות למכירה 2-2½ חדרים

למשרד פרסום בת"א תקציבאי/ת מנוסה 03-245146

דירות למכירה 1-1½ חדרים

רדום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בגן-יבנה 4 חדרים $43,000 מיידית במשרד 08-574335 בערב 08-574587 (19588)

בראשל"צ בנוה-אשטר מרווחת יפהפיה 4, מטבח כפרי 03-721516 (21432) 03-9664545

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות גג

בנוה-אביבים דירת גג מפוארת 220 מ"ר+ מרפסות 03-424472 (11105) 03-424697

דירות להחלפה

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

ברמת-השרון להשכרה 4 ר' 5 מרווחות +גג 03-5400064-5 +טלפון (26788)

ברמת-גן במרכז 3 מרווחת קומפלט +טלפון 03-768088 בחול (21344)

ברמת-אביב ג' שלמה בן-יוסף 25, 5 חדרים בקומה 10 ריקה +טלפון, לשנה 1000 דולר 03-423707 (15904) 03-212405

דירות מרוהטות

המשך לוח בעמוד 20

מספר המובטלים – 83,000

מאת אמנון אבור, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

מספר המובטלים שחיפשו עבודה הגיע ברבע השני השנה ל־83,000 בשבוע, באחוז וחצי יותר מאשר בתקופה המקבילה בשנה שעברה. בניכוי עונתיות עלה מספר המובטלים בתקופה זו לכ־91,000 לשבוע בממוצע.

מנתונים שפרסמה אתמול הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מתברר כי יותר מ־35,000 איש מקרב המובטלים לא עבדו בשנה האחרונה.

אחוז המובטלים מכוח העבודה האזרחי הסתכם ברבע השני של השנה ב־5.9 אחוזים. במהלך המחצית הראשונה של השנה נרשמה עליה באבטלה בקרב הגברים וירידה בין הנשים.

תל אביב תהיה יותר מלוכלכת בגלל הקיצוצים בתקציבים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

תל־אביב תהיה מלוכלכת יותר ופחות מטופחת בשנת הכספים הקרובה – זו המשמעות המרכזית של קיצוצי העירייה כפי שמתחוור מהתוכניות שערך ראש העירייה שלמה להט בגלל בעיות מימון קשות.

מהדף שיוגש מחר להנהלת הקואליציה, הכולל ערכוו של תקציב העירייה הרגיל והתקציב המיוחד שלה, מסתבר כי העירייה תקצץ בשלב ראשון יותר מ־30 מיליון שקל בתחומים שונים. התקציב הלא רגיל יקוצץ ב־26 מיליון שקל. בתברואה יותר מ־3.4 מיליון, כבניית תשתית חדשה 4.3 מיליון, בתרבות־נוער־ספורט 5.1 מיליון שקל. כן תקצץ העירייה כמיליון שקל מתקציב מוזיאון הארץ ומשכן האמנויות. העירייה גם מקצצת כחצי מיליון שקל מן הכספים שהיא מפנה באמצעות "חלמיש" לשיפוץ יפו ג' ויפו ד'. 50,000 שקל יקוצצו מהסיוע לשכונת עג'מי.

הצעת הקיצוץ בתקציב מוזיאון ארץ ישראל (מתוך תקציב פיתוח בסך 2.6 מיליון שקל) מבטאת עצירת הפיתוח למעט השלמת האודיטוריום והמצפור (השתתפות העירייה בתקציב השוטף היא 4.5 מיליון שקל).

ראש עיריית טבריה קנה הסחורה ופיזר את הפגנת משפחת הרוכלים

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

דרך מקורית לפזר הפגנה מחדנית, מצא השבוע ראש עיריית טבריה, יגאל ביבי. הוא החליט לקנות את הסחורה שהציגה משפחת הרוכלים המפגינה מול ביתו. בעקבות זאת ולאחר שיחה עם אבי המשפחה, תמה ההפגנה.

תחילת הפרשה באמצע השבוע, כאשר משפחת מזרחי, המוכרת בעיר כמשפחת רוכלים ותיקה ובעייתית, פתחה בהפגנת מחאה בהרכב משפחתי כמעט מלא, כולל הבאסטות, מול ביתו של ראש העירייה. ביבי לא שהה אותו זמן בבית ורק בשעות הערב הגיע ונתקל בהפגנה. בני משפחת מזרחי פתחו בהפגנה כמחאה על כוונתו לחסל את הבאסטות בעיר ולסלקם, לטענתם, ממקור פרנסתם.

בשיחתו עם המשפחה סיכם להיפגש עמם בלשכתו למחרת, אולם בני המשפחה נותרו לשבת מול הבית.

למחרת, בפגישה בלשכתו סוכם כי ביבי יעשה מאמץ לשכנע בעלי עסקים לקנות את הצעצועים של הרוכל בשווי של כ־10,000 ש"ח.

עכשיו התעוררה בעיה – מה לעשות עם הממתקים שהציע הרוכל למכירה. ביבי לא התמהמה והחליט לקנותם בכ־1500 ש"ח, מכספי העירייה כמתנת העיר לתלמידי כיתות א' וגני הילדים שפתחו אתמול את שנת הלימודים. וכך, אומנם, היה.

אתמול חולקו הממתקים לילדים וביבי אמר כי בלי קשר למחווה האישית שעשה למשפחת הרוכלים, שהסתלקה בינתיים, קיימת בטבריה בעיה קשה של רוכלים ורוכבים לא חוקיים שקשה לפרק.

מועצת אור עקיבא דורשת מח"כ שפירא לשלם חובו

„חובות מפעלי השטיחים, בבעלותו של ח"כ אברהם שפירא באור־עקיבא עור מיסים ומים יסתכמו ב־1.2 מיליון ש"ח עד סוף השנה", כך עולה מדבריו של ראש מועצת אור עקיבא, שלום שבתאי, האומר כי סכום זה מהווה 30 אחוז מתקציב המועצה ואי־תשלומו יהווה נטל כבד על קופתה.

„אם ימשיך שפירא לא לשלם את הכסף שהוא חב", אמר שבתאי, „ניאלץ להגיש נגדו תביעה משפטית ולנתק את אספקת המים למפעלים".

מועצת אור עקיבא דנה השבוע בבקשת פריסת החובות של נציגי מפעל השטיחים והחליטה על פריסה של 50 אחוז מהחובות, בתנאי ששום פועל לא יפוטר; זאת, לאחר שנשלחו מכתבי פיטורים לעובדים במפעל השטיחים שחלקם הגדול תושבי אור־עקיבא. נציגיו של שפירא הציעו לשלם 10,000 ש"ח כל חודש עד סיום תשלום החוב. שבתאי דחה את ההצעה והגדיר אותה „לא רצינית".

ראש המועצה כועס על העיתוי בו בחר שפירא לפטר עובדים. „איך הוא, כאדם דתי, עושה כך לבעלי משפחות לפני החגים ועוד לעובדים ששירתו אותו בנאמנות 30 שנה. אם יפוטרו פועלים, מצב האבטלה, הקשה בלאו הכי באור עקיבא, יהפוך לקטסטרופה", הזהיר שבתאי.

„אין רב שכונתי בתואר"

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

בתגובה על ידיעה שפורסמה אתמול ב„דבר" על מינוי של רב לתפקיד „רב שכונתי בתואר" תוך הסבר כי הדבר מאפשר אי־גיוסו לצה"ל, מסר אתמול ח"כ דוד דנינו מהמפד"ל, המכהן כיו"ר חבר המועצה הדתית, כי אין פונקציה רבנית של „רב שכונתי בתואר".

סופר „דבר" מציין כי המועצה הדתית באשדוד אשרה לפני כחודשיים את מינויו של הרב רפאל אבו וצירה לתפקיד רב כזה באשדוד.

מבקש להימנע מפיטורים בחגים

מאת סופר „דבר" בחיפה

מזכיר מועצת פועלי חיפה משה ורדמן ביקש מראשי הארגונים הכלכליים בעיר לפעול בקרב מנהלי מפעלים ומוסדות לעשות כל מאמץ למנוע פיטורי עובדים ערב החגים.

יו"ר התאגדות התעשיינים בעיר, דן בדנתן הודיע כי ארגונו פנה למנהלי המפעלים החברים בהתאחדות התעשיינים להיענות לבקשה ולהימנע מפיטורי עובדים בערב החגים.

מת הסופר חיים תורן

חיים תורן

מאת סופר „דבר" בירושלים

הסופר והמבקר חיים תורן מת אתמול בגיל 75.

נולד בבסרביה ועלה לארץ ב־1932. בעבר כיהן כמנהל הוצאת מאגנס באוניברסיטה העברית. היה חבר הוועד המרכזי של אגודת הסופרים ומזכיר וגזבר כבוד של מרכז פא"ן בישראל שנים רבות.

כיהן כחבר פעיל בהנהלות של מפעלי תרבות רבים. פרסם ספרים רבים ובהם סיפורים ומאמרים. בין ספריו: „ספרותנו היפה מביאליק ועד ימינו", „יוסף קלוזנר – האיש ופעלו", „בית אבא", „שם ישבנו" ועוד.

הותיר אחריו את המשוררת פועה שלו־תורן ובן, איש התיאטרון רוני תורן.

הלווייתו תצא היום מבית הלוויות בסנהדריה בשעה 11.

מנוף חילץ חולה במשקל 200 ק"ג מקומה עליונה בשכונת שפירא בת"א

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

אליהו אלבז, בן 47, משכונת שפירא בתל־אביב, פונה אתמול על ידי עגורן של מכבי האש בתל־אביב לאחר שאנשי מגן דוד אדום התקשו להוציאו מביתו בגלל משקלו הרב.

אתמול ב־0.955 נתקבלה קריאה במוקד מגן דוד אדום כי ברחוב חכמי ישראל 34 בשכונת שפירא נמצא אדם ללא הכרה. ניידת טיפול נמרץ הגיעה למקום ב־10.03.

"מצאנו אדם מחוסר הכרה במוות קליני", סיפר אתמול הפרה־מדיק גיל קסטר. "היינו ארבעה והתחלנו לעשות לו טיפול של החייאה שארך חצי שעה. הדופק חזר לו ואז היינו צריכים לפנות אותו. היינו ארבעה אבל לא הצלחנו להרים אותו בגלל משקלו. הזמנו למקום ניידת נוספת של טיפול נמרץ אבל לא הצלחנו להרים אותו. הוא שוקל יותר מ־200 קילוגרם. כשהבנו כי לא נוכל להרים אותו, הזמנו משאית כיבוי אש עם מנוף גדול, אך המשאית־המנוף לא יכלה להתקרב לבית. הזמנו מסגר שחתך את המעקה ליד קיר הבית וכך יכלה המשאית להתקרב ובעזרת המנוף חולץ אלבז מהקומה העליונה והועבר ל'איכילוב'".

בצלאל מזרחי מואשם בגרימת מות קטנוען

(ע).– איש העסקים בצלאל מזרחי מואשם בבית־המשפט לתעבורה בתל־אביב בגרימת מותו של רוכב קטנוע, בן 24 מיפו, בנהיגה רשלנית.

התובעת, עו"ד דלית רנרט, מציינת בכתב האישום, כי בתחילת יוני, סמוך לשעה 10 בערב, נהג מזרחי במרצדס שלו ברחוב יפת ביפו. באחד העיקולים הגיח מולו רוכב קטנוע שביקש לפנות שמאלה, אולם הנאשם לא נקט את אמצעי הזהירות הנדרשים, לא נתן לרוכב הקטנוע את זכות הקדימה, ופגע בו בעוצמה.

רוכב הקטנוע איבד את הכרתו ואושפז בבית־החולים, שם מת כעבור 10 ימים. התובעת מייחסת למזרחי עבירה של גרימת מוות ברשלנות וטוענת כי בשעת התאונה היה הכביש ברחוב יפת מואר היטב.

התראת פשיטת רגל נשלחה לחיים שיף

(ע).– סגן נשיא בית־המשפט המחוזי בתל־אביב, ד"ר אליהו וינוגרד, הורה לשלוח התראת פשיטת־רגל לאיש העסקים והמלונאי חיים שיף.

השופט נעתר בכך לבקשת חברת אברהם גינדי, הנמצאת בפירוק. מפרקי החברה, עורכי הדין ברגזון וארזי, טענו בבקשה למתן אתראה לפשיטת־רגל נגד שיף, כי הוא לא קיים פסקדין שהוציא בית־המשפט לפיו חוייב להחזיר למפרקים של חברת אברהם גינדי 100,000 דולר. כן טענו כי הכסף שולם בשל אופציות שרכשה קבוצת גינדי במלון מרינה בבתים השייך לשיף, אך הוא לא השיב אותו.

עוד לא התקבלה תגובתו של שיף.

„נכריז מלחמה" – מזהירים ראשי הגולן אם לא ייפתרו בעיות הממתינים להסדר

יפתחו בשביתת־שבת מול משרד ראש הממשלה; יתכנסו בחשאי כדי לתכנן החרפה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

נציגים מכל ישובי רמת הגולן עתידים לפתוח בעוד עשרה ימים בשביתת שבת בלתי מוגבלת מול משרד ראש הממשלה בירושלים, אם מינהלת ההסדר לא תפעל מיד להשלמת הטיפול בתשעת הישובים השיתופיים בגולן הממתינים להסדר פריסת החובות שלהם.

השבוע עתידים ראשי ישובי הגולן להתכנס לישיבת חירום סגורה במקום סודי ברמה ולהחליט על הצעדים שיבצעו במקביל לשביתת השבת, אם לא תחול תזוזה בעניינים בעקבות שיחותיהם עם ראש הממשלה וממלא מקומו באחרונה.

ראש המועצה האזורית גולן, יהודה וולמן, אמר לסופר „דבר", כי אינו מתרשם מההודעה על אישור ועדת כספים של הכנסת להעברת 40 מיליון ש"ח לישובי הגולן והבקעה במסגרת מינהלת ההסדר משום שתקציב זה היה אמור להגיע כבר מזמן לאחור, ומדובר בתהליך פורמלי. „עוד יקח הרבה זמן עד שנראה את הכסף", אמר וולמן.

יצויין כי בימים האחרונים גברה התסיסה בישובי הגולן על רקע התחושה של התושבים כי משיחות נציגיהם עם שמיר ופרס לא יצא דבר והכל נעשה כדי להרגיעם ולהרדימם.

וולמן תקף במילים חריפות את הממשלה ואמר כי זו ממשלה לא ציונית ואין זה משנה מי מרכיביה ומי השרים האשמים ישירות והאשמים בעקיפין בזלזול בישובי הגולן. הוא ציין כי לישובים יש תוכניות מגירה לפעילות־מחאה ולגיוס דעת הקהל למען הכרה במצבם הקשה וכדי להפעיל לחץ על משרדי הממשלה.

וולמן אמר כי בין הצעדים מדובר גם בסגירת גשרי הירדן המובילים לגולן, אך סירב לפרט ואמר כי כל ההחלטות יתקבלו השבוע. הוא הדגיש, כי לממשלה מוקצבים עוד עשרה ימים כדי להזיז את העניינים בצורה משמעותית שאם לא כן, „נכריז מלחמה", כלשונו.

ארה"ב מבקשת הסגרת תושב תל אביב

(ע). – שגרירות ארה"ב הגישה למשטרה בקשה להסגיר את זאב לביא, בן 58, מתל־אביב, החשוד בהוצאת 200,000 דולר במרמה מקבוצת משקיעים אמריקאים.

המקרה נדון אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב שם הוארך מעצרו של החשוד ב־48 שעות.

בא־כוח המשטרה טען כי בתלונה שהגיעה מהשגרירות האמריקאית, נטען כי בין השנים 1980־83 שכנע החשוד משקיעים בארה"ב להשקיע כספים, בעיתון פיננסי בארה"ב והוציא מהם 200,000 דולר במרמה ושלשל אותם לכיסו וטען בפני המשקיעים כי העיתון נוחל הפסדים.

המשקיעים המרומים דווחו לשלטונות המס בארה"ב על ההפסדים שנגרמו להם כדי שיקוזו את ההפסדים מתשלומי המס שלהם. אולם כאשר נתגלתה התרמית, נקנסו המשקיעים על־ידי שלטונות המס.

החוקר טען, כי החשוד יליד ארה"ב, נמלט מארה"ב לישראל והוצאה נגדו פקודת מאסר על מרמה באיזור רודס־איילנד.

★ קצינת הפיזור במחוז השרון יהודית עדרי הועלתה אתמול לדרגת רב פקד, בטקס שהתקיים בלשכת מפקד מחוז המרכז במשטרה ניצב אגוש גבעתי. היא תשמש גם כדוברת המחוז.

מאמל'ה שלי

בסיור שנערך אתמול בארבע תחנות לבריאות המשפחה בשכונותיה הדרומיות של תל־אביב: נווה אליעזר, שכונת התקווה, ושתי התחנות בבנין ה„דוידקה" ביד־אליהו, השתתפו שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו (כאן – בנווה אליעזר) ראש אגף לבריאות הציבור חביבה אבי־גיא, המנהל הרפואי ד"ר דונלד סילברברג והרופאה המחוזית של לשכת משרד הבריאות בתל־אביב ד"ר אדלר. בסיור הובהר כי חרף המצוקות התקציביות, אלפי משפחות עודן זוכות לטיפול אבחוני ומניעתי בכל רבדי המשפחה, החל בטיפולי גריה והעשרה לתינוקות בני יומם עד גימלאי הגן, הדרכת נשים בטרום־לידה ואחריה, החדרת הודעת חשיבות ההנקה, תרגילי צחצוח שיניים מהגיל הרך, תוכנית הפעלת הורים, מעקב אחרי זקנים וחולים כרוניים וסיעודיים (צילום: יונתן סלינגר־ישראל סאן)

אין שינוי במצב התינוק שלקה בפוליו; נמשך מבצע החיסון

(ע).– אין שינוי במצבו של התינוק שאול עבדיאן בן החודשיים וחצי שלקה במחלת שיתוק ילדים ומאושפז במחלקה לטיפול נמרץ בבית החולים רמב"ם בחיפה.

התינוק, הקטן בנם של אהובה (26) ואלי (27) עבדיאן המתגוררים בשיכון קנדי באור־עקיבא. לתינוק אחות בת שש בשם לירן. בני משפחתו שוהים כל העת סמוך לחדרו שבמחלקה לטיפול נמרץ, שם הוא מחובר למכשיר הנשמה.

דודתו, ברכה יוחלמן, סיפרה אתמול כי הפעוט הצליח להזיז במקצת את ידיו ורגליו. לדבריה, היה התינוק בריא לאחר לידתו, עד לפני כשבועיים. אז קיבל את הזריקה המשולשת לחיסון ולקה בחום גבוה. כאשר הובא על ידי אמו לרופא ילדים, אמר לה לתת לבנה נר להורדת החום. משלא הועילה תרופה זו, אושפז בבית החולים „הלל יפה" בחדרה ואובחן בגופו נגיף מחלת שיתוק הילדים. מאז משותק התינוק בחלק ניכר בגופו.

לפני 10 ימים, לאחר שחלה הרעה במצבו והוא לקה גם בקשיי נשימה, הובהל לבית החולים רמב"ם בחיפה, שם, כאמור, הוא מאושפז ביחידה לטיפול נמרץ.

סגן מנהל בית החולים רמב"ם, ד"ר צבי ברישי, מסר כי מצב התינוק עדיין קשה והעובדה שהוא מזיז את גפיו אינה מוכיחה על השתפרות במצבו.

מבצע החיסון

לשכת הבריאות של מחוז חדרה ומועצת אור עקיבא פתחו אתמול במיבצע משותף לחיסון התושבים נגד מחלת שיתוק הילדים ממנה נפגעו התינוק ואשה. עד שעות הערב חוסנו כ־1000 תושבים בני 18־40 והמיבצע אמור להימשך היום ובימים א'־ג' בשבוע הבא.

מיבצע החיסון התנהל במתנ"ס באור עקיבא ורבים מתושבי המקום באו כדי לקבל מידע על החיסון. אמהות רבות נראו מודאגות מאוד וחלקן אף אמרו שהן מרתיחות מעתה את המים מאחר שקיים חשש, לדבריהן, שהמים מזוהמים.

למשפחת ורד ולכפר יהושע
אתכם באבלכם על מותו של חברנו היקר
יוסף ורד ז"ל
תנחומינו למשפחה האבלה
אידגון עוצ"ם
הנהלת עוצ"ם
ועובדי המשרד

מודיעים בצער רב על פטירתו של החבר
יוסף ורד
ההלוויה תתקיים היום, יום שישי כ' באלול תשמ"ח 2.9.88 בשעה 12.30 בכפר יהושע.
והמשפחה
ובית כפר יהושע

לדליה שחל
משתתפים באבלך במות
האב
המשביר המרכזי
יבוא מספוא

המומים ואבלים על מותו הפתאומי של חברנו הותיק
בן־ציון מושקוביץ ז"ל
תנחומינו למשפחה
ולקבוצת משמר השרון
קואופרטיב עמק חפר
ההנהלה, החברים והעובדים
„זך", תובלה ומוסך

קבלת מודעות 24 שעות בדחף
מודעות
משפחתיות ודחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל'
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב' דחף דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל' 246363 239952

נהג!
עשה את המינימום למען אלה העושים את המקסימום.
תן טרמפ לחייל!

ב"ה
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע כי תבוא
כ"א אלול תשמ"ח

כניסה		מוצ"ש	
ירושלים	6.27	ירושלים	7.40
תל־אביב	6.45	תל־אביב	7.37
חיפה	6.38	חיפה	7.41

הודעה לנוסעים לאילת במוצ"ש
3.9.88
בחצות וחצי.
זמני יציאת האוטובוסים בקו 394
מת"א לאילת ומאילת לת"א
במוצאי שבת 3.9.88 יהיו
בשעה 24.30 על פי השעון החדש.
אגד התנועה של המדינה

עיריית הרצליה
חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הוועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל, כי להוועדה המקומית לתכנון ולבניה, מרחב הרצליה הוגשה ע"י זיסקינד סטולר, כתובתו: רח' שרת 16 ת"א, בקשה להתיר הקלה לקרקע שבנקודת שם הישוב הרצליה, רחוב ש"י עגנון, גוש 6556 חלקה 53 ומהותה הקלה לגבי המותר באזור בו מבוקשת ההקלה האמורה, דהיינו: הקלה של 6% באחוזי הבניה והקלה של 5% בבנין מעלית, דהיינו: 95% שטחי בנייה במקום 84% המותרים ועוד הקלה של 10% בקו בנין צדדי דהיינו 3.60 מ' במקום 4.00 מ' המותרים.
כל המעוניין יכול לעיין בבקשה הנ"ל במשרדי הוועדה המקומית ברחוב סוקולוב 10 הרצליה בימים ובשעות שהמשרד האמור פתוח לקהל, וכל הרואה עצמו נפגע ע"י אישור הבקשה הנ"ל יוכל להגיש התנגדות מנומקת למשרדי הוועדה המקומית האמור בכתובת הנ"ל תוך שבועיים מיום פרסום מודעה זו.
אלי לנדאו
יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

דבר של היום הוא דבר חדש

הסוכנות היהודית אשרה קובץ אחיד של נהלים להקצבת כספים, בתחום אחריותה ועדיפויותיה, לתכניות חיצוניות בתוכן של עמותות ישראליות
לפיכך קיימים עתה:
א) רשימה מפורטת של קריטריונים להקצבות
ב) קובץ אחיד לנהלי הקצבות, לתכניות חיצוניות
ג) טופס בקשה אחיד לטלים
ד) טופס דיווח התקציבות אחיד.
אנא שימו לב שבקשות המתקבלות עד לתאריך 10 באוקטובר יובאו לדיון לחבר הנאמנים בחודש פברואר הקרוב.
בקשות המתקבלות עד 1 לפברואר יובאו לדיון בחודש יוני או אוקטובר באותה שנה.
ארגונים המבקשים מידע נוסף בנושא מתבקשים להתקשר למחלקת הכספים, אגף לתקציבים של הסוכנות היהודית לכתובת הבאה:
מחלקת הכספים
אגף לתקציבים
הסוכנות היהודית
ת.ד. 92 ירושלים 91920
הנדון: נהלים חדשים להקצבות

ברכות למזכ"ל הסתדרות עובדי המתכת, החשמל והאלקטרוניקה
יצחק גלעדי
וצירי הועידה השלישית
אנו מברכים את ההסתדרות המקצועית הגדולה ביותר אשר הניחה את היסודות להקמת מבטחים, לדיונים פוריים והחלטות נבונות לרווחתם של חבריכם – חברי מבטחים ולשגשוג המפעלים בהם הם עובדים.
באיחולי שנה טובה
ותעסוקה מלאה.
הנהלת מבטחים

לחברינו היקרים
ריבה ודוד טבצ'ניק
יו"ר בית י. זרובבל בפתח־תקוה – מועדון לחברה ולתרבות
ברכת מזל טוב
להולדת הנין השלישי!
לרות וז'אן שורץ – הורי הנכד
ולכל בני המשפחה
מיטב הברכות והאיחולים!
הבית ע"ש יעקב זרובבל פתח־תקוה
מועדון לחברה ולתרבות
ההנהלה וציבור החברים

מפעלי התרבות והחינוך בע"מ
המחלקה לנופש עיון וטיול
נותרו מקומות בודדים
לנופש סוכות בתאריכים
25.9.88–28.9.88
ו„נופש על גלגלים" בתאריכים
28.9.1988–4.10.1988
במלון „נוף העמק"
התוכנית כוללת: ארוח במלון, כלכלה מלאה, טיולים מודרכים, כניסות לאתרים, הרצאות, הסעה מתל־אביב למלון וחזרה, פעילות, בידור ועוד.
לפרטים מלאים והרשמה נא לפנות למפעלי תרבות וחינוך בע"מ רחוב ויצמן 32 תל אביב (בנין בית ליסין), או בטלפון 03־257813, 218452.

לנדיה וג'וליו מנטין
ברכות מקרב לב
במלאות 12 אביבים
לנוליסה – בת־המצווה
דינה ואלברט אמסלם

חני וצביקה אפשטיין
מודיעים בשמחה על הולדת
בנם עמית
אח לנעם
נכד ל־
דבורה ושמעון שפיגל
טובה ואילן אפשטיין
נין ל־
גניה אפשטיין

לחברינו דבורה ושמעון שפיגל
איחולי מזל טוב
להולדת הנכד עמית
אח לנועם
בית „דבר"

האזינו
היום ב„קול השלום" בשעה 14.00
איתן דנציג
מראיין בשידור חי את
מר יצחק נבון
סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
שידור חוזר ביום ב' 5.9.1988 בחצות

על הזמן העגול / חיים גורי

> „בכל המלחמות קשות", אמר דן לנר, „אך אולי הקשה שבכולן היא מלחמת ההתשה. כאן אתה בתוך הזמן העגול. יום־יום התמונה חוזרת על עצמה

בדרך צפונה. נעים לכיוון רמאללה ופונים ימינה בכביש מכמש המתחבר לדרך אלון, לכביש „ארץ המרדפים". המורדות המזרחיים. הרי האבן החשופה הנופלים מזרחה אל הירדן. כפרים ערביים במעלה, פאת ירק במורדות ובעמק. סוף הקיץ. ארץ הקוצים הצהובה והבוהק השמים בכחול. מעלות חום רגילות בעונה זו. נעים בדרך אלון ופוגשים את הקצה המזרחי של כביש חוצה שומרון וממשיכים צפונה. שמות יפים כל־כך של האחזויות־יישובים. „כוכב השחר". הבסתן הצעיר ורעפי האודם מול אבן הכפרים הערביים. מימין הקונוס הנישא של הסרטבה והאנטנות השלוחות.

וכך נמשיך צפונה. לא נפנה ימינה אל מעלה־אפרים ורק נמשיך במורד לעבר ואדי פרעה, רווי המים והירק. כביש שכבר־ארם. סוף המורד גשר־אדם או „גשר דאמיה". אני זוכר, לאחר ששת הימים עמדנו שם על שפת הירדן וראינו את שיירות התוצרת החקלאית של „הגדה" נעות אל עבר הירדן המזרחי. ועמד שם קצין צנחנים צעיר והסביר את „הסביבה" לחבורת ישראלים מבוגרים למדי, אחוזי התרגשות, וציין כי „למטה, בשטח המת, ישנו עוד גשר אחד שהפלמ"ח או 'השומר' או המכבים, פוצצו אותו", משהו שקרה מזמן... ופתאום הייתי כמתושלח, וצחוקי צרוד ועשן.

אנו ממשיכים בכביש „בקעות" העתיד להתחבר צפונית־מזרחית עם כביש בקעת הירדן, דרומית למחולה. נוסעים ופוגשים כמה מושבים שלנו, שדות ומטעים וחממות, גם מחנות צבא מגודרים. ואני נוסע וחושב על אחינו הבכור, על יגאל אלון, עליו ועל תכניתו המפורסמת. שהרי כאן באזורים האלה מדובר. „האמן לי", אמר לי כמה וכמה פעמים, „חיבוטי־קבר התחבטתי עד אשר הגעתי לידי התכנית הזאת שתשמור על שלמותה הגיאו־אסטרטגית של הארץ אך תימנע מסיפוח מאות־אלפי ערבים שיפוצצו מבפנים את המדינה ויהפכוה, בתנופי הנסיבות, למדינה דו־לאומית". יגאל, המצביא הדגול, לוחם שלמות הארץ בחרבו ובספרו „מסך של חול". לאחר ששת הימים בא לידי מסקנה, כי יש להקריב את החלק למען השלם. המלך הירדני דחה על הסף את התכנית. בעת פגישתם בלונדון, שנה אחרי המלחמה, אמר ליגאל: „טוטאלי אנאקספטבל", כלומר, „לא מקובל עלי לחלוטין". גם הישראלים לא התלהבו מתכנית אלון. הימין ראה בה ויתור על לב הארץ. השמאל קיבל את „הירדן כגבול בטחוני" אך התנגד נחרצות לסיפוח האיזור כחלק מישראל ולהקמת היישובים. גם במערך רבו המסתייגים, הח"כ משה דיין ותלמידיו וכולה ב„יונים".

אולי כעת, עם התמורות והזעזועים, יאמר להם המצב את דברו, כי [illegible] בתחום החיים [illegible] של ישראל. כי תכנית אלון לא מתה וכי רק מי שישיב לתחיה את חיילינו שנפלו הוא שישיבנו אחורה אל קווי ה־4 ביוני.

ממשיכים צפונה. שותים קפה בצמח. וזה הרגע להחליף דברים עם ההבהרה־חייל. לי מותר. איני לובש מדים. הקצין שעמנו שותק. או אומר החייל: „אתה שואל אותי מה חושבים החבר'ה. הרבה מהם מבולבלים. אני, למשל, קורא הרבה עיתונים וגם שומע כל פעם למסביר אחר שבא אלינו. אני מסכים לחלק ממה שאמר זה ולדברים אחרים שאמר אחר. זו הבעיה שלי. כל אחד קצת צודק. הוא אומר משהו נכון אבל אין לו תשובה לשאלות שאתה שואל אותו. זה מצב לא טוב ולנו בצבא הכי קשה מפני שהדרג המדיני לא נותן לנו גיבוי. שם כל אחד חושב אחרת אך באים בטענות אל הצבא. אני חושב שרוב החיילים מעריכים את יצחק רבין מפני שהוא מבקר ביחידות כל הזמן ומדבר עם האנשים בשטח. הוא בעצמו היה חייל. ובסוף היה רמטכ"ל והרבה מכבדים אותו ומאמינים לו. אבל איך צבא יכול לפעול כאשר אין מעליו שם ממשלה שמגדירה אותו וקובעת לו משימה ברורה? אני לא הייתי בלבנון. עוד הייתי צעיר בזמן המלחמה שם, אך כל פעם שמדברים על המצב בארץ, עם האינתיפאדה הזאת שלהם, אני שומע איך הקצינים מזכירים את לבנון ואומרים שפישלנו שם מפני שכל אחד אמר דבר אחר ולצה"ל לא היה גיבוי מהעם. אני עוד לא יודע בעד מי להצביע. אני עוד לא בחרתי עד עכשיו. ואני חושב שיש די הרבה אנשים כמוני שיש להם בעיה את מי לבחור". נאום „הקול הצף".

הגענו אל „הגדר הטובה" עשר דקות לפני מועד הפגישה עם ד'. והוא כבר המתין לנו.

ללבוש שכפ"ץ ולשוב ללבנון

פעמים רבות עברתי את הגדר הזאת בדרכי צפונה. הפעם הרהרתי בפשרי הזמן העגול. מהו הזמן הזה? בעת מלחמת ההתשה, לאורך תעלת סואץ, נפגשתי פעם עם האלוף דן לנר, זכר לוחם דגול ואמיץ לברכה. לא היה כדור במלחמות ישראל שלא שרק לידו. הוא לוחם כצנחן עברי, איש פלמ"ח, שהוצנח על־ידי הבריטים מאחורי הקווים, בשורות הפרטיזנים של טיטו. אחר־כך לחם בבריטים בימי המאבק המרי. אחר־כך נטל חלק פעיל, כמפקד שדה, בכל המלחמות נגד הערבים. מקרב משמר־העמק בתש"ח עד קרבות השריון הנוראים ברמת הגולן, נגד צבא סוריה וצבא עיראק החש לעזרתו, כמפקד אוגדת טנקים, במלחמת יום הכיפורים. זכורה לי אותה שיחת לילה אתו, על כוסית ויסקי, במפקדה העורפית שלו ברפידים. איזו מלחמה היתה לגביך הקשה ביותר? שאלתי את דן. הוא הרהר ארוכות, אחר־כך אמר: „כל המלחמות קשות. אך אולי הקשה שבכולן היא המלחמה הזאת, מלחמת ההתשה. צה"ל בנוי לפריצה, ליוזמה, לתנועה, להכרעה. כאן אתה בתוך הזמן העגול. אתה מפטרל וחושף 'סאגרים', ומפנה נפגעים ודוחף אספקה. יום יום התמונה חוזרת על עצמה. מוקשים והפגזות ופשיטות. אתה מפעיל ארטילריה וגם חיל אוויר ומאבד כלים יקרים. מפעם לפעם אתה פושט עליהם וסובל אבידות. חזרנו למלחמת חפירות, לידי צלפים. זו צורת קרב שנוחה להם ורעה לנו מפני שכל־יום מתפרסמות בעתונים תמונות החיילים שנהרגו. במחיר כזה, בקרב הבקעה, היינו כבר רחוק מכאן. אתה משלם ביוקר אך אין לך הישגים. היוזמה לרוב בידם. להם קל יותר מפני שהם צבא סדיר. ואתה מפעיל הרבה מילואימניקים. האנשים נמצאים פה במתח קבוע. הכל חוזר על עצמו".

דברים שאמר לי דן. אימת הזמן העגול. המעגל ההוא נפרץ שם בבוא המלחמה הגדולה ביום הכיפורים שהפתיעה את צה"ל. הזמן העגול הוא מסוכן גם מפני שהוא מטמטם אותך ושגרת הפעולה היום־יומית מפריעה לך לא פעם לצפות אל הרגרים שמעבר, אל ההתפתחות המוכרחה לבוא. גם כעת אני יודע, ברמ"ח ושס"ה שבי, כי הזמן העגול הנוכחי הוא בגדר טעות ואשליה וכי החזית הצפונית עלולה להתלקח ועמה הארץ כולה.

קצת משונה לשוב לדרום לבנון לאחר שהיינו בביירות ובג'וניה, בהרי השוף והמאטן. אתה שב אל רצועת הדמים הזאת. אל ארץ אין חוק ואין אלוהים. אתה שב אל הזמן העגול וחושב על ההמשך המוכרח לבוא עלינו ועליהם. כן, כבר היינו שם באותו מבצע שאמור היה להיות מהיר ומוגבל בהיקפו ובלוח זמניו והיה

גדות התעלה בזמן מלחמת ההתשה. גם הזמן העגול הנוכחי הוא אשליה

למלחמה איטית ומגושמת, רבת אבידות, שקרעה את העם ואת הצבא. כל זה קרה בשל הקנוניה והשקר. לא בכדי מסתגר ושומר על שתיקתו מנחם בגין, גיבורה האומלל של הדרמה ההיא. הוא יודע עד תום את אשר אירע ומדוע. יודעי דבר אומרים כי הוא מסרב לדבר פן יפתח מחדש את כל פצעי האומה ויפליל גם את עצמו. בינתיים כל תלמידיו „סוגרים את השורות" בפני „האויב המשותף" לקראת ההכרעה ב־1 בנובמבר.

ביקור בדרום לבנון. לא על כך אספר הפעם. אני מנוע מזאת עד עת. שוב אתו נוף הרים. ואותם שמות שאתה נע וקרב אליהם בארץ הקללה הבופור ותבנין תבטיה. אחר־כך אתה נע בחברת מארחיך צפונה ומזרחה, אל עיישיה הנוצרית. כפר רמים חבר הטבח שנערך בו. ומה עושה ה„מרצדס" ההיא בצד הדרך? ומה מתרחש לאורך הצירים הללו לאחר שנבדקו ברכב וברגל? עניין של הימור. הנה פצע פעור באספלט. מטען רב־און שהופעל בשלט־רחוק. לך חפש את הרוח בהרים. איש צה"ל שנקרע לגזרים והכריז שנפצעו. ואני בחברת אנשינו שם. הם הטובים ביותר. רצועת הבטחון. השכפ"ץ שלנו. על כל אלה אשוב ואספר.

וגם שם חשבתי על „הזמן העגול". מארבים וסריקות והתקלויות יזומות ופגישות פתע רצחניות בעומק הרצועה ומעבר לה, הלאה צפונה, וגם לאורך גדר הבטחון. ישראל עסוקה יומם ולילה באינתיפאדה, בכל היבטיה הצבאיים והמדיניים והמוסריים. אך שם, בצפון, נמשכת המלחמה. יום יום ולילה לילה ובין השמשות ובין כלב וזאב. מרחיקים את המוות. מטרה פשוטה ומוגדרת בשלוש מלים: „להגן על ישובי הצפון". הנרתק בנגוהות העדביים ארץ הלבנון שכבר היינו במחציתה ובבירתה. זו שהיתה אמורה, לפי משה שרת, להיות המדינה הערבית השניה שתכרות שלום עם ישראל. שפך הדמים נמשך והאנרכיה גוברת. ומכוניות התופת. חכם ירושלמי אחד אומר ש„עלינו לחיות מאות שנים בסכסוך שאינו נפתר, כמו באירלנד..." אך יהי ההבדל הקטן: הזמן העגול האירי שונה משלנו. נכון, גם שם החיים עם המוות, הנכונות למות ולהרוג, השבועה והנדר, הטרור והשנאה, פולחן הגבורים, הבלאדות היפות והאכזריות, הסירוב לפשרה כלשהי... אך אצלנו במזרח היו חמש מלחמות גדולות ב־40 שנה. שדה הניסויים לקטלניים בכלי הנשק. המוני נפגעים. כאן הזמן העגול נפרץ אל המלחמה הבאה.

בעודנו עוסקים בפגיעות האינתיפאדה והמלחמה הנמשכת בדרום לבנון אני חושב עליה, על המלחמה הבאה. אינני איש חיל המודיעין ולא סוכן „המוסד" ואף לא סתם מומחה צבאי. אך אני סופר בתוכי את הספירה לאחור אל יום היע. אומרים שהיא לא תבוא מפני שהמעצמות יעשו הכל כדי למנעה. אך האיזור הזה, על אף תלותו ביד־הענקים, הוא עדיין אוטונומי בטירופו. הוא הוכיח זאת! כאן, בארץ הזאת ומסביבה והלאה מזרחה, באורסט ההרוגים העיראקים והאיראנים. זהו איזור רעשים מסוכן שכמעט לא החמיץ איזו מלחמה טובה מאז שחר ההיסטוריה. אין אנו מצויים רק בזמן העגול של מלחמות ההתשה. חישבו על כך אחי הישראלים, אחי היקרים, אתם אחוזי המחלוקת ושנאת האחים והמריבות והשביתות.

שבחי הסובלנות

חברי דני בן־סימון, שנכח בעימות ויצמן־ארנס, שנערך ביום השלישי במוסד ואן־ליר בירושלים, סיפר לי על קבוצות מאורגנות של „ליכודניקים" שהפריעו לדבריו של ויצמן, כינו אותו „בוגד", ש„ערק מהמחנה הלאומי", לטובת „המחנה של אוהבי הערבים". הם שיסעו ללא הרף את דבריו של „המלקק לערבים", הכניסו את „סגנון הרחוב" לאולם המכובד והאקדמי הזה, לא איפשרו לפרופסור ידוע להציג שאלה מהקהל למשה ארנס. המפגש נערך תחת הסיסמה „בחירות ללא אלימות" מטעם אגודת „סובלנות" בשיתוף עם „ארץ ישראל יפה" ו„עם יפה עם אחד". ידידה, סופרת ירושלמית, סיפרה לי כי מאחוריה ישבה קבוצת „מפריענים". אחד מהם הרים את קולו: „רק מנצל כל הזמן את השם ויצמן. מה הוא בכלל עשה בארץ הזאת ?". משה ארנס, כך נודע לי, לא עשה דבר על מנת להרגיע את חסידיו. והוא הרי נחשב לג'נטלמן...

והעולם שותק

יום אחד נשאל את עצמנו מה עשינו כדי למנוע את רצח הכורדים בעיראק בידי הצבא העיראקי. ארבעת אלפים כורדים, נשים וגברים, זקנים וטף, הורעלו למוות בעיירה הכורדית חלאבג'ה בהפצצת גזים מרעילים של חיל האוויר העיראקי. הם שכבו בפתחי הבתים, בחצרות וברחובות, כאחוזי שינה עמוקה, ליד פרותיהם וחמוריהם, כלביהם ותרנגוליהם. שליחים כורדים שהגיעו למערב ניסו לעורר את „דעת הקהל" הנאורה אל מול הטבח הזה. הם זכו לכמה הצהרות השתתפות וגינוי ומנוד ראש. יודעי דבר אומרים כי עכשיו, עם הפסקת האש בחזית האירנית, יתפנה סדאם חוסיין לגמור את החשבון עם „אזרחיו הכורדים הבוגדים". מדברים על „פתרון סופי", על השמדת עם.

גם בחזית המלחמה הפעילו העיראקים בצורה מסיבית את הנשק הכימי. אומרים כי לנשק הזה היתה תרומה מכרעת בהבסת הצבא האיראני ו„משמרות המהפכה" בקרב על האי פאו. כך מתחילים הדברים. מרעילים את האלפים וצופים לתגובת „העולם". כאשר מתברר כי מדובר בכמה מלמולי גינוי והסתייגות ניתן ההיתר למשחית. יודעי דבר אומרים ש„אסון לאומי חדש מתרגש על המזרח התיכון", רצח־עם.

לפני שנים רבות נפגשתי בפאריס עם האמיר באדר חאן, הכורדי, בן למשפחה אצילה, שלימד כורדית בבית־הספר הידוע לשפות המזרח. הוא גולל בפני את מגילת העצות של עמו, העתיק כעמנו. „בלילה אנו חולמים על עצמאות", אמר לי, „אך ביום אנו מסתפקים באוטונומיה". שאלתי אותו כיצד עומדים בני עמו בסבל ממושך כזה, מול אכזריות כזאת. הוא השיב לי כי ישנו משפט כורדי האומר: „אם הלילה אפל, היה אפל כמוהו" וכי הנשים הכורדיות האמיצות מחזקות את ידי הגברים. אנו זקוקים לאהדה ולעזרה, אמר לי, אך כוחנו דל והעולם מגלה אדישות למאבקנו. עם עתיק וגיבור, עם בעייתי המפוזר בארבע מדינות. דבר המקשה על תמיכה בתביעותיו.

כל הסימנים מראים כי הכורדים עומדים כעת בפני השמדה. „הקצב מבגדד" מתכנן זאת ויש לשער כי יזכה בהסכמה ערבית לפשע האיום הזה. כבר דובר רבות בצביעותו המחרידה של „העולם". בקרב אלפי הקוראים למען זכות ההגדרה העצמית לעם הפלשתינאי לא נמצא אחד שקרא למתן אוטונומיה, לפחות, לכורדים בעיראק. באים חשבון קשה עם ישראל על כל מסית ערבי המגורש מגבולות הארץ ועוברים לסדר היום על הרעלת אלפי כורדים. „אתם העם הנבחר", אומרים לנו ו„האצילות מחייבת". ואנחנו חשים ברע מול כל מעשה „חריג", מול התעללות זו או אחרת. ורבים בקרבנו מרימים קולם נגד מעצרים מנהליים או גירוש והרס בית ועקירת עץ. הם צודקים. מפני שאנחנו אחרים, במזרח הזה, ואם לא נהיה כאלה ניבלע באכזריותם ואטימותם של שכנינו. נאבד את יחודנו כחברה אנושית ונאורה, כצבא־עם ישראלי. גם איננו עשויים לכך לאורך ימים בלי להרוס את המכנה־המשותף הלאומי שבלעדיו אין לנו.

אך בעודנו עסוקים בעצמנו, בעיצומה של המצוקה הנמשכת ואל מול סכנה באופק, רצוי שנדע כי המיעוט הכורדי, היושב בצפון־מזרח עיראק נתון בימים אלה לאיום השמדה כממשות קרבה והולכת. לא הרחק מאתנו יקרה הדבר אם לא תימנע בעוד מועד הזוועה הזאת. כעת, אני מבין יותר את פשר השתיקה והעמידה על הדם בימים הרעים ההם על אדמת אירופה. על כך ראוי לכנס מיד את הכנסת לישיבה מיוחדת ולהזעיק שמים וארץ ולא לאפשר את העומד להעשות. הן יום אחד ישאלונו: מה עשיתם א ת ם למען הכורדים בעיראק?

ידיעות שהגיעו בימים האחרונים מספרות על המשך מתקפת הגאז, על מאות נפגעים נוספים ועל הבבות פליטים שנמלטו לתורכיה. בשידור של בי.בי.סי מיום ד' השבוע נמסר בשמו של עיתונאי תורכי שביקר באיזור הגבול, כי מספר הפליטים הכורדים מגיע כבר ל־50,000. הם נתונים בחוסר כל. סחופים רזויים וסובלים חרפת רעב.

ראיון מיוחד ל„דבר" עם מפכ"ל המשטרה רב־ניצב דוד קראוס / נתן רועי ויורם לוי

„האינתיפאדה גורמת להזנחת הטיפול בפשע"

> אני חושש מפני אירועים של חריגה מהתקנות האוסרות תעמולה מסוגים מסוימים ומהפרעות הדדיות באסיפות הבחירות. אלה דברים שבוודאי יעסיקו אותנו בשבועות הקרובים

– ממה שפורסם עושה רושם, כי היתה לאביטן תכנית מגובשת. מה הוא התכוון לעשות, האם תכנן לצאת מן הארץ?

להערכתנו הרצל אביטן בהחלט התכוון לצאת מהארץ. הוא רצה לראות גם חברים שלו, ביניהם את חברתו מיכל עבאדי. יש להניח שבשלב כלשהו הם היו מצטרפים אליו. הכוונה שלו היתה ככל הנראה לצאת דרך טאבה, דרך מצרים. יכול להיות שאביטן מצטייר כאדם המטיל את מרותו על רבים אחרים. לפי דעתי אין זה כך. יש אמנם כמה אנשים בודדים המסייעים לו מחוץ לכלא וגם ביצעו פשעים למענו. אני לא בטוח שהדברים נעשו בהנחייתו המקצועית או שהיו צריכים לקבל את ברכתו, אבל אנחנו יודעים שהם ביצעו פשעים ומימנו את הוצאותיו. עצם תפיסתו תצמצם את השפעתו בתוך בית־הסוהר. אם שב"ס יידעו לנצל את המצב הם יוכלו להפיק תועלת רבה מתפיסתו.

– מדוע בעצם לא נעניתם לתביעותיו, האם משום שהיה ברור לכם כי אתם עומדים ללכוד אותו?

טעות לחשוב שידענו והיינו בטוחים שנתפוס אותו. התכוננו למבצע ממושך והתנסינו כבר במבצעים כאלה, כמו בפרשיות צבי גור וששת הבורחים מכלא עזה וכשאביטן עצמו ברח לחו"ל. המלצתי לשר לא לקבל את התנאים שאביטן הנמלט הציג תמורת הסגרתו. כניעה לתנאים כאלה יכולה להיות תקדים מאוד מסוכן. מה גם שחלק מהתנאים, כמו משפט חוזר, חורגים בכלל מסמכותו של שר המשטרה. השר הודיע: „קודם כל תחזור, אחר־כך נדון", אבל זה בפירוש לא היה מתוך כך שהיינו בטוחים שאנחנו נתפוס אותו. מה עוד שאנחנו לא ידענו בפרק הזמן הזה שהוא היה בחוץ, אם יפגע במישהו או לא.

– האם מהחקירה שהתנהלה עד כה ידוע לכם מי הבריח לו את האקדח. האם הצלחתם לאמת את גרסתו?

עדיין לא ידוע. אנחנו נמצאים בעיצומה של הבדיקה. אנחנו יודעים שהאקדח גנוב, אך אביטן אינו משתף אתנו פעולה.

– כלומר שותק?

הוא משתף פעולה בכל מה שקשור למהלכיו בבאר־שבע, שם לא היו עבריינים מעורבים בבריחה. לגבי הוד השרון הוא עדיין מחפה על אלה שסייעו לו.

– האם הוא יועמד לדין על הבריחה ועל מעשיו?

לא, אני אמליץ לסגור את התיק. אני לא רואה שום טעם להעסיק לצורך זה את בתי־המשפט ולהקצות משמרות ליווי כבדים.

– ואיך תנהגו לגבי משתפי הפעולה?

הם יועמדו לדין.

– האם הופתעת מסוהרות התפיסה?

אמנם תיכננו, כאמור, פעולות בהיקף גדול מאוד ולזמן ארוך, אבל קשה לומר שהופתעתי. על אף כל המתח והתיסכול שהיו מנת חלקנו במשך יומיים, הציפיות להצלחה ומנגד האכזבות, נהניתי מאוד בחברת האנשים שעסקו בנושא מכל רגע וראיתי באמת את משטרת ישראל בפעולתה המקצועית והמיטבה.

– האם אביטן ניסה להתקשר ישירות גם עם המשטרה?

לא. באמת לא מובן מדוע הוא התקשר לגל"צ. מגיותו האישיות שלו מתאים לו להיות נוקשה יותר.

– אנחנו רוצים לגעת בסוגיה של נושאים העומדים על סדר היום של משטרת ישראל. כיצד אתה מתייחס לריבוי תלונות הנוגעות לתקיפות על רקע לאומני, כמו נסיבות הטבעה בים או נסיבות הדריסה ברכב? האם אפשר תמיד לדעת מה עומד מאחורי המעשים האלה?

אין ספק שהיו בתקופה האחרונה לא מעט מקרים כאלה. עד עתה לא הספקנו לאתר את מבצעי נסיון הדריסה של החייל והחיילת על האוטובוס ליד כלא שאטה. במקרים בהם אנחנו מצליחים להגיע מיד למקום אפשר לבדוק מה הרקע למעשים. במקרים רבים מדובר בעבירות תנועה רגילה ורק בגלל שמעורבים בה גם ערבים, מנסים לייחס לה רקע לאומני. מקרים כאלה קורים גם כשמעורבים רק כלי רכב ישראליים, והסיבות הן, בדרך כלל, עקיפה לא נכונה או עקיפה בדרך לא פנויה. כשזה קורה לישראלים אף אחד לא מתייחס לזה, אבל כשמעורב במקרה רכב מהשטחים מיד מייחסים לו רקע לאומני. לגבי שני המקרים שהיו בים הוברר שלא היה בהם ממש. לא היה שום נסיון להטביע ילדים בים. אין ספק שהתלונות הללו מתחילות להיות תופעה שהזמן גורם ואנחנו נצטרך להתמודד עימן.

– האם הסתיימה חקירת החייל שהרג ערבי בפתח תקוה משום, שלטענתו, ניסה לחטוף ממנו את נשקו. האם הוא פעל כשורה?

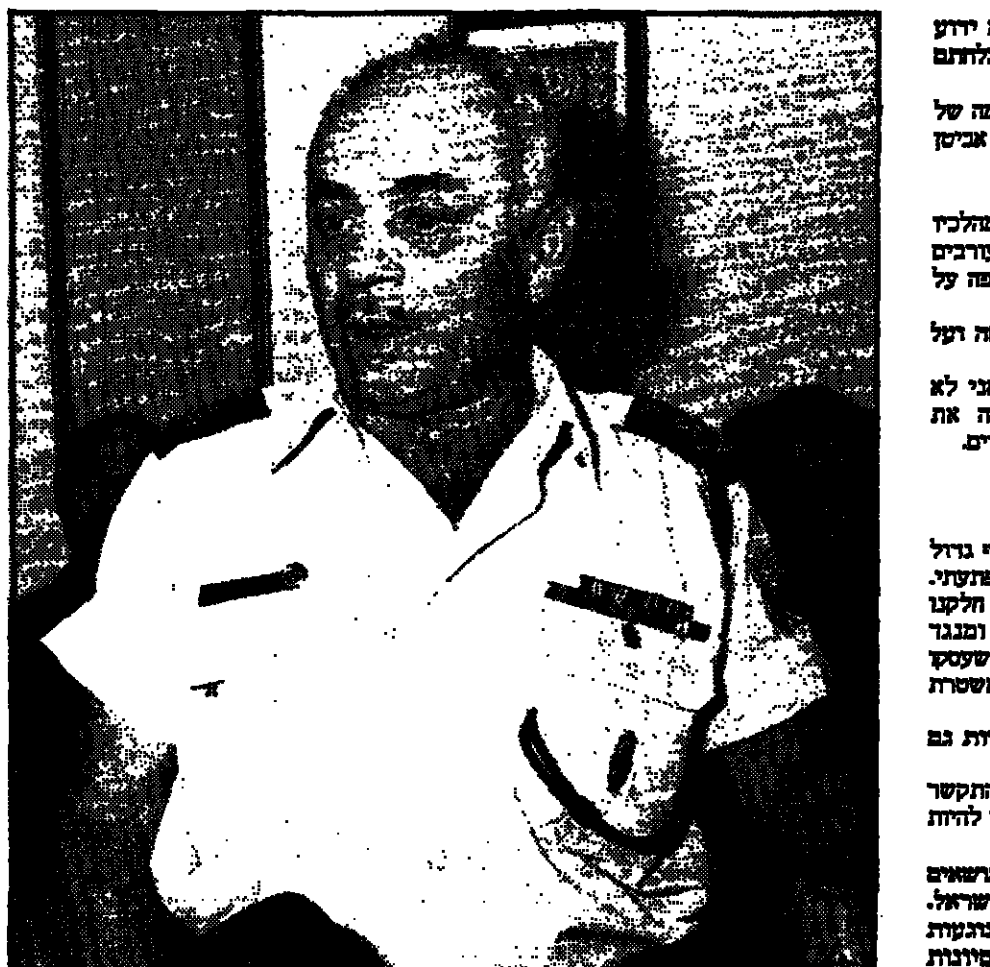

מכל מה שידוע לנו הוא פעל כשורה ואת התיק העברנו לפרקליטות הצבאית.

– בשבועות האחרונים היינו עדים לגל מעשי רצח. האם תוכל לעדכן אותנו בחקירת הילד חגן זגורי מטבעון?

לגבי הילד מטבעון אין לנו לצערי עד עכשיו שום התקדמות. אנחנו חוקרים בכל הכיוונים: פלילי, לאומני או אולי הרוצח הוא פסיכופאט תולה נפש. הילד נמצא ממש ליד הבית, מתחת למרפסת. לא מצאנו שום סימן לכך שהוא נרצח במקום אחר ושגופתו הועברה. הרבה שאלות עדיין פתוחות. הסימנים אינם אופייניים לרצח על רקע לאומני.

– האם יש במשולש ריבוי אירועים על רקע לאומני?

יש שם אירועים בהחלט לא מעטים, על רקע לאומני, החל מהנחת מחסומים, הנפת דגלים, יידוי אבנים וזריקת בקבוקי תבערה.

– האם יש למשטרה שליטה באיזור הזה?

המגזר הערבי איננו „מכוסה" בכוחות משטרה מספיקים. לא מספיק כדי לתת שירותים של המשטרה וודאי לא כדי לתת תשובה לאירועים שהזמן גורם. המשטרה סובלת מחוסר תקציבים והדברים מתעכבים. העליתי את הנושא באחת מישיבות הממשלה, אך בינתיים אנחנו מתקשים להשיג את האמצעים הדרושים. אנחנו מרגישים את המחסור אפילו בתקנים יסודיים כל־כך בימים אלה, כמו בחוקרים דוברי ערבית. אנחנו עוסקים בזה כל הזמן.

> בתלונות רבות מדובר בעבירות תנועה רגילות ורק בגלל שמעורבים בה גם ערבים, מנסים לייחס לה רקע לאומני. לגבי שני המקרים שהיו בים הוברר שלא היה בהם ממש. לא היה שום נסיון להטביע ילדים בים

– האם יש התקדמות בחקירת רצח זיוה גולדבסקי?

יש עצורים ברצח, אך עדיין אי־אפשר להצביע על פענוח. אבל בסך־הכל אני מאמין שכיוון החקירה הוא נכון.

– האם המשטרה התקדמה בחקירת זריקת בקבוקי התבערה בדיזנגוף סנטר וברחוב המלך ג'ורג' בירושלים?

לא.

– כמה בני מיעוטים עצורים כיום במשטרה?

באיזור ירושלים המשטרה עצרה מאז תחילת האירועים יותר מ־1,700 איש. יותר מ־500 מהם נמצאים במעצר עד תום ההליכים. היתר נשפטו או שוחררו עד להעמדתם לדין.

– לאור ההקצנה על רקע לאומני – האירועים באזור יהודה, למשל – האם אין חשש לאבדן שליטה של המשטרה?

לא. אין כל חשש כזה. החקירה באזור יהודה מתקדמת ואני מקווה שנגיע לפענוח מהיר. מעשים כאלה אינם מאפיינים את כלל הציבור היהודי. אלה קיצוניים בשוליים ואני מקווה שהתופעה הזו לא תתרחב.

– ביחס לפיגוע במדרחוב בחיפה – האם העצורים הם המבצעים הישירים?

לא. זה כנראה לא הם.

– האם יכול להיות שהפיגוע נעשה על רקע פלילי?

קשה להניח שעל רקע פלילי אדם יזרוק רימון ברחוב הומה. מנסיוננו, כשפושע פלילי מתכוון להשליך רימון, בדרך כלל כאזהרה, על מישהו, הוא נמנע מפגיעה בציבור הכללי ומכוון אותו ליעד המסויים. לא נראה לי בשום מקרה, שעל רקע פלילי יזרקו רימון במקום ציבורי הומה אדם.

– האם עליה באירועים על רקע לאומני בתוך הקו הירוק נובעת מהפניית כוחות רבים מכל הארץ לשמירה על הבטחון בירושלים?

לאו דווקא. במקומות הבעייתיים תגברנו את כוחותינו. למשל, ברמת הגולן, בוואדי ערה ובמשולש. אין לי ספק שלטווח ארוך גורם התגבור נזקים לעבודת המשטרה וכי תהיה לכך השפעה על מימדי הפשיעה ועל מגזרים אחרים של עבודת המשטרה שנמצאים כיום במצב של פיגור. תהיה לכך גם השפעה על הנוכחות באותם מקומות משם נלקחת התגבורת המשטרתית – בעיקר באיזור המרכז.

– ובעניין אחר – מדוע הורתה הפרקליטות לשחרר חלק מן החשודים באונס בשומרת?

אינני משוכנע שכולם צריכים להשאר במעצר עד תום ההליכים. הם צריכים להחקר, אך צריך לזכור שמדובר בבני־נוער. זה היה שיקול של הפרקליטות, בתיאום אתנו, ולדעתי זה היה שיקול נבון.

– האם ריבוי תאונות הדרכים אינו מביא אותך למחשבה שניה בקשר להחלטתך שלא להקים משטרת תנועה ארצית?

ההחלטה על אי־הקמת משטרת תנועה ארצית איננה החלטה שרירותית. היא התקבלה לאחר עבודת מטה ובדיקה ושיקול. אין במדינת ישראל מקום למשטרת תנועה ארצית. יש לנו מפקדות אזוריות ואין שום הגיון בהקמת מפקדה אחת שתטפל בנושא זה, במקום היחידות הטריטוריאליות בשטח. גם אם היו אותם כוחות

(המשך בעמ' 16)

هكذا من الاصل

פיחות ולא דה לוקס

(המשך מעמוד 14)

נמצאים כיום „על הקרשים". לבעיה מהותית זאת של מבנה, שקיבלה פתרון זמני ב־1985, יש פתרון: שחיקה מיידית של 10 אחוזים לפחות בשכר הריאלי.

עת לעשות

שכר ריאלי אפשר לשחוק על־ידי הקטנה של שכר נקוב (נומינלי), אבל הנסיון ההיסטורי מאז שלהי מלחמת העולם הראשונה הוכיח שבמדינות דמוקרטיות קשה ביותר לעשות זאת. הסכמי עבודה תקפים, הגורדים מעורבות של המערכת המשפטית, יעשו את השחיקה בשכר הנקוב לתהליך ממושך. וזאת כאשר מהירות ההוצאה לפועל של צעד קשה כזה היא תנאי הכרחי להצלחתו.

מכיוון שהמטרה העיקרית של מהלך כזה היא הגדלת הרווחיות היחסית של ענפי המשק המייצרים מוצרים (ושירותים) סחירים, על־ידי העלאת המרווחים בין מחירי מוצריהם והעלויות לייצורם במונחים של מט"ח, יש עדיפות לטכניקה החלופית להשגת המטרה – פיחות. אולם כאמור, אין מדובר כאן בפיחות דה־לוקס, דהיינו, בהעלאת שער החליפין, הגוררת בעקבותיה את עליה בשכר הנקוב. המדיניות המוצעת היא פיחות, כאשר, הפעם, בניגוד למה שהוסכם ב־1985 לא תהיה העלאה של השכר הנקוב, לאחר שחיקתו הזמנית בלוח זמנים מוסכם. פיחות, שמטרתו לשפר מיד את הרווחיות של המערך היצרני בארץ, יגרור בעקבותיו עליית מחירי מוצרים סחירים, וכמובן גם את מחירי מוצרי היסוד המסובסדים ומוצרי צריכה אחרים. כדי שיהיה לו תוקף יש ללוות את הפיחות בהקפאת השכר הנקוב למשך שנה לפחות. לאחר מכן תתאפשר העלאת שכר בהתאם לעליית פריון העבודה (בשוליים) בלבד. בממוצע הכלל־ארצי עשוי פריון העבודה לעלות בשיעורים של 2־3 אחוזים לשנה. ברמה המפעלית, ובמיוחד במפעלים עתירי יצוא או מתחרים ביבוא, עשויים כמובן השיעורים השנתיים להיות גבוהים יותר, אולם יהיו גם מפעלים ויחידות אחרות שבהם יהיו שיעורים אלה נמוכים יותר. מערכת השכר שתבקש למנוע התפתחויות אינפלציוניות תצטרך להיות גמישה יותר מאשר כיום, ולהתאים את השכר לנתונים במפעלים.

הצעדים העיקריים שיש לעשות במסגרת של מה שניתן להגדיר „שלב ב' של מדיניות הייצוב" הם לפיכך: העלאה של שער החליפין הנקוב כלפי הדולר בכ־10 אחוזים, לשער של 1.82 – 1.85 ש"ח לדולר, נניח, ובהתאמה לבטל את ההיטל של 15 אחוז על רכישת מט"ח. כן יש למנוע את חידוש הסכם תוספת היוקר ולפיכך לבטל את התשלום הצפוי של תוספת היוקר באוקטובר. יש למנוע תשלום תוספות התייקרות בגין עליית מחירים והתאמה צפויה של מחירי מוצרי היסוד. מכיוון שלהעלאת שער החליפין יש השלכות מוניטריות רחבות, ולאור הגרעון המקומי הגדול הצפוי בתקציב, רצוי להגדיל את הספיגה ב־400־300 מיליון שקל לפחות. ספיגה גדולה יותר, הדרושה בכל מקרה, תאפשר מדיניות מוניטרית ליברלית יותר שתתבטא, לאחר תקופת מעבר של כמה חודשים, בהקלה בתחום הריבית.

שחיקת שכר ריאלי בשיעור של 10 אחוזים, שהיא מטרתם המיידית של צעדים אלה, היא ללא ספק צעד מכאיב. אבל שנה של הקפאת שכר לפני ראשית התאמתו לעליה בפריון תאפשר ירידה בעלות העבודה בשיעור גדול יותר.

שיעור הירידה המתוכנן בשכר הריאלי מכתיב כמובן את שיעור הפיחות המוצע. שיעור זה עומד בדרישה שלא להנחית מדי פעם „מכות" חזקות על המערכת הכלכלית, אבל נתוני השכר והעלויות מצביעים על כך שהוא עשוי כבר, בשלב הראשון, להציל קבוצה גדולה של מפעלים, אם לא את רובה של התעשיה הישראלית, מגלישה אל הסף המאיים על פעילותם או במקרה הטוב רק על היקף פעילותם. הוא עולה גם בקנה אחד עם שיקולים הקשורים למערכת המוניטרית והפיננסית, שרובה ככולה עדיין צמוד. ההגדלה הצפויה בנטל הפיסקלי של פריון המניות גם היא, כמובן, גורם שיש להתחשב בו בהקשר זה.

עיתוי וכלכלה

יהיה כמובן מי שיאמר, שהפריון הקרוב מאוד של מניות הבנקים מחייב דחיה של העלאת שער החליפין, כדי שהמחזיקים במניות הבנקים לא „ירוויחו" על חשבון הציבור. אולם, גם אם נתעלם מהשיקול החשוב ביותר של אמינות ההתחייבויות של הממשלה – העלות הכלכלית של דחיית הצעדים הדרושים למשק כיום גדולה הרבה יותר מאשר תוספת של כ־350 מיליון דולר לחוב הלאומי הפנימי, על השלכותיו לגבי חלוקת הכנסה במשק. אפילו השיקול הפיסקלי הצר סותר מיני וביה טענה זו, מאחר שהגידול בתקבולים הצפויים ממיסי יבוא בלבד במחצית השנה הקרובה, בגין העלאת שער החליפין בשיעור המוצע, עשויים לממן כ־30 אחוז מתוספת החוב השיקלי של הממשלה.

הציפיות האינפלציוניות שילכו ויגברו לקראת הבחירות ובחודשי המעבר שלאחריהן ממילא יכפו פיחות. אי־הוראות קשורה רק בעיתוי ובשיעורו

אמינות המדיניות של הממשלה היא, כמובן, אחד המימרים הקשורים לסיעון, בדבר ההשלכות הצפויות של העלאת שער החליפין והתאמה הנגררת בעליית המחירים על הציפיות האינפלציוניות. החשש מפני הגברתן, ולפיכך הגדלת עוצמת המרכיב האינרטי של התהליך האינפלציוני, הוא אחד הטיעונים נגד מדיניות כזאת. בהקשר זה יש לציין, שהחשש מפני ערעור היציבות, אם יועלה שער החליפין, נדון גם בסוף 1986. אולם העלאת שער החליפין בינואר '87 לא ערערה כידוע את „היציבות". הריסון הפיסקלי וההגדלה בר כבר של עצמת הריסון המוניטרי מנעו ב־1987 גלישה אל שיעורי אינפלציה גבוהים יותר.

הציפיות האינפלציוניות הקיימות כיום, במידה שהן קשורות לציפיות לפיחות, הן בראש ובראשונה תולדה של העובדה שאין להכחישה – מאז ההתאמה האחרונה של שער החליפין עלו המחירים בישראל ב־25 אחוז בערך. במדינות התעשייתיות, יש לזכור, שיעורי האינפלציה השנתית הם בדרך כלל 4־5 אחוזים ואף פחות מזה. הפיחות, לפיכך, צפוי בכל מקרה. אי־הוראות קשורה רק לעיתויו ולשיעורו. ככל שיידחה צעד זה, יתחזקו הציפיות, הן לגבי הביצוע והן לגבי שיעור גבוה של פיחות. יתרה מזאת, מכיוון שלא רק תוצאות הבחירות אינן מובטחות, אלא שגם עיתוי הקמת הממשלה החדשה עשוי להתמהמה חודשים רבים לאחר הבחירות – הציפיות לפיחות ולממדיו ילכו ויתחזקו לקראת הבחירות ולאחר מכן „בחודשי המעבר". ירידה ביתרות בתקופה זאת עשויה, בין כה וכה, לכפות פיחות חפוז, מלווה פיקוחים פיסיים. השיקולים, אם כן, מחייבים פיחות מיידי. צעד כזה ישבר דווקא את הציפיות האינפלציוניות „בתקופת המעבר" הפוליטית.

סימני המיתון, שהם ללא ספק תולדה של קשיי תעשיית היצוא והענפים המתחרים ביבוא, מצביעים על כך, שגם השיקולים המאקרו־כלכליים לטווח הקצר מחייבים ביצוע של פיחות מיד. הגדלת הביקוש המצרפי על־ידי שיפור מאזן התשלומים היא ללא ספק האמצעי האופטימלי למניעת אבטלה. מה גם שאווירה של מיתון בשווקים מקטינה את הפוטנציאל של סחרור אינפלציוני, בעקבות „מכת מחירים" – התוצאה ההכרחית של העלאת שער החליפין המכשיר, בהא הידיעה, לביצוע השחיקה בשכר הריאלי.

עיתוי ופוליטיקה

יימצאו אולי רבים, שיאמרו שההצעה לנקוט מדיניות שמטרתה לשחוק את השכר הריאלי ערב הבחירות גובלת בהאיביות. שם צד, בין אם מפלגת העבודה ובין אם הליכוד, לא יעיז לנקוט צעד כזה כאשר המלחמה על קולו של הבוחר מתקרבת לשיאה. טענה זו מניחה כמובן ש„העולם הוא גולם" ושהציבור איננו יודע מה מצפה לו לאחר הבחירות, לאחר נצחונו של צד זה או אחר או לאחר תיקו. הפוליטיקאים, הנוהגים לחשוב בקטגוריות אלה, שכחו כנראה שהציבור הישראלי הוכיח כבר ב־1985 את בגרותו הפוליטית, כאשר קיבל ללא עוררין את „גזירות" מדיניות הייצוב של 1985.

הטענה הפוליטית נגד עיתוי הצעדים מתעלמת גם מהעובדה שמלחמת הבחירות איננה ניטשת כלל על נושאים כלכליים. הוויכוח הוא על אופיה של מדינת ישראל, כמדינה יהודית או כמדינה דו־לאומית. ומכיוון שעורף כלכלי איתן יחזק את מעמדה של כל ממשלה במיקוח עם גורמי חוץ – האינטרס של שני הצדדים איננו עומד בסתירה, לעניות דעתי, להסכמה במסגרת הממשלה הנוכחית על נקיטת צעדים כלכליים מיידיים.

אך נסיון העבר, יש להודות, מורה שאין כלל ביטחון שסיעון רציונאלי כזה עשוי להתקבל על דעת רוב שרי הליכוד. הראיה היא התנהגותם בהכרעות הכלכליות החשובות ביותר שנקטה ממשלה זו – ההחלטה על מדיניות הייצוב ב־1985 וההחלטה על הפסקת פרוייקט הלביא. בשני המקרים הכריעה הממשלה ברוב קטן, כאשר עם הרוב נמנים כל שרי מפלגת העבודה, אבל גם שני שרי האוצר, חברי הליכוד, ונציגי המפלגות הדתיות בממשלה. אם אכן, יסרבו רוב שרי הליכוד לתמוך במדיניות המוצעת – בה תומכים, לפי מיטב הערכתי, רוב, אם לא כל, אנשי המעשה בכלכלה במדינה – קיימים סיכויים טובים ש„הקואליציה", שהחליטה על מדיניות הייצוב ועל ביטול פרויקט הלביא, תקום מחדש. נציג המפד"ל בממשלה הוא (עדיין) המר, שבשני המקרים הצביע עם שרי מפלגת העבודה. שר האוצר הוכיח כבר את אומץ לבו הפוליטי, כאשר הצביע כפי שהצביע בעניין הלביא. זה גם לא הזיק לו כלל במפלגתו – כיום רואה בו הליכוד „נכס אלקטוראלי". הוא אמנם הרגיש לאחרונה את חשיבות „היציבות", אבל יש להעריך שהוא מתנגד, ובצדק, לפיחות, שאיננו פיחות ריאלי, היינו לפיחות במערכת צמודת שכר. אבל, דומה שלא יתנגד כלל לפיחות בשיעור המוצע, תוך ביטול הצמדת השכר למשך שנה ובחינה מחדש של הסדרי השכר במשק.

עמדתה המאוחרת של מפלגת העבודה שעמדה מאחורי מאמצי פרס ליישם את מדיניות הייצוב משמשת כיום כנכס אלקטוראלי רב־ערך. מי שמנית, כי שחיקת השכר הריאלי בעיתוי זה גובלת בשגעון שוכח את הבגרות שהפגין הציבור הישראלי לנוכח „גזירות 1985"

כמקובל בכל ההחלטות הקשות, האחריות ליוזמה בגרון נופלת על מפלגת העבודה. להערכתי, היא צריכה ויכולה ליטול את היוזמה ולקבל על עצמה את „הסיכון", שהליכוד ינהג גם במקרה זה כפי שנהג בשתי הפעמים הקודמות ולאחר מכן ינסה לנצל את האחריות הלאומית של מפלגת העבודה לתעמולת הבחירות שלו. דומני שכל מי שעיניו בראשו חייב להבין, שאם הליכוד ינהג כך – התוצאה תפעל כבומרנג נגדו. קבלת ההחלטה בניגוד לעמדת רוב שרי הליכוד, תהיה הוכחה חד־משמעית בפני קבוצת הקולות הצפים, המצויה במרכז המפה הפוליטית: איזו מפלגה מוכנה לקבל על עצמה אחריות לאומית ואיזו מהן מנסה לקפוץ על העגלה רק לאחר שמהלך מצליח.

כדאי אולי לבחון את לקחי העבר הקרוב. האם עמדתה המאוחרת של מפלגת העבודה, שתמכה במאמציו של שמעון פרס להפעיל את מדיניות הייצוב הכלכלי של 1985, הזיקה לה או למעמדו הציבורי של העומד בראשה? אדרבה, ההצלחה הגדולה (אבל לא המלאה) של חילוצו של המשק מהסחרור האינפלציוני, היא כיום אחד הקלפים החזקים של תנועת העבודה, כאשר היא עומדת למשפט הבוחר. הוא הדבר באשר להחלטה הקשה, שנתקבלה אמנם בשלב מאוחר, לתמוך בעמדת יצחק רבין להפסיק את פרויקט „הלביא".

כל זה חל אולי ביותר שאת על ההסתדרות והנהגתה. האם הסכמתה של ההסתדרות, לשחיקה, זמנית אבל ניכרת, בשכר הריאלי, שהיתה תנאי להפעלת מדיניות הייצוב, פגעה בתדמיתה או במעמדו הציבורי של ישראל קיסר? אדרבה, הסכמתה של ההסתדרות, שהיתה תנאי להפעלת מדיניות הייצוב לפני שלוש שנים, על אף הביקורת מימין ומחוגי ר"צ ומפ"ם, היתה ביטוי לכושר מנהיגות וכזה הוא דימויה הציבורי. תדמיתה של ההסתדרות אכן איננה זוהרת כיום, אבל מה שפגע במעמדה, ובשל כך בתדמית מפלגת העבודה, הם דווקא כל אותם מקרים בהם ביקשה ההסתדרות להימנע מהתמודדות עם המציאות.

בעיניהם של מעצבי מדיניות הייצוב של 1985 היתה בעיה מבנית בסיסית: רמת הפריון של התעשיה הישראלית והמשק בכלל לא היתה מסוגלת לתמוך ברמת השכר הריאלי. עקיפת הבעיה המבנית הביאה לכך שמפעלים רבים נמצאים היום „על הקרשים"

הנסיונות החוזרים ונשנים של מחלקת האיגוד המקצועי, לפייס ועד עובדים חסר אחריות, הבדום שהביאו את „אליאנס" אל כונס הנכסים. ההימנעות מתמיכה בעמדת הנהלת „כור", שביקשה לעמוד בפרץ כבר לפני שלוש שנים, שיגרה את האותות הלא נכונים לוועדי עובדים נוספים במערכת, והחמירה את מצבה הפיננסי של „כור". פסיקות הברפלה, שכפו על „סולל בונה", תדיראן ומפעלים אחרים של חברת העובדים עלויות ייצור שאינן מאפשרות תפעול ללא הפסדים – הן, ולא ההנהלות, שדחקו את משק העובדים לפינה והביאו לבסוף ל„מרי המנהלים".

החשש מפני „מה יאמר שמאי", היה ללא ספק אחד הגורמים להיסוס, ולסירוב המתמשך לנקוט עמדה נחרצת, העולה בקנה אחד עם צרכי משק העובדים בטווח הארוך. אבל חשש זה לא היה, ואיננו כלל במקומו. יעקב שמאי, דוד לוי וגם רן כהן, שאינם נושאים באחריות ביצוע, יוכלו בכל מקרה לאגף את הנהגת ההסתדרות בהבטחות פופוליסטיות. מזאת אין, בנסיבות הקיימות, מנוס. אבל דווקא נסיבות אלה מקנות להנהגת ההסתדרות הזדמנות היסטורית – ביכולתה להתיר „במכה אחת" את הקשר הגורדי, המסכן את כלכלת ישראל ואת משק העובדים והפוגע קשות בתדמיתן של ההסתדרות ותנועת העבודה. בידי הנהגת ההסתדרות מצוי המפתח לחזרה ל„שפיות" בתחום הכלכלי – אם תסכים להתאמה מיידית של השכר (והעלויות) לרמת הפריון האופיינית כיום למשק הישראלי. כדאי לחזור ולהדגיש, שהצעדים שהוצעו לעיל, ישפרו מיד את כושר התחרות של התעשיה הישראלית, ובעת ובעונה אחת יתרמו תרומה מכרעת לחילוצו של משק העובדים ממצוקתו.

שינוי דרמאטי כזה בעמדתה של הנהגת ההסתדרות יקנה להנהגת מפלגת העבודה את האפשרות ליזום צעדים כלכליים חיוניים למדינה באופן מיידי. ביטוי כזה של כושר הנהגה בנסיבות הקיימות של מצוקה פוליטית עשוי לתרום תרומה מכרעת לשינוי התדמית של המפלגה, יסייע לה ברכישת אמונו של הבוחר, ויגדיל ביותר את הסיכוי לחזרתה של תנועת העבודה לאחוז ברסן ההנהגה הפוליטית. „אם תרצו אין זו אגדה".

זכרון הגירוש / אבנר תבורי

מסיפוח זוחל לטרנספר זוחל

„היהודים היושבים בציון", אמר לי לפני ימים אחדים יהודי אמריקאי נשוא פנים, כשהוא מקפיד לאמר ציון, ולא ישראל, „איבדו את אחיזתם בזיכרון הקולקטיבי של העם היהודי". הדברים נאמרו במהלך שיחה, בימים אלה שבהם מלאה שנה מאותו יום שבו סגן שר בממשלת ישראל, מיכאל דקל, דיבר לראשונה על הטרנספר, כדרך לגיטימית לפתרון. שנה שבה עשה הדיון באפשרות גירושם המסיבי של ערביי השטחים, אם לתרגם את המונח הסטרילי „טרנספר" לשפה פשוטה, את הדרך מהשוליים המטורפים של הימין הקיצוני אל מרכז הבמה הלאומי.

בין ידיעה על גרוש קבוצה אחת ואחר כך שניה ושלישית מסיבה כלשהי התפרסם סקר, האומר שכמחצית מתושבי ישראל, לפי בדיקה מידגמית, לא רואים בגירוש המסיבי פתרון בלתי מתקבל על הדעת. ועל רקע כל הדברים האלה העיר איש שיחי את מה שהעיר על איבוד האחיזה בזכרון הקולקטיבי.

יהדות ארה"ב מצאה את האיזון שאנחנו, ילידי ישראל, לא השכלנו למצוא. את האיזון בין היותה חלק מעולם חדש ומשוחרר ובין היותה גלות יהודית. אנחנו גדלנו על הסתירה בין השניים. להיות עם חופשי בארצנו, זה אמר בראש ובראשונה התנערות מדפוסי החיים של הגלות. זה אמר לגדל זן יהודי חדש. הערבי אוהב להדמות לעץ הזית, שנאחז עמוק באדמה דורות רבים, שעליו ירוקים תמיד, ושפריו הוא מזונם של מלח הארץ. אנחנו בחרנו להדמות לצבר. קוץ סיפשי שאחיזתו בקרקע רופפת, שהגישה אליו קשה ושפריו אכן מתוק, אלא שהלשון מתמלאת קוצים. אורחים אם אתה מתעקש לאכול אותו. ובדרך שעשינו, לטוב ולרע, מעיירות אשכנז או מכפרי ספרד, אל הקוץ הזה שגדל בין הסלעים באדמות הגרושים, איבדנו את הקשר אל זכרון הגלות.

אין דרך אחרת שבה אפשר להסביר את ענין הגירוש. בנים לעם שהגירוש ואיתו הגלות הנרדפים חסרי הבית מאות בשנים היו חלום הבלהות הקיבוצי שלו, והטרנספר היה השכלול האולטימטיבי שעשו בו הנאצים, היו צריכים להתעורר באמצע הלילה בקול זעקה גדולה רק משום איזכורו של הדבר הנורא הזה. אבל לקוץ הצבר הזה, שנדמה שעם השנים הוא הופך להיות יותר ויותר זן של קוץ פרא, לבני הקוץ הזה אין בעיה.

ליהודי ארה"ב, יש ויש. הם לא איבדו את נשמת אפה של הגולה היהודית. הם למדו לשאת בגאווה עצמית את עובדת היותם בנים לזהות היהודית ההיסטורית, ובזהות ההיסטורית הזאת לזכרון הגירוש יש את המקום שראוי שיהיה לו. ובימים האלה הם אתנו אינם נוכח הדיון הציבורי בטרנספר. התנהגותה של ישראל בעת האנתפאדה מהווה עבורם בעיה קשה, רבים מבקשים להתנתק מהקשר המעיק עם ישראל. זה לא מקרה שהירידה המשמעותית ביותר, במספר התיירים שהגיעו הקיץ לישראל היא הירידה במספר התיירים היהודים מארה"ב. את התיירים האירופים מעניינת השמש. היהודי בא כי זו משפחתו. הם כבר נחלצו איך שהוא ממראות החיילים היהודים שמכים ילדים פלשתינים, ומהכרזות מדינאים ישראלים שהקשיחות הברוטאלית שבה הם מתבטאים זרה להם כל כך.

את ענין הגירושים, הטרנספר, יהיה להם קשה מאד לעכל, כי זהו לב ליבו של הזכרון הקולקטיבי שהם בחרו שלא להתנתק ממנו. הם מרגישים שאחרי ה„סיפוח הזוחל" הגיע תורו של ה„טרנספר הזוחל". אחרי שלאט לאט, משך עשרים שנה של סיפוח להלכה של שטחי הגדה המערבית, יתחיל בישראל השלב של הגירוש האיטי. במספרים קטנים. כל שבוע עשרה עשרים איש. במנות קטנות שהעולם ילמד להתרגל אליהן. כך, לאט לאט, בחילה, ידללו את אוכלוסית השטחים, וישאירו רק את החלכאים והנדכאים. בכוח הרוע ובקשיחות של קוץ. לכשישלם התהליך הזה, אם אכן יתרחש, תמצא עצמה ישראל, אולי, ללא פלשתינים. היא עלולה למצוא את עצמה גם ללא יהדות ארה"ב עם כל מה שישתמע מכך. לא רק בחוסר היכולת להשפיע על החלטות של הממשל האמריקאי, שאת זה גם בנו של קוץ הצבר יכול להבין, אלא בניתוק הרגשי ממורשת הגלות היהודית, שהם הצליחו לשמר הרבה יותר טוב מאתנו. בתהליך ההתקרנפות שלנו, שהגירוש הוא רק עוד שלב בו, נאבד אותם, כחלק מאיבוד האנושיות שבנו.

פרשת השבוע / יוני להב

השין־גימל

לא נשקוט ולא נברח
בוקר וגאשים;
הרצל – תהיה בעזרה:
מה יעשה עוד ראשינו!

[illegible]
(הוא שכח ללבוש תיאודור.
זו עילה להרהר!!!
כן, באמת! אבן, בירוחה)

לא נשקוט ולא נברח...

הנציב היה פנמאסמי.
„לא להוכנסי", אמר, „טוטמתי
במולם של הדרגות;
כן, הייתי סוף מאותו!"

לא נשקוט ולא נברח...

והשר? – רבות התריע
על הליקויים הודיע

הוא ברק תיהלים
והיה משום מקסים.

לא נשקוט ולא נברח...

קצין אגימו? „אנחנו מבצעות [illegible]
לאמיר הוא לא יגיד
הוא שולט ביד ברזל
לא טועה, לא מתבלבל.

לא נשקוט ולא נברח...

המוהדיר? – אדם קפריזי.
מקלל גם. („חנקל מוזיי")
מפוקפק, הרל אישים –
יש את מי להאשים!

לא נברח, לא נשקוט
ונבנה תיחשבונות
עם המוריר החדש
חש.ג. מכמוח ביש.

הטיפול בפשע

(המשך מעמ' 15)

הדרושים להקמת מפקדה ארצית ומפקדות אזוריות – עדיף להעביר את הכוח הזה לכבישים מאשר להושיב אותם במדים. בלימת תופעת התאונות לא תעשה באמצעים משטרתיים. אתן דוגמה: קטע הכביש עכו־נהריה. עד לפני כשנה היו שם תאונות חזיתיות עם הרוגים כמעט בכל יום. עכשיו הפכו את הכביש לדו־מסלולי עם הפרדה ויש ירידה של יותר מ־50 אחוז במספר התאונות.

צריך להתחיל לטפל בנושא בצורה יסודית, החל מהדרכת הנהיגה, דרך המבחן המעשי על נהגים חדשים, דרך שיפורים הנדסיים, הטיפול המשטרתי ושיפוט מהיר, האם ידוע לכם, שכאשר אנו רושמים דו"ח תנועה, הנהג מוזמן למשפט כעבור שנה? ואם הוא לא מודה נדחה משפטו בחצי שנה נוספת?

– ואם תוכל להרחיב את הדיבור על פעילותו של נציג המשטרה באירופה, שסייע לתפיסת הכנופיה, שניסתה להבריח לישראל 17 ק"ג הרואין?

לאחר מאמצים לא קטנים הצלחנו להשיג תקציבים ולשגר קצין לאחת ממדינות אירופה. הוא עושה שם עבודה מצויינת בתיאום עם המשטרות המקומיות, בכל מה שקשור לנסיונות להחדיר סמים לארץ. אין לי ספק, שאנחנו צריכים להרחיב ולשלוח נציגים נוספים, כי נושא הסמים מאיים על החיים התקינים של החברה הישראלית. הכמויות הנתפסות הן רק 10־15 אחוז בלבד. יותר מ־80 אחוז מכמויות הסמים עושות את דרכן ומצליחות להגיע לרחוב. אין לי ספק שאנחנו חייבים לשלוח נציגי משטרה למלחמה בסמים לארצות מהן מגיעים הסמים: מדינות דרום אמריקה, המזרח הרחוק ואולי מדינה נוספת באירופה. המציאות בשטח מחייבת זאת. אלמלא היה נציג המשטרה יושב באירופה, אני לא בטוח שהיינו משיגים את שיתוף הפעולה של הרשויות שתפסו את הכנופיה.

– התפרסמו בעיתונות ידיעות על השוחד כנגד שוטרים נוספים. האם המשטרה מתכוונת לפתוח בחקירה?

בדקנו את העניין הזה והעברנו את חומר החקירה למבקר משרד הפנים. לא מצאנו בו חשד לקיום עבירה פלילית. החומר נמצא אצלו והוא צריך לטפל בו או לבוא ולהגיד לנו שאכן יש במעשים שנבדקו משום עבירה פלילית.

– לסיום, האירוע המרכזי של תחילת השנה הבאה יהיה מערכת הבחירות. כיצד נערכת המשטרה לקראת הבחירות?

קיימנו ישיבה עם יו"ר ועדת הבחירות. אנחנו מקווים שהאמנה שנחתמה על־ידי חלק מהמפלגות תשפיע על האווירה במערכת הבחירות ושהאלימות המילולית והפיסית לא תגלוש לרחוב. עם זאת אני חושש מפני אירועים של חריגה מהחוק האוסר על תעמולה כזו או אחרת, מהפרעות הדדיות באסיפות הבחירות. אלה דברים שבוודאי יעסיקו אותנו. אחר־כך יעסיק אותנו יום הבחירות עצמו. המשטרה תסבול אמנם מההפרדה בין הבחירות הכלליות לבחירות לרשויות המקומיות, מכיוון שזו תהיה מערכת בחירות בשתי מהדורות, אבל זה לא בשליטתנו.

– האם אתם ערוכים לשיפוט מהיר של עבריינים בבחירות?

סיכמנו עם השופט גולדברג, שלגבי עבירות מסויימות נקבל את התלונה ונעביר אליו. כמו, למשל, במקרה של עבירה על האיסור להפעיל אמנים כאטרקציות בבחירות. אם, נניח, מפלגה מסויימת תקיים עצרת בהיכל התרבות וישתתפו בה אמנים, אין לעלות על הדעת, ששוטר יבוא, יפסיק את המופע ויגרש את האמנים. אנחנו נקבל תלונה ונעביר אותה לטיפולו של יו"ר הוועדה. בעבירות רחוב אלימות, אם יהיו, נטפל מיד. בעבירות אלה יהיה שיפוט מהיר. השופט גולדברג הבטיח את עזרתו בכך.

– איך תבטיחו את עצמכם מפני תלונות כזב על רקע הבחירות?

המשטרה מספיק מקצועית כדי לבדוק ולהבחין אם יש ממש בתלונה. היו כבר מקרים בעבר שניסו לנצל את העיתוי הבחירות הזה לעשיית חשבונות אישיים. אולם אם התלונה תתיחס לאישיות פוליטית או ציבורית ויתברר לנו, כי מדובר בעבירה שיש עימה קלון – אנו לא נרתע את החקירה. המשטרה איננה יכולה להסתיר מהציבור מידע על מי שעומד לבחירה.

לא לשם שמים

(המשך מעמ' 13)

במשבר מניות הבנקים ובמשבר ההתיישבות, שהכשרות איננה נר לרגליה. המעורבות אוכלת בהדרגה כל חלקה תורנית ופתאום הוא, נציגה של היהדות החרדית, נגרר למחלוקות מדיניות ובטחוניות. מודדים אותו גם בהשתייכות לחלוקה בין יונים לניצים, בקיצור לא הכל „גלאט כשר".

קירבתם של הפוליטיקאים החרדיים לצלחת זימנה גם כיבודים. כיבודים של כבוד, כיבודים של הקצבות, כיבודי של כוח. אלה נטלו למען עצמם, והאחרים עיניהם כלו. מה עוד שבמקביל לעליית כוחם של הפוליטיקאים החרדיים תשה השפעתה של מועצת גדולי־התורה, שבעבר נשמעו הנציגים הפוליטיים למוצא פיה ולא סטו ממנו. את מקומה של מועצת גדולי התורה שהתפרגנה תפס בשנים האחרונות בעיקר הרב שך. לרב שך, בן ה־91, יש בהדרת־קודש השפעה חסרת תקדים. אם בשנים עברו סרו למרותו רק סיעות מסוימות באגודת ישראל, הרי מאז 1984 הוא נוטה את חסדו למפלגה נוספת, ולא מן הנמנע שבבחירות הקרובות תיהנה מברכתו אותה התארגנות־מפלגה חדשה. שלושה גופים דתיים מצפים זה שבועות למכתב של הרב שך, אותו מכתב המצווה לציבור החרדי למי עליו להצביע. עד לסוף־השבוע שעבר, שיש אומרים כי היה המועד המיוחל, לא יצא מלפני הרב שך המכתב, וגם זה מוסיף עצבנות ואי־וודאות להתארגנות בזירה החרדית. לש"ס, למשל, נוח מאוד שהרב שך לא יוציא בכלל מכתב, גם לא לה, שכן הכל יודעים עד כמה הוא תומך בה, ולה עדיפה פגיעה ביוקרתה של אגו"י, נטולת המכתב.

באגודת ישראל עדיין לא התחילה מערכת הבחירות, מכיוון שהאחראים לה אינם יודעים את מי עליהם „למכור". רק לפני פסח כרתו הסיעות המרכיבות את אגו"י שלום־בית בכינוס שקיימו במלון „גינר" בטבריה, אך כמעט שלא נותר ממנו זכר. ידוע שאברהם שפירא, נציג חסידות גור, פינה את מקומו לרב משה זאב פלדמן. אלא שעל־פי הדיווח בשבועונים החרדיים, הרב שך לא יתן לאגו"י מכתב, אם הרב פלדמן יעמוד בראש הרשימה. וזה עוד לא הכל. הרב מנחם פרוש, חבר־הכנסת זה 29 שנים, הודיע לפני שבועות מספר כי לא יכהן בכנסת הבאה, שכן הוא חתום על התחייבות למימוש הרוטציה יחד עם שלמה לורנץ ואברהם שפירא, והשניים האחרים כיבדו את ההתחייבות. אלא שבינתיים התחכם פרוש, ובנימוק שלא ייתכן להפקיר את סיעת אגו"י לסירוגים, הוא ממשיך הלאה, כנציגה של סיעת „שלומי אמונים". פרוש נשאר. במקום השלישי ברשימה יוצב חיים ברילאנט, נציג סיעת „צעירי אגודת ישראל", שבראשה שלמה לורנץ, ובמקום הרביעי שמעלקע הלפרט, נציג „הסיעה המרכזית".

הריבוע הזה לא הותיר, כמובן, מקום להצגת המפלגה. גם באגודת ישראל, מסתבר, הכריעה הביולוגיה, כדברי מיכאל דקל שכשל ב„חירות", ראש לפני האידיאולוגיה. אותה התאחדות של אברכים בני־תורה ראתה עצמה מקופחת בהרכבת הרשימה, שכן על אף חוסר נסיונם הפוליטי גם חבריה אינם משלים את עצמם שהמקום החמישי הוא ריאלי. מה עוד, שראשיה טוענים לתמיכה של הרב שך ולפיכך מגיע לנציגם המקום השני או השלישי. הצעת פשרה שמבשלים מאחורי הקלעים, כדי למנוע את הליכתה העצמאית של אב"ת, היא כי אחרי שנתיים יפנה ברילאנט את המקום השלישי לנציג אב"ת ואילו פרוש יפרוש ויפנה את המקום השני להלפרט. אלא שבינתיים שום דבר לא סגור והשבוע היה נדמה שבסופו של דבר תושג פשרה ולא תקום לאגו"י אלטרנטיבה עצמאית. להתפתחות באגו"י יש השלכות גם על התארגנותה של פא"י. אברהם ורדיגר נוטה לפרוש מהפוליטיקה, אך בשבוע הבא ידון מרכז מפלגתו, פא"י, בתכונת הליכתה לבחירות – כמפלגה עצמאית או יחד עם חוגים חרדיים או חסידיים מקרב פורשי אגו"י – וגם ורדיגר יודע לאן פניו מועדות. הרי קיימת גם הצעת שאקי, מנהיג המפד"ל, המצדד בהצטרפות ורדיגר לרשימת המפד"ל במקום ריאלי. נשמע מסובך? אפשר להתנחם רק בכך שכל זה עדיין לא סופי.

מצבה של ש"ס נראה פחות מסובך, בהשוואה לאגו"י, אבל גם שם לא מלקקים דבש. רק לפני כחודש וחצי רגשו הרוחות עד כדי הודעת פרישה של יצחק פרץ מהמפלגה, בטענה שאריה דרעי, מנכ"ל משרד הפנים, חותר תחתיו. בהתערבות של הרב עובדיה יוסף ומועצת חכמי התורה פוייס פרץ, ועתה עליו להוביל את מפלגתו, המסוכסכת, למערכת בחירות נוספת. לפי שעה ידוע שפרץ יעמוד בראש הרשימה, רפאל פנחסי יהיה מספר 2 ויוסף עזרן, רבה של ראשון לציון, יהיה מספר 3. המקום הרביעי שמור, ככל הנראה, לנציג תימני. בחודשים האחרונים עלתה לא אחת המחשבה לשבץ מועמד אשכנזי במפלגה החרדי־עדתית, אך הרעיון ירד מן הפרק. גם ש"ס עדיין לא עושה נפשות במרץ כדי להגביר את כוחה, או לפחות לשמור עליו, אך עונת החגים תהיה לה „מעברה" תעמולתית. הרב עובדיה יוסף עומד לפרוש מבית־הדין הרבני הגדול, כדי שיוכל לעסוק בפוליטיקה כדין, והוא יעשה ימים כלילות למען המפלגה שהוא פטרונה.

אילו התלכדו החרדים למפלגה אחת, כפי שהוצע לא אחת, היו גורפים שבעה מנדטים. שבעה יש להם גם כיום – שניים לאגו"י, ארבעה לש"ס ואחד לפא"י – אלא שלא כולם של חרדים במובהק. בין מצביעי ש"ס יש גם עדתיים שאינם חרדים, המפצים את המפלגות החרדיות על אובדן הקולות שגורם לה הפיצול. החרדים נהיו חילונים בתפיסתם את המעורבות הפוליטית, ואת הרעה החולה של הפיצול והתחרות אימצו על בוריה, בעיקר על חשבון טרחתם למען קידום החקיקה הדתית בכנסת היוצאת. למעשה, אין למפלגות החרדיות הישגים להתפאר בהם בחיזורן אחרי הקולות.

השכפ"ץ של הגליל / שמעון וייס

עדיין לא כמו הצנחנים

בצד"ל כבר לא מקבלים כל מתנדב, הטירונות הוארכה, שיטות האימונים שופרו, גאוות היחידה פורחת – השבוע בעקבות לכידת חוליית המחבלים מגיעות להם מחמאות

יש לפתות דבר אחד משותף לצה"ל ולצד"ל לבד מהמשימה העיקרית – הגנה מפני המחבלים. והכוונה היא למיני־אופוריה המשתלטת על מפקדי שני הצבאות האלה בעת הצלחה והדיכאון, הורדת הראש ועריפת הראשים בעת כשלון. נקודות ציון, הזכורות לטוב ולרע בתולדות שני הצבאות האלה, אם ניתן להשוות בכלל, מעלות את ליל הגילשונים וקרב מירון בנקודות מחלוקת בצה"ל, אם לא לוקחים בחשבון את כל מבצע של"ג שהתגלגל למלחמה לבנון, לעומת עשרות הצלחות למנוע חדירה מחבלים ופשיטות בדרום לבנון, שהסתיימו בלא נפגעים לכוחותינו ובחיסול החוליות. אצל צד"ל ההיסטוריה קצרה הרבה יותר, אבל גם היא משופעת בכשלונות ובבריחה קלת־רגליים ממוצבים קדמיים עליהם הסתערו מחבלים שיעים בהמוניהם.

השבוע היתה לגנרל אנטואן לחד ולקציני הקישור הבכירים של צה"ל בדרום לבנון סיבה טובה לטפוח לעצמם ולחיילים הדרום־לבנונים על הכתפיים. הפעולה המוצלחת לא הרחק מקיבוץ דן בשטח לבנון, בה הצליחו חיילי צד"ל בסיוע כפריים מקומיים ללכוד חולית פיגוע־מיקוח חבלנית, איפשרה לא רק למודג'נרל הלבנוני הסימפטי להשתבח בחייליו וסוף־סוף, להיראות ולהישמע כמו מפקד צבא אמיתי, אלא גם למפקד יחידת הקישור של צה"ל בדרום לבנון, תא"ל זאב זכרין, לומר כמה מלים טובות על הצבא, שלו הוא מסייע באימון וחימוש. חדי העין ומקפידי המלים יוכלו מיד להבחין, כי בעוד שגנרל לחד מיהר לרמוז לעבר ישראל שאפשר לסמוך על חייליו ואין לדעת אם הוא מתכוון לכך ברצינות או שמא היתה זו זריקה מוראלית, הרי שהקצין הישראלי הבכיר הסתפק במינוח "צבא שיש להתחשב בו בשטח" וההבדל, אין צורך לומר, משמעותי.

יש הבדל משמעותי בין מה שחושבים באמת קצינים בכירים בצה"ל על צד"ל לבין מה שיאמרו בפומבי. גם אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, יודע שעדיין אי־אפשר לסמוך לגמרי על חיילי צד"ל ואם הוא רוצה לישון בשקט כדי שגם תושבי הצפון ישנו היטב, עליו להשית את עיקר הבטחון באזור הבטחון על צה"ל בסיוע צד"ל ולא להיפך. נכון שצבאו של הגנרל לחד בקיץ 1988 אינו כצבאו של מייג'ור סעד חדד מלפני עשר שנים ואינו צבאו של הגנרל לחד מלפני שש שנים בעת שקיבל לידיו את מה שנקרא אז, המיליציות הנוצריות. מאז עברו הרבה מים בליטני והרבה חוליות מחבלים נתקלו בסיורי צד"ל, מה שחישל וחימש את החיילים הדרום־לבנונים. שיטות האימונים והטירונות של חיילי צד"ל שופרו והוארכו. היום גם גוברת מגמת המיון בין המתגייסים ושוב אין לוקחים מכל הבא ללשכות הגיוס. מתפתחת בצד"ל גם גאוות יחידה היחידתית ומי שלא עומד בכל הקריטריונים האלה – פשוט עף בלי סנטימנטים ובלי פרוטקציות.

ובכל זאת, למרות הכל, אין מדובר עדיין בחטיבת גבעתי, בגולני או בצנחנים של צה"ל. עדיין מדובר בצבא שנהגי הטנקים שלו מביאים את ה"פרייבט" הקרבי הזה למגרש החניה מול ביתם הפרטי וכך גם נהגי הנגמ"שים, עדיין מדובר בצבא שחייליו מקבלים 120 דולר כל־אחד משכורת חודשית מהשכן הדרומי שיש לו אינטרס לא פחות חשוב בקיום צבא המתנדבים הזה, ועדיין משמש הגיוס לצבא מפתח לקבלת עבודה עם הכנסה כספית גבוהה במפעלי תעשיה וחקלאות בגליל.

בצד"ל מרבים בעת האחרונה להשתבח בהשתתפותם, יחד עם צה"ל, בקרב מיידון הקשה, לפני כארבעה חודשים. לאמיתו של דבר, ביצעו חיילי צד"ל את הסריקות בתוככי הכפר והמיתחם השיעי אחרי שכוחות צה"ל כבשוהו וגירשו ממנו את המחבלים וגם כך, יודעים לספר בדרום לבנון, מיהרו חיילי צד"ל לערוך את הסריקות ובמהירות שלא היתה מביישת גם את קרל לואיס ובן ג'ונסון יחדיו, השאירו מאחוריהם את הכפר הבעייתי. המשימה שהוטלה עליהם, אגב, היתה להישאר בכפר זמן מה ולמנוע שיבת המחבלים אליו.

ושוב אפשר לחזור אל הקרדים והמחמאות ולומר שמוצבי צד"ל הקדמיים על גבול אזור הבטחון הם שסופגים את מירב המכות וההסתערויות של אנשי "חיזבאללה" והם שסופגים את עיקר ההרעשות הארטילריות ומספר נופליהם ופצועיהם מאז יצא צה"ל מלבנון באופן רשמי, אך לא מעשי, גדל והוא מגיע למאות. הציניקנים יוסיפו ויאמרו שכמו תמיד, צד"ל בתהפוכותיו השונות היה וישאר השכפ"ץ של הגליל ואם לא היה צד"ל, צריך היה להמציא אותו.

מסוד עם ציוד מלא. ה"פרייבט" הקרבי חונה ליד הבית

האינתיפאדה והקלפי / טלי זלינגר

צה"ל מחכה לבחירות

ההצהרות וההחלטות בעניין נשק, רשות לירי והגנה מרחבית של המיליציות היהודיות, מעוררות דאגה בקרב אנשי הצבא

גורמים בטחוניים ידעו לספר בתשובה לשאלה השבוע, כי בקרב הצבא והשלטון במדינות־שכנות ניכרת התעניינות הגובלת בציפיה מתוחה לקראת הבחירות ההולכות וקרבות בישראל. לא צריך לווייני ביון כדי לאתר מגמות כאלה – שמהלכו של המלך חוסיין היה אולי הביטוי הבוטה ביותר, אך לא היחיד שלהן. ואולם, במערכת הבטחון מודעים היטב לציפיה עירנית לא פחות בקרב הצבא הישראלי לקראת הבחירות הללו. מודעים לדריכות, והם גם היודעים למה. יש יותר מסיבה אחת למתיחות.

אחת מנקודות הרגישות והחיישניות ביותר על גופו של צה"ל היא נושא השיבוצים. באנשים כמו באנשים, הבן־אדם הוא העומד במרכז העניין, קרוב אצל עצמו, ואדם קרייריסטי על אחת כמה וכמה. בימים הנוראים שלפני החגים ולפני הבחירות, מתארכת מאד תקופת ההמתנה עד שיפלו החלטות בנושאים רגישים אלה. "אחרי החגים" המוכר והלא־חביב נשמע כמו הבטחה אופטימית בהשוואה ל"אחרי הבחירות", המעמידה על קצות הבהונות הרבה רגליים באקי. הימים הקודמים לתקופת סבב מינויים בצה"ל לעולם מתאפיינים ביתר־מתיחות, בפעילות נמרצת של בלוטות ההשמצות, בתעבורה מוגברת של שמועות. צריך רק לציין שביחס לפוטנציאל השיבוש של שיגרת הצבא הגלום בתקופה בעייתית כזאת, מצליחות הטרדות האחרות – שחלקן נובעות גם הן מ"אחרי הבחירות" ומ"עד הבחירות" – למתן את חריפותה של תקופת ההמתנה בנושא השיבוצים. למתן אך לא לבטל את השפעתה הרעה.

צומת החלטות נוסף, טעון רגשית פחות אך מורכב עניינית יותר, הוא נושא תכנית העבודה הרב־שנתית. חלק מההחלטות קשורות בבעיות של תת־סעיפים שפתרונם יתאפשר רק אחרי הבחירות. התקציב שיוקצה לצה"ל וההבטחות בנושא זה ובנושאים נושקים לו – שלא ברור אם יתממשו ועל־ידי מי – מאיטות עוד את יכולת קבלת ההחלטות המגומגמת ממילא, שמאפיינת את קצה הפירמידה הקובעת בצבא ובמערכת הבטחון.

החמור אולי מכל הוא האופן שבו משתבשת יכולת התיפקוד של צה"ל למילוי משימות הבטחון שלו, בגלל בולמוס הבחירות, שהוא מסובך בו שלא מרצונו ושלא בטובתו. הצבא אמור להיות נקי מכל רבב פוליטי בשנה כזאת, כמו בכל עת. אבל באופן פרדוכסלי, הוא מושפע פוליטית עכשיו יותר מאי־פעם. לא זו בלבד שקציניו הבכירים חשופים ועדים להתגוששויות מילוליות בנוכחותם, ולתהליך קבלת החלטות שכולו הצהרות לתקשורת במסגרת מערכת הבחירות המתחממת, אלא גרוע מזה – החלטות שמקבל הדרג המדיני לגבי פעילות הדרג הצבאי הן במובהק החלטות פוליטיות שצל הבחירות המתקרבות מרחף מעליהן. הגדילו לעשות השבוע ראש הממשלה בדרכו הבוטה ושר הבטחון בדרכו הבוטה־פחות, שיצאו במתקפת הגנה על תפיסת ההגנה המרחבית העצמית של התושבים היהודים בשטחים. ימים אחרים אחרי שהתבשרנו על דעיכתה של האינתיפאדה, עלה כנראה צורך־בחירות דחוף יותר ולפתע יידויי אבנים הם הבעיה הקשה. אז כנראה האינתיפאדה בכל זאת בעיצומה. זאת הזמנה מובהקת לאלימות אזרחית שתדרדר עוד את המצב בשטחים. אלא שכנראה הגיעה העת להתחנף אל הבוחרים מהסקטור הזה.

בצה"ל אוכלים הרבה קש ומרורים מהחופש המופרז שנהנים ממנו המתנחלים. הרבה מאד פעמים נשמעה הטענה בקרב אנשי צבא בכירים לפיה הבעיה הקשה יותר בשטחים היא בהתמודדות עם היהודים. לא ממושמעים, אלימים, להוטים באש נבואית ונהנים מגיבוי של דרגים פוליטיים. ההצהרות וההחלטות בעניין נשק, רשות לירי והגנה מרחבית מאורגנת של המיליציות היהודיות מעוררות דאגה בקרב אנשי צבא הרואים איך לנגד עיניהם מתהווה מדיניות בחירות.

הפוליטיקאים נושמים אויר פסגות בשנת בחירות. מתעלים אל קצה שיאי התיפקוד הפוליטי, על חשבון התיפקוד המדינאי שלהם, לריתמו הזריז של המאבק ההולך ומתחדד. צה"ל, לעומתם, עומד לכוד בתוך עינה של הסערה הפוליטית הזאת, ועם המגבלה הזאת צריך לנצח במלחמות המתישות שהוא מנהל בימים אלה. קציני הצבא הבכירים לומדים "עד אחרי הבחירות" שיעור מאלף באזרחות.

"המצב החדש" / אוריאל בן־עמי

פחד וחשבון בעפרה

עם ישראל הפנה להם עורף. אפילו בני המשפחות לא באים במקומם. ספקי השירותים אינם מגיעים. יש צורך לפנות לאגודה לזכויות האזרח ולא לחוש אזרחים סוג ב'. לקט מדיון של חברי היישוב עפרה בלא נוכחות זרים

העלון הפנימי של הישוב עפרה חושף בגיליונו האחרון דיוקן אותנטי של פני הישוב לנוכח ההתקוממות הערבית. הוא מספר, כי בעקבות יוזמתה של ועדת חברים התארגנו קבוצות דיון שמטרתן היתה "לשוחח על המצב החדש שנוצר באיזור, על התמודדותנו עם המצב ועל השלכותיו בתחומים שונים: פוליטיקה, בטחון, ההתייחסות אלינו מצד אנשים שמחוץ לאיזור, התמודדותנו כהורים וכו'".

זהו דיוקן מרתק של אורח המחשבה המעורבן של המתנחלים, ללא העמדת פנים. הוא נרקם בקבוצות דיון של חברי הישוב בלבד, ללא נוכחות זרים. להפתעה, ואולי בשל רגשות החרדה, היאוש והזעם שהובעו בקבוצות אלה – בורחים חברי עפרה מ"לקרוא לילד בשמו". הם מעדיפים לכנותו, כאמור, "המצב החדש".

בתחילה נרתעו חלק מהחברים לדון בשיחות הנושאות אופי פסיכולוגי. אחד מראשי הישוב דרש לקיים במקומן ערבי שירה בציבור "כדי להפגין חוסן כמו בימים הראשונים" ואילו חברים אחרים טענו שהם אינם זקוקים לפסיכולוג.

בסופו של דבר, גבר הצורך לבטא את הרגשות ולחלוק אותן ביחד, כדי לחוש שייכות לקהילה המתלכדת יחד מול אויבים רבים: הערבים, התקשורת ועם ישראל שהיפנה להם עורף. חברים אחרים טוענים ש"הרגשות הקשים באמת" לא הועלו בשיחות. החברים לא חשפו, למשל, בפומבי הרהורי עזיבה וקבלת פיצויים. ובכל־זאת "אם יציעו לכל משפחה חמישים אלף דולאר – רוב החברים יקבל אותה מיד, באי הוודאות הזאת", אומרים בעפרה בזהירות ולא לייחוס כמובן.

להלן חלק מסיכומי קבוצות הדיון, והמלצותיהן לפעולה כפי שהובאו ב"עם עפרה":

"הועלתה בעיית המנהיגות בישוב. דובר על כך שבנסיבות שהיו, יש מקום לעלייתה של מנהיגות טבעית, באשר המוכרות – שאולי לא מימשה את הציפיות שתלו בה – נבחרה בעצם לטפל בנושאים שוטפים ואת זאת היא עשתה".

"הובעה שביעות רצון מהפרופיל המתון, שהישוב שמר עליו בימים הקשים. למרות הכל, היה תיפקוד כללי ופרטי פחות או יותר נורמלי. הצ"ל נראה כעזרה הטובה ביותר לכוח העמידה שלנו".

"דובר על תחושת חוסר הבטחון בשכונה העליונה והיתה הסכמה כללית, שיש לגדר היום את השכונה. נראה, שגם חברים שהתנגדו בעבר לגדר, בשל סיבות עקרוניות, נוטים היום להסכים לכך".

"עלה הנושא הכאוב של הדימוי השלילי של ההתיישבות המתיישבים, שהתקשורת העוינת מעצימה אותו. הועלתה בקשה שבמקרים קיצוניים כבמאמרו של זאב שטרנהל, (שקרא בדבר לעלות עם טנקים על עפרה – א.ב.) תהיה תגובה תקיפה לעניין. משפטית? מצד המוכיחות? מועצת יש"ע?"

"דובר על הצורך בחיזוק אידיאולוגי, עבור כל החברים, ותיקים כחדשים".

"עלה נושא יידוי האבנים בדרכים והרגשות הנילוות אליהם. תחושות של עלבון, בושה, חוסר אונים, כעס וחששות מהנסיעה. הוצעו טכניקות התמודדות כגון: נסיעה איטית, אחרים הציעו נסיעה מהירה, תרגולת לילדים (בביה"ס זה נעשה) של סגירת חלון. חיפוש מקום ישיבה באוטובוס, מחשבות ותיכנון דרכי חילוץ אפשריים, מיגון חלונות. היו חילוקי דעות לגבי נשיאת נשק לנשים. עלתה הצעה להודיע להורים על כל איזור בצורה של רשת הודעות".

"יש כאלה ששינו את הרגלי נסיעותיהם, בהפחתת מספר הנסיעות או בנסיעה ברכב ציבורי, במקום פרטי. אחרים, גם אלה הפוחדים, לא שינו את הרגליהם והתנהגותיהם. ילדים אשר לא מרבים לנסוע, חרדים יותר".

"קושי נוסף שעלה הוא התעלמות של שאר עם ישראל מאיתנו. הדבר נותן את ביטויו בשמחות משפחתיות כגון: ברית ובר־מצווה. לא באים במקומם הבודדים שבאים, מגיעים ברכב ציבורי או מאורגן. ספקי השירותים אינם מגיעים. יש צורך לפנות לאגודה לזכויות האזרח ולא לחוש אזרחים סוג ב'. מספר הקבוצות המבקרות בבית ספר שדה בעפרה התמעט ביותר".

"האזנה ל"מוקד" (מוקד הבטחון האיזורי לתושבי ההתנחלויות, שבאמצעותו ניתן להזעיק עזרה – א.ב.) נותנת תחושה של חיים בשנת 1948 והתקשורת מנפחת עוד יותר. עובדה זו מסבירה את הירידה במספר המבקרים הנקלטים. בגליל קיים מצב גרוע יותר, אך הוא לא מנופח בתקשורת".

"הועלתה הערה כי שיחה כזאת, מגבירה עוד יותר את החששות. לעומת זאת, הדגיש משתתף אחר את חשיבות המפגש בהעלאה חופשית של רגשות ומחשבות, דבר שאינו יכול להיעשות עכשיו עם אנשים מחוץ לישוב".

"הרגשת היאוש נובעת מהחרדה המתמשכת ומהעובדה שאין רואים סוף למציאות הנוכחית. הרגשה זו מתחזקת עקב תחושת הניכור שמקרינים חברים וקרובים תושבי מרכז הארץ. בהקשר זה היתה הסכמה כללית שהבעייה היא לאומית לכל חלקי העם, בכל הארץ. עוד נאמר בהקשר זה שהרגשת היאוש המעלה מחשבות עזיבה – מהווה התחלה של תהליך שסופו ירידה מן הארץ".

בעייה עקרונית ומעשית הועלתה ע"י אחד המשתתפים, שנתקל בה באופן אישי. כחובש בצה"ל הובא אליו פצוע ערבי לטיפול. אותו פצוע היה במצב קשה והובהל לבית חולים ע"י מסוק צה"ל. השאלה העקרונית – האם על צה"ל "לבזבז" משאבים כספיים, המיועדים להבטחת שלום היהודים, כדי להציל ערבים הפוגעים בנו, לפחות בפוטנציאל?"

כאן החל דיון על הקונפליקט בין חובתו המקצועית, המוסרית – לפי דעת חלק מהמשתתפים – ולבין הרגשתו האישית של החובש. כבני אדם הנפגעים ע"י ערבים מתפתחים כלפי הערבים רגשות נקמה וכעס. אלו רגשות טבעיים שמקבלים לגיטימצייה במקורות היהודים. השאלה היא מהי המסגרת של הרגשות אלה כיצד לעבד אותן ומה לעשות איתן?"

שאלות פתוחות בעלון עפרה.

איכר בן איכרים / אבירמה גולן

ואני אומייר לך שכבר סתיו

"ותראי את החצבים. תראי איזו פריחה השנה. תריחי את האוויר. הנה, עוד מעט הגויאבות יבשילו"

כבר לא כל־כך קל לו ללכת, לגרינברג, בחום הכבד הזה. הוא מגיע לספסל הנשען אל קיר הצרכניה ומתיישב עליו באנחה כבדה. אחר־כך יקנה שני לבן, דג מלוח מטיאס וכיכר לחם שחור לארוחת הבוקר המאוחרת, המסיימת בוקר של עבודה. בעצמו אסף היום חצילים סגולים־מבריקים מן השורה, הוא ומוחמד ופאוזי שהם הערבים "שלו", ובעצמו סידר אותם בארגזים בריכוז ובקפידה. "ואני אומייר לך שכבר מתחיל הסתיו", הוא רוטן. "בלילה כבר נעשה קר, ובשש בבוקר... אבל את עוד בטח ישנה בשש בבוקר", הוא מוסיף ומדגיש את הצירה של השש: "אני הלוא כבר בחמש על הרגליים, ושככה אני אחיה איזה חושך־מצריים שהולך שם בחוץ".

איכר בן איכרים, גרינברג, והוא ודאי יודע מה שמדבר. אני את הסתיו מרגישה בילקוטים החדשים של הקטנטנים הנרגשים וברוח המערבית המחייה־נפשות הנודדת עם ערב מכל התריסים. הולכים ובאים הימים הקרים. עוד מעט יהפכו כאן את האדמה היבשה, שהצמיחה קוצים וחרולים, ידססו ויתחחו ויזרעו מחדש. שוב ושוב חוזר הדבר הזה על עצמו, ומשנה לשנה הוא נראה לי פחות מובן מאליו, פחות ניתן במתנה. הביטו וראו קטונתי אתמול. "ותראי את החצבים", אומר לי גרינברג כשאנחנו פוסעים ביחד בין הפרדס לשדה המשתרע עד לכביש: "תראי איזו פריחה השנה. נו, זה בגלל החום, אבל זה סימן, זה סימן. ואני אומר לך, מיידל'ע, שאסור להתייאש. אתם, הצעירים, אסור לכם להתייאש. את החצבים האלה לא יטרנספרו לנו פתאום לשום מקום, עם או בלי הסכמה בין ממשלות או השד יודע מה. אני אומייר לך, מיידל'ע, שגם לאנשים כמוני מותר להגיד ארץ־ישראל ועם ישראל ומולדת ואדמה. את זה הם לא יקחו ממני. אני נולדתי פה ואני אמות פה ואני תמיד חייתי עם הערבים ולמדתי מהם דבר או שניים. אז אומרים לי שאני בן־אדם תמים. ארזואריץ. תמים זה מי שחושב שאת כל הבעיות בארץ הזאת הוא יכול לפתור לי אם הוא יזרוק מפה את הערבים או יעשה לי אצלם התנחלויות. גם לי יש מה להגיד, ואני אומייר לך, מיידל'ע, הנה שוב־פעם מתחיל הסתיו וזה יהיה יפה מאוד".

אני עוזרת לגרינברג להעלות את הסל הקטן בארבע או חמש המדרגות הסדוקות המובילות אל ביתו. "מה את עצובה, מיידל'ע", הוא אומר לפני שהוא פותח את דלת הרשת היבבנית. "מה את עצובה. תריחי את האוויר. הנה, עוד מעט הגויאבות יבשילו, והרימונים, ואת זה, אמרתי לך, אף אחד לא יכול לקחת לנו. נו שוין, תודה".

לפני שבוע, בסוף חודש אוגוסט, חל יום הולדתה של אלול. טילפנתי אליה לאחל לה מזל טוב והוספתי שגרינברג אומר שכבר ארדשוס סתיו. "בטח", היא ענתה. "כל שנה זה היה אצלנו ככה ביום ההולדת שלי. אחרי הצהריים היו שותים קפה עם עוגה ובערב היו אומרים: עכשיו כבר באמת קצת יותר קל. ותגידי", הוסיפה אלול, "ראית את החצבים?"

אלול, אמרתי לה, את זה אף אחד לא יקח ממך. גרינברג אמר.

מונולוג מתמשך של נוסע אופטימי ברכבת

תביטי, בבוקר זה מאה אחוז. את רואה את התחנה כאן, בבית יהושע. יופי. באמת יופי. אמנם בקיץ אין צל מי־יודע־מה ובחורף קצת נרטבים, אבל יש פה חניה מסודרת למכוניות. פה ושם יש פריצות. לי גנבו כבר פעמים את הרדיו מהאוטו, אבל בסך־הכל זה בסדר גמור, וזה מה שיש. עכשיו עוד ריק, אבל הכי עוד כמה דקות, ממש לפני שהרכבת תיכנס לתחנה, יהיה פה מלא. אמרתי לך? אני חושב שעולים כאן אולי מאה איש. לפעמים יותר. ביום ראשון בבוקר, ברכבת של שבע וחצי, ממש אין מקום לשבת. או, הנה היא, דווקא בדיוק בזמן. הופ, תיזהרי כשאת עולה. עכשיו צריך לחפש מקום טוב. לא בשמש ולא קרוב לשרותים. מסריח נורא. מה שלא יהיה מגיעים לתל־אביב בשעה מוקדמת, בלי פקקים ובלי בעיות, ובשמונה ורבע את בעבודה. אה, התריס, תעזבי, הוא ממילא יפול אחרי כמה דקות. או נשב קצת בשמש, לא נורא.

לא, אל תדאגי, הוא עוצר רק כמה דקות בהרצליה ואחר־כך בתל־ברוך, אבל זה באמת רק עניין של דקה או שתיים. טוב, או כנראה שיש איזו תקלה. זה כבר קרה לי כמה פעמים. בשבוע שעבר, למשל, קטר אחד ירד מהפסים בתחנה בארלוזורוב, והרכבת לקחה אותנו לבני־ברק במקום לתל־אביב צפון. אל תיכנסי ללחץ, זה לא קורה כל יום, וחוץ מזה, בבני־ברק חיכו לנו אוטובוסים שהביאו אותנו לתל־אביב צפון. טוב, איחרתי שעה לעבודה, ואחרי הצהריים לקחתי מונית לבני־ברק, אבל זה באמת לא קורה כל יום. הנה, זזים.

...אה, שלום, גם את חוזרת ברכבת של ארבע. יופי. לא, אל תדאגי, יש עוד זמן. תסתכלי קצת על התחנה. נהדר, לא? צבעו הכל באפור וצהוב, וכל הזמן מנקים ומשכללים. הבעיה היחידה היא שמי שנכנס לתחנה הזאת בטוח שלמטה, בקצה המדרגות הנעות, מחכה לו רכבת סילון מצוחצחת וממוזגת שיוצאת כל עשר דקות לפחות. אלא מה? למעלה יפן ולמטה תורכיה. מסביב לרציף החדש מטפחים דשא שההשקיה שלו מבזבזת טונות של מים, ולמטה עומדת הרכבת הכי ישנה והכי מסריחה והכי מתנדנדת במזרח התיכון. או, תראי, הנה כל החבר'ה מהבוקר. יש לנו כבר חוגי רכבת, כמו בטירונות. בימים חמים באמת, כשאנחנו יושבים ומתבשלים בקרון ונושמים גלי ריח מהשרותים, אנחנו מדמיינים לנו מרדף של שודדים על סוסים ואינדיאנים על הפסים. לא, לא, אל תדאגי, תיכף נגיע, אני רק מקווה שהוא יעצור על הפסים שקרובים לרציף. אוי, לא, נצטרך לחצות את הפסים ברגל. מילא, לא נורא. היי מה זה שוב הוא שכח לעצור לנו בתחנה? מהר, תמשכי בידית החירום, אחרת הוא יביא אותנו עד נתניה! היי רכבתו

נו טוב, אז נלך כמה מטרים ברגל עד לתחנה. לא נורא.

هكذا من الاصل

לספרות, אמנות ועיון

תרגיל לשתי אצבעות

מאת רות שנפלד

דורית פלג, „אותה", ספרי „סימן קריאה" / הקיבוץ המאוחד; 1988; 231 עמ'.

„זהו הכיסוי של כל גיבוב המלים הזה" (עמ' 221), שואלת את עצמה לקראת סיום הרומאן „אותה" גיבורתו, כמו היא – בדומה למחברת – שולחת את ידה במלאכת הכתיבה. ברומאן של דורית פלג חוזרת ונשנית התגובה ההססנית של הדמות הדוברת על שני היבטיה (שהם שני הצדדים של גיבורת הרומאן), התוהה כי המלים בוגדות בה. באחד מפרקי הרומאן מתואר קלבוע אפל ובו קבוצה גדולה של חירשים-אילמים: „הם סופגים הכל ישירות, ללא תיווכן המצית של המלים. הכל אנו מקבלים מידיהן פגום, חסר את עיקרו, סחורה שמישהו כבר ויתר עליה ואיבדה את טריותה... ואולי מה שנותר הוא להתנפל עליהן בהתייראות ולנתץ אותן. לנפצן לרסיסים, ולהרכיב אותן מחדש כמו בפעם הראשונה" (עמ' 102).

ב„אותה" נאבקות זו בזו כמיהתה של הגיבורה לביטוי בלתי אמצעי כדי להשתחרר ממועקה ושאיפתה של המחברת לכתוב משהו מתוחכם, מורכב ותרשני. בדברים שצוטטו לעיל באה לידי ביטוי לא רק הנהירה פואטית מאפתנית ותמימה במקצת, אלא גם תחושה אמיתית של מבוכה ואזלת יד. הדמות הדוברת ברומאן – על שני היבטיה – מתנצלת לא רק על חולשתן של המלים שאין להן כיסוי, אלא גם על הקלישאות שבהן היא משתמשת כדי לבטא פרטי מציאות שונים. לקראת הסיום הגיבורה-המספרת מוותרת כליל על המלים ומוצאת את סיפוקה בבריחה ללא אבחנה בגירים צבעוניים על גבי קיר מוזהב של הרכבת התחתית בניו-יורק: „היא תכסה את כל הקיר, בישבה בצד מישטה, היא תטביע את החתמה עליו, מדוע לא, גם היא יכולה, גם לה מותר" (עמ' 226). ככלות הכל, כדי להגיע אל „הדבר עצמו", היא גם מתנסה בחוויה טראומאטית של ממש, והכמעט נאנסת בידי כושי גדול ושחור. רק אז היא משיגה מעין תחושה של פורקן וטוהר.

אולם המחברת, בניגוד לגיבורתה, אינה יכולה להרפות מהמלים. לכן היא חוזרת כל פעם מחדש על אותם המוטיבים ומפרטת את היחסים בין הגיבורים, את הקשרים בין הסיטואציות ואת טכניקת הכתיבה. גם קטעי השירה המשובצים בתוך הפרקים באים לא רק כדי למלא את החללים, אלא כדי לפרש, להעיר ולהסביר. נוצר רושם, כאילו המחברת אינה בוטחת באמירותיה, ומשום כך היא מנסה לחזק בתמוכות נוספות. ההסברים, עד כמה שלא יהיו מוסווים, מתנגשים עם הטכניקה המורכבת של הרומאן, המבוססת על מעברים מהירים מדובר לדובר ומזווית ראייה אחת לאחרת, ועל טשטוש הגבולות בין החלום וההזיה לבין המציאות.

העלילה של „אותה" סובבת ללא ליאות על ציר אחד, ואף על פי כן שולבו בתוכה חומרים רבים, שהקשרים ביניהם רופפים ואינם מתלכדים סביב אותו ציר מרכזי. באחד הקטעים שבספר הגיבורה, אותה, לוכדת ברשת את באהבה „הרשת הגדולה שקטנה מ"יגיס-ברים-מקסיקו לכדה גם ציסורומן קטנה ושני עובדי-אורח תמימים להולוסין" (עמ' 111-112). גם מחברת הרומאן לוכדת בתוך ספרה כמה עובדי-אורח חפים מכל פשע, וכתוצאה מכך הספר עושה רושם של מעין תרגיל בכתיבה יוצרת, וליתר דיוק – של תרגיל לשתי אצבעות.

לפנינו רומאן של פיצול האישיות. אותה, אשה צעירה ומצליחה, הוזה בניו-יורק, נרדפת בחלום ובהקיץ על-ידי „האני האחר" שלה, ילדה קטנה שחוזה מבשרת את אימי השואה. אם לא תצליח להשתחרר ממנה, עולמה יחרב והיא עצמה תפסיק להתקיים בתור אישיות נפרדת, שכן הילדה התפוצה תשתלט עליה כליל ותתפוס את מקומה. במלים אחרות: אותה פוחדת מפני השיגעון. רק בסיום הרומאן, כאשר היא מתנסה במעין תהליך של אנאליזה עצמית ועובר עליה זעזוע עמוק, המשמש כקאתרזיס, היוצרות מתחלפים: הקטנה רוצה להסתלק, ואילו אותה מנסה לעצור בעדה. לבסוף פחדיה של אותה מתנקזים לאפיק רגוע יותר. מסתבר, שהילדה לא הסתלקה כליל, אלא הגיבורה מצאה הדרך כיצד ליצור איתה מצב הרמוני לדרקים.

השם אותה אינו מצביע כאן על אחרות, כמשמעותו הלוקית, אלא על פיצול לשתי אותות. אישיותה של הילדה היא חזקה ובוטה יותר, והעלילה מתקדמת יחד עם התגברות כוחה. לכן הפתרון בסיום בא רק בזכות ויתורה ברצונה החופשי. גם רוב הסיפור, לפחות בחלקיו הראשונים, מסופר מזווית ראייתה של הילדה. אך לקראת הסיום אותה הבוגרת נעשית עצמאית יותר ותופסת מקום רב יותר גם בתור הרשות המספרת, עד שהיא נותרת יחידה בזירה. אין זה ברור, האם הקטנה מייצגת את ילדותה של אותה, שזו האחרונה ניסתה להרחיק אותה ולהתכחש לה לחלוטין, או שמא היא פלשה מעולמות רחוקים זרים, שבכל זאת יש להם שייכות לאותה. בכל אופן, בבחינת אוצר האסוציאציות והמטען הרוחני התרבותי אין שום הבדל בין הילדה לבין אותה הבוגרת, ולכן הילדה נבנית כתבנית ספרותית טהורה.

בהלוכותיה של אותה משתקפות הרפתקאותיה של הילדה בימי השואה. מתוארת בהם מעין תמצית של אלמנטים ידועים ומוכרים, כגון הגירושים הבדודים, הגיטו, מחנה הריכוז אושוויץ, מצעד המוות מאושוויץ וכו'. תיאורים אלה הם, מצד אחד, סכימאטיים וסינתטיים מאוד, ומצד אחר מסוגננים מאוד. הסגנון נעשה בכיוונים שונים, ובמקום אחד הוא מוגדר כ„מיטב תרבות הסלפסטיק... בתחבושת המינימליסטי" (עמ' 158). במקומות אחרים המחברת משתמשת באלמנטים קולנועיים נוספים, של סרטי אגרה, סרטי הרפתקאות היסטוריים, סרטי אלימות, ואף סרטי אימה.

השואה בספרה של דורית פלג היא מטאפורה, שבאמצעותה היא מבטאה את פחדיה הקיומיים של גיבורתה, אותה. למשל, סמל קבוע ברומאן היא הגדר, מעין גדר התיל של הגיטו או של מחנה הריכוז, שנהפכה לאלמנט סמלי. לפעמים זוהי גדר בתוכו של האדם, שממנה הוא מחפש מפלט החוצה, אל הזולת ואל האהבה: „מאחורי גדר-התיל של עצמי/ אני ניצבת, בזרועות פשוטות./ אולי יבואו ויכרתו את ידי./... אני פורשת את ידי לאהובי שמן העבר השני של הגדר" (עמ' 206). לעומת זאת קיים רצון לגדור גדר מסביב לשני האוהבים, שלתוכה לא יוכלו לפלוש גורמים זרים. במקום אחר הילדה פוחדת להישאר מחוץ לגדר של מחנה הריכוז, כדי לא להיות לבדה בשדה השוטם.

לפעמים בין המשמעויות השונות של הסמל נוצרת סתירה, כך שלא לגמרי ברור לאן חותרת המחברת מבחינת התהליכים הפסיכולוגיים והרגשיים שעוברים על גיבורתה ומבחינת המשמעות המוסרית של הרומאן. הפחד המשותף לאותה ולילדה מתמקד בשיירה של הפליטים, המגורשים, המנוצחים, כלואי הגיטאות והמוגנות הנידונים לאבדון. במובן הסמלי זהו פחד מפני אובדן האישיות והזהות: „מי שאין לו זהות אין לו אישיות, ממילא אין לו בסיס לטענה לאנושיות. את חייו הוא חי בטולת הרבים. לכן חייו הפקר. וגם מותו" (עמ' 134). אולם במהלך הרומאן הילדה מתקרבת יותר ויותר לשיירה, עד שהיא מתמזגת איתה כליל מתוך תחושה של הזדהות מלאה: „והיא התאימה צעדה לצעדן והלכה אתן בקצב אחד כאילו תמיד הלכה אתן" (עמ' 214). מבחינה מוסרית זהו נצחונה של הילדה, אבל אותה הנאבקת על קיומה הנבדל אינה יכולה לקבל את הנצחון הזה בתור בחירה מכרעת. ייתכן שמשתקף כאן מאבקה של אותה בין הרצון למות לבין הרצון להילחם על חייה ולשרוד. עם זאת נוצרת מבוכה מבחינת השיפוט המוסרי, המתבקש בהקשר של הסיטואציה המתוארת, שכן ויתורה של הילדה על האנטיביות והריחוק נראה בבירור כמשהו חיובי. אולי המבוכה הזאת היא מתוכננת מראש, אבל מתקבל על הדעת שהיא תוצאה של המבוי הסתום, שלתוכו נקלעה העלילה בשלב הזה.

בספרה של דורית פלג החיים מתוארים כדו-קרב בלתי פוסק. הדו-קרב הזה מתנהל בין הרוצחים לבין הנרצחים, בין אותה לבין הילדה וכן בין כל אדם לבין עצמו. „הגיע הזמן לעימות הסופי. למערכה האחרונה המכריעה בה ייקבע למי שייך הקרב. לשם כך צריך לחסל את כל ההגנות. להעיף מפה את כל הגדרות" (עמ' 167). אולם גם כאן לא לגמרי ברור מי הצודק במערכה והאם הקרב בכלל הוכרע. יתר על כן, לא הוכרע באורח חד משמעי, מי צריך לשמש בתור דמות מופת [illegible] שמופיעה ברומאן בשני גלגולים לפחות. היא מקרינה מתוכה אומץ, אך גם חום, חמלה ואנושיות. אותה הילדה מעריצה אותה, והיא גם מסייעת לאותה בכל מאמצי ההיחלצות שלה. אולם היהודיה משלמת תמיד בחייה על אומץ ליבה. לכן ייתכן, שמתוך חוסר ברירה צריך לבחור בדוגמה של הילדה המוצדקת ללקה, חסרת הרגש הרומנים, הקרה המקפיאה, רק דלקה האכזרית יודעת כיצד לשרוד בכל מצב ולנצח בכל מאבק.

בכלל, הקונצפציה של העולם המאויים ושל הדרך שבה מנסים לנצח את האימה נראית תמוהה ובלתי אמינה. האימים קיימים באותה מידה בהוויה הניו-יורקית, כמו בעולמה של השואה. להיפך, דווקא הסצינות הניו-יורקיות הן החזקות והמשכנעות יותר ברומאן של דורית פלג. הילדה שברחה בעירום ובחוסר כל נגנבת בגדים של החליל, מה שצריך לסמל, ככל הנראה, את דימויה בעיני אחרים. אולם, למעשה, כל אימי השואה נהפכים כאן לרהוליל. לעומת זאת יש ממשות בבאריים של ניו-יורק, בבתי-הקולנוע שלה וברכבת התחתית, שבהם מכל פינה אורבת הסכנה. אמנם אותה נשמרת ממגע מרחוק לכת מדי עם הסכנות הללו, אבל גם כך נסיונה לשמור על אושרה הקטן בתוך המציאות הניו-יורקית נראה אבסורדי. אפילו תגורש הילדה או תיהפך לבעלת ברית, הרי אימי ניו-יורק יישארו על כנם, ולכן מאבקה של אותה הוא ממילא בעל משמעות מועטה. נוסף לכך, האידיאל לשמור על האושר הכמו-קולנועי, על הקריירה הקטנה, על חיים מוגנים במידת האפשר ועל אהבתו של הגבר המושלם המתחשב (אמנם הוא נקרא באורח רב משמעי בשם אדם, אבל הוא גם מאוד מצויין, כאילו שייך לרומאן אחר). דורית פלג גייסה בספרה תחושות כבדות מאוד, הן מבחינה תוכנית והן מבחינה צורנית, לצורכי רומאן קולנועי קטן, שיש בו התמוססות נפשית בלתי מחייבת לטרי (כולל הרופא הפסיכולוג הבלתי נמנע) בתוספת אהבה רומאנטית מלבבת מאוד. חוסר הפרופורציה הזה הופך את כל עולם האימים המתואר בספרה לקלוש ולמיותר.

חסיה מגל

אין אחיזה

היא הולכת נשמטת
ממני.
מלאכת החבור כבר נעשה
קץ להתהדקות. עד שאקום ואלך
מפרדת חתיכות לאדחק
אולי תזכר בי, תקום תתחבק
את העיר שאתי, תשאי לתוכה את הגשם
החור לכפסל בגן, עם הארנים הסוככים
והתולקים („בא נשחק מי זורק יותר טוב לסל")
אבן מסוככת לבה (בנות כמו אבן).
לכי כאתי. אל תלכי.
אבל את כבר הלכת, כבר שכובה
„ואף על פי כן נוע תנוע"
בתוככי את. ההפגת אהבתך
רבובה בתוכה כמו פרחים שלא הבאתי אף פעם
לאגרטל האבן הלבן

☆

את שלא קבלנו
מאמם ידינו

אנחנו נכנסים לחדש להרגיז
שיהיה שיהיה.
כתיבה וריטה במתחי העור
להכריז קבל עם: אני לבד
נסוש כמו סירה בלב ים
אבל זהו זהו, עם כל העריצים
הנדרשים ושאינם
ואתה אתי לפעמים, גם מתחת למעבה העור
בין קפלי ורידים ועורקים
מתמסם לך במעט בנחיות
מותר מכבר על ממדך האמתי
מרחב מחיה לחיוך גדול שלך
צחוק-בעירים עלי עליך על שכמותנו,
חיים עבר רחוק-רחוק
שאיזה אבא זקן אמא זקנה
כופים בנו להשאר אצלו, ללטף שוב
ושוב את קטעי החסר
העצמים עדיו, על פסות העור הלא מלטף דיו
ומבצבצים כתמי צבעים על יד, רגל, מצח
כמו אות קין, נודד שוב
לחפש את שאהבה נפשו
ולא יודע להיכן יפנה עוד.

(מתוך „החיי אביה",
שראה אור בהוצאת „עקד")

יאיר הורביץ: ראיון אחרון

במלאות שלושים למותו של יאיר הורביץ מובאים בזה קטעים מראיון אחרון שערכה עמו הלית ישורון ופורסם במלואו בחוברת מס' 7 של „חדרים", כתב-עת לשירה. הדברים, וכן רישומו של מנשה קדישמן, ניתנים ברשותה האדיבה של המראיינת והעורכת.

הלית ישורון: בראיון במלחיות אמרת, שתמלות הספר האחרון, בצירוף המכתבות שחלק לך מנשה פרי, גורמות לך להרגשת ניצחון. ניצחון על מה?

יאיר הורביץ: על הימים ההם. הרצון היה לדבר. לא היה לי עם מי לדבר בעולם. והרצון שלי היה לדבר, לצעוק, לפרוץ את העולם הסוגר, לומר משהו ביני לבין העולם. כשעשיתי ניסיון להראות שירים לאנשים, הרי רק עטיתי על עצמי גיחוך נוראי, הם להפך – גרמו לי צרות צרורות. אותם הבדרס שהיו אתי בבית הספר, היו אתי גם בתנועה, או לא די שמירדו את חיי בבית הספר, גם מירדו את חיי בתנועה. ובאמת אני חייב להגיד, שכשיש שבחים על שירי או אומרים עלי מלים חמות, זה עובר לי בצד, זה לא מביא עלי שמחה. זה לא נוגע לי. רק דבר אחד: תחושה של ניצחון בעיקר על הימים ההם. כל שיר שלי כיום, שזוכה במלה טובה, אני אומר לעצמי, הנה דפקתי את ההם. זה הכוח שדוחף אותי מבחינת המחמאה שלאחר השיר. אתם שם אפסים, אותם אתם שלעגתם לי אז, היום איפה אתם ואיפה אני.

נקמה?

המלה נקמה לא אהובה עלי, אבל יש משהו ש„הנה אני מחזיר לכם". אני לא יכול לומר, שעם כל שיר שאני כותב ויש עליו שבחים, אני מרגיש שמי שהורביץ עם נבוט על הראש. אבל יש בזה משהו. אני באמת מרגיש הדואה באופן קרטילאי אדם או שניים, שכתם בכל זאת הכיתה. צריך להבין את זה על רקע של יתמות בילדות. שמדובר בילד חריג שאינו מודע לחריגותו, והמפגש עם הסביבה הוא מפגש אכזרי.

„השיר על הנער יוסף התולש" הוא שיר אוטוביוגראפי?

הוא שיר שמתאר בדיוק את מה שדיברנו עכשיו. הוא מתאר את אלמנט הבדידות והנקמה. יוסף התולש האחד, כלומר הבריון, השליכהו לאן שהשליכהו, כלומר לבור.

בבית הספר קראו לך „לאופי". אחר כך באו „סליוה", „לאופס", „סליזה". כל אלה הוואריאציות של אותו שם?

כן. ורסיות של אותו שם. שם אידישי. התרגלתי אליו, העלבון היה באופן שבו הוא ניתן לי. היה אצלנו בשכונה ברחוב שייך מגרש ריק, והייתי עם חבר לכיתה, והגיע אחד מילידי המקום, שהיה מבוגר ממני בשנה ואותו כינו שקספיר. באותו יום למד בבית הספר על לאוס וקמבודיה. ראה אותי – והדביק לי את השם לאוס. אותו חבר שהיה אתי הפיץ את זה בכיתה, והשם התגלגל.

האם ב„עיבר אתה יכול לומר, שעצם העיסוק באמנות בא לפצות על משהו, או בגלים שלך, האם הוא „בית מבטחי"?

אני מניח, שמרבית הכותבים חשים בצורך הכרח פנימי לדבר כשאין עם מי לדבר. מכאן מתחילה השירה. אם כי אני גם מאמין, שההוויה השירית אצל משורר היא דבר שהוא נולד אתו. אדם נולד משורר. אבל אתה מגיע לשירה גם כדי לתת איזה בירוק למעמדך בעולם. בשנים שלאחר מכן הניכור או הזרות התמידה הביאו למצבים קיצוניים, ואז הייתי הולך לטיר, היום הטיילת, שם היו משחקי מזל ו„ג'וקבוקס". הייתי מוקסם אז מהשיר „מרחת הגימנסיה" של בדי לי לאיש ואהוב אותו עד היום, כי הוא מזכיר לי איזה סוד של חבר שהימים ההם. הייתי עומד שעות, ימים שלמים, ומחכה שאולי איזה מישהו ישים את התקליט. כל אחד בא למכונה ותוקע שיר אחד. בדרך כלל היו מסתכלים עלי כעל איזה ואטום שבא ומסתובב בין הרגליים, והיו בועטים בי החוצה. אלה היו שנים קשות של בדידות ומאבק שמזכיר לי את ימי היום, בקיצור, לא פינוק, אלא כמו שאומר קפקא, תיאור של מאבק.

ואז, בגיל שש עשרה וחצי לערך, הכרתי את אלתרמן, וכאן חל מפנה. כי מלבד אלתרמן לא נוסף עוד אדם, היי היה בו כדי להעניק לי את אותו כוח שהיה בתוך לי להמשיך ולהאמין בי ובשירה, שמלבד המבע הסבה אורח חיי.

מה שאפיין את השירה שלך בראשיתה, היה משפר קרתנות?

אני אענה לך בארכנות, בצורה קצת עקומה, שבראשית לי חשובה ביותר לענין הזה. כיוון שהתייתמתי בגיל שמונה ונמצאתי במצב שבו אין נפש חיה לדבר אתה בעולם, כלומר: אמא, שלא בדיוק יודעת איך לאכול את המצב החדש, ואח בן ארבעה חודשים ואחות בת שתים-עשרה. בכיתה – ילד זר, ילד זר ומבודד מבלי יכולת לפרוק את אותם מטענים שמצטברו בי, עד שהגעתי ולמדתי בבית הספר את שירי תהומות של ביאליק. זו הייתה הפעם הראשונה שבאתי לידי דיבור עם אדם במקומות שנגעו לי. כן, הדיבור המשמעותי הראשון שלי היה באמצעות ביאליק, שהתייתם בן שש מאביו. חשתי שאני מדבר עם אדם המבין מה קורה אצלי. או הבינותי את הדבר שהיום אני מבין אותו, ששירה היא דיבור. לדבר עם עוד אדם בעולם. בין דיבור גלוי בין דיבור סמוי, כלומר לקרוא סמוי. כתבתי ש„השירה היא דיבור במקום שלעולם לעולם אין בו דיבור".

לאבא שלך לא היה לך קשר?

לא. אבא שלי, בגלל המצב הבלתי-נורמאלי, הלך רחוק בדול בינינו. שלא בטוב. היא אשה אהובה על כל הכרה, היא, למשל, יכולה לצלצל אלי שאני צריך להרבות באכילת שומשום. היא אשה שבאה משורליך, עיירה במולית, וצריך לזכור שאני נפטר בשנת ארבעים ותשע, כלומר ארבעים-ושש שנים לאחר שהיא איבדה את כל משפחתה, ולך תדע איזה מטענים האשה הזאת נשאה. היא הגיעה הנה ב„מכביאדה הבלתי לגאלית של שנת 36", כמו שהיא אומרת, ילדה בת שש-עשרה, מה היא ידעה בכלל. זכור לי שהיא אמרה, שעל אף כל המצב שלושת ילדיה יהיו מעטנים. כדי פרנסה וכדי שאגוננו נהיה מעוטים, היא עבדה עם ילדים בשרות. אכלה כל השנים תפוחי אדמה עם גבן.

איך הכרת את אלתרמן?

יצא „עיר היונה", ב-57 תשי"ג, בשער עיתון „רימון", שהיה אז שבועון, והופיע ציור של אלתרמן עם סוחר גולה, וב„דבר השבועי", שאני שומר אותו עד היום, הופיעה תמונה שלו על השער. כך בכך קראתי ב„על המשמר", שיש ערב בליל שישי לכבוד אלתרמן במועדון „הנדודה", בהשתתפות משה דיין וחיים מירון. אלתרמן עצמו – לא. אמרתי, נו, ולמה לא אלך, או הלכתי. מקום לא היה. בקיצור ישבתי בפאויה והתרשמתי. הרבה לא-הבנתי. הייתי בן שש-עשרה.

בקיצור, יום למחרת יצאתי בשעה שתיים. לראות משחק כדורגל שנערך באיצטדיון המכביה בצפון דיזנגוף. עברתי בשדרות נורדאו-דיזנגוף, ושם, עברת מונית ויצא מסבה אדם, שהזכיר לי את התמונות ב„רימון" וב„דבר השבוע". אמרתי, נעקוב אחריו. המעקב לא היה ארוך, כי הוא פנה לבית בשדרות נורדאו 30 וכשנבלע בחדר המדרגות, הסתכלתי על תיבות הדואר וראיתי „אלתרמן". ראיתי אלתרמן, שלחתי לו שירים. דברי בראשומניה נוראים, וכרוב הצפתי באותי אליו בשבת בעבור שבוע-שבועיים. הוא שמח, הכניס אותי, ומאז נוצרה בינינו ידידות. הוא האמין בי מהתחלה. אלתרמן היה אז בערך בגילי היום. ואם אני היום הייתי מקבל משורר צעיר כמו שהוא קיבל אותי אז בכל זאת השתנו המנהגים. כנראה גם השתנו דמויות המשוררים. ובאותה פגישה היינו נפגשים אחת לשבוע. הייתי בא, מביא שירים, הוא היה מגיב עליהם, מעיר לי הערות כלליות. אלה היו פגישות יפות, ולאט לאט הוא גם נטל עלי איזו אבהות ולקח אותי למסעדות לאכול. בדרך ל„כסית" היינו עוצרים ב„הכתב" והוא היה אומר: „שמע, מרק גולש עם פוזנה בשבילך זה מאוד בריא". הוא היה אומר למלצרה „שמע, תתן לו פוזנה עם מרק גולש. לי תתן שני ברבורי". אני מעולם לא הייתי שותף להתקפות עליו, למרות שבימים ההם קשה היה מאוד להשתלב בספרות, אם אתה לא חלק מהתקפה על אלתרמן. כי חברי הקרובים ביותר, חברי לשירה, מאוד ויולפה, אהרן שבתאי, מאוד לא אהבו את אלתרמן. אבל אני מאוד אהבתי אותו, ואני אוהב אותו עד היום, הוא אחד משלושה האנשים שאני מתגעגע אליהם מאוד.

אני זוכרת אותך רק להרב שינקין, למשרבת „רבית", הכותבה לאלתרמן.

אלתרמן דיבר עם זוסמן שידפיס לי שיר, זוסמן היה שכנו ברזל. אז כבה השיר הראשון שלי הודפס אמנם בינואר 59, אבל נמסר בינואר 58.

מתי כתבת את השיר הראשון שלך?

השיר הראשון היה על בלוק מכייר תום מהותה, בגיל ארבע-עשרה תשי, שיר על עיוה וכבש שחיו לבו בתנועה. השיר השני הפ. שיר עגמומי, שעיקרו שלכת. אבו וחוגה בראשומניה נוראית.

עד כמה, אתה חושב, במשבנה הראשומניה ה„נוראית"?

תראי, על זה קשה לי לומר. ידידים חלוקים בעניין. אני מבין שיש כבר ב„חוברות אילמים" שיר אחד יפה. זה על הלוליין בקרקס.

בתקופה שבה התחלת לכתוב ולפרסם, שלט בשירה הישראלית הטון האירוני, המתוחכם. איך הרגשת ביחס לזה?

אני אגיד לך משהו שלא תאמיני. שנים לאחר מכן שאלתי ידיד, מה זה בכלל אירוניה. אולי אני לא מזהה נכון את המושג אירוניה. מוד בפועל אירוניות תראי, אני קראתי לצורך העניין, כדי להבין מה בכלל מתעסקים, קראתי קצת מקסים, זאת קירקגור, על האירוניה, כדי לדעת מה הם מרבים. והאם היליקי. אני לא יודע, כל מה שקרוי המטבע האירוני. אני מעולם לא הבנתי מדוע אירוניה צריכה להיות עד בשירה. אם אירוניה צריכה להיות אמצעי להשגת מטרה שירית כלשהי – אני יכול להבין. אבל אירוניה רק לשם אירוניה – מה לי ולאירוניה?

בשירה עזייני קריאת את השירה השונה?

לאבידן היה טס של אירוניה תמימה ושקשה מיני. זאת אינה אירוניה שאתה צריך להיות כלש בה. בעיני המסירה שירה כמעט שי. אדם עד אל אדם. אני זוכר שאבאב ברואל אמר לי, שלגבי טס זה של שירה אומר לי להביע דעה, כי אינני מבין אותה. הוא אמר לי: „אתה דבר אתו, עשב את זה שירים הללו – גם בכוכת אתה אירוניה, אלא שאני לא כיננתי אותה לעצמי אירוניה – ריחוק אותי מבחינת הקסנים, הדיבור הפנימי שבין הנפשות שבשירים. אני לא מבחוץ. אבל הרגש שהוחש על שכין האירוניה, והרגשתי שהוא לא עיקר העניים. קשה לי לחשוב, כי הדבר הזה אינני בי. פשוט, איננו בי.

כוונתי, פשוט, שאני, רצוני האמר הוא לדבר עם בני האדם. ואינני מאמין שהדיבור הזה יהיה מקובל על-ידי אירעתם אלמנטים זרים לעניין. לא רוצה אירוניזם, ולא רוצה התחוכמיות, ולא, שוב, רק לדבר במקום המכאוב ביותר. או המקום ביותר או בשירה הרגישה ביותר של האדם, במקום היחיד ביותר. לא לעבוד על אף אדם, לא לסבך את [illegible] מעבר לסיבוך שקיים בנו בלאו הכי. הכל, למשל, מעבר לתחכומה של שפיטות, הוא דבר שמדבר אדם אל אדם. אם יש קושי, הוא נובע מן ההכלום. אבל הדיבור שבו מבקרה לנקודה בלי סטיל [illegible] אירוניה [illegible] זה מה שאוהב על מאוד, למשל, את המשוררים הסקסוניים, את גורמון מקייו, שהוא גמלא הרבה יותר מהמשוררים שבאים מצרפת ובשטים סביבם היום. אני לא יודע, אולי באתי מבית כזה. אבא שלי איש פשוט, ואמא שלי, כמה שאני יכול או אבא שלי, היו אדם פשוט הרביכלב, ואני לא מוצא שום טעמים מדוע לדבר אל אדם דרך אירוני שכזה.

[illegible] לדבר על הדיבור. השאלה היא [illegible]

ברור לי שכתיבה, ודרך כשנכתבתי – כתבתי לעצמי, מתוך רצון לדבר. מי הקורא, מי יקרא, מי ישמע, לא ידעתי. לא הייתי יכול לומר: אני כותב, כי יש לי איזה אדם יקר בעולם שאני כותב לו, הוא [illegible] לא היה לי כזה אדם. צריך להבין, שכשאני אומר שלא היה לי עם מי לדבר, זה באמת כך היה, הדיבור עם הכתיבה.

עד כמה אתה מביא את הקורא בחשבון?

הייתי אומר, שכשאני כותב, ישנו בי איזה קורא אבסטרקטי בראש. מראש קיים בי איזשהו אדם ללא מראה, ללא פרצוף, שאליו אני מדבר. מכל האמנויות האלה, שכתב, אנחנו מנסים להעביר את הרוחות שקוראים להם טכניים – והמלה טכניים שמנאה שלי, כי אני לא מנהל את עבודת הנפש כתכניה – או אומר לך, שהשורה הקשה ביותר שכתבתי בכל ימי חיי ולכתבתי ניסיתי ביותר, שמנביה בדיוק מה שרציתי להעביר לאנשים מעטים אותה רבות, זוהי השורה „ילד אני אומר אני אומר בן שמונה". זה לא רק עניין של צורה שיהיה מלאכה אלא לספר דבר משמעות נשגבת בתחום ולומר „ילד אני אומר ואני אומר בן שמונה". המשפט הזה טהור שלם רגשי עצום, וזה מה ששירה צריכה להעביר, הוא שנה לשלמות על האירוניה. מה אני צריך אירוניה אני צריך לדייק עם התודיה שלי, ולהלל את אותה תודיה במלוני. אמנות בכלל יכולה להתקיים רק כדיבור בין אדם לזולתו. אין אמנות אחרת. מי שחושב כניה, שהוא הולך לבית ביום חורף והוא שותת בין מסים המתר הזוהר אמנותית. זו לא הוויה אמנותית. הוויה אמנותית זה להעביר הוויה מאדם לאדם.

[illegible]

מה מקום הטבע בשירים שלך?

בשירי אין טבע וגוף מבע. במקום אין אבסר [illegible] הטבעים הם הישארו [illegible] אין בגם שום הדבר השומר לעצמו כמכב. זה לא מעניין אותי. או אני סוגב אבן, אינני מתייחס לאבן כאבן, אלא שאני נמצא כרוחב של מבע של אבנות בתוכי.

[illegible]

יש בזה משהו. זו כוונה בגם מהותם לי עם נשים,

שמזכירים כי הגד המאכליסטי. אני לא בדיוק מסתדר אתו. [illegible] קיים גם בושה משהו מן הישנה ביותר, נקי דיוק. אני מבין שאני הקשתות הללו מתקרבות. לכן, מלבד שיר אחד, „תנביה", גם לא כתבתי שום שיר מושב, אירוטי. יש כי משהו שכתורים על עצם רגות האשה שהקשה בי. לא לגבר אשה מסוימת, כבר אמרתי שם, ששני רגעי האושר הגדולים בחיי היו שמשיים שהתגרשתי. זה נשמע ביזוני, אבל יש בזה משהו אמתי. אירוטיה „יבואתי מקלה של ג." אבל אני לא חושר עצמי. האירוניה שלי היא, שאני נתתי להן

(המשך בעמוד הבא)

יאיר הורביץ

שוב הסתו מתארש עם האביב

אל תעזבי הבאר
כי נתרגו קשתות בגוריה,
הן אני עם עיני אחריך הודר
אני עם עיני הורות בדלים.

רק פעם הייתי צור גלבנת השיש
רק פעם עת נפקחו עיני התמימות בעריסה,
והיום אני תועה בין עבני שמים
שהדליל באמר את פני התרשה.

ואולי כאן עשנה החכמה,
שאביב וסתו,
עד דועך והב החמה
מתארשים יחדו.
ואולי כאן התפארת,
שבשתי כה היינו קרדים
ודומך לי הלב
מול שמש בוערת,
מול שלל מראות נפרשים
ואביב מלבלב.

הנה היום נפרמת הקשתות
אך יש גם בזאת בינה,
בקיעץ תחרות העבים הקשות
ונעשר נאחרת ולשלגת קנה.

אל תעזבי הבאר, אל תרעש,
עוד אבא עם עיני כרליים,
הן אני לבדי התקנתי ערשי,
אני השותה אליך בגדל על פלגי מים.

„הארץ" 30.1.1959

צפונות העבר בצפון

מאת יוסף פרוינד

שלושה ספרים, „אתגולים", „מרות – הכפר היהודי הקדום" ו„ארבל – ישוב יהודי קדום במורד הגליל", יצאו לאור באביב תשמ"ח.

ב„אתגולים – מחקרים ותגליות בעברה של הארץ" מרכז המחבר צבי אילן את מאמריו הקצרים בשני „שערים": סיפורי הזמן הקדום – הפותח ב„עקבות מצרים בארץ ישראל ועקבות ארץ ישראל במצרים בימי השושלת הי"ט (שני פרקים); יתר עשרת הפרקים ב„שער" זה דנים בסוגיות בקורות הישוב היהודי בצפון הארץ תחת שלטון רומי וביזנתיון והישגי המחקר הישראלי בנושא זה. הפורמאט האלבומי של הספר מאפשר את ליווי של הטקסט בשפע צילומים ותרשימים בהירים ומאוחדים. השמירה על מסגרת „הרשימה הקצרה" אינה גורעת מדיוק במסירת הידיעה, המסתמכת ברוב המקרים גם על „העבודה העצמית" בשטח. כשליש מהיקפו של „שער" זה מוקדש למימצאים במרות, שבהם יורחב להלן.

תשעת „סיפורי העת החדשה" בשער השני של הספר דולים פרשיות אחרות ממעשי אישים שפעלו בארץ במאה שעברה, מליידי הסתר סטנהופ התמהונית, אשר התעניינה בעתיקות הארץ מתוך תקוה למצוא בהן אוצרות קדרה ומידם גם יחד, ועד לקונסול הבריטי פין ומשה מונטפיורי. על פועלם של אישים אלה אנו מידע רב בספרים שכתבו רעיותיהם. יומני יהודית מונטפיורי הם התיאור האותנטי הבולט לא רק במסירת היחס האישי העמוק של הכותבת ובעלה אל ארץ הולדת המכובנת והריקה מישוב יהודי. מצוי בהם התיאור הרצוף של מעשי האיש המראה שמונטפיורי הוא הוא „אבי הישוב" הפועל להגשמת חזון, הרוצה בהרבה יהודים חיים בארצם מפרי עמלם במלאכה ובראש וראשונה מעבודת האדמה. ואת מבלי שהוא זונח את הדאגה ליהודים במצוקה כאשר הם נראה פועל בנושא „עלילת דמשק".

הנה מפנה צבי אילן את תשומת לבנו למעשה שאירע אחרי מות יהודית, המשקף אף הוא את חזונו ואת מעשיותו של מונטפיורי: מדובר בחליפת מכתבים בין השר לראשי הציבור היהודי בארץ. „כאשר נודעתי גם בשנה זו מגודל הצרה... גמרתי בדעתי לגמת בפעם השלישית להיטיב מצבכם על ידי עבודת האדמה, ודרשת ומעשה הקנין... לזאת, איפוא, עדכה בקשתי אליכם עד הפעם להודיעני כאר היטב מחשבותיכם ודעתכם בעניין הנכבד הזה. הדרך-נא הדרך היותר ישרה והמוכשרת להיטיב מצבכם הנוראי" (ע' 177).

כאשר הגיעו תשובות יהודי ירושלים ללונדון, הורה השר ודאג לתרגום חליפת המכתבים ופרסומה בחוברת תחת הכותר הרשמי של „ועד שליחי הקהילות של היהודים בריטיים". המטרה היתה ברורה: גיוס אמצעים למימוש הצעתו של השר. מהעיון בשני התצלומים המלווים את המאמר למדנו פרט מעניין: השר כתב את מכתבו בט"ו באב תרל"ה ועוד באותה שנה אחרית, 1874, יצאה לאור החוברת האנגלית. רוחו של האיש ולהט העשיה שלו מתעוררים בשני תאריכים אלה: תוך חצי שנה הגיעה האיגרת לירושלים, נתקבלו התשובות בלונדון, תורגם מבחר מהן וחוברת מודפסת הוגשה ל„עדת ארץ ישראל" של אותו מוסר יהודי... מופת זה של „אמור ועשה" אינו מיותר גם בימי דואר אוויר, סלולרית וטלפרינטרים.

לחקירת קורות הישוב תחת שלטון רומי וביזנתיון מוקדשת במוכנות פרקי „השער הראשון". אנו קוראים את סיפורו של שבע מצבות מבית הקברות היהודי של יפו אשר נרכשו על-ידי משפחת הברון יוסטינוב במאה שעברה ולבסוף נדדו לסקנדינביה ושם טיפל השגריר שלנו דוד רובלין בשבוע אתינוספית אשלו בהחזרתן ארצה. הכתובות שעל המצבות בעברית, ארמית ויוונית, כאשר השורות היווניות האלה בכתב המרובע חרותות זו בצד זו על מצבה אחת. למימצא הזה מצטרפות מצבות יהודיות מיפו, מגילויו של ד"ר יעקב קפלן.

כאמור בולטים ב„שער" הראשון הפרקים הדנים בבתי הכנסת היהודיים משלהי התקופה הרומית והתקופה הביזנטית בגליל ובבית שאן.

כאן אנו מגיעים לשני הספרים של מרות וארבל והם חלק ממפעלותו של צבי אילן הארכיאולוג. לשמע ארבל „התורקה" בשפת חוקרי הארץ ויודעי מרות הוא „סיפור חדש", שפעולתו בבקשת איתור מקומותיהם של „קברי הצדיקים" וחקר בתי הכנסת היהודיים בגולן ובמורד הגליל שבהם עוסק אילן באינטנסיביות בעשור השנים האחרונות.

על פני השטח של חרבת מארות, כ-5 ק"מ ממערב לאילת השחר, „בלטו חלקים משלושה ארונים ועמודים, כדי 20-30 ס"מ" (ע' 9). כבר לפני גילוי זה ראה אילן בקימברידג' תעודה מהגניזה הקאהירית המזכירה „כפר מארות". ומה נתבקשה ההשוואה עם יוספוס המספר על ביצור שורה של ישובים בגליל בפיקודו. „ובגליל העליון

צבי אילן

בנה את המקום הנקרא סלע עכבורה ואת בצאת, את יבנית ואת מרות". כך בתרגומו של יהל שמחוני לספר מלחמות ב', כ', ו'. ואילו בספר ב', ג', א' כתוב שמותי „ברוך" ולך שם זה מתגורים „מירות". המתרגמים מרועו בהשערותיו מביא שמותי גירסאות שונות של הכתיב היווני לשם המקום. הנוסחים השונים וקושר על המתרגמים. המתרגם האנגלי ג. ויסטון, שתירגם את כל כתבי יוספוס (1737), גרס פעם „מרות" ופעם „מלות", שמותני הלך שבי אחרי הדלית מירון שגורסה במקום קבורתו של רשב"י והא היא. הרי ברור שהמקום המכותב של יוסף מסמך הגליל שמדובר במערכות שקיימים ביצור „קר" בהרי נפתלי הסמוכים, בקו שמרון נמצאות בלב לבו של הגליל.

אילן ועמנואל דמתי הולכו לאשר כי מארות, המתאימה לתיאור „הקר" של יוסף כסלע עכבורה צפונה, ולה את הנתונים הטופוגראפיים המתאימים. חלקי הארונים והעמודים אבן השתייכו לבית הכנסת. החפירה גילתה שלבי בניין שונים בבית הכנסת עצמו והשטח ליוד מבנה ציבורי שהחופרים זיהו אותו כבית מדרש. אילן מגיע, שזה בית המדרש הראשון אשר נחשף עד כה. אבן המשקוף המונומנטלית ועליה הכתובת „ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך", הגבית הקבובה והכתובת בראשה, צמודות אולם זה לבית הכנסת, הם שהביאו לקביעה זו. דבר קיומו של בית מדרש בתקופה הרומית הביזנטית עלה ממאמרי חז"ל. בגולן נמצאה כתובת ובה אנו קוראים: „אליעזר זה בית הספר מדרש של הקבי". כתובת זו נמצאה בספר דבורה, אבל מבנה בית המדרש שם טרם נתגלה.

מידות אולם בית המדרש בפנים הן 7.05 x 6.80 מ', בתוך קירות שעוביים 70 ס"מ. הקירות נשתמרו בחלקם עד לגובה 2 מ'. בית המדרש הוקם בתחום מערב חצר בית הכנסת, ככל הנראה לאחר שהוחר שבפינה הצפונית מערבית של החצר, הדבק לקיר הדרומי של בית הכנסת, לא סיפק את צרכי הלומדים.

שני מבנים ציבוריים אלה היו את המוקד של מרכז קהילתי כפרי. עיטורי הבניינים והרצפות מראים, שהיהודים דאגו לטיפוחם ולשיפורם במשך דורות רבים, אוכלוסי שלבים אחרים בבניין וקבעום בצר שינויים בתוכניות המבנים. [illegible]

[illegible] מצוד לקיר המערבי של בית הכנסת [illegible] ובו נתגלה מטמון של 485 מטבעות. [illegible] מידות הגומה, שהיא היא הקופה, 36 x 37 ס"מ (ע' 94). נמצאו 245 מטבעות זהב 248 מטבעות ברונזה. העשרים

סנטרים, שהיה קשה ביותרים. המטבע הקדום הוא מימי קאו, המאוחר – מימי הח'ליפים לבית עבאס ומהמאה הט' לספירה. רוב המטבעות הם מהמאות השישית-שביעית. שלוי שמות הקיסרים ניתן לאבחן כי נוסד ב-110 שנים בקירוב (ר' קינולר, ע' 119). השערת ואוזר בגבינתו נותנת מקום להשערה, כי בזמן מן הזמנים נאלצו היהודים לעזוב מקום זה בחיפזון. מתי זה והיה מדוע לכנסו זמן על כך אין תשובה. הישוב התקיים עד ראשית התקופה הערבית, ביהכנ"ס ובית המדרש שימשו בתפקידם עד במאה הי"ב. במחצית השניה של המאה הי"ג, בימי הממלוכים, וחלק מבנה ביהכנ"ס הותאם כו דירות.

ולא מיצינו פה את כל המידע שהביאה החפירה במרות. היום ניתן לקבוע מה היה תואם הישוב הקדום, גלעור ודרכי אספקת המים ושיטות הקבורה שהוו נהוגות בו, ואף מערכת מסתור נתגלתה שם והיא מהבודדות, לפי שעה, שנתגלו בגליל. מערכות מסתור בשפלת יהודה יוחסו כרובן הגדול לימי בר-כוכבא. תאריך הבינעו של מערכת כואת השימוש בהן הוא מן שטרים נוספים בקורות הישוב היהודי בגליל. לנוסף כזה עשויות להיות השלכות חשובות על תמונתנו על חיי הישוב היהודי בגליל ועל הבנת המקורות הכתובים.

★

ממרות פנה צבי אילן לארבל. מקומה של ארבל זוהה על-ידי אבות הגיאוגרפיה ההיסטורית-הארכיאולוגית של ארץ ישראל: רובינסון, וילסון וגרן ויוה את זה ארביל בארבל, והושר זה נותן שם למושב שהוקם ב-1949. ב-1985 עשו קוהל ואגינגר חפירות וחפירות ודיבות של ארבל יקום. על פי רוב הפרישים שתרשמו על יום אשר לבניין בהתאולות את המפקד העמודה שלהם. בית הכנסת הישוב הפשיק מבינו משכו את אחרונו „יזכבי עתיקות" למיניהם אשר ראו בותר הצוונות, המבוקשה עתיקות, שרה פעולה להחשבי מסכעות האבנים ריקוראמיכיות.

הספר „ארבל ישוב יהודי קדום במורד הגליל התחתון" – הוא תרבאה של יוזמה ברוכה של אנשי המושב ובראשם אברהם אורבינה חבר בינוקר, אשר יום עבר מתגייסים לניזקוי המאגר מכשקל זיכרון למעין אוריכות, כת מוכל הבוזום, כת עשר ורבע, אשר טבעה בבורה בכאשר 1987. אילן הביא למעפל נאה זה „בורגיה" את עיקר המדע בקירות בתי הכנסת בגליל ובגולן אשר נבנינו בארבגן וההודכה מתנרבים כהמשך לשישה אשר הגיבה בנמרות פירות ברוכים.

בשורה של בתוח טקה מכלול בית הכנסת, שוושטה תבנית הישוב הקדום והוכן ספר חרי"ה ההדרכה למבקשים ללמוד על המקום, בעריכת אוזרות האילן. הספר יבא לאור במסוף ליום השנה לפטת מעין. את פרקיות הנרקים בו כתב צבי אילן. כן נוטפו הפרקים על מסכלת ה' ארבל מאת מתי רולב, אספקת המים – אביקה גור, מתקני החקלאות והמלאכה ביישוב זה – איתן איילן. משה פישר הוסיף ביאור של הקיסרורים והארכיטקטים ותרינה רולב – סקירה על המתות בארבל. כן בגללו בקוכף הבאות מקורות היסטוריים הזוכרים על אודות ארבל.

ריבוי הכותבים מה הרצון להביא את המגור למופר שמקבע מגורשים בלשון הספר, בתורות על תיאורים, בריבוי יתר של הערות, בהפניות חוזרות ונשנות לאותם המקורות והמופד אודיות בביגיות אחרים. באשר שמיגור

(המשך בעמוד הבא)

אל לב המשורר

מאת דבורה גילולה

מנחם דורמן, ,אל לב המשורר: פרקי ביוגרפיה ועיון ביצירת אלתרמן', הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1986; 338 עמ'.

בפתח ההקדמה לספרו כותב מנחם דורמן: ,במעט כל פרקי הספר הזה על שני חלקיו נכתבו אחרי פטירתו של נתן אלתרמן בכ"ה באדר ב' תש"ל. בחייו, בנוכחותו – ומתוקף נוכחות זו שהיתה, לדידי, אינטנסיבית מאוד במשך העשור האחרון של חייו – נבצר ממני לכתוב עליו ועל יצירתו הספרותית, לפי שנדמה היה לי (באופן פיסי כמעט) כי עיניו הבוחנות מלוות אותי בלי־הפסק בהעלותי את הגיגי על הכתב' (עמ' 7). אולם לאחר מותו, משנטל על עצמו דורמן לראות לעזבונו הספרותי ולמורשתו היהודית, היתה הכתיבה על אלתרמן לא רק להכרה של מוציא לאור ועורך, שחייב בהסברים, הקדמות ופירושים, אלא גם צורך אישי. כשנסתלק אלתרמן ועיניו הבוחנות, הכתיבה עליו היתה גם בבחינת שיבה אל ידיד שהסתלק והמשך דיאלוג באמצעות כתביו שהיפרו כתיבה, וגם היו הכרה מתמדת של מחויבות לידיד, שהיה בו בזמן לא ידיד, איש בלבד, אלא משורר גדול ודעות נערצה עד כי כל מה שכתב, אמר או הביע בחוג חברים או בפומבי היה בו כדי לעניין את הכלל. הכתיבה על אלתרמן האיש, או על אלתרמן היוצר, שילבה יחד במידה המקשה על ההפרדה בין השניים את המחויבות הציבורית שהוטלה על דורמן העומד בראש ,מוסד אלתרמן' ואת הזיקה האישית. לכאורה, ורק לכאורה, יש לספר שני שערים – פרקי ביוגרפיה ופרקי עיון ביצירת אלתרמן – למעשה מעורבים בשני השערים האישי־ביוגרפי והיצירתי־פומבי, לא מעט בגלל אופיו של אלתרמן, שהצניע את האישי מאחורי הפן הציבורי, אך גם השכיל לתת ביטוי כה אישי לעניינים הכלל עד כי התמזגו שני הפנים וההפרדה קשה.

אתחיל בשער השני, שער העיון ביצירת אלתרמן, הקרוי ,מן ההיקף אל המרכז'. הפרקים הכלולים בשער זה התפרסמו כולם באכסניות אחרות. אלה הקדמות לכרכים שהוציא מ. דורמן לאור, או מסות על אספקטים שונים של יצירת אלתרמן, מהן פולמוסיות, מהן פרשניות. ,בין שני שערים' עוסק בסידור השירים בכרכי הטורים, שכן כדברי אלתרמן ,ספר אינו אומר רק סך־הכל מה שאומרים השירים, הוא אומר גם משהו נוסף'. הדברים אמורים לא רק באשר לסדר השירים ולאמירה משמעותית עודפת בשל התקבצותם בספרים כמו ,כוכבים בחוץ', אלא הדברים יפים גם לשירי העת והעתון, שאלתרמן טרח לסדרם כשערים על פי עניין וסידורם מצטרף לאמירה. ,דרך השיר' דן במה שכונה ,ארס פואטיקה' של אלתרמן, או התייחסותו של המשורר אל מלאכת השירה ודרך היצירה. אל השיר כיישות נפרדת מן המשורר ואל פעולתה המיסטית־טוטאלית של היצירה: המלים היוצרות מציאות. זהו מאמר פולמוסי מאוד, הכתוב התרסה חריפה נגד הביקורת הספרותית והממסד האקדמי, שהחטיא לדעת דורמן, בניתוחו את עיקרי הדברים. ,הברק היתוני' אף הוא מאמר פולמוסי היוצא נגד אלה שהוציאו משפט שלילי על יצירתו של אלתרמן בשנותיו האחרונות. ולא ראו לנכון לזכות אפילו לסיום ימי השבעה כדי להזכיר את ,הקשר' שהיה בין המשורר לרבים מאוהביו ומעריציו. דורמן מנסה להראות שגם העיסוק בשואה, בפרשה לבון ו,ארץ ישראל השלימה', בעשור האחרון לחייו של אלתרמן, נובע ישירות מהשקפת עולמו הכללית על עם ישראל, תולדותיו וגורלו, השקפה שלא השתנתה אלא קיבלה ביטוי פובליציסטי חריף. לדעת דורמן, אלתרמן המוכיח, איש הריב והמדון הוא רק לכאורה שונה מאלתרמן המשעשע, מחבר הפיזמונים והשירים חיבה והבל־בל. שניהם היו כבפרשה אחת תמיד אצל המשורר ששני סמליו הם ,חוגה וקוקה', שלשונם נקראים גם ,הבכסה המוגב'.

,ספר הריב והמדון' הוא הקדמה לספר ,החוט המשולש', קובץ של מאמרים שפירסם אלתרמן ב,מעריב' למן ה־7 באפריל 1967 ועד ה־27 בפברואר 1970. זה הוא הספר הראשון של אלתרמן שלא הובשר לדפוס על ידיו ודורמן, כעורך, חייב היה להכריע הכרעות קשות וגם לתת שם לקובץ. הוא קרא לספר ,החוט המשולש' על פי מה שנאמר במאמר של אלתרמן מן ה־16 ביוני 1967: ,המדינה והארץ הן עתה מהות אחת ומעכשיו חסר לה להתחברות ההיסטורית הזו רק עם ישראל שיצרנו יחד עם היש שהושג את החוט המשולש שלא יינתק'. כל קיר הפרקים סודרו לפי סידורם הכרונולוגי, דורמן מנתח את ייחודם הסגנוני ואת התכנים על פי זיקת שני המרכיבים לכלל יצירתו של אלתרמן. לפי השם ,הודיה ותרועה שאיננו' לא קשה לנחש שהמאמר הזה דן ב,ספר החידות' של אלתרמן (הוצאת הקיבוץ המאוחד תשל"א), ואילו ,מקורותיו של ,משפט פיתגורס' ומשמעותו' הוא מסה ארוכה, פילוסופית בעיקרה, המנסה להסביר את המחזה, שהצגתו לא היתה מן ההצלחות הגדולות של הבמה העברית, בכפיפה אחת עם המסה של אלתרמן המתלווה ליצירה ,בין סיפרה לסיפור'. בסיום של החלק העיוני מובאות שלוש רשימות, תחת השם ,י"ז כרכים ועוד'. הרשימה הראשונה הם דברים שנשא דורמן במפגש חברים חגיגי שנערך לרגל סיום הופעתם של כל כתבי נתן אלתרמן, השניה היא שיחה שבה שיחה את הלבטים והעקרונות של עורך עזבון ספרותי: אלה דברים יש לפרסם ואלה לגנוז, והפתרון: פירסום של היצירות שראו אור בחייו של המשורר בקובץ של קורפוס לגיטימי ופרסום פראגמנטים, יצירות לא גמורות, או יצירות שנגנזו על ידי המשורר לאחר פרסומן ב,מחברות אלתרמן', שאופיין הוא אופי מלווה והן נועדו מלכתחילה לפרסום דברים מן העזבון, ליד דברי מחקר על מכלול היצירה.

העזבון של אלתרמן, כי הספר אינו רק סך הכל של השירים, אלא הקיבוץ יש בו אמירה נוספת, יפה גם לאוספי עיוניו של דורמן. בינלמס יחד יש בו אמירה נוספת: עולה מהם ידיעה מעמיקה של יצירת אלתרמן על כל גיוונה והגיה כשהיא מלווה בהיכרות אינטימית של אלתרמן האיש ועולמו הרוחני. דברים שלא נאמרו חבויים מאחורי הדברים שנאמרו ומוסיפים להם נופך של עומק ועניין. עולה מן המסות גם הערכה עמוקה למשורר, הערכה כוללת ולויאליות המקיפה גם מעידות ועודות שפל והתייחסות אליהן מתוך פרספקטיבה של מעידות שמעיד איש גדול, שאין דינן כדין כשל של קטן־קומה. לויאליות זו מביאה את דורמן להגנה פולמוסית ולהצגה מלים ודעות עם המתריסים והמבקרים, ובעיקר להתקוממות נגד הביקורת ולהתמרמרות על המבקרים בכלל ואנשי אקדמיה בפרט, שלא תמיד הילכו ושבו ולפעמים גם ביקרו קשות (ולא תמיד בלי צדק). היציאה להגנתו של אלתרמן, הגנה טוטאלית וחד־משמעית, מעידה בעליל על הידידות הגדולה, על הערכה שבאהבה ועל האבל האישי שנגרם לדורמן על ידי פטירתו של אלתרמן. היא גם מעידה על הרצון להקל הגלל, להתייחס לכל מורשה של איש גדול ולהימנע מהערכות שליליות. תחת הערכה, תחת קביעת התזויות של טוב ורע, מציע דורמן תמיד הסבר ופירוש, בבחינת לכשתבין למה ולשם מה יקום גם חוש הביקורת, עם ההבנה תבוא גם ההערכה.

החלק הראשון של הספר, ,ילדות ונעורים' פרקי הביוגרפיה של אלתרמן, הוא גם החלק העיקרי המקורי. ברשימות שבחלק העיוני עמד דורמן פעמים אחדות על שבחת הסופרים שאצלנו, והוא מביא את דבריו של ביאליק בפסה ,מבחוץ מפרוזבה' המוקיע את התופעה הזאת וכותב: ,חטא לא יכופר הוא עם־הדור להבלי רוזו ולוצרי שפה, האישיות היוצרת לא תמצא בהכרתו מעולם את מקומה הראוי לה. בגרונו לתאבה סתרים אין קץ, לא נתן מעולם את לבו להכיר מי תמה היו יוצרי הספרים, ומה היו חייהם וגלגול עולמם' (עמ' 208–209). וכדי שלא יהיה גורל אלתרמן כגורל ביאליק, שיש רווכות ומסר על שמו אך אין לו ביוגרפיה, הוליך דורמן וכתב פרקי ביוגרפיה ראשונים אלה, ארבעה במספר: הם מקיפים את השנים 1910–1932 ועוקבים אחרי משפחתו של אלתרמן בהומל שבביאלורוסיה ובגלגולי הדרכים של הורי אלתרמן, שיחד עם נתן אותו וסבתו, נדדו לוארשה, ומשם דרך מוסקבה, קייב, קישינוב לתל־אביב. נתן (או: כפי שנקרא בפי כל ננקה) מתחיל לכתוב שירה בבית הספר התיכון בקישינוב, הוא נחבא אל הכלים ב,גימנסיה הרצליה', נוסע ללמוד בפאריס ובנאנסי ומתחיל את דרכו הספרותית כמשורר ב,כתובים' וב,גזית'.

אלתרמן לא הקל על מלאכת הביוגרפיה. הוא היה איש סגור הנמנע מלספר על עצמו במישרין, לא בעל פה ולא בכתב. הוא לא ניהל יומן אישי, לא שמר על מכתבים שנכתבו לו והוא עצמו כתב מעט מאוד איגרות (שעדיין לא פורסמו בקובץ). על מאורעות חייו בימי ילדותו ונעוריו נשאר תיעוד מעט מאוד, והרי אי אפשר לכתוב ביוגרפיה בלי תיעוד. ,אספתי מה שיכולתי לאסוף', כותב דורמן, ,במשך עשר שנים, בקירוב, וממה שהעליתי בחכתי ערכתי מעין דו"ח על חיי נ"א בשנים 1910–1932. תכייני נורס 'דו"ח' ולא 'סיפור', האויל והשתדלותי להתרחק ככל האפשר מספקולאציות פסיכולוגיסטיות פסבדו־מדעיות, או מילוי חללים בדיון החשכוך על ידי ניחושים סבירים פחות או יותר' (עמ' 9). כמו כן נמנע דורמן מלהשתמש ביצירתו של אלתרמן המאוחרת יותר כמקור ביוגרפי לשנים שעליהן כתב. העדויות והאישיות המועטות השולמו על ידי הרחבת היריעה של הרקע הכללי: תיאור העיר הומל ומרקם חייה היהודיים, בני הילדים העבריים בווארשה, חיי הרוח היהודיים באותם השנים, המחלוקות והשאלות שעמדו ברומו של עולם בגולה ובארץ ישראל, רקע עשיר המשמש מסגרת מפרטת ומסבירה לאותן ידיעות מועטות שאסף דורמן אודות לאחות על אלתרמן ומשפחתו. עם סיומה של גימנסיה ,הרצליה', כשיצא אלתרמן לצרפת, רבו יותר העדויות שבעל פה ונותרו מעט מכתבים לאלתרמן (מאביו ומשלונסקי), והמכתבים של אלתרמן, בעיקר לשלונסקי שבאכסנייתו ,כתובים' פרסם את שירו הראשון.

אולי לא רבים יודעים, כי בשנתו הראשונה בצרפת, כשלמד אלתרמן באוניברסיטת סורבון, הוא גר שנה שלמה בחדר מלון אחד עם חיים גמזו. ,היה להם חדר מרווח ובו מיטה אחת, רחבת ידיים... את המיטה הזאת חילקו לשתים על ידי 'פלושון' שהונח לאורכה... אותה כרית גלילית מיוחדת במינה המונחת למראשותיה של כל מיטה צרפתית' (עמ' 65). ובכל זאת נשמר כל אחד מהם לנפשו ולא הסיג את גבולות הפרטיות של רעהו. נ"א קבע מן של ידידות מתוך ריחוק. ,גמזו, שזכר את הימים ההם בפאריס במחיצה אחת עם נתן אלתרמן כימים של חברות נעימה, הגדיר אחר כך את הריחוק הזה כ'סלידתו של אלתרמן מכל פאמיליאריות' (עמ' 66). מקרה זה מסביר, אולי יותר מכל, את מיעוט העדויות על אלתרמן האיש. הוא יכול היה לחלוק חדר ומיטה במשך שנה עם אדם שהיתה לו עמו לשון משותפת בענייני תרבות ורוח ושבחברתו הרגיש נוח, טוב ונעים, ובכל זאת לא להגיע עמו לידי יחסים של גילוי לב אפילו חלקי, שלא לדבר על חשיפה מוחלטת.

בהיעדר עדויות ,פנימיות' כאלה, הביוגרפיה ממילא אינה יכולה להיות אלא ביוגרפיה חיצונית: מאורעות מתועדים עד כמה שאפשר כפי שהם נראים מבחוץ, תוך ציון מעשיו ומקומו של אלתרמן בתוכם ובלי ידיעה כלשהי על מחשבותיו, רגשותיו, התייחסותו, לבטיו, בקיצור בלי כל אותם סממנים שעשויים להפוך ביוגרפיה יבשה לרומן היסטורי. דורמן נמנע במודע מלמלא את ,החורים' האלה בניחושים מסתברים ובפאנטזיות פסיכולוגיות. הוא כתב מה שאפשר לכתוב בהתחשב בעדויות שאסף. פרקי ביוגרפיה אלה הם, כמובן, תחילה בלבד. הקורא המתעניין באלתרמן היוצר מעוניין הרבה יותר בשנים מאוחרות יותר, שנות הבחרות והגברות, ואף שנות הזקנה. מדוע לא המשיך דורמן לכתוב פרקי ביוגרפיה נוספים שיקיפו שנים אלה על המחצית השניה של חיי אלתרמן? הוא נותן את הנימוק הבא: ,עם חלוף השנים, נעשה אלתרמן לאחד האישים הנודעים ביישוב העברי... לגבי התקופה הזאת בחיי נ"א ימצא הביוגרף מקורות חיצוניים בשפע, לכשיבקש לאסוף תיאורים וידיעות... לעומת זאת, אף אנשים ספורים – מביין אחד או שניים, לכל היותר – ידעו לספר פרטים מהימנים על נתן הילד, הנער, הבחור־הסטודנט...' (עמ' 10). והוא יצא להציל עדויות אלה ולהעלותן על הכתב לפני שיהיה מאוחר מדי, מתוך הכרה שלגבי השנים הראשונות אסף כל מה שאפשר לאסוף ולגבי השנים האחרונות יכול, למעשה, כל אחד לכתוב ביוגרפיה, כי המקורות הם בשפע והעדים עדיין חיים ורוצים לדבר.

אמנם, צריך לציין שוב, גם לגבי התקופה המאוחרת בחיי נ"א קיימת אותה בעיה מיעוט הידיעות הפרטיות. גם במחצית חייו האחרונה היה אלתרמן שומר ,על מתבואיילכם מאין כמוהו' (שם) ולא רבים האנשים מאלה החיים עדיין ורוצים לדבר שיכולים למלא חסר זה. דורמן, שהוא אולי אחד מאלה שידע ושמע יותר מאחרים, ואולי היחיד שיכול לכתוב תוך הבנה, רקע רחב ומחויבות אישית, מסרב להמשיך בכתיבת הביוגרפיה בנימוק הנ"ל, שאינו כך נראה לי, אלא כסות לנימוק אחר.

אולם, יש תקופה אחרת שאינה נכללת בפרקי הביוגרפיה שכתב דורמן וגם אינה יכולה להיכלל במה שהוא מכנה ,מחצית חייו השניה'. זאת התקופה שמן השנה 1932 ועד מלחמת העולם השניה, ואולי אפילו עד סיומה, תקופת סיום הלימודים, הבחרות, ,כוכבים בחוץ' ועוד כתנה וכתנה. זאת אולי התקופה שקהל הקוראים מעוניין בה במיוחד, בגלל מיעוט הידיעות ובעיקר בגלל העניין המיוחד שיש לקהל קוראים בתחילת דרכם של יוצרים ובעיצוב אופיים האמנותי, סגנונם האישי וגורלם בקהילה הספרותית. כיצד הפך הבחור־האנונימי למשורר נערץ – זהו הנושא המעניין ביותר שעדיין לא נכתב עליו מחקר ביוגרפי. גם לא קשה כל כך לנחש מדוע נמנע דורמן מלהיכנס לתקופה זו. לפני שנים רבות שמעתי הרצאה של דב סדן על ביאליק האיש, ובין היתר הוא אמר בערך כך: ,כל עוד מאניה חיה אי אפשר לספר דברים אלה, אבל יבוא זמנם'. השנה, שנת 1988, הגיע הזמן הזה לגבי אלתרמן. נראה לי שאפשר כבר לכתוב, בלי החשש הנ"ל, את קורות חייו משנת 1932 ואילך.

לא כולם מצויים אצל שירי אלתרמן עד כדי לזכרם על פה. לסיום אולי כדאי לומר מלים אחדות על שמו של הספר ,אל לב המשורר' הלקוח מבית הסיום של שיר אחד מן הקובץ ,כוכבים בחוץ' ששמו ,אגרת', וכך לשונו של הבית:

אל עין כבר, אלי, תבוא נמשי ונדרת.
הסיר את תרמילה הדל ותתמוטט – –
– – רציתי לחבר לך היום אגרת,
אבל אל לב המשורר נשברה העט.

ספרו של דורמן הוא בבחינת איגרת לאלתרמן וליצירתו, נסיון להקיף, להבין ולהסביר, תוך הידיעה המצטנעת שהמסורה קשה להשגה, כי אל לב המשורר של אלתרמן קשה לקלוע וכל מסה וכל ביוגרפיה היא רק נסיון שבמהלכו נשבר העט.

יאיר הורביץ: ראיון אחרון

(המשך מהעמוד הקודם)

המון וקיבלתי כלום, וזה עוד בעצם בי. מה שבאופן אובייקטיבי לא נכון. מעולם לא הבנתי מה מקור הטרוניה שלהם.

בשיר שנקרא ,מדוכן הסוליסי' אתה כותב: ,לפתע בא עלי השיר הקר'. אתה מבחין בין שיר קר לשיר חם?

השיר הקר הוא שיר נטול תחושות או הרגשות לי, משהו שכבר לא מעורבת בו אמוציה חמה. אם אני זוכר נכון, הכוונה היא יותר מה שמציף אותי מבחוץ, אותו ים שמציף אותי באופן הקר שבו. הקרנה של יחס קר, אכזר, מנוכר. דבר שיש בו יחסים ביני לבין מה שסביבי.

שיר מתרחש לפני כתיבתו או תוך כדי?

חודשים רבים, לעיתים שנים, קודם. הוא כל הזמן בוער בי. לפני שכתבתי את המחזור ,ציפור כלואה', פגשתי ידיד שלי, נחום כהן, ואמרתי לו, שאני מרגיש תנועה פנימית, הברות של רוח. אני איכשהו יודע מתי השיר עשוי, מתי הוא מלים בלי השראה, בלי נשמה, ומתי הוא נכתב עם נשמה. לפני כתיבת המחזור הזה לא כתבתי המון זמן. מדי פעם בלילה הייתי לוקח עט וספר עם דפים ריקים, וכו הייתי כותב רק לעצמי, לשמור על מגע עם הנייר. וידעתי מראש שזה לא כלום. כתבתי סיומות יבשות, שאין בהן חיים, צירוף של שתיים שלוש ארבע מלים. הייתי מוטרד שלא באה ההשראה. אבל כיוון שבשירה הדברים באים ממילא, לא דחקתי. והם באו. והייתי כמו כלבה שמוציאה שנים עשר גורים.

יום אחד ישבתי אחרי הצהריים ב,פאב ארלוזורוב' של שאול, וזה בא. הלכתי הביתה וכתבתי בשטף. כך גם ,תום ותהום וקיים', כתבתי אותו בשמונה דקות. יש איזושהי התרחשות שמוציאה אותך מתוך ההילוך השגור שלך, ואז זה קורה. ואני מבין, שזה קורה על רקע אינטנסיבי שיחות ביני לביני על דברים שונים. אבל מה תהיה הצורה המוגמרת – אינני יודע.

נתקע בי פתאום משפט טל, ואז השיר זורם. המבנה של השיר כבר טבוע בי. הארכיטקטורה הגדולה שאדם מנסה להקים, היא דבר חשוב לי מאוד. שום דבר לא יכול להיות מחוץ למבנה. אני לא מדבר למבנה במובן כתיבה, אבל אם נכתב מחזור, בסופו של דבר הוא משלים מבנה שהיה קיים בתוכי. ביום ששיר יוצא, הוא כבר נולד עם המבנה שלו. יש לך שרטוט של בניין, ועל פיו מוקם בית. זה לא הבית, אבל השרטוט קיים, והרבה פעמים גירוי מעולם אחר לחלוטין משמש מפתח לשחרור החומר. את מרבית הסרטים שאני הולך לראות, אני לא רואה. בחמש הדקות הראשונות נתקע בי דבר שמעורר בי משהו, ואני עסוק בכתיבת השיר, ובכלל לא רואה את הסרט. לכן אני לא יכול לקרוא פרוזה. אני לא מרוכז במה שאני קורא. אני מרוכז רק בעצמי. גם כתבתי את זה בשיר: ,אני קורא בספר במקום שקראתי אותו אתמול... הספר אינו מאזין לי.' האמת היא, שאני לא מאזין לו.

כשאת קוראת שיר, את מנהלת דיאלוג עם השיר. בפרוזה הפרטים מייגעים את הראש. אני אוהב פרוזה הגותית או פילוסופית. אני אוהב את בקט, את קפקא, את קלייסט, את ברנר, מלבד אלה שיש לי בהם עניין נפשי עמוק כמו דוסטויבסקי, גוגול ובעיקר צ'כוב. אבל מעשיהם לא מעניינים אותי. בחיים אני נפגש במעשיהם הרבה יותר מעניינים.

אתה נוגע רק לכתיבה המוכנה?

אם את רוצה לומר בי, או כתובה השורה הראשונה. השורה הראשונה מוליכה אותי לשורה השניה באופן הטבעי ביותר, השניה גוררת את השלישית וכך הלאה. השיר לא בשליטתי. אני לא יכול לומר: יש לי נושא, ועכשיו אני צריך למצוא את המלים. למשל, ,שמורים המים כמו מים בעולם שכולו ים'. הגעתי ל,עולם שכולו ים' וכבר עברתי לשורה השניה, שהתבקשה מתוך עצמי להיכתב. לפני שכתבתי את השורה הראשונה, היא לא היתה בי. לא כדבר פעיל. השיר הזה לא היה כתוב בי בצורה מודעת, כפי שהוא על הנייר. בילקה בי השורה הראשונה, ואז בא כל השאר.

לא חשבתי מה יהיה בשיר. לא חשבתי מראש. ראיתי את השורה הראשונה. אין לי שיטה. אני כותב במכה אחת, לפעמים אני מתקן מלה אחת. לעיתים נדירות אני קורא פעם שניה ורואה, שהשיר נפתח במקום אחר מזה שבו פתחתי. שורקתי את השורה הפותחת. אני בז למשוררים, בתור סדר אני אומר את זה, כשאני רואה, ששורות מועפות אצלם ממקום למקום. לפעמים אני כותב שיר ורואה, שארבע השורות האחרונות נכתבו מתוך אינרציה. או אני מעיף אותן. אבל זה קורה לעיתים מאוד נדירות.

אני לא נוגע בשיר. גם כשאני אומר שאני מקצץ, זה לאחר שמישהו כבר קרא את השיר ויעץ לי. אבל מבחינתי לא. מבחינתי הוו השארוה, לא הייתי נוגע בהן.

האם שיר מגלה לך משהו על עצמך שלא ידעת לפני כן?

זו השאלה העמוקה ביותר בכל הראיון. בדרך כלל השיר בא כשהוא גילוי של משהו על עצמי. זה הדבר המשמח ביותר בשיר. שהוא מגלה לך דבר על עצמך. מבחינה זו הייתי אומר, שאלו רגעי השמחה היחידים שיש לאדם בחייו. ,ככל שאדם בא לידי הכרה מובהקת של הסיבה הפנימית של עצמו, כן הוא בא לידי 'שמחה' או אהבת אלוהים', אומר שפינוזה. זו, אגב, גם ההגדרה הטובה ביותר אולי לעניין הקיום. קיום לא מגלה לך שום דבר נוסף על עצמך. אחד מרגעי השמחה הגדולים בחיי היה, כשכתבתי את ,לאהבתי, כשהתאבה'. הלכתי בים, על־יד הקפה של הפלנים עשיתי סיבוב, ובבת אחת כל השיר היה כתוב בראש.

מתי אתה מרגיש שהשיר גמור?

כשאין לי יותר מה לומר בהקשר לשיר. אני שם אותו במגירה, והמספר בישתון אני פונה לכמבר ידידים וקורא להם את השיר.

איך בא לך דימוי בשיר?

את שואלת שאלות, שאף משורר לא הצליח לענות עליהן. אי אפשר לעקוב אחר דרך כתיבת שיר. וכל משורר שיענה על זה, זאת תהיה רציונאליזציה, ולא הדבר עצמו. אלא אם מדובר במשוררים, שהם מהסוג הבלתי־אהוב עלי, שעושים סידורים על נייר שרטוט. שבונים שיר.

יש בשיר נושא?

ודאי. יש איזה עמוד שדרה. הנושא מתגלה רק בדיעבד. כשאני נמצא בתהליך הכתיבה, אני מרגיש צורך למצוא דבר מסוים בדימוי זה או זה. בתקופה אחרת זה יהיה דימוי אחר. יש בספר האחרון שלי שיר, שכותרתו ,שמע את הלב הנשבר'. מה שקורה והוא זה בסך הכל מחשבה קטנה שלי על הפרעות קצב הלב. עכשיו, הוא השיר הוא תיאור של אותו נושא, של הפרעות קצב קשה לאדם רגיל שקורא את השיר לפרש אותו לקבוצ בעניין עיסוקו של המשורר בבעיית הפרעות הקצב. אגב, זאת השאלות הקשות ביותר, ששאלתי את עצמי לא בגלל שאלה קשה – אני לא נכנס לעניינים רפואיים, אבל בתוך, שבכל זאת התמוטטתי ששבע פעמים ביותר בתוך ימי השנה, שאלתי את עצמי אחר כך: נניח שהייתי כותב שיר בשנייה שבין ההכרה ובין ההתמוטטות. מה היה טעמו של השיר, והאם איזהו אדם בקודם יכול היה לקלוט אותו, כשלא עבר מעולם את החוויה. השיר היה מתאר מצב בלתי מוכר. זו שאלה קשה, אם כי הרבה הרהורים נוגעים. איזה בסיס צריך להתקיים, כדי שהחוויה תוכל להתקיים? איזה בסיס בינך לבין הקורא צריך להתקיים? או בעקבות המחשבות האלה נולד השיר ,שמע את הלב הנשבר', אבל הוא כבר איננו עוסק בבעיה הזאת של הנפילה ושל איבוד ההכרה. הוא הופך לעניין של חרדה עמומה. גם עכשיו כשאנחנו מדברים, יש לי בעיות של רשרושים, או מה את יודעת על זה, זה מוכרח לך נייר מרשם. גם השנייה הזאת שבין ההכרה לאי־ההכרה איננה מאפשרת מעקב אמיתי.

אם את מתכוונת לנושא, או מה שהיראתי קודם, הסתגלות העולם הנפשי לגוף, או חייה של הנפש כהיעתם של הגוף, לא חשבתי קודם. ככל שחשתי את עצמי יותר מוגבל בתנועותי, יותר מתגבר הדבר, מבצבצת את מרחב הפעולות שלי, או ברור שהנושא הזה התקיים בי עד לפני שכתבתי את השיר. נושא כזה לא פורח מהשירים עצמם.

שיר בא ממקום התרוביהת?

תראי, אנחנו צוברים חומרים. אנספור חומרים מן העולם, ולא יודעים מה משקלם. השיר בכל זאת מוציא מכך את אותו דבר, שהוא אמיתי ביותר לך בשנייה שבה הוצאת אותו. אני בדרך כלל יודע מתי אני נמצא במצב של טראנס שירי. אני מרגיש את זה קודם. שנים הייתי כותב בלילה שבו ירד הגשם הראשון, ומקור העניין באותו דבר שגורתי מהילדות, שבגשם הראשון אבי שוכב נרטב בקבר. המשפט הזה, מחשבה ילדותית, כל שנה, בליל הגשם הראשון, היה מדליק... אצלי לשיר. – –

יש לך חשש ממצב חזרה על עצמך?

לא. בכלל לא. אבל מה שמרתיע אותי הוא, שקראתי עכשיו את שירי הראשונים מ־61, 62 ונמצאתי, שאותם דברים שהעסיקו אותי אז, מעסיקים אותי היום, אותן בעיות לב. ,אדם מוקף לבך', שיר שהתייחס אז לאבי וגם לעצמי.

במה אתה עסוק עכשיו?

אני כותב רווח על עצמי. בגוף ראשון.

נופי צפת

מאת טליה רפפורט

,נופי צפת', הוצאת ,ספרית פועלים', משכן לאמנות ע"ש חיים אתר, עין־חרוד, וקרית האמנים, צפת.

ה,יובש' הנבוהי בגלריות מאפשר להגיע סוף סוף אל ספרי אמנות שיצאו לאור בחודשים האחרונים.

בעקבות תערוכה בשם ,נופי־צפת – תור הזהב', שהוצגה בשנה האחרונה בצפת ובעין־חרוד, הוציאה ,ספרית פועלים' בשיתוף עם קרית האמנים בצפת והמשכן לאמנות בעין־חרוד ספר־אלבום בשם ,נופי צפת'. לאורך עשרות שנים ציירו מאות אמנים את צפת, סימטאותיה, הגגותיה, בתי הכנסת וההרים סביב לה, כל אחד מזוויתו, סגנון ואוירה אחרים. כרונולוגית מתחיל מבחר היצירות שנכלל בספר באקוורל קטן יוסף ויזה של זריצקי מ־1924, שבחומי הצבע המעודנים שלו משתבצים למעין פסיפס נפלא, בציור באיפי פסים של ראובן רובין מ־1926 בשם ,רוקדים במירון' ובאקוורל של נחום גוטמן מ־1928. באמצע הדרך אפשר לראות תמונות של אמנים, כמו משה קסטל, אריה לובין, מרדכי לבנון, יהושע גרוסברד, אהרן אבני ועוד. הרצף האמנותי־היסטורי הזה מסתיים בציורים משנות ה־50 של יחזקאל שטרייכמן, ציונה תג'ר, לודוויג בלום, יוסל ברגנר ואחרים. המאוחר ביותר הוא ציור של חיים גליקסברג מ־1960.

מנחם שמי, ,קיץ בצפת' (1951)

גליה בר־אור, מנהלת המשכן לאמנות בעין־חרוד, כותבת בהקדמה לספר, שהתערוכה איגדה ציורים של כ־30 מבכירי האמנים בארץ, שעברו בצפת בפרקי זמן שונים בין שנות העשרים לשנות החמישים. זוהי התקופה שאליה מתייחסת כותרת התערוכה כאל ,תור הזהב'.

מאחר שיש ייצוג לרוב האמנים המרכזיים בתולדות האמנות המקומית איפשר הנושא של נופי צפת לפרוס מעין חתך של האמנות הישראלית המוקדמת. אף שגם כיום מתגודדים בצפת ומציירים אותה עשרות אמנים, מאז המהפכות הערכיות המיובאות של שנות השישים ואילך היא אינה עוד מוקד עליה לרגל, או מקור השראה כלוהאגמי. אמנים רבים העדיפו את תל־אביב החלונית, היומיומית על פני צפת, שנתפסה על־פי־רוב, בעטפה בקלק, חלומות, רומנטיקה, אמונות ומיסטיקה. ולכן נכון היה לסיים את מקבץ היצירות הזה ב־1960.

אולם יש בכל זאת מקרה חריג וחשוב אחד שביצירתו יש לצפת משקל משמעותי גם בשנים מאוחרות יותר. כוונתי לאליהו גת, שהיעדרו מן הספר תמוה מאוד בעיני. אמנם ציוריו החושניים והתוססים ונופיו הצדדיים הנפתלים המורכבים אינם מתארים צפת ריאלית וקונקרטית, אלא תוויה אישית יצרית ופנימית, שלפעמים דומה כי אינה קשורה כלל לצפת או למציאות חיצונית כלשהי. אך אליהו גת ישב בצפת חודשים אחדים מדי שנה והרבה לצייר אותה לאורך שנים בסגנונו הייחודי והנרגש. גם אם הוא שייך כבר לתקופה שאחרי המסגרת שהתערוכה קבעה לעצמה והגדירה ,תור הזהב', תמונותיו היו יכולות להיות ,פינאלה' נכבד ביותר לנושא של נופי צפת.

הספר כולל גם מאמר של ד"ר גדעון עפרת, שסוקר את תולדות צפת מן ההיבט האמנותי, מזכיר את האמנים המרכזיים שעלו אליה, מאבחן את הגישות השונות בהתייחסות אליה, מתאר את איפיוני היצירות השונות שנכללו בתערוכה ובספר ואת ההשפעות העיקריות בהן (סרנר, סזאן, אסכולת פאריס היהודית). הספר הודפס באיכות גבוהה על נייר כרומו משובח, עם צילומי צבע טובים וטקסט בעברית ובאנגלית. הספר מאיר את הנושא שנבחר באופן מעניין למדיי, מציג מקבץ יצירות מגוון למדי, מספק הזדמנות לראות עבודות של אמנים מרכזיים מתקופות מוקדמות שלהם, ולכן יש לו ערך היסטורי שאין לבטלו.

צפונות

(המשך מהעמוד הקודם)

לאו דווקא לאנשי מקצוע מוטב היה לנקוט נומנקלטורה אחידה, כמו זו המופיעה במפות הטופוגרפיות הישראליות.

האומנם ח' אירביד היא ארבל? ושמא חוזר על עצמו מקרה בית שערים, כאשר מושב שנוסד ממערב לנחל כונה בשם זה, בעוד שישוב עתיק זה זוהה זמן קצר לאחר מכן בגבעות שיך אבריק? אברהם אוזרכת דן בשאלה זו (ע' 54–75) תוך התמודדות עם זיהוי טופוגרפי אחר – ח' אל חמאם (ח' ורדים נ.צ. 1962/2481). המרחק בקו אווירי בין שתי ,המועמדות' לשם ארבל אינו עולה על שני ק"מ, אולם ההבדל בגובה משמעותי מאוד – כ־200 מ', כאשר השביל הקצר המחבר ביניהן יורד בצלע הר ארבל. את צילום המדרגות התצובות בשפת המצוק ניתן לראות בספר בע' 82.

משלל השיקולים והנימוקים שמביא אוזרכת לזיהוי של אתר קדום נראים אותים ישימים לשני האתרים, כגון האוזכר במקורותינו העתיקים, זמינות אדמה פוריה וקירבה למקורות מים. את ח' ורדים ניתן לראות כממוקמת בשלוחה של בקעת גינוסר. על פי שני השיקולים שהובאו פה האתר הזה הוא בעל נתונים טובים מאוד. מהנימוקים שריכז אוזרכת בבסוס את הזיהוי המקובל נזכיר את הרגשתיה: מקורותינו מדברים על בקעת ארבל (= ארבאל) ובקעת גינוסר כשתי בקעות שונות (ע' 68); גודל השטח של העיירה מתקופת התלמוד בח' אירביד הוא פי שניים מזה שבח' ורדים; גם מסורת בת 900 שנים בדבר קברי הצדיקים בקרבת הישוב הנישא, הרחוק מטבריה, מראה, כי ,אירביד' הוא אמנם גלגולו המאוחר של השם ,ארבל'. ,האל מערב ארבל, נוטה מעט לצפון כפר... קורין לו חטין'. גם תיאור זה של ר' אשתורי הפרחי (המחצית הראשונה של המאה הי"ד) מאשש את הזיהוי בח' אירביד.

ראשיתה של ארבל בתקופת החשמונאים. זהו מקומו של ניתאי הארבלי, המוזכר במקורותינו, בין היתר, כמתנגד של ינאי אלכסנדר. אותרו כ־100 דונם שטח בנוי. בקרבת הישוב מצויים ארבעה מעיינות. בין בתי העיירה נמצאו שרידי בית בד. במדרגות המבוכות בסלע בעיבודי הישוב וגת גדולה מעידות על גידול גפן וזית והפקת יין ושמן. בגת הגדולה אובחנו בטיח בור האיסוף חרסים מצולעים המצביעים על הפעלתה בתקופה הרומית. בתקופה הביזנטית חדלו להשתמש בה ואז נחצבו במקום כוכי קבורה.

על פי העדות הנומיסמטית התקיים הישוב באתר עד המאה הי"ג לספירה. מדברי אשתורי הפרחי ניתן להבין, כי גם במאה הי"ד היה פה כפר. חפירה נוספת עשויה לספק יותר מידע בנושא זה.

שני עורכי הספר כתבו את הפרק הנרחב על בית הכנסת (ע' 76–124), תולדות חקירת הבניין והרחבת עונת העבודה תשמ"ח להכרות תבניתו בשלבים השונים. היה זה בית כנסת גלילי ,סיפסי', אשר ציר המוקד של הבניין כיוונו הכללי צפון–דרום. בבניין אובחנו שני שלבים, השלב הראשון שהמשכין כבית הבניה הקדומים נהרס ברעש, ככל הנראה ב־363; ייתכן שסיומו של השלב השני הוא תוצאה של רעש שנת 747 לספירה. במבנה נמצאו שברי רעפים, חרסים מהתקופה הביזנטית והמוסלמית הקדומה. מאלה אפשר ללמוד על סיום השימוש במבנה, אבל לא על תחילתו של בניין בית הכנסת ועל הישוב היהודי במקום בשנים שבהן חיי הציבור פרח והרכוז במקום זה.

במדגם – כמה עשרות מטבעות שנמצאו בשכבה ביזכב"ס. המטבעות של החליף הישאם (טביעה טבריה 724 עד 743 לספירה) הם האחרונים, וכך בסכם צ' א־לן בע' 120: ,יש קושי בתיארוך רק על פי מטבעות, כי בדרך כלל בקופות בתי כנסת הוחזקו מטבעות בשווי זמן של מאות שנים. מאידך גיסא המטבעות המאוחרים יכולים להיות שייכים לשלב שלאחר החורבן. לברות סייג זה נראה לנו שבאופן עקרוני נותנות המטבעות את המסגרת הכללית לתיארוך הנ"ל... בתי הכנסת שהתגלו בישובים הגליליים הם ממאות ג'־ד' ואילך (עם יוצאים מן הכלל בכבוריה ובכפר נחום, שייסודם בתואורך למאה השניה לספירה). עד כה לא זוהו בתי הכנסת של שלהי ימי הבית השני (לבד מגמלא) והמאות הראשונות לספירה וכך המצב כנראה גם בארבל'.

ושוב: להסקת מסקנות חד־משמעיות יותר יכולה להביא רק חפירה יסודית. מכל מקום, הספר על ארבל ופעולת החופרים בהצבת שלטי ההדרכה הם נכס חשוב ללומדי קדמוניות ארצנו, מהפירות שמעניק לנו ,א־לן רב פארות'.

* הוצ' ,מורדין'; 1988; 248 ע'.

** ,מורשת הספר היהודי הקדום' מאת צבי א־לן ועמנואל דמתי, הוצ' החברה להגנת הטבע; 181 ע'. בין הכותבים גם אריה קינדלר, אמנון בר־אור, פוטי עמיה, ריטה כתוב בשה מיטר, יגאל בר ידוה ודורית בפת.

*** הוצ' המוזר לידיעת הארץ בחברת להגנת הטבע... מס' 1968; 218 ע'.

דפדוף ראשון
ספרים חדשים

אסופות

לזכר חנן שלה

בלי הבדל... זכויות האדם בישראל/ קובץ לזכרו של חנן שלה/ עידנים/ 151 ע'.

ב־1985 ערך סניף תל־אביב של האגודה לזכויות האזרח בישראל סידרה בת שמונה הרצאות שהגנו סביב לנושא המרכזי של פעילות האגודה. זמן קצר לפני תחילת הסידרה אירע הרצח בראש בודקה ולכן הוחלט לקרוא את הסידרה על שמו של השופט המנוח חנן שלה, שנמנה בעבר עם פעילי האגודה. הוא האמור בקובץ הרשומות של ההרצאות הוה. בכללן ,זכויות אדם – מבט היסטורי' (טל ברינבאום), ,על חופש הדת והמצפון' (גרשון ויילר), ,חופש הביטוי' (מרדכי קרמניצר), ,הזכות להפגין' (רות קרצמר), ,הזכות לפרטיות ולכבוד' (רות גביזון), ,מובלעות פוליטיות והנהגות בחברה הישראלית' (מיכל שמיר), ,זכויות הערבים' (צבי אלפלג), ו,מעמדה של האשה במשפחה בדין העברי' (אוריאל רוזנצוייג).

דמויות

על המפעלים

בנתיבי הצלה/ מאת צביקה דרור/ הקיבוץ המאוחד/ 283 ע'.

שמו של צבי נצר אינו מופיע בכותרות, ובכל זאת הוליס ישראל גלילי הגנות שהוא ראוי גם ראוי שייכתב עליו בספר. בין נימוקיה ,זה האיש שאבא אמר עליו שהבריחה בפולין היתה עושה מגים אחרות, אלמלא עמד הוא בפרכה המעלות', וכן היותו איש של טבנקין ושל שאול אביגור בכפיפה אחת, ,וזה היה אצלו אמיתי'. יותר משלוש שנים עשה צבי נצר, בראשית העשור השלישי לחייו, את דרכו לארץ ואחרי־כך היתה ידו נטויה להצלת שרידי השואה וליצירת קשרים עם היהודים שמעבר למסך הברזל – בין השאר כדיפלומט ישראלי. קרוביו לאורך הדרך הזאת הועלו ברשים האלה, כשחוקה מבוזתו על הכותב. ,עליך להסביר כי זה אינכו ספר עלי, זה ספר על המפעלים בהם נטלתי חלק'.

זכרונות

פרקי יומן

בדרך שהלכנו/ מאת הושה אביגדורי־אביב/ משרד הביטחון – ההוצאה לאור/ 254 ע'.

,זה שנים ארוכות מצוים בידי פרקי יומן, שכתבתי כנערה צעירה, בימי מלחמת השחרור. בזמנו נכתבו הדברים מתוך תחושה חזקה, שבני דורי חיים בתקופה היסטורית יחודית־במינה ועדים למאורעות גדולים וחשובים, שמן הראוי להשאיר להם ציון ועדות לבנים ונכדים, שקוויתי שיהיו לי פעם. זמן רב שמרתי פיסות נייר הדולי קרטון וקופסאות סיגריות ישנות, שעל גבם נרשם חלק מהכתובים'. הכותבת, מי שהיתה אז סטודנטית בירושלים ומחברת ה,חורבה' של הפלמ"ח, גויסה עם פרוץ המלחמה להשתתף בליווי השיירות לבירה הנצורה – תחילה כנושאת נשק על גופה ואחר־כך כחובשת. בין הדפים גם על גוש עציון ועל קרבות הקסטל, על אלטלנה ועל פירוק הפלמ"ח. עוד משולבים כאן קטעים מיומנה של אחות המחברת, שהיתה אז בת 13.

שואה

לקידום התודעה

השואה בראי המשפט/ מאת גדעון האוזנר/ עם עובד/ 365 ע'.

ב־1960, שבועיים לאחר מינויו של גדעון האוזנר כיועץ המשפטי של הממשלה, הודיע בן־גוריון בכנסת על לכידתו של אייכמן והעמדתו למשפט בישראל. בתוקף תפקידו נעשה איפוא האוזנר לראש התביעה במשפט ההיסטורי הזה, וקיבל על עצמו ,לקדם באמצעות המשפט את תודעת השואה, למען תתפרש את המקום הראוי לה בתודעה הלאומית לאורך ימים, ואילו מבחינה אנושית כללית – לחזור ולקבוע את השואה בסדרת האירועים ההיסטוריים שהעולם חייב לזכרם ולהביאם בחשבון בשיקוליו המדיניים וההומניטריים, עכשיו ובעתיד'. קורות המשפט מנקודת ראותו של האוזנר כבר הוצגו בשני הכרכים של ,משפט ירושלים', שראו אור בראשית שנות השבעים. עתה טרח האוזנר למצותם. הספר יוצא במסגרת ספריית ,עדות' שהקים ישעיהו אברך המנוח.

ספרות עממית

קצירות, קינות וגבאיות

מגילות ושירי בצפון אפריקה/ מאת מיכל שרף/ מכון הברמן למחקרי ספרות/ 162 ע'.

,בספרות היהודית שחוברה בצפון אפריקה (מרוקו ותוניסיה) בתקופת מלחמת העולם השניה, נמצא יצירות ספרותיות עממיות שעסקו בנושאים אקטואליים, כגון: עליית הגרמנים לשלטון ויחסם אל היהודים בגרמניה, כיבוש צפון אפריקה על ידי צבא גרמניה, מצב היהודים בצפון אפריקה בתקופת המלחמה, ושחרור צפון אפריקה על ידי צבאות בנות הברית. מתברר כי התפתח ז'אנר של חיבורים ופארודיות, שחוברו בעיקר בשפה העברית ובשפה הערבית־יהודית, והתייחסו למאורעות השעה מתוך גישה ספרותית־פואטית'. עד כאן מן המבוא, שבעקבותיו שלושה פרקים: אחד המוקדש לקצירות, הגדה ושתי מגילות ממרוקו, אחד המוקדש לשתי קינות ושתי גבאיות מתוניסיה, ואחד המוקדש לחיבורים בכתב־יד. בסוף הספר תקציר באנגלית.

תעודות

בן־גוריון מול בר־אילן

הוועידה השביעית של הפועל המזרחי בארץ ישראל/ בעריכת יוסי אבנרי/ בר־אילן/ 231 ע'.

בראשית 1935 התכנסה בתל־אביב הוועידה השביעית של הסתדרות הפועל המזרחי והתמקדה בעיקר של דבר בעיצוב החיים הרוחניים ב,מדינה שבדרך'. אגב כך ניטש בה גם עימות מרשים בין הרב מאיר בר־אילן (אז ברלין) מזה ובן־גוריון מזה. גם סיעות היו שם, כמנהג המפד"ל עד עצם הימים האלה. פרוטוקול הוועידה הזאת הופיע בשעתו במספר עותקים מצומצם ועתה נמנו וגמרו חוקרי הציונות הדתית שראוי להוציאו לאור במהדורה גדולה יותר. ליתר תוקף נוספו לו גם מבוא עם העדות והשלמות, מעשה ידי העורך. הספר פותח סידרה של מקורות לתולדות הציונות הדתית.

דיפלומטיה

המכלול הישראלי־גרמני

האם היה זה לשווא/ מאת יוחנן מרוז/ ספרית פועלים/ 183 ע'.

השאלה המוצגת בשם הספר מתייחסת למה שקורא מחברו ,עשרים וחמש שנות נסיוני במכלול הגרמני־ישראלי'. תחילתו, כשהתמנה ב־1959 כסגן מדיני לראש משלחת השילומים בבון, המשכן בעבודת מטה במשרד החוץ בירושלים, וסופן בשבע שנות שגרירות בבון. הספר, שנכתב ונדפס במקורו בגרמנית (שהיא גם שפת אמו של המחבר), עוסק בשורה של אישים (נשיאים, קנצלרים, שגרירים ונבחר) ועוד יותר מכך בנושאים פרובלמטיים ובכללם גבולותיה של בון במזרח־התיכון, אגדת הסימביוזה הגרמנית־יהודית, המאבק על ביטול ההתיישנות, ,ירוקים' ו,אלטרנטיבים'. סודיבדה, בין השאר: ,בחכמה־של־אחר־מעשה אפשר להסיק מסקנה שהיחסים הפורמליים לא כוננו במועדם: מוקדם מדי, כדעת רבים; מאוחר מדי, כדעת אחרים. לנפשיות הגרמנית המסודבלת אין עדיין הנתונים הדרושים להם: המודעות ההיסטורית החסרה או המודחקת שוללת מהם את הבסיס, שבלעדיו אין להם ערך'.

כתב־עת

מקרה הקיבוץ הדתי

הקיבוץ (12)/ העורכים שמעון שור והנרי ניר/ אוניברסיטת חיפה/ 242 ע'.

במה בין־תחומית לחקר החברה הקיבוצית ששותפים לה כמה גורמים ומוקדה במכון לחקר הקיבוץ של אוניברסיטת חיפה. חלקו הראשון של גליון זה מוקדש ל,קיבוץ ויהדות' ו,מנסה לתרום לבירור הסוגייה, מה מקור הספקות באשר לשורשיו היהודיים של הקיבוץ ובאיזו מידה אפשר לראות בקיבוץ תופעה יהודית או אורתודוקסית ,יהודי' יהודי'. בכלל המאמרים המוקדשים לכך: ,יהדות ומודרניזאציה: מקרה הקיבוץ הדתי' (מאת אריה פישמן), ,התרחקותו של הקיבוץ ממקורותיו היהודיים בשנות העשרים' (מאת גד אופק), ובחינת המהות ההילכתית של חברי קיבוץ לעומת חברי מושב בשנות השמונים (מאת שמעון שור ואלכסנדר אבנת). עוד בחוברת מרודי יד ליוסף שפר ז"ל, סוציולוגיה מרשמת (למשל, בעיות העבודה ברפת הקיבוצית), חינוך ועיון וביבליוגרפיה (על קיבוץ ויהדות וכן על עבודות דוקטור ועבודות מוסמך המוקדשות לקיבוץ).

תרגום

הימים ההם – הזמן הזה

סיפורים גרמניים/ בעריכת יורגן נירארד ואילנה המרמן/ תרגמה מגרמנית אילנה המרמן/ סימן־קריאה/ 262 ע'.

אומרי העורכים: ,הלקט המוצג כאן לקורא הישראלי מציג מבחר מתורגם של סיפורים ויצירות פרוזה קצרות אחרות שנכתבו בלשון הגרמנית בפרק הזמן שמשלהי שנות החמישים ועד ראשית שנות השמונים. כוונתו של הלקט להודיע את הקורא אל התהומים בספרות הגרמנית החדשה שאין הוא מכירם עדיין או מכירם היכרות בעשה בלבד'. בהתאם לכך לא נכללו בקובץ יצירות משל בל, לנץ, גראס ואלזר, מה גם שהעורכים מציינים שיצירותיהם של סופרים אלה נתונות ,תמונה חלקית, ואפילו מסולפת במידת־מה, של הספרות הגרמנית החדשה'. האסופה נערכה בשלוש קבוצות גדולות: יצירות שבמרכזן ההתבוננות עם הנאציזם ותקופת שלטונו (,הימים ההם'), יצירות על ההווה המערב־גרמני (,הזמן הזה – מערב'), ויצירות מן ההווה המזרח־גרמני (,הזמן הזה – מזרח'). בשולי הדפים הערות, בסוף הספר על המחברים.

هكذا من الاجيال

דרושים עבור משרד לשיפוצים פועלים: סיידים, בנאים, נגרים ועוד למנות דחוף לאמיר: (9188) 03-456895

דרושים צעירים/ות אחרי צבא עד גיל 25 לעבודה במשרה מלאה, שכר גבוה, תנאים מלאים מס' מקומות מוגבל (12316) 661757

דרוש/ה צעיר/ה בעל/ת רקע טכני להפעלת מכונות אלקטרוניות בשעות אחה"צ והערב (13737) 03-830695

להשכרה בחולון 900 מ"ר ק"ק גבוה גישה נוחה "רשף נכסים" (11357) 03-5742777

הנדסאי אלקטרוניקה נסיון 3 שנים בביתוח תוכנה וחומרה, תכנון מעגלים דיגיטליים ואנאלוגיים, ידע באסמבלר (68,000) רצוי "סלטרון" (12657) 03-9241004

ל"מיני"ג'יניקה" מתמנה דרושה דרושות צוות תופרות מקצועיות, בתנאים טובים (15337) 03-828129

בוגר/ת כלכלה /מתמטיקה +רקע בהפעלת מחשב למחלקת הזמנות "קריירה" 02-245001 (11255)

בוגר/ת בי"ס מקצועי +קריאת שרטוט טכני לעבודה מקידותית עם קהל "קריירה" (11336) 02-245001

דרוש/ה ארכיטקט/ית למשרד אדריכלות 03-737510 (9120) 03-737512

בתל-אביב במרכז 2 מסעדות בדמ"פ/ השכרה "תוור" (27117) 03-296215

להשכרה 60 מ"ר אשדר +גלריה במקום מעולה. "רשף נכסים" (27065) 03-5742777

להשכרה בראשל"צ 1100 מ"ר ק"ק גישה נוחה "רשף-נכסים" (27025) 03-5742777

דירות בדמי מפתח

מחסנים

אולמות

חדרים מרוהטים

טכנאי/ת מכונות להפעלה ואחזקת מכונות תעשייתיות משמרות פרופיל גבוה "קריירה" 02-245001 (11235)

להשכרה/ למכירה חולון, לוד, ומלוד עד 1700 מ"ר. "נ.ת.מ נכסים" 03-372169 (18711)

להשכרה 150 או 300 מ"ר בקרית-אריה ק"ב (29712) 03-382638

למכירה/ השכרה בקרית-אריה 700 מ"ר ק"ק גבוה "רשף-נכסים" (26823) 03-5742777

ביפו בשד' ירושלים 28, (פנימי) למכירה בטאבו 2 חנויות צמודות, מתאים לבימ"ל, תעשיה והשקעה. 03-838612, 03-838014 ובבית (14479) 03-5513710

לחברה לשיווק תמרוקים דרושים/ות עובדים/ות מחסן למנות לרחוב אפעל 17 קרית-אריה פ"ת החל מיום א' (13696) 16.00-08.00

דרוש/ה עו"ד בתחום האזרחי לחצי משרה בראשל"צ 03-992107 (11395) בעבודה

עובדי/ות יצור/ מנהלי משמרות, רצוי רקע טכני למפעלים בראשל"צ, בת-ים ורמה"ש (במשמרות מגיל 30) "קודקוד" 03-9659733 03-286111 (9077) 052-953272

הנדסאי/ת חשמל מוסמך נסיון כשנה למפעל גדול בראשל"צ "קודקוד" 03-9659733 (9069) 03-286111

להברה קבלנית בת"א. דרושים הנדסאי בנין יוצאי צבא לניהול עבודות איטום (3707) 03-614083

שרטוט וגרפיקה

מורים ואננות

עוזרות ומטפלות

למעון נעמת בכפר-שלם (ת"א) מטפלת מוסמכת +נסיון משרה מלאה 03-390885 למעון נעמת בהדר-יוסף מטפלת מוסמכת +נסיון משרה חלקית 03-282211-217 (13499)

מזכירה משפה עברית/ אנגלית –שפת אם +עיבוד תמלילים, למפעל גדול ביבנה וראשל"צ "קודקוד" 03-9659733 (11155) 03-286111

"DENTEMP", כח אדם למרפאות שיניים, מציעה עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננית: 03-232202 (6352)

להברה בימינוס גבוה, לשעות אחה"צ (עדיפות לקציני צה"ל /משטרה) 03-6232788-9 (13652) 03-622042

דרושה מנהלת למעון ויצו בתל-אביב הכישורים הדרושים ידע בחינוך ומינהל השכלה על תיכונית, לפנות (13650) 03-255152

לקבלנים ברמת-גן ל-18 דירות "רשף נכסים" במיקום טוב (13434) 03-5742777

משרדים

מגרשים

להשכרה בתל-אביב 200 מ"ר, מחולק וממוזג, "רשף נכסים" (13423) 03-5742777

להשכרה ליד הקניון בר"ג 1200 מ"ר ק"ק ממוזג "רשף-נכסים" (26825) 03-5742777

עסקים

עובדי דפוס

דרוש/ה מדפיס/ה משי מקצועי/ת ובעל/ת נסיון להדפסה על חולצות טריקו (13739) 03-830303

הנהלת חשבונות

מנהל/ת חשבונות סוג 2 או 3, שנתיים נסיון לפחות כולל מחשב, למשרה מלאה. "מנפאואר" ביהודה 12 ת"א, א' ה', 14.00 03-298877 ,08.00 (13406)

בחולון סוקרת מראיינת בשעות גמישות, הכנסה גבוהה 03-884715 (לרויד מלך) 03-882250 (3612)

חרט מנעורף נסיון בחריטה וכיסום לתל אביב "א.ת.ו" (13621) 03-371465

בקידים ות

למשרד עו"ד מזכירה לחצי משרה. ידע בוורדסיל 4.5 (13806) 03-374347

עובדי יצור חרוצים לעבודה מידית בחולון, פתח-תקווה, אור-יהודה, ראשל"צ. תנאים טובים "א.ת.ו" 03-371465 (13619)

להשכרה בגבול ת"א 400 מ"ר מסודרים 8 דולר "רשף נכסים" (22785) 03-5742777

בהזדמנות! למכירה בגשר-ההלכה 150 350 מ"ר "רשף נכסים" (22778) 03-5742777

חנויות

למכירה מסעדה +אולם לאירועים כולל ציוד עד 250 איש במרכז התיירות באשקלון (13643) 051-32825

חשמל ואלקטרוניקה

מבקר איכות ויזואלי מנוסה לעבודה במיקרוסקופ לחברת אלקטרוניקה גדולה בתל-אביב תנאים מצויינים "א.ת.ו" (13615) 03-371465

מלוחימים/ות יוצאי במצ"א ת"א ומוזילין 3 שנות נסיון למפעל מסודר בת"א. ארוחות +הסעות מרמלה ואשדוד "חבר" (13535) 03-5101420

פקיד/ת הנהח"ש (רצוי סוג ד' 2) ידע בקלדנות ועיבוד תמלילים למישרות בתל-אביב וראשל"צ. "קודקוד" 03-286111 03-9659733 (9068) 052-953272

ליד איילון, למכירה/ להשכרה: 1050 מ"ר, ניתן להלוקה "נ.ת.מ נכסים" 03-372169 (18700)

בהזדמנות חנות בשכונת התקוה + מפעל לייצור חומרי ניקוי בתחנה המרכזית (11476) 335962

בר"ג דרושה אורזות העבודה במשמרות ביום א' 03-7511942 (13531)

הצעות עבודה

דרושים חשמלאים ועוזרים. יסוד המעלה 40, תל-אביב. 03-379373 (11519) 03-475284

טכנאים הנדסאים

טכנאי חשמל 5 ימים בשבוע בעל נסיון וידע באלקטרוניקה לאזור רמת-גן/ גבעתיים תנאים מצויינים "יעדים" 03-725011 03-683636 03-5030772 (13756) 03-737122

טבחים – קונדיטורים

מרכזנים/ות מנוסים/ות על מרכזיות אוטומטיות, ליום מלא, לתקופות קצרות וממושכות. "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א, א' ה' 14.00 03-298877 ,08.00 (13504)

דרוש/ה צעיר/ה בוגר/ת בי"ס מקצועי להפעלת מכונות אלקטרוניות לריקמה בשעות אחה"צ והערב (13740) 03-830695

עובדי/ות יצור ומלגזנים/ות בוגרי/ות צבא למשמרות בראשל"צ "קריירה" 03-5449848 (9338) 08-465277

מבני תעשיה

להשכרה: ביחוד 1500 מ"ר. בקרית-אריה 750 מ"ר +חצר. נסם נכסים (13807) 03-375735

בחולון להשכרה אלמות בק"ק בגדלים שונים+ כח+ טלפונים וגישה "קוראל" 03-292616 (13693) 03-288943

בדיזנגוף הסואן! בשכ"ח חנות 80 מ"ר לכל מטרה "בני את צ'יניק "מלרין" (20495) 03-245048

לגולן תקשורת חשמלאים בעלי נסיון בכל הרמות לעבודה מעניינת ותנאים מצויינים 03-5447767 למתאימים (10949)

עובדי מחשב

קלדנים/ות מסוף מנוסים/ות בחומר של הנהח"ש, לתקופות קצרות וממושכות, אפשרויות קידום מקצועי. גם בהקדם "כדאי לבוא "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א, א' ה', 14.00 ,08.00 (11335) 03-298877

השלמת הכנסה 1200 ש"ח ומעלה. אנו נכשירכם לעבודה בבחירות ע"י הבניות בזמנכם הפנוי באזור מגוריכם. עבודה מעניינת ובעלת אתגר. מגיל 24 (9739) 03-299865 יומה

להשכרה 1000 מ"ר במבנה תעשייתי בודד ויפה א.ת. חדש ראשל"צ 999131 בערב (13392)

גוידה תפירה

הנדסאי/ טכנאי בזימה לעבודה במעבדות ושרות ללקוחות 03-814461 (13529)

דרושים טבנאים למעבדות אופקה +נסיון להתקנה ושרות (13402) 052-910402

מפעילות לציוד צילום למיקרופילם בתל-יצחק 28 ק"מ אי.קי.קי.או. (13804) 13:00 מ"ט

להנדסה לעבודות חשמל דרושים לעבודה קבועה חשמלאים מוסמכים ועוזרים 03-844212 (9079) 03-845114

חשמלאים מוסמכים/ ראשי צוות באחזקה/ לחוות מקור במפעלים בהרצליה ב"ת רמה"ש וראשל"צ "קודקוד" 03-9659733 052-953272, (9034) 03-286111.

עובדי יהלומים

ספרים/ות

ל"יאיר-זרודות" במתח: תקווה דרושים דחוף!!! ספרים/ות מעולים ופניסטיות מעולות (13537) 03-919479

נגרים

• בראשון לציון מקצועי בייצור דלתות. מעץ מסיבי להרושים 03-9640266 (13504)

• דרושים נגרים מקצועיים לעבודות לפי הזמנות 03-9610787 (12500) 03-961228

נגרים תעשייתיים מנוסים למשרות מעניינות במפעלים בהרצליה ורמה"ש. "קודקוד" 03-286111 (9031) 052-953272

נהגים

לגלדון דרושים נהגים למשאית רכינה ולמשאית רכינה מלגזדלר 03-776159 (11112)

מחסנאים

מוכרים/ות

סוכנים – מקדמי מכירות

סוכני מכירות למכירת מוצרי מנופי נדרש באזור... (13725) 03-9232162

חבש/ת מודעות (להזדי נסיון הניתן הכשרה על חשבוננו) "בוא/י לעבוד קשה, להרוויח הרבה ולקבל מכונית צמודה וחופשה בחו"ל לקביעת ראיון 03-5467048, לזאב (8981)

פועלים/ות

עובדי נקיון

עובדי מתכת

לי"א.ו.ת" דרושים עובדי מתכת מנוסים: 1. צבעי מתכת לחולון 2. חרטים קונבנציונלים C.N.C לחולון ובני-ברק 3. מסגרים לחולון ותל-אביב 4. כרסמים קונבנציונלים/ C.N.C לחולון. רתך אוטוגן לתל-אביב. תנאים מצויינים 03-371465 (13613)

מסגר זוטר מנוסה, ידע בקריאת שרטוטים למפעל אלקטרוניקה בפ"ת "קודקוד" 03-286111 (9058) 052-953272

עובדי מוסך

שומרים

מאבטחים צעירים וחסונים לאירועים יוקרתיים!!!! שכר הולם!!! 03-239880 (13681)

לבית חולים במרכז תל אביב שומרים במשמרות עד גיל 55. תנאים טובים!!! 03-239880 (12586)

מאבטחים שומרים לעבודה קבועה מעניינת מהגה קידום ותנאים למתאימים 03-441591 (5893)

מאבטחים- שומרים לעבודה קבועה, תנאים וקידום למתאימים מעל 1.80 מטר הופעה נאה (3320) 03-441591

שרות אחזות

שליחים

ביקוש עבודה

נתניה

דירות

באר שבע והדרום

אילת

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

קדט 1988 בגמל מחיר סגור 34.600 כולל מיטלי + רדיו 03-848729 03-848444 (11406)

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ג'יפים

مكذا من الاجل

מיני-מינור

מסחריות

מרצדס

לקנות! סיירה 1600 לפני שנוע 1987 מחאותה .052-21732 (13448)

סימקה-קרייזלר

סוזוקי

סאאב

סובארו

פולקסווגן

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פורד

פיאט

פיג'ו

רנו

אופנועים וקטנועים

בחיים לנהיגה

חילופי רכב משומשים

מונדיאל סיירה 1989 ג'י.אל 1600 במחיר קנור
03-848444 40.900
(11397) 03-848729

סיירה 1989 C.LX
-G.L 11140.950
+תוספות 11141.950
רבותנו מחירים סופיים בשקלים!!! אספקה מיידית!!! מוצא"ש 20.00-21.30
03-5440799
(5842) 03-5440104

למכירה מגוונים ג'יבו מיבנה 504 "404 "104 ומשומשים לפנות למוסך ברדוני
03-826208
(13833) 03-823732

שברולט ואן חדשות!!! למסירה מיידית!!! אפשרות לאשראי!!!
(12136) 03-788845

לברוקר בענף הביטוח
דרוש/ה:
מנהל/ת תיקי לקוחות
הכישורים הדרושים:
* נסיון עשיר בתחום הביטוח.
* נסיון בשווק ומכירות.
* שליטה בשפה האנגלית.
– מקום העבודה תל־אביב
– 5 ימים בשבוע –
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 25286, תל־אביב 61252 עבור "מנהל תיקי לקוחות".
– סודיות מובטחת –

דרושים
דפס ל"ג'י.טי.או.
עוזרי דפס ל½ גליון
עוזר דפס ל־4 צבעים
לפנות: אופסט א'–ב' בע"מ
דרך בן־צבי 84 ת"א
טל. 03-812179

רשות שדות התעופה בישראל
לעבודה בטחונית בנמלי התעופה
אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
בנתונים הבאים:
* לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא
* עד גיל 27
* תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח בחודש אוקטובר 88.
ועדת קבלה תתקיים בנמל התעופה בן־גוריון, בניין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריכים 5.9.88 ו־7.9.88 בין השעות 10.00–13.00
נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ושתי תמונות

החברה דנאל
לשרותי כח אדם בע"מ
למחלקה הסיעודית
דרושים:
* אחים/ות
* חובשים/ות
* מטפלים/ות
* סטודנטים/ות
* עקרות בית
לעבודות מגוונות הכוללות טיפולים רפואיים, סיעוד, טיפול בזקנים בביתם, ובבתי אבות.
נתנת האפשרות לעבודה במשרה מלאה או בשעות גמישות ונוחות.
שכר הולם ותנאים טובים.
שפות: אידיש, רומנית, רוסית, ערבית יתרון.
נא לפנות לעובדת הסוציאלית באחד מסניפי "דנאל" באיזור המגורים.
ת"א, גורדון 88 טל' 03-245531,222266
רחובות, הרצל 187 טל' 08-468274,469383
אשדוד, רוגוזין 8 טל' 08-537221,533644
ירושלים, בן־יהודה 7 טל' 02-222177, 242801
באר־שבע, ההסתדרות 37 טל' 057-74133,78719
אשקלון, הרצל 34 בית־גור טל' 051-29896
חיפה, נורדאו 4 טל' 04-672968/9

צילום
[illegible]
קיט ונופש
[illegible]
קרוואנים ונגררים
[illegible]
הכרזות
[illegible]
חקלאות
[illegible]
טרקטורים
[illegible]
טלויזיות
[illegible]
טיולים
[illegible]
סירות
[illegible]
רוצים לקנות
[illegible]
רהיטים
[illegible]
מקררים
[illegible]
וידיאו טייפ
[illegible]
מזגני אויר
[illegible]

לפרוייקטים מיוחדים ומעניינים בעיתון הנפוץ ביותר במדינה
דרושים
אנשי מכירות ויועצי פרסום
★ הדרכה וליווי צמודים
★ עמלות גבוהות
★ אפשרויות גבוהות
עדיפות לאנשי הוראה
לתיאום פגישה נא להתקשר 03-622704

במעסף בע"מ
דרושים
אקסטרודריסטים
למפעלנו בת"א דרושים בעלי מקצוע בתחום האקסטרוזיה (שיחול) של פרופילים מ־P.V.C.
קשיח. העבודה במשמרות, 5 ימים בשבוע.
תנאים טובים למועמדים המתאימים!!!
להתקשר לאורי בטל' 03-813201

לכפר יהושע
מושב עובדים
דרוש
נוקד
למשרה מלאה. תחילת עבודה מיידית
טלפונים: 04-831277/8

לחברת מזון גדולה המפעילה מטבחים וחדרי אוכל במפעלים
דרוש
מנהל סניף
באיזור המרכז
* בעל כושר ניהול וארגון * יכולת ניהול וקרם * יחסי אנוש טובים * סרקרסין (מל) מחל החוקה – יתרון * רקע במלונאות – יתרון
נא לפנות בכתב יד בצרוף המלצות וקורות חיים לת.ד. 40013 תל־אביב 61400

אלקו בע"מ
ELCO
מפעל השנאים רמת־השרון
1) לאגף הרכבת לוחות חשמל
* **מהנדס/הנדסאי** נסיון בתכנון לוחות מתח גבוה/מתח נמוך, רשיון חשמלאי, ידיעת השפה האנגלית רצויה.
* **ראש צוות** חשמלאי מוסמך או בעל הכשרה מקבילה רצוי בעל רשיון מתח גבוה, בעל נסיון בהרכבה וחוט לוחות חשמל, כח אפיקוד.
* **חשמלאי מוסמך או עוזר** רצוי בעל נסיון בהרכבת לוחות מתח נמוך או חאוסים אפשרי יוצא ח"א.
2) לאגף המתכת
* **מפעיל מנקבת C.N.C (דופליקטור)**
בעל נסיון לעבודות משמרות
במפעלים תנאים סוציאלים מלאים 5 ימי עבודה בשבוע, ארוחות
לתאום ראיון נא לפנות למח' כח־אדם טלפון 03-484146

להשבים, דרוש/ה
חשב/ת שכר
+ נסיון. לעבודה עם אתגר
03-336140

ל"תנואה בריאה"
שיווק תזונות בריאות
דרושים
נציגי מכירות
בגיל 23 ומעלה
אלפי שקלים בחודש
עדיפות אקדמאים
03-622872

לחברת יצור ושווק מוצרים לענף הבנייה
דרוש/ה
נציג/ת מכירות
(משרה 2890)
לקידום המכירות באולם התצוגה שבמרכז ת"א
★ בעל/ת חוש אסטטי וגישה מסחרית
★ נסיון במכירות — יתרון
מועמדים יפנו אל טל: 03-5440693
החל מיום א'
סודיות מובטחת
תדל
תחנת ייעוץ למשאבי כח־אדם בע"מ

למרכז רפואי גדול
במרכז הארץ
דרושים
1. פקיד רכש
2. מנהל מחסן ציוד
3. מזכירה־כתבנית
יש לפנות, בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם.
לת.ד. 10274 רמת־גן
* עדיפות תנתן לבעלי נסיון קודם בתחום הציוד הרפואי

לחברת "ליגד מחשבים"
דרוש
הנדסאי מחשבים
לפיתוח תוכנה למסופים בשפת C ואסמבלר
★ הכרת המסוף ה־PC – יתרון.
להתקשר, החל מיום א' לטלפון מס': 03-9243555

MANPOWER מנפאואר
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל־אביב, טל' 03-298877
בן־יהודה 12, א'–ה' 08.00–14.00
דרושים/ות עובדים/ות
* **מזכירים/ות עברית־אנגלית מנוסים/ות**
אנגלית ברמת שפת־אם (כולל הדפסה וניסוח) משרה מלאה (9 שעות ביום, 5 ימים)
לתקופה ממושכת מאוד, העבודה באזורי פ"ת ות"א, תנאים מעולים.
* **מעבדי/ות תמלילים מנוסים/ות**
ידע בתוכנות א'ב, מעג, איינשטיין, תמר, W.M ואחרות. עבודה בשעות גמישות, תנאים מעולים.
* **מעבדי/ות תמלילים מנוסים/ות**
בתוכנות: לאניר, C.P.T. WANG
תנאים מעולים והכשרה חינם בתוכנות אחרות.
מליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר
יותר טוב מנפאואר

למפעל "צורון"
קיבוץ מעגן מיכאל
דרוש/ה
עורך/ת מעגלים מודפסים
עם נסיון בעריכה ממוחשבת
(רצוי במערכת סאייקארד)
להתקשר לאיר 06-394211

למפעל תעשייתי בראשל"צ
דרושים
* מפעילי מכונות בעלי רקע טכני
* עובד ייצור
לפנות לטלפון 03-994370

JEUNESSE
מסוגלת לנהל משרד?
☐ יש לך נסיון בניהול משרד ועזרה אדמיניסטרטיבית למנכ"ל?
☐ האם את אחראית, יסודית, מהמידה ובעלת יוזמה?
☐ האם את ידעת להדריך בהעבד תמלילים?
☐ ידע כללי בהנהלת חשבונות?
☐ מסוגלת "להרים משרד" באופן עצמאי?
[illegible]
טלפון: 03-233263/4

דרוש
איש שיווק בענף הריהוט
באזור תל־אביב
צעיר ובעל רשיון נהיגה
נא לפנות לת.ד. 52429 תל־אביב

מכונות תפירה
[illegible]
מלגזות ושינוע
[illegible]
סיד וצביעה
[illegible]
פוליש ונקיון
[illegible]
אסטרולוגיה
[illegible]
מחשבים
[illegible]
ציוד בנין
[illegible]
ציפוי אמבטיות
[illegible]
קוסמטיקה
[illegible]
אותיות דביקות
[illegible]
מערכות קול
[illegible]
מכונות כתיבה
[illegible]
חיות בית
[illegible]
כלי נגינה
[illegible]
הלוואות
[illegible]

ברמן
לבר אקסקלוסיבי בתל־אביב
עם ידע נרחב בהכנת קוקטלים
053-54024

כרכום ס.א.מ.ח. (1988) בע"מ
מערכות שכילה אלקטרוניות
לרגל התרחבות המפעל,
דרושים לנו, לעבודה באיזור התעשיה בכפר סבא:
★ אנשי מכירות מנוסים
נא לפנות בכתב יד בלבד
פניות בכתב — לת.ד. 20461 תל אביב 61204
פניות טלפוניות — 052-24343 לפרנקי כהן

אורט ישראל
דרושים/ות
תל־אביב
המכללה הטכנולוגית אורט
ע"ש סינגאלובסקי
דרך הטייסים 28
טלפון 03-396171
* **מהנדס/ת חשמל — אלקטרוניקה**
להוראת מקצוע בקרה והנחיית פרוייקטים
(משרה חלקית)
לוד
לבי"ס טכני תיכון אורט ע"ש זיול
טלפון 08-224441
* **מורה לספרות** (חצי משרה)
* **מורה להסטוריה**
* **מורה לטכנולוגיה + C.N.C**
נתניה
לבי"ס תיכון טכנולוגי אורט
רח' אורט, טל' 053-33744
* **מדריך/ה לעיבוד שבבי** (מלוי מקום)
כפר סבא
לבי"ס תיכון טכני אורט
כביש השרון
טלפון 052-33130
* **מורה למתימטיקה / פיסיקה**
* **מורה לאלקטרוניקה**

לחברת בניה
דרוש
מנהל עבודה
(שלד וגמר)
באיזור ירושלים
12 שנות נסיון לפחות
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 514 תל־אביב 61004 עבור (מנהל עבודה) בצרוף התנאים הנדרשים.

לחברה גדולה בענף המזון דרושים לסניף תל־אביב והמרכז
מחלקים
* נסיון מעשי בחלוקת מזון לקמעונאים ורשתות שיווק * רשיון ג' הכרחי * ערבות בנקאית נדרשת
לתאום ראיון נא להתקשר 03-9233283/4

לחברת מחשבים גדולה בת"א דרושה
פקידה כתבנית
אנגלית/ עברית
לאחר שירות צבאי אנגלוגית ובעלת יוזמה.
נא לפנות בכתב ת.ד. 20294 ת"א

דרוש
מומחה לגידול מלונים
5 שנות ניסיון, לדרום־אמריקה עד ½ שנה,
שפות פורטוגזית או ספרדית
תולדות חיים לשלוח אל: ת.ד. 48266 ת"א

לחברה לשיווק דיאגנוסטיקה רפואית
דרוש/ה
מיקרוביולוג/ית
לעבודה הדרכה והדגמה לפי תעריף שעות ובמסגרת גמישה.
הכרחי רכב + נסיון מעשי במעבדה קלינית ובשיטות אליזה.
לפנות בכתב ת.ד. 2136
הרצליה־פיתוח 46120
סודיות מובטחת

לחברה ארצית לשיווק
דרוש/ה
עובד מחסן חרוץ
אחרי שירות צבאי
נא להתקשר החל משעה 09.00 לטל. 03-255786, 03-258875, 03-258977

דרוש/ה
לבי"ס "אורנים" במה־מחסון
מורה למתמטיקה – מחנך/ת
לכיתה ו'
בדבר פרטים נא לפנות
03-344498 03-349323
בשעות הערב: 03-9223996

לענף פיננס בכניס!!!
דרושים/ות אמביציונרים,
גילאים 25-40
לקביעת ראיון טל: 03-596606 החל מיום א'.

לסופרסטרט — מערכת חרום לרכב
דרושים
סוכנים אזוריים
לירושלים ובאר־שבע
בעלי יזמה ומעוף
* נדרשת השקעה קטנה
רווחים טובים למתאימים!!!
טל: 03-210205

תלמה
לסניף המכירות המרכזי ברמת־גן
דרושים:
מובילים
דרישות המשרה:
* 12 שנות לימוד
* בריאות תקינה
* רשיון ב'
* לאחר שרות צבאי
* גיל עד 40.
מעונינים מתבקשים לפנות לסניף החברה ברמת־גן רח' היצירה 4 לאייל
בימים א'-ה בין השעות 09.00-12.00

דרוש/ה באופן מיידי לבית מלון בצפון הארץ
מנהל/ת משק
בדבר פרטים נא להתקשר
04-922211

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD
1. מהנדס אלקטרוניקה
בעל נסיון בפתוח עמדות בדיקה למכלולי מיקרוגל.
2. הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
(דרג ד') למוד שתת למתן שירות במעבדת המפעל ואצל הלקוחות.
התפקיד כרוך בנסיעות בארץ ובחו"ל.
רק מועמדים מתאימים יענו
3. מנהל יצור מכני
התפקיד כולל אחריות על 30 עובדים ואחריות להעברה מפיתוח לייצור של מערכות אלקטרומכניות הכרחי נסיון קודם בייצור תעשייתי או ציוד לייצוא
לפנות לת.ד. 3171 נתניה 42131

לחברה גדולה
דרושה
מזכירה למנכ"ל
לשבוע עבודה מלא
הכשורים הדרושים:
* נסיון מוכח במזכירה בכירה
* כושר ניהול צוות מזכירות
* הדפסה בשפות עברית, אנגלית, כולל מעבד תמלילים
* נסיון בעבודת טלקס
מעוניינים יפנו בכתב בצרוף פרטים אישיים ונסיון עבודה, לת.ד. 29436 ת"א 61293 עבור מס' 123
פניות מובטחות

מכון מאר
לסוף מקצוע מבוקש
★ תמלילנות ★ קלדנות
★ כתבנות
★ הנהלת חשבונות 1 + 2
עזרה במציאת עבודה
ראשל"צ 03-9661375
רחובות 08-465832

מתנסה
צעיר (36) אחראי ורציני המעוניין לעבוד
כנהג למנכ"ל
נסיון המלצות
טל' 03-382206 לשמעון
בערב: 03-381787

בכתיים
דרוש
מנהל מטבח
מוסמך
עם המלצות תנאים טובים
03-868235

לחברה בענף המזון דרוש
מקדם מכירות
באזור חיפה והצפון
* נסיון במכירות 3 שנים
* תושב חיפה/הקריות
* בעל רכב
לפנות: לערן 08-436011

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות עובד או דורש עבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או היותו הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מחייב קבלת אחד המינים לעבודה הנזכרת. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

לפרסם מודעה!
דחוף סניפים
בדחוף תקבל יותר ובמחירי העיתון
ת"א דחוף מרכז — רח' המסגר 3, בית אלבני 114, טל. 622547
ת"א דחוף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118 (מול בסיעת), טל. 239952
ת"א דחוף בן יהודה — רח' בן יהודה 9, טל. 656120
ת"א דחוף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המושבות), טל. 616433
חיפה דחוף — רח' הרצל 5 הדר, טל. 645333/4
ירושלים דחוף — רח' יפו 43 וכיכר ציון, טל. 226335
דחופון — ש.י.ת מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחוף בכל רחבי הארץ
לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחוף

صكذ من الاحل

אנטנה / טוביה מנדלסון

חדשות בית המקדש

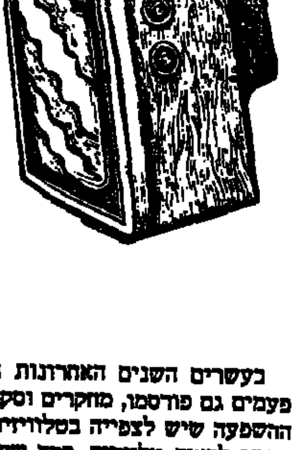

בעשרים השנים האחרונות נערכו, הרבה פעמים גם פורסמו, מחקרים וסקרים על מידת ההשפעה שיש לצפייה בטלוויזיה. כמה שעות אפשר לראות טלוויזיה, כמה שעות של צפייה יומית נחשבות נורמליות, מהי צפייה חריגה. השאלות שהחוקרים מנסים למצוא להן תשובות נוגעות בכל תחומי החיים: מה עשתה הטלוויזיה לחיי המשפחה, לחיי המין, למבנה הפיזיולוגי של המרבים להסתכל בטלוויזיה, ובמישור אחר, לא פחות חשוב: איזו השפעה באמת יש למה שאנחנו רואים על המסך הקטן על השקפות עולם, על שינוי עמדות בנושאים חברתיים ופוליטיים. מה עושה הטלוויזיה ליכולת ההפשטה של מי שמרבים לצפות בה, לפיתוח או דיכוי הדמיון וכיצד היא משפיעה על דרכי ההתנהגות שלנו. חלק נכבד מהמחקרים האלה מתמקד בילדים, וככל שגדל מספר המחקרים כך גדל מספר הדעות והתשובות: יש מי שטוענים שחשיפה לסרטים שיש בהם הרבה אלימות מסכנת והשפעתה על הילדים שלילית ויש מי שמוכיחים במספרים ובסטטיסטיקות את ההיפך.

בישראל, לכאורה, אין עדיין סיבה לדאגה. פורמאלית יש לנו ערוץ אחד, המתחלק בשידוריו בין הטלוויזיה הערבית לבין השידורים בעברית. הערוץ השני עדיין בחיתוליו וכן ישנם שידורי הטלוויזיה החינוכית. ובכל זאת, מי שיש לו בבית גם טלוויזיה, גם מכשיר וידיאו, גם אפשרות להתחבר לשידורי כבלים פיראטיים וגם ילדים – מרגיש די לחוץ, בפרט אם יש לו יומרה להיות הורה „ליברלי", המגביל את התערבותו בתפריט הצפייה של ילדיו למינימום. כך, למשל, התלבטתי קשות, אם להתיר לילדים שגילם נע בין ארבע לשש־עשרה לצפות בווידאו בקלטות של „פלאטון" ו„אפוקליפסה עכשיו", שני סרטים קשים על המלחמה בווייטנאם, וכך, אחרי שהחלטתי שאני מתיר – מצאתי עצמי עוקב יותר אחרי תגובותיהם מאשר אחרי הסרטים עצמם.

כל ההקדמה הזאת באה להצביע על כך שיש מומנטים בטלוויזיה השוברים את כל המחקרים המדעיים ויש להם את הכוח להפוך על פיהן כמה מהמסקנות החשובות של מחקרים כאלה. רגע כזה היה השבוע ב„מבט" כששודר הצילום מהאסון במפגן האווירי שהתקיים בגרמניה. אין זו פעם ראשונה שמצלמות הטלוויזיה „קולטות" אירוע כל־כך נורא בעת התרחשותו, ובכל פעם שאנו רואים אסון כזה מתברר שהחושים עדיין לא כהו: הזעזוע, ההלם, וחוסר האמון אינם דומים לשום מעמד הוליוודי שאנו כל־כך מורגלים בו, עקוב מדם ככל שיהיה. ההשפעה של צילומים כאלה בוודאי גדולה עוד יותר כשמיליוני צופים רואים אותם בשידור חי ממש בעת התרחשותם, כפי שהיה השבוע בגרמניה, או כפי שהיה כשה„צ'לאנג'ר" התפוצצה באוויר דקות אחרי שיגורה של המעבורת עם האסטרונאוטים האמריקאים בתוכה, לעיני אלפי צופים במקום ההתרחשות ומיליונים בבתיהם.

מה שמדהים, כמובן, הוא כושר ההסתגלות שלנו והיכולת לעבור, בטווח של כמה דקות שידור, מהמפגן האווירי בגרמניה לתוכנית הבידור המצחיקה עד־דמעות של גארי שנדלינג. לא, אין כאן שום מסקנה, חוץ מאיזה הרהור תקוע במבוי סתום.

הסנסציה של „מבט" וטוב שיש אילנה דיין

אבל, אסור לנו לאבד את הפרופורציות. אין סיבה להכביר מילים על אסון תעופה כמו זה שאירע השבוע בגרמניה, בוודאי שאין צורך להתייחס לאקטואליה פחות קטסטרופאלית, כשל„מבט לחדשות" יש סקופ, סקופ עולמי, סקופ הדוחה הכל, הדוחק הכל, ממש כמו פיקוח נפש, סקופ המספק, אחת ולתמיד, הוכחה לכל מי שזילזל בכתובים, שבית המקדש הראשון אכן היה קיים לפני כ־3,000 שנה.

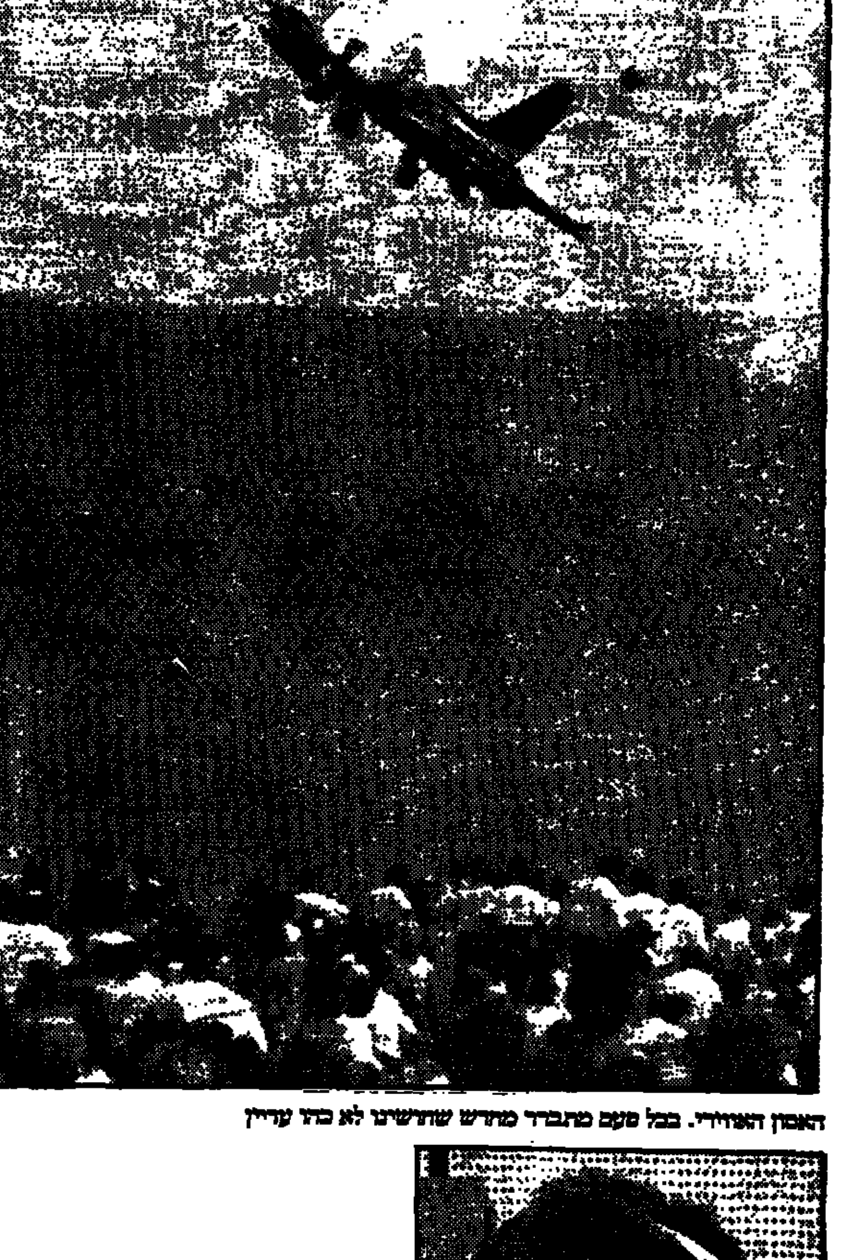

האסון האווירי. בכל פעם מתברר מחדש שהחושים לא כהו עדיין

ויצטום. אקטואלי, רציני וגם לא מנופח

לא שרכישת רימון השנהב המיוחס לבית המקדש אינה דבר חשוב. לא שלא היה מקום לדווח על כך, אפילו בהרחבה יחסית, במסגרת מהדורת החדשות של הטלוויזיה הישראלית. לא שלא היה מקום, כפי שעשו עורכי המהדורה, לכלול את הידיעה על הרכישה הארכיאולוגית של מוזיאון ישראל במסגרת „עיקר החדשות" בתחילת ה„מבט", אבל צריך הרבה יותר מסתם חוש הומור, או סתם שיקול עתונאי לקוי, או סתם כושר אבחנה מעוות בין עיקר לתפל, כדי להקדיש ביום שני את שבע הדקות הראשונות של „מבט" לרימון השנהב. קודם כל, הסנסציה של „מבט" לא היתה בעצם הגילוי של רימון כזה מתקופת בית ראשון, שהרי דבר קיומו כבר היה ידוע. האירוע, שדחק הצידה את כל אירועי היום האחרים היה רכישת המימצא הארכיאולוגי החשוב על־ידי מוזיאון ישראל.

האבסורד בפתיחת המהדורה בכתבה המורחבת על המימצא הארכיאולוגי ובזימון פרופ' נחמן אביגד לאולפן בלט עוד יותר מול כל מה שלא היה באותה מהדורת חדשות. אבל נמאס להתלונן ולמנות את ההחמצות. יש, מי אמר שאין, יש תמורה בעד האגרה ושמה: אילנה דיין. מה שלא עשתה הטלוויזיה ביום שני עשתה אילנה דיין האגרנית ביום שלישי, באחד הראיונות העתונאיים המקצועיים המרתקים והחושפניים ביותר שהיו בטלוויזיה בתקופה האחרונה. עשרים וארבע שעות אחרי האירוע, הצליחה דיין להוציא מבני משפחת אלמקייס, שהוחזקו כבני־ערובה על־ידי הרצל אביטן, אמיתות שמשקלן הסגולי חורג מעל ומעבר לראיון העתונאי המיידי ולחשיפתם הטלוויזיונית הראשונה. מול הדינאמיות של „ערב חדש" נראה „מבט לחדשות", בוודאי בשבע הדקות הראשונות שלו, כסאטירה על „מבט לחדשות". בהיעדר תוכנית סאטירית אחרת בטלוויזיה – אולי גם זו לטובה.

אבל יש להם את ויצטום

אין רע בלי טוב, ובלהט הביקורת על „מבט" של יום שני כדאי להזכיר שלמחלקת החדשות של הטלוויזיה היו, בוודאי גם יהיו, הרבה הישגים ויש לה הרבה נכסים. אחד מהם הוא דוד ויצטום, שסוף־סוף התביית על תוכנית התפורה על־פי מידותיו ועונה על הצרכים של צופים רבים שמאסו כבר בדיאטה הקמצנית שנוהגת הטלוויזיה בחדשות חוץ. מגזין החדשות מהעולם מפקיע את מוצאי־שבת מחובבי הספורט בלבד ומכניס ללוח השידורים תוכניות שכדאי וחשוב לראותה.

ויצטום שולט היטב בחומר הבין־לאומי שהוא נדרש לטפל בו. היומן במוצאי־שבת שעבר היה אקטואלי, מאוזן בחלוקה שבין נושאים כבדים לנושאים קלים יותר, ומורכב לא רק מכתבות קניות מרשתות שידור אחרות אלא מכתבות יומנות של כתבי הטלוויזיה בחו"ל. הכתבה על צפון קוריאה, ערב האולימפיאדה העתידה להפתח בדרום קוריאה, היתה מרתקת וכמוה הכתבות של נסים משעל מבראזיל מוכת האיידס, וזו של שמעון שיפר שעסקה בשערוריה המלווה את „הפתוי האחרון של ישו" סרטו של מרטין סקורסיזה.

בלי להוסיף הרבה: יומן חדשות החוץ של דוד ויצטום במוצאי־שבת היא תוכנית אקטואלית, רצינית אבל לא מנופחת והיא מומלצת מאוד. ואל תדאגו היא נגמרת לפני שמתחיל הסרט בירדן.

בולם עם גימל

„אנטנה" נראית לי מסגרת מספיק כשרה להגיד חצי מילה על הרדיו. רשת גימל, דווקא. מבצע השידורים הישירים מאילת, שליווה את פסטיבל הג'אז שם, ראוי לתשואות רבות. צוות השודרים של „גימל" מיומן, מקצועי, מצחיק – לפעמים קצת מרגיז, אבל ככה זה בחיים. כלום לא לכך התכוון המשורר בדברו על רדיו חזק?

רימון שנהב. שיעור בשיקולי עריכה

אגרת לונדונית / יעל גורי

אין מקום לגבורים

דרמה שהקרין לא מכבר בי.בי.סי עוררה סערת רוחות באנגליה. סיפורו של רוברט לורנס, קצין סקוטי צעיר שנפצע בפוקלנד חושף צד עגום ובלתי סובלני בגישתם של הבריטים למלחמה ולגבורה

לפני זמן־מה, שוב עורר מחזה טלוויזיוני סערת רוחות באנגליה. המחזה „מפולת" נכתב על־ידי המחזאי צ'רלס ווד בשיתוף עם רוברט לורנס, קצין לשעבר בשורות חיל המשמר הסקוטי ובעל עיטור הצלב הצבאי על הגבורה שגילה במלחמת פוקלנד, בקרב „הר מפולת", בשלהי 1982. המחזה מבוסס על ספר שכתב לורנס עם אביו, מפקד כנף בדימוס בחיל האוויר המלכותי. הספר „כשתמו הקרבות" הפך עם פרסומו לרב־מכר ועורר מחלוקת קשה.

לפני שידור המחזה ניסו קצינים מחיל המשמר הסקוטי להוציא צו שימנע את הקרנתו של המחזה בטלוויזיה. תמכו בהם חברי פרלמנט שמרנים וכמה מחברי בית הלורדים. כתבת שער ב„אובזרוור" מפרטת האשמות כלפי משרד ההגנה הבריטי ובהן נאמר, שהמשרד פתח במסע להשחרת פניו של לורנס בצבור, על מנת להטיל ספק ביושרו ובאמינות הדברים שכתב. הממסד הצבאי נידה את לורנס לאחר פירסום הספר והגדוד רואה אותו משורותיו.

מדוע על מה יצא הקצף בארץ ששקטה שנים רבות ומלחמה זו נערכה מרחק מילין רבים מגבולותיה, על מה רגשו וזעפו העתונות ודעת הקהל?

רוברט לורנס בא ממשפחה שיש לה היסטוריה ארוכה ומפוארת בשירות חיל המשמר הסקוטי ובצבא המלכותי. לורנס היה חייל מקצועי, קשוח, שרצה לבלות את חייו בשורות הגדוד. הוא גדל מתוך הכרה ברורה ומוחלטת שרצונו לחיות כחייל. בקרב „מפולת" בפוקלנד נפצע אנושות בראשו. הוא עבר סדרת ניתוחים, איבד חלק גדול ממוחו, ידע חודשים קשים וכאובים של שיקום. הספר והמחזה מספרים את סיפור הקרב והפציעה, אך עיקרו מספר את דרך היסורים בגוף ובנפש וההשפלה של תהליך השיקום. לורנס חושף צד עגום ובעייתי מאוד בגישתם של הבריטים לנושא המלחמה, לנכות ולכיעור. בציבור הבריטי, טוען לורנס, מראה גבר צעיר בכסא גלגלים, שאינו שולט בצרכיו, שרעד עובר בגופו ורגליו נתפסות בעווית, הוא מחזה „מביך". הסרט הוא „אני מאשים" של חייל ופטריוט שאשליותיו התנפצו. לורנס ואביו כותבים בכאב על תחושת הנטישה על „הכושי עשה את שלו" ועל בדידות קשה מנשוא „כשתמו הקרבות".

המחזה הוא טוב מפני שאינו מציג את לורנס כדמות הירואית, חד־מימדית. צ'רלס ווד הוא מחזאי רגיש ומורכב והדמות שעיצב היא שתורמת לרב־מימדיות מרתקת ומתגרה של המחזה. במונחים צבאיים לורנס הוא גיבור, בעל עיטור צבאי נחשב. אבל הוא איש צעיר, יהיר מאוד, צר אופקים, לא רגיש במיוחד, בוטה. בגילום נפלא של השחקן קולין פירת' נוצרת דמות של צעיר ממוצע שהצטיין כל חייו בדבר אחד בלבד, בקריירה צבאית, בפיקוד. הצבא היה חייו והצבא, כך הרגיש, בגד בו.

בתמונה קשה במיוחד שוחזר טכס זכרון לחללי מלחמת פוקלנד בקתדרלה סנט פול. לורנס זוכר במרירות איך מיקמו אותו ואת חבריו הפצועים הרחק בירכתי הקתדרלה, כדי שהעוויתות האוחזות בהם לפרקים לא יפגעו ברגשות הקהל. בגדוד, טוען לורנס, ניסו הקצינים למנוע מפגשים בינו לבין צעירי החיילים, כי ראו בנוכחותו של חייל נכה סכנה למוראל האחרים, מבוכה שיש להסיר מהדרך. הוא מאשים את הצבא במגמה מכוונת לכסות ולהסתיר את תוצאות המלחמה, להעלים את הנכים. הוא מרגיש שלא זכה ביחס שהוא ראוי לו כגבור מלחמה.

זמן מה לאחר פרסום הספר נערכה בגדודו מסיבה כמסורת החיל. נאמר ללורנס שרצוי מאוד שייעדר מן המסיבה ואיום נתגנב למלותיו של הקצין האחראי: „האונסלאו הוא מקום שקשה להכנס אליו, אך קשה כפליים לצאת ממנו, בעיקר לאחור". לורנס מרגיש ששבר קשר של שתיקה. חבריו לגדוד רואים בו בוגד.

את המחזה ביים ריצ'רד אייר, העומד להתמנות למנהלו של התיאטרון הלאומי הבריטי. המחזה בנוי כקולאז'. הקרב מופיע כהבזקים של סיוט הרודף אותו בשנתו. הגיהנום הבוער של המלחמה והעיקר סצינה אחת, חוזרת ונשנית, צורבים את הכרתו ואת הכרת הצופים. בסצינה זו נראה לורנס דוקר בכידון חייל ארגנטיני צעיר המתחנן על חייו. שוב ושוב, באלימות נואשת והיסטרית, הוא דוקר והחייל אינו מת. האימה שבעיניים האחוזות ובפנים המזועזעות של לורנס אינה מרפה.

בתמונה אחרת בסרט נראה לורנס במיטתה של חברתו. הוא החלים דיו כדי להסיע עצמו בכסא גלגלים, אך מצבו קשה מאוד. במהלך הלילה הרטיב במיטתה. אמה של הבחורה, במחזה ובמציאות, כתבה מכתב נזעם למערכת ה„טיימס" ובו היא קובלת על אבדן הערכים, הנימוס והקוד של הג'נטלמן: „עורך יקר, כאמה של 'סופי' במחזה 'מפולת' ששודר אמש, אני רוצה להביע את אכזבתי וצערי על ניצול לרעה של גבורה, ניצול שמטרתו העיקרית ההיא רווח כספי לרוברט לורנס... מי רוצה לשמוע שהרטיב במיטתה של בתי? עד כמה יכול אדם להשפיל עצמו ולהכנס לפרטים כאלה... צר לי להרגיש כך כלפי אדם שבה הערכתי וכיבדתי בעבר. אחד מאבות משפחתנו היה קצין בחיל המשמר הסקוטי. הוא ודאי היה מתהפך בקברו לו ידע על התנהגותו של לורנס, שאינה הולמת כל־כך קצין וג'נטלמן...".

אבל מימד נוסף לסערה הצבורית סביב המחזה היה במאבקו של הבי.בי.סי במתנגדים לשידורו. כשנה לפני שידור המחזה יצא ה„דיילי מייל" בהתקפה מרוכזת. „שמאלני, חתרני, אנטי־מימסדי", כך הגדיר העתון את המחזה. תגובת העתון באה בעקבות מחלוקת בבי.בי.סי על מחזה אחר, „מלחמות פוקלנד", של מחזאי בשם קרטיס, המשייך עצמו בגאווה לשורות הימין השמרני. קרטיס ווד הגישו את מחזותיהם לבי.בי.סי בערך באותו זמן. בי.בי.סי בחר להפיק ולשדר את מחזהו של ווד. קרטיס אמר: הם העדיפו את המחזה של „הארגון" ההוא.

בדיון בבית הלורדים אמר לורד אנאן, כי בבי.בי.סי שולטת קבוצה של מפיקים היוזמים תכניות המטילות ספק בסמכות הממשלה ובמדיניות החוץ שלה. „הכוונה היא להכפיש את כל אלה ולגרור אותם בבוץ". בי.בי.סי, שהחליט לממן בעצמו את כל ההפקה, על מנת לשמור על עצמאות מוחלטת, עמד איתן בהחלטתו לשדר את המחזה. דובריו הצהירו, שמחזהו של ווד הוא הטוב והרגיש יותר מבין המחזות ונבחר בשל ערכו האמנותי.

מחזות בעלי עניין אקטואלי, תיעודיים למחצה או אלה המבוססים על חומר תיעודי, עוררו מחלוקות חריפות בעבר. ב־1980 שידר בי.בי.סי את הסרט „מותה של נסיכה" והיחסים בין בריטניה לסעודיה התערערו. לורד קרינגטון, שהיה אז מזכיר משרד החוץ, גינה את הז'אנר הדוקומנטרי כולו. „גרנדה", שיצרה תכניות דוקומנטריות מעולות, נתקלה בקשיים הבנים לאחר שיחזור „לפלי וודהד". האחראי על תוכנית הסרטים האלה ב„גרנדה" אמר „אלה הן, בסופו של דבר, דרמות הנוגעות בליבו של עניין, בליבה של מ צ י א ו ת. אין חשובים מזה".

ריצ'רד ברוק, מפיק „מפולת", הביע דאגה שהקשיים שבהם נתקל בי.בי.סי בהפקת התכנית הם דוגמה נוספת להתקפה מחושבת על עצמאותם של אמצעי התקשורת וחירותם לחקור ולחשוף נושאים שנויים במחלוקת. „מעניין לראות על מה מתלוננים אנשים", אמר יונתן פאוול, מהנהלת הבי.בי.סי. „הם ברורים מאוד בביקורתם. הנושאים המותקפים בחמת זעם הם אלה הנראים כאנטי־מימסדיים". דיוויד גלוקרס, מנהל הטלוויזיה העצמאית, הביע דאגה לעתידם של חופש הדיבור והיצירה באמצעי התקשורת: „כל מערכת המגבילה את חירותם של אנשי רוח היא מפחידה. באנגליה יש עכשיו אקלים של חוסר סובלנות ומקורו לא רק בממשלה. רעיונות רבים שאינם מבטאים את דעתו של הרוב במיגוון נושאים, החל במין וכלה בפוליטיקה, נתקלים בנוקשות ועוינות...".

אך ספרם של רוברט לורנס ואביו מעניין במיוחד, דווקא משום שהם „שוחרי קרבות", פטריוטים נלהבים ו„נקיים" מכל חשד של מהפכנות או אנטי־מימסדיות. דווקא משום כך האפקט גדול יותר. האב והבן, מאושיות המעמד הבורגני הבריטי, כותבים בהתפכחות אוהבים.

נ.ב

בשיחה עם חבר אנגלי הוא מזכיר את אביו. „אבי הוא איש שתקן. כמעט שאינני יודע דבר על רגשותיו, על חוויותיו בעבר. אבל הוא אוהב מאד סרטי מלחמה. פעם, ברגע נדיר של גילוי נפש, אמר לי ששנות המלחמה (מלחמת העולם השניה) היו הטובות בחייו. הוא היה חייל בפלשתינה. צעיר, חסר דאגות והיה לו כסף. זו היתה התקופה היפה ביותר".

שר החוץ של דיקסילנד. ספר / אברהם גילעם, סנט לואיס

הצפון נגד הדרום וכולם נגד היהודים

סנאטור, שר המלחמה, שר החוץ ויד ימינו של נשיא הקונפדרציה דיוויס, גולה בלונדון וקבור בפאריס – יהודה פ. בנג'מין, בן למשפחה יהודית־ספרדית עניה. הוא היה המוח מאחורי מכונת המלחמה הדרומית

יהדות ארצות־הברית נוטה להפגין את תחושת הבטחון והרווחה שהיא חשה במולדתה. מחמת הסובלנות והחופש שבהם זכו היהודים בארה"ב, רק מעטים מעיינים בפרק האפל שבתולדות יהדות אמריקה – מלחמת האזרחים. רק לאחרונה החלו מלומדים יהודים לחקור את ההתפרצות האנטישמית שהביאה מלחמת האזרחים לחברה האמריקאית. מחמת התסכולים שנחלו הצפון והדרום, לעיתים קרובות הופנו הרגשות השליליים והאלימות, שיצרה המלחמה, כלפי היהודים בשני המחנות.

התפרצות השנאה ליהודים קשורה, במידה רבה, באישיותו של יהודה פ. בנג'מין, היהודי רם־המעלה שכיהן כיועץ משפטי, שר מלחמה ולבסוף שר חוץ של מדינות הקונפדרציה הדרומית. ספק אם אי־פעם זכה יהודי אמריקאי להגיע לעמדה כה בכירה בממשלת ארה"ב. בשעתו היה ידוע בדרום בגלל דיוקנו שהיה מודפס על כל שטרות הכסף בני שני הדולר, שהיו נפוצים בדרום. אף־על־פי שכיום הוא כמעט נשכח לחלוטין, בזמן המלחמה התבלט כיד ימינו של נשיא הקונפדרציה ג'פרסון דיוויס.

בנג'מין היה צאצא למשפחה ספרדית עניה שהגיעה לארצות־הברית לפני הולדתו. על אף מעמדו החברתי הנחות, נשלח בנג'מין ללמוד באוניברסיטת ייל, אך גורש משם בגלל סיבות שאינן ברורות כיום. הוא נאלץ להתחיל מחדש בניו־אורלינס כפקיד במשרדו של עורך־דין מקומי, ולאחר מכן נעשה פרקליט בזכות עצמו. בגלל נישואיו לאשה ממשפחה דרומית מיוחסת ובזכות קשרי העסקים שלו, צבר בנג'מין הון ורכש חווה גדולה. אך לרוע המזל התמוטטו נישואיו לאשה הקתולית והוא פנה לפוליטיקה כתחליף לחיי המשפחה שנכשלו.

כמה שנים לפני שפרצה מלחמת האזרחים הגיע בנג'מין לוושינגטון כסנאטור ממדינת לואיזיאנה. ערב מלחמת האזרחים הצטרף לקונפדרציה, אף־על־פי שידע שהוא תומך באינטרס מובס. כנראה שעשה זאת בהשפעת מיודעו ג'פרסון דיוויס, הסנאטור ממיסיסיפי שאותו הכיר כששהה בבירה. במשך הזמן התפתחה ביניהם ידידות, בעיקר בשל התערבותה של ואריינה דיוויס, אשתו הפקחית והמוכשרת של נשיא הקונפדרציה. הקשרים בין בנג'מין וואריינה נשארו עמוקים במשך שנים רבות.

כשר המלחמה של הקונפדרציה כיהן בנג'מין כיד ימינו של דיוויס. לעתים רבות לקח על עצמו אחריות לשגיאותיו של הנשיא. כשר החוץ נודע באמנותו ובמסירותו לדיוויס. בנג'מין יזם את מדיניות הקשרים עם ממשלת הקיסר נפוליאון השלישי מצרפת, אבל ההישג נרשם לזכותו של הנשיא. ערב התמוטטות הדרום בשדה הקרב הציע בנג'מין לשחרר את העבדים ולגייסם לצבא, אבל הרעיון נגנז מחמת התנגדות הרובה.

מדוע היה בנג'מין הפיקח ובעל היוזמה כה כפוף לנשיא הקר וכפוי הטובה? מדוע בחר לשרת בנאמנות כה רבה אדם שבקושי הזכירו בזכרונותיו, שנכתבו אחרי תום מלחמת האזרחים?

מחבר הספר* אלי אוואנס מפנה את הקורא לבעיית הזהות של בנג'מין. יהדותו היתה מקור של תסכול ומכאוב, בגלל ההתקפות המודעלות של גנרלים דרומיים, עתונאים, פוליטיקאים ונשות חברה. בדרום האשימו אותו בחוסר יעילות ובחוסר דבקות, בעוד שהצפון ראה בו את המוח שהפעיל את מכונת המלחמה הדרומית מאחורי הקלעים. אף־על־פי שבנג'מין לא הכחיש מעולם את יהדותו אפשר לומר, כי ניסה להמעיט מחשיבותה ולטשטשה. וכדי להנצל מההאשמות וההקנטות בגלל יהדותו, דבק בנשיא במסירות בלתי מסויגת.

הביוגרפיות היחידות של שר המלחמה הדרומי, שחוברו עד לשנה זו, נכתבו בידי שני היסטוריונים לא יהודיים – בטלר ומיד, שהיו בעלי זיקה שלילית ליהדות וליהודים, ולכן נכשלו בהבנת הבעיה היהודית של בנג'מין. הביוגרפיה החדשה נכתבה על־ידי מחבר יהודי שנולד וחי שנים רבות בדרום. אלי אוואנס שירת בצי האמריקאי ועבד בבית הלבן כמחבר נאומים. כיום הוא מכהן כנשיא קרן צ'רלס רבסון בניו־יורק ובד בבד הוא עוסק במחקר ובכתיבה.

הביוגרפיה שכתב אוואנס מבוססת על מחקר יסודי ומקיף ועל לימוד נרחב של הנסיבות ההיסטוריות. כתיבתו האלגנטית והסבריקה ויכולתו בתיאור קרבות ואירועים היסטוריים מוסיפים להנאה מן הקריאה. הקורא היהודי יגלה עניין מיוחד באישיותו המופלאה של בנג'מין ובהישגיו בריצ'מונד, בירתה שסועת המלחמה של הקונפדרציה. לא פחות מרתקת היא גלותו של בנג'מין באנגליה אחרי תום המלחמה והקריירה המשפטית המזהירה בה פתח בלונדון כאשר היה בשנות החמישים של חייו. רק אחרי פרישתו לגמלאות הצטרף בנג'מין לאשתו ובתו בפאריס, בה סיים את חייו ובה נקבר.

"Judah P. Benjamin: The Jewish Confederate", Eli N. Evans. The Free Press, N.Y, 469 Pages. *